

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
IM. JERZEGO KUKUCZKI W KATOWICACH

BIBLIOTEKA UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

INSTYTUT BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

BIBLIOTHECA NOSTRA

RADA NAUKOWA

JAN MALICKI - przewodniczący (Uniwersytet Śląski), ANTONI BARCIAK (Uniwersytet Śląski), NADIA CAIDI (University of Toronto), GIUSEPPE CATALDI (Università degli Studi di Napoli „L'Orientale”), ELŻBIETA GONDEK (Uniwersytet Śląski), JANUSZ ISKRA (Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach), MARIA ANNA JANKOWSKA (University of Idaho), MILAN KONVIT (Slezská univerzita, Opava), DARIUSZ PAWELEC (Uniwersytet Śląski), MIRCEA REGNEALĂ (Universitatea din București), IRENA SOCHA (Uniwersytet Śląski), WOJCIECH ŚWIATKIEWICZ (Uniwersytet Śląski), JACEK WÓDZ (Uniwersytet Śląski)

REDAKCJA

JOLANTA GWIOŹDZIK – redaktor naczelny (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ), MARIA KYCLER - redaktor (Biblioteka UŚ), MARIUSZ PACHA - redaktor (Biblioteka Główna AWF), KATARZYNA BARAN - sekretarz (Biblioteka Główna AWF), JOANNA STARZAK, DAMIAN ZIÓLKOWSKI (Biblioteka Główna AWF), ANETA DRABEK (Biblioteka UŚ), AGATA MUC, BOGUMIŁA WARZACHOWSKA (Biblioteka Teologiczna UŚ), GRAŻYNA WILK (Biblioteka Wydziału Filologicznego UŚ), MARTA KUNICKA (Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji UŚ), HANNA LANGER, IZABELA SWOBODA (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ), MONIKA MOSZCZYŃSKA-GŁOWACKA (Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej), IZABELA JURCZAK (Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu), HANNA BATOROWSKA (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie), GRAŻYNA TETELA (UŚ), WESELINA GACIŃSKA (Universidad Autónoma de Madrid) - TŁUMACZENIE ABSTRAKTÓW

CZASOPISMO POWSTAJE PRZY WSPÓŁUDZIALE
SEKCJI BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH
PRZY ZARZĄDZIE OKRĘGU W KATOWICACH

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ W WERSJI DRUKOWANEJ (REFERENCYJNEJ) ORAZ ELEKTRONICZNEJ

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
IM. JERZEGO KUKUCZKI W KATOWICACH

BIBLIOTEKA UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

INSTYTUT BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

BIBLIOTHECA NOSTRA

ŚLĄSKI KWARTALNIK NAUKOWY

Nr 1 (35) 2014

CZYTELNICY – ZBIORY – BIBLIOTEKI

KATOWICE 2014

REDAKTOR TEMATYCZNY

IZABELA JURCZAK

REDAKCJA JĘZYKOWA

Grażyna Wilk (język polski), Christian Costa (język włoski)

KOREKTA

Agata Muc, Grażyna Tetela

TŁUMACZENIE ABSTRAKTÓW

Weselina Gacińska

WYDAWCA

Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach
© Copyright by Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki
w Katowicach 2014

ADRES REDAKCJI

Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach
ul. Mikołowska 72 A, 40-065 Katowice,
tel. 32 207 51 48

WERSJA ELEKTRONICZNA

<http://www.bibliothecanostra.awf.katowice.pl>

Czasopismo dostępne jest na licencji CC-BY 3.0 Polska

REDAKCJA TECHNICZNA,
SKŁAD I ŁAMANIE
Firma Usługowa „VIOLETPRESS”

DRUK
Poligrafia AWF im. Jerzego Kukuczki,
ul. Mikołowska 72 C, 40-065 Katowice
Nakład: 210 egz.

Zapraszamy zainteresowane instytucje do zamieszczania informacji
o swojej ofercie na łamach Bibliotheca Nostra.
Kontakt: tel. 32 207 51 35, e-mail: bibl@awf.katowice.pl

ISSN 1734-6576
e-ISSN 2084-5464

SPIS TREŚCI

CZYTELNICY – ZBIORY – BIBLIOTEKI

Wstęp • 9

ARTYKUŁY • 12

Aleksandra Sidło *Bibliosocjologia – społeczny odbiór książek i bibliotek w zmieniającym się społeczeństwie* • 12

Justyna Rogińska-Usowicz *Sposoby wykorzystania różnych źródeł informacji w pracy własnej studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie na podstawie badań empirycznych przeprowadzonych w roku akademickim 2011/2012* • 21

Sławomir Sobczyk *Towarzystwo Czytelnicze Korfu – więcej niż tylko biblioteka* • 34

Marek Nahotko *Zastosowanie modeli akceptacji technologii w badaniu użyteczności bibliotek cyfrowych* • 49

Urszula Knop *Polskie czasopisma ogólnodostępne online w katalogach OPAC i na stronach WWW bibliotek wyższych uczelni technicznych – rozpoznanie wstępne* • 62

Teresa Wilkoń *Le edizioni postbelliche di K. I. Gałczyński. Storia di una ricezione* • 73

Hanna Batorowska *Kultura organizacyjna biblioteki i jej funkcja biblioterapeutyczna* • 80

Anna Walczak *Dobra przestrzeń biblioteczna. Uwag kilka* • 92

Lidia Mikołajuk, Marzena Kowalska *Modernizacja bibliotek łódzkich szkół wyższych* • 99

MATERIAŁY • 114

Maria Kycler *Organizacja i działalność Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. Kronika wydarzeń. Cz. 1. Lata 2004-2009* • 114

SPRAWOZDANIA • 142

Agnieszka Borysowska *Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej „Zbiory specjalne w bibliotekach polskich: problematyka badawcza i organizacyjna”* • **142**

Barbara Biesmer *Otwarcie nowej siedziby bibliotek wydziałowych Uniwersytetu Ekonomicznego* • **146**

Maria Kycler *Konferencja „Bezpieczeństwo w bibliotece I”* • **148**

OMÓWIENIA I RECENZJE • 153

Fizyczna przestrzeń biblioteki pod red. Mai Wojciechowskiej (Małgorzata Caban) • **153**

WYDARZENIA • 158**BIBLIOTEKA AWF W KATOWICACH
MATERIAŁY • ZBIORY • WYDARZENIA****OMÓWIENIA • 166**

Henryk Kocój *Dyplomaci sascy wobec powstania kościuszkowskiego* (Adam Cichosz)

INFORMACJE • 172

Aktualny wykaz czasopism dostępnych w Bibliotece Głównej AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach • **172**

Bazy danych dostępne w Bibliotece Głównej AWF im. Jerzego Kukuczki w Katowicach • **176**

NOWOŚCI W ZBIORACH • 177

Wykaz książek zarejestrowanych w Bibliotece Głównej AWF w Katowicach w I kwartale 2014 roku • **177**

WYDAWNICTWA AWF • 196

Plan wydawniczy na 2014 rok • **199**

CONTENTS

READERS – COLLECTIONS – LIBRARIES

Introduction • **9**

ARTICLES • **12**

Aleksandra Sidło *Bibliosociology – public perception of books and libraries in the changing society* • **12**

Justyna Rogińska-Usowicz *The use of different sources of information in the individual work of the students at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn. Empirical studies carried out in the academic year 2011/2012* • **21**

Sławomir Sobczyk *Corfu Reading Society – more than a library* • **34**

Marek Nahotko *The use of technology acceptance models in the study of applicability of the digital libraries* • **49**

Urszula Knop *Polish magazines available online in OPAC catalogue and web pages of the academic libraries of the technical universities – an initial examination* • **62**

Teresa Wilkoń *The post-war editions of K.I. Gałczyński. The history of the reception* • **73**

Hanna Batorowska *Library's organization culture and its bibliotherapeutic function* • **80**

Anna Walczak *A good library space. A few notes* • **92**

Lidia Mikołajuk, Marzena Kowalska *The modernization of library buildings in Lodz universities* • **99**

MATERIALS • **114**

Maria Kycler *Organization and activity of the Academic Libraries Section of the Polish Librarians' Association of the District Board in Katowice. Chronicle of events. Part 1. Years 2004-2009* • **114**

REPORTS • 142

Agnieszka Borysowska *The report on the scientific conference „Special collections in the Polish libraries: research and organization issues”* • **142**

Barbara Biesmer *The opening of the new headquarters of the faculty libraries of the Economical University* • **146**

Maria Kycler *The conference „Security in the library I”* • **148**

DISCUSSIONS AND REVIEWS • 153

The physical space of the library / Ed. Maja Wojciechowska (Małgorzata Caban) • **153**

EVENTS • 158

**LIBRARY OF THE ACADEMY OF PHYSICAL EDUCATION (AWF) IN KATOWICE
MATERIALS • COLLECTIONS • EVENTS**

DISCUSSIONS • 166

Henryk Kocój *Saxon diplomats towards the Kościuszko uprising* (Adam Cichosz)

INFORMATION • 172

A current register of periodicals available at the Main Library of The Jerzy Kukuczka Academy of Physical Education in Katowice • **172**

Data bases available at the Main Library of The Jerzy Kukuczka Academy of Physical Education in Katowice • **176**

NEWS IN THE COLLECTION • 177

Books registered in the Main Library of The Jerzy Kukuczka Academy of Physical Education in Katowice (Biblioteka Główna AWF) in the first quarter of 2014 • **177**

AWF'S PUBLISHING NEWS • 196

Editorial plan for 2014 • **199**

O WSPÓŁCZESNEJ BIBLIOTECE, JEJ ZBIORACH I CZYTELNIKACH...

W polskim i zagranicznym piśmiennictwie obraz bibliotek i bibliotekarstwa, a także dziedzin pokrewnych, wskazuje na przeobrażenia związane zarówno z tradycyjnym ujmowaniem dyscypliny, jak i zmieniającą się sytuacją rynku książki i czytelnictwa. Zakres zmian prezentuje także ostatnio wydana synteza, przygotowana w środowisku praktyków i teoretyków bibliotekarstwa (*Bibliotekarstwo. Nauka-dydaktyka-praktyka*. Red. A. Tokarska. Warszawa 2013).

Najczęściej poruszaną problematyką w literaturze ostatnich lat są zagadnienia różnorodnych form prezentacji usług bibliotek, przejście od tradycyjnych, realnych zadań, przez usługi interaktywne (jak Library 2.0), po obecność w wirtualnej rzeczywistości (np. Second Life). Zwraca się szczególną uwagę na programy kulturalne i projekty szerzenia czytelnictwa w zróżnicowanych środowiskach społeczno-kulturowych, służące budowaniu relacji w tym zakresie (np. bookcrossing). Akcentuje się znaczenie jakości nauki czytania i pisania, analizuje modele czytania, „siatki” repertuaru, sposoby komunikowania się odbiorców tekstów oraz wpływ mediów na wybór lektury i design książki. Omawia się rolę nowych technologii, zwłaszcza w zakresie personalizacji i większej kreatywności czytelników, aż do lektury interaktywnej, „współtwórczej”. Z analizy problematyki, poruszanej w piśmiennictwie wynika także istotna rola bibliotek jako niekomercyjnego dostawcy publikacji, w tym dla „odbiorcy sieciowego”, co wymaga opracowania nowych strategii współpracy i konwergencji na rynku książki.

Coraz większego znaczenia nabiera tworzenie infrastruktury, w tym odpowiedniej modernizacji i budownictwa bibliotek, umożliwiających świadczenie wysokiej jakości usług informacyjnych, wraz z ułatwieniem do

nich dostępu różnym warstwom społeczeństwa. Istotnym problemem staje się opracowanie i wdrażanie norm bibliotecznych, a także walka o wolność intelektualną, w tym zmagania z ograniczeniami prawa autorskiego i wprowadzanie zasady „fair use” oraz dostępności do dokumentacji bibliotecznej (ochrona danych osobowych).

W tym kontekście coraz ważniejsza staje się krajowa i międzynarodowa współpraca, która powinna objąć nie tylko biblioteki, ich konsorcja i klasy, ale także muzea, archiwa, wydawnictwa i inne instytucje. W dyskursie na temat roli współczesnej biblioteki czynnie uczestniczą także stowarzyszenia biblioteczne oraz inne organizacje, jak powstałe w 2006 r. Międzynarodowe Stowarzyszenie Czytelnicze.

W najważniejszej problematyce piśmiennictwa bibliologicznego mieści się tematyka, poruszana w latach 2009-2013 w śląskim kwartalniku naukowym „Bibliotheca Nostra”. Czytelnicy pisma oczekiwali przede wszystkim zagadnień dotyczących kształtowania się kultury informacyjnej użytkowników, badania potrzeb i zachowań czytelniczych, kwestii prawa bibliotecznego, zawodu bibliotekarza, historii bibliotek i rynku książki. Podkreślali aktualność podejmowanych w piśmie tematów, dobry poziom naukowy i styl tekstów, a także ich przydatność praktyczną. Deklarowana częstotliwość korzystania z czasopism fachowych sytuuje kwartalnik na czwartym miejscu z 25 uwzględnianych w lekturze¹.

Na profil pisma ma wpływ międzynarodowa rada programowa, a także liczny zespół polskich i zagranicznych recenzentów. Od roku 2012 kwartalnik znajduje się w wykazie czasopism punktowanych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, za publikację jest przyznawanych siedem punktów. Redakcja zaprasza Czytelników do współtworzenia pisma, a także do kontaktu² i wymiany poglądów na swojej stronie domowej oraz na Facebooku. Teksty są również dostępne w ŚBC i indeksowane w bazach oraz przeglądarkach internetowych.

Jolanta Gwioździk

¹ Wyniki podane na podstawie ankiety, przeprowadzonej w 2014 r. przez redaktor Marię Kycler, obejmującej 120 bibliotekarzy aktywnie korzystających z czasopism fachowych, którzy sformułowali 271 opinii dotyczących oceny kwartalnika.

² Pragniemy przeprosić wszystkich Czytelników, do których dotarł e-mail z prośbą o pomoc finansową. Konto czasopisma zostało przejęte i usunięte, Redakcja nie ma nic wspólnego z listami wysyłanymi z tego adresu.

CZYTELNICY – ZBIORY – BIBLIOTEKI

ARTYKUŁY • 12

MATERIAŁY • 114

SPRAWOZDANIA • 142

OMÓWIENIA I RECENZJE • 153

WYDARZENIA • 158

BIBLIOSOCJOLOGIA – SPOŁECZNY ODBIÓR KSIĄŻEK I BIBLIOTEK W ZMIENIAJĄCYM SIĘ SPOŁECZEŃSTWIE

Człowiek nie rodzi się czytelnikiem, ale staje się nim dopiero na skutek wrastania w konkretną kulturę. [Papuzińska, 1996, s. 53]

W kulturze masowej zdecydowana większość społeczeństwa ma kontakt z książką. W latach 20. i 30. XX w. dzięki szybko postępującej industrializacji i urbanizacji można już było powielać i rozpowszechniać publikacje w niespotykanej nigdy dotychczas skali. Czytanie, jako jedną z najważniejszych umiejętności człowieka, która umożliwia odbiór informacji przekazywanych za pomocą języka pisanego, obecnie uważa się za proces twórczy obejmujący wszystkie procesy myślowe. W ujęciu socjalno-kulturowym czytanie jest szczególną formą zachowania się, polegającą na twórczym uczestnictwie w pisemnej postaci komunikacji społecznej.

Zmienność otaczającej nas rzeczywistości, zderzenie przekazywanej w rodzinie kultury tradycyjnej z kulturą masową, wolny rynek książki, bogata oferta różnych dóbr, konsumpcyjny model życia – to tylko część z czynników, które mają wpływ na czytelnictwo całego społeczeństwa. Czytelnictwo jest procesem społecznym polegającym na zaspokojeniu estetycznych, intelektualnych, naukowych, informacyjnych i rozrywkowych potrzeb ludzi, poprzez przyswajanie przekazywanego pisemnie dorobku ludzkich myśli, uczuć i wiedzy [Wojciechowski, 1999, s. 18]. Czytanie występujące w zbiorowości, będąc ważnym zjawiskiem społecznym rozumianym jako proces podlegający zmianom w czasie dzięki działaniom grup społecznych, a obserwowane z perspektywy zachowań tych grup, jest czytelnictwem.

Niewątpliwie czytelnictwo jest procesem kulturotwórczym, dlatego społeczne funkcjonowanie książki można rozpatrywać wielorako: z punktu widzenia kulturowego, geograficznego, technicznego, ekonomicznego, poli-

tycznego, natomiast zakres jego istnienia może się zazębiać i tworzyć różnorodne wzory kulturowe. Książką jako jednostkowym zjawiskiem ponadczasowym, zbiorami książek w kontekście światowego dziedzictwa ludzkości interesują się z różnych powodów i na różne sposoby nauki humanistyczne i społeczne – w tym socjologia. Zdefiniowanie socjologii jako nauki utrudnia to, że jest ona nauką wieloparadygmatyczną, to znaczy zbudowaną z różnych pojęć i teorii, które tworzą jej podstawę. Potrzeba zawężenia kryteriów postrzegania zjawisk społecznych, spowodowała powstanie wielorakich subdyscyplin socjologii. Część z nich uzyskała dużą lub względną autonomię. Tak właśnie zrodziła się socjologia książki nazywana inaczej bibliosocjologią. Najtrafniej opisuje ona zjawisko społecznej funkcji i odbioru literatury, zaś jej powstanie niejako wymusiła społeczno-gospodarcza zmiana postrzegania książki na przestrzeni wieków.

Punktem wyjścia do rozważań na temat samej bibliosocjologii powinno być określenie systemu społeczno-kulturowego, który można zdefiniować jako całość złożoną ze wzajemnych współzależnych, powiązanych i uporządkowanych składników. Taki system składa się z dwóch zasadniczych zbiorów: instytucji i dzieł. Są one ściśle ze sobą połączone i nie mogą praktycznie istnieć bez siebie. Pierwszym elementem są instytucje bezpośrednio związane z książką – na potrzeby niniejszego artykułu ograniczono się do omówienia jednej – biblioteki. Poznanie ich charakteru, funkcji i zakresu działania jest warunkiem poznania drugiego (równie istotnego) elementu, jakim jest książka oraz ich wzajemnych oddziaływań.

Socjologia książki jest stosunkowo młodą subdyscypliną socjologii. Do jej twórców (w tym prekursorów) możemy zaliczyć m.in.: Stanisława Orsiniego-Rosenberga i Jana Muszkowskiego. Stanisław Orsini-Rosenberg w publikacji *Socjologia słowa drukowanego* z 1931 r. wyprowadził tezę, iż socjologia książki obejmuje swoim zasięgiem szerokie spektrum środków oddziaływania społecznego, tj.: autorytet pisarza, układ i styl książki, jej cechy zewnętrzne i estetykę książki, nakład i kolportaż, sposób rozpowszechniania książki [Orsini-Rosenberg, 1931, s. 5].

W połowie lat 30. XX w. Jan Muszkowski uznawał socjologię książki oraz jej badania za dyscyplinę ściśle spokrewnioną z bibliologią, lokowaną na gruncie nauk społecznych. Socjologii jako nauce przyznawał rolę pomocniczą dla dokonania charakterystyki czytelnika. Polem właściwym socjologii książki są zachowania ludzi związane z książką, a więc rozmaite zbiorowości tworzące różne rodzaje społecznych więzi ze względu na stosunek do książki. Jan Muszkowski uważa, że socjologia książki jest co prawda działem socjologii szczegółowej ale poświęconym badaniom grup ludzkich, dla których więzią społeczną jest stosunek do książki [Muszkowski, 1972, s. 89]. Nauka o książce bada przemiany książki w dziejach, socjologia natomiast, analizując stosunki łączące wytwórców książki i jej publiczność, wyjaśnia społeczne uwa-

runkowania tych przemian. Znaczna grupa badaczy uznała więc za konieczny podział wielodyscyplinarnych z natury zagadnień czytelnicstwa między różne nauki [Socha, 2010, s. 281].

Socjologię książki zajmują przede wszystkim społeczne funkcje książki jako jednego z fundamentów komunikacji, przy założeniu, że wpływa ona istotnie na świadomość społeczną. Socjologię ogólną interesowały społeczne uwarunkowania i utrwalone grupowe zachowania odbiorcze, a więc „społeczne stereotypy odbioru” [Kalinowski, 1977, s. 211]. Na pograniczu z innymi naukami o kulturze poszukiwała ona zasad porządkowania i hierarchizowania dóbr kultury, a także zasad mających odbicie w mentalności ludzi (stylach życia i orientacjach życiowych). Z punktu widzenia socjologii czytelnik podejmował określone zachowania i pełnił role społeczne w związku z tekstami i książkami (faktami literackimi i faktami edytor-skimi) wyrażające jego uczestnictwo w kulturze [Socha, 2010, s. 283].

Bibliosocjologia zawiera w sobie następujące elementy pośrednie i bezpośrednie drogi publikacji do czytelnika, podkreślając jej związki z życiem społecznym:

- 1) autora książki (socjologia pisarstwa),
- 2) edytorstwo (socjologia edytorstwa),
- 3) promocję i rozpowszechnianie (socjologia dystrybucji książek),
- 4) czytelnictwo (socjologia czytelnictwa).

Każdy autor żyje w społeczeństwie – jest więc zależny od „swoich” czasów. Wpływ środowiska społecznego na twórczość każdego pisarza w wielu przypadkach jest znaczący i najczęściej ma odzwierciedlenie w dziełach. Zawód pisarza, przypisywana mu mitologia, rola i pozycja społeczna są także uzależnione od istnienia konkretnych norm społecznych rządzących zarówno tą szczególną profesją jak i samym procesem tworzenia. Również fakt posiadania odbiorcy jest bardzo istotny. Autor może być (zamierzonym lub nie) kreatorem konkretnych postaw społecznych, które mają odbicie w jego twórczości i zawierają elementy jego osobowości. Może jednakże dojść do sytuacji, kiedy twórca niejako „wyprzedzi” swoją epokę, opisując nowe zjawiska bądź hipotetyczne reguły społeczne. Może się to wiązać z niezrozumieniem ze strony odbiorców i brakiem akceptacji autorskiej wizji. Jednak oddzielenie pisarza i jego twórczości od społecznego wymiaru rzeczywistości jest niewykonalne tak dla niego samego jak i dla socjologii pisarstwa.

Socjologia edytorstwa obejmuje przede wszystkim elementy przystosowania wydawniczego książki do potrzeb czytelników za pomocą tekstu i obrazu. Termin ten został zdefiniowany przez Jana Trzynadłowskiego jako socjologia faktów i procesów związanych z dziełem współlistniejącym z książką w następstwie odpowiednio dobranych i przeprowadzonych zabiegów edytorskich [Trzynadłowski, 1983, s. 163–164]. Socjologiczny aspekt edytorstwa obejmuje m.in. prawidłową orientację w tekście pisanym, budowę książki (papier, ilustracje), jej okładkę i wydawcę. Druk bez-

sprzecznie przyczynił się do udoskonalenia komunikacji międzyludzkiej a przede wszystkim umożliwił oddziaływanie na szeroki krąg społeczeństwa – w tym nowe grupy społeczne, które wcześniej z powodów gospodarczo-ekonomicznych nie mogły korzystać z tych dóbr kultury. Fakt ten jest jednym z zasadniczych komponentów tworzenia się tego elementu kultury masowej oraz masowego odbioru publikacji. Perspektywa ekonomiczna jest ważna także dla następnego składnika bibliosocjologii, jakim jest socjologia dystrybucji.

Problemami promocji i rozpowszechniania książki zajmuje się socjologia dystrybucji, zmierzająca do zbadania drogi, którą książka dociera od twórcy do odbiorcy w kontekście wszelkich towarzyszących temu procesowi działań. W czasie swojej wieloletniej historii książka była zależna od funkcjonowania niektórych instytucji społecznych ograniczających dostęp do publikacji (Cenzura, Indeks Ksiąg Zakazanych). Także wspomniany już wymiar gospodarczo-ekonomiczny miał swój udział w regulowaniu dostępu do publikacji dla różnych grup społecznych (szczególnie najuboższych). Obecnie dystrybucja książek stała się bardzo rozbudowaną dziedziną. Obejmuje działania promocyjne, marketingowe, imprezy branżowe, wystawy, listy bestsellerów, spotkania autorskie i kampanie medialne, co pociąga za sobą umowy sponsorskie. Wydawcy starają się przyciągnąć uwagę odbiorców w coraz to bardziej pomysłowy sposób (ulotki, katalogi wydawnicze itp., imprezy o różnym charakterze – np. targi książki). Niezwykle dynamicznie rozwinęła się także forma wysyłkowej sprzedaży książek. Świadczy to o tym, iż książka powoli przestaje być wyłącznie dobrem kultury a staje się towarem – produktem podlegającym zasadom komercjalizacji a ponadto przystosowuje się do warunków gospodarki rynkowej, niejednokrotnie zmieniając swoje oblicze na bardziej nowoczesne. Doskonałym przykładem ilustrującym takie zjawisko jest powstanie i wciąż rosnąca popularność e-booków i audiobooków. E-book, czyli publikacja elektroniczna, jest niekiedy ujmowana szerzej, gdyż obejmuje materiały elektroniczne niebędące wyłącznie książkami. Trudno przeprowadzić precyzyjną klasyfikację, stosowane są więc rozmaite zakresy definicji publikacji i książek elektronicznych. Można jednak przyjąć, że ta ostatnia jest przeniesieniem klasycznej książki czy czasopisma do świata urządzeń komputerowych. Audiobooki zaś zapisane są na innych nośnikach takich jak: kasety magnetofonowe, płyty w formacie audio lub MP3 czy MP4. Zwolenników nowych technologii taki progres może jedynie cieszyć, jednak nie zawsze odbiór jest korzystny dla każdego czytelnika. Tekst na ekranie monitora czyta się niekiedy z dużym trudem, co oznacza, że w jednostce czasu jesteśmy w stanie przeczytać mniejszą ilość tekstu, gorzej go rozumiemy, mniej zapamiętujemy i z większym trudem przyswajamy wiedzę przekazaną w ten sposób. Podobnie bywa z audiobookami – osoby, które przyswajają wiedzę i nabywają nowe umiejętności przede wszystkim za pomocą zmysłu

wzroku, mogą mieć trudności ze skupieniem uwagi na słuchanym tekście. Widać wyraźnie, iż mnogość możliwości wyboru spośród wielu sposobów zapoznawania się z treścią wybranych publikacji występującą w czasach nam współczesnych ukazuje czytelnikom nowe perspektywy, które wcześniej istniały wyłącznie w sferze utopii.

Socjologia czytelnictwa bada użytkowanie książek przez różne grupy społeczne. Czytelnikiem może być osoba indywidualna, ale także podmiot zbiorowy. Czytelnictwo jako powszechne zjawisko społeczne rozwinęło się w drugiej połowie XIX w. pod wpływem wielu czynników społeczno-ekonomicznych i technicznych, które miały bezpośredni wpływ na rozwój kontaktów z książką [Tworek, 2009, s. 284]. Współczesne uwarunkowanie czytelnictwa jest związane z procesami politycznymi, ekonomicznymi i społecznymi, takimi jak: upowszechnienie oświaty, rozwój nauki i techniki, udoskonalenie procesu wytwarzania i dystrybucji książki, kultura ukształtowana w rodzinie, warunki materialne, ale także jest zależne od kategorii społecznych takich jak: wiek, płeć, wykształcenie, wykonywany zawód oraz ilość posiadanego czasu wolnego i nastawienie człowieka do lektury. Należy również wspomnieć o specyficznych potrzebach czytelniczych specjalnych kategorii czytelników, jak osoby czasowo odosobnione (np. żołnierze, więźniowie), niepełnosprawni, osoby starsze i chore. Żadna dziedzina życia, tak społecznego, jak i państwowego, nie może funkcjonować i rozwijać się bez czytania. Im bardziej będzie rozwijać się cywilizacja, tym bardziej potrzebna będzie jednostce, a i społeczeństwu, doskonała i skuteczna umiejętność przyswajania treści w jakiegokolwiek formie – tradycyjnej lub elektronicznej.

Bibliosocjologia jako subdyscyplina socjologii jest ściśle powiązana z biblioteką jako miejscem. Dlaczego? Ma to związek z przeznaczeniem biblioteki a także z osobami mającymi dostęp i możliwości korzystania z księgozbioru i pełnionymi przez nią funkcjami: badawczymi, poznawczymi, naukowymi, szkoleniowymi czy rekreacyjnymi [Gaca-Dąbrowska, 1980, s. 203–204]. Patrząc wstecz na przekrój dziejowy bibliotek widzimy wyraźnie, iż jest on niezwykle zróżnicowany – przez biblioteki wyłącznie dla władców i wybranych warstw społecznych (Biblioteka Aleksandryjska, biblioteki kościelne w średniowieczu) oraz prywatne księgozbiory szlachty aż do bibliotek publicznych i najnowszych bibliotek wirtualnych. W czasach współczesnych można bez konieczności fizycznej obecności w bibliotece korzystać ze zgromadzonych zbiorów. Publikacje cyfrowe udostępniane są w sieci jak na przykład czasopisma elektroniczne i e-booki – ale nie tylko. Dostępne są również zdigitalizowane tradycyjne publikacje papierowe. Biblioteki cyfrowe pełnią różne funkcje i służą różnym grupom użytkowników. Generalnie jednak ich najważniejszą funkcją jest funkcja kulturowa.

Biblioteka jako instytucja przeszła dynamiczną ewolucję, która zakończyła się powszechną dostępnością zgromadzonych w bibliotekach księgozbiorów – mogą z nich korzystać przedstawiciele wszystkich warstw spo-

lecznych. Z punktu widzenia socjologii książki, biblioteki jako instytucje społeczne, których rolą jest gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie, konserwacja, udostępnianie i udzielanie informacji o zbiorach, są najbardziej zaangażowane w promocję i rozpowszechnianie różnych nośników tekstu, czyli socjologię dystrybucji oraz w socjologię czytelnictwa. Każda osoba zainteresowana konkretną publikacją może mieć do niej dostęp, co ma istotny wpływ na rozwój społeczny całych narodów, kształtowanie pożądanых norm, postaw oraz akceptowalnych form zachowań, co może także powodować nieświadome niekiedy nabywanie cech mentalności charakterystycznych dla danej grupy społecznej. Można pokusić się o twierdzenie, że bibliosocjologia jest jednym z elementów procesu enkulturacji, czyli nabywania konkretnych kompetencji kulturowych, w którym istotną rolę odgrywają właśnie biblioteki, będące miejscem, w którym grupy społeczne mogą czynnie uczestniczyć w danej kulturze.

Na przestrzeni dziejów różnorodne grupy społeczne miały możliwość korzystania z książek, inne zaś były tego pozbawione. W czasach obecnych dokonuje się prawdziwy przełom w czytelnictwie. Dostęp do literatury ma każdy zainteresowany, powstały nowe kanały dystrybucji, prężnie rozwija się sprzedaż wysyłkowa, powstają biblioteki wirtualne. Na szczególne zainteresowanie zasługuje idea bookcrossingu, czyli wychodzenia książki do czytelnika, mająca na celu usprawnianie jej obiegu. W tym przypadku zakres terytorialny książki uległ całkowitej zmianie – przestał ograniczać się do drogi z biblioteki do domów i z powrotem. Różnorakie publikacje zaczęły wędrować o wiele dalej, przekraczając nawet granice państw. Świat powoli stał się wielką, otwartą dla wszystkich biblioteką. Zjawisko to zasługuje na uwagę szczególnie w czasach nam współczesnych, czyli w epoce odbioru totalnego (*metareadingu*) [Kuźma, 2006, s. 47], której cechą charakterystyczną jest obcowanie człowieka z tekstami zapisanymi na różnych nośnikach oraz z wieloma różnorodnymi źródłami informacji. Można za takie uznać czytanie „ekranowe” – w Internecie, w bibliotekach cyfrowych, ale i przez telefony komórkowe, telegazety, multimedia. Ten proces odbioru określa się jako interaktywny – czytelnik prowadzi dialog z nadawcą, ingeruje w tekst wyjściowy i przekształca go, tworząc nowe, pochodne teksty. Korzystanie z podstawowych dla kultury współczesnej przekazów, jakimi są dokumenty multimedialne, a więc takie, które mają budowę hipertekstową, umożliwia wyszukiwanie potrzebnych informacji oraz pracę edycyjną, wymaga innych kompetencji odbiorczych oraz zachowań interaktywnych – odbiorca staje się aktywnym współtwórcą komunikatu. Nie można nie zauważyć występującej obecnie dwoistości odbioru: z jednej strony wędrująca książka na nośniku tradycyjnym (druk) a z drugiej książka w skrajnie nowoczesnym odbiorze.

Na przestrzeni kilku ostatnich lat czytelnictwo zmieniło się radykalnie. Zmieniają się upodobania czytelnicze, są osoby, które nie wstydzą się

otwarcie przyznać, że nie czytają w ogóle, niekiedy wyśmiewani są ci, którzy ślęczą nad książką i to w dodatku grubą. Jednak współczesny człowiek żyje w świecie multimedialnym. Jego wielostronny rozwój wręcz wymaga, by poznał on różne języki przekazu. Pismo musi nauczyć się koegzystować z obrazkiem, a książka z elektronicznymi urządzeniami. Coraz liczniejsi użytkownicy Internetu usprawniają swoje umiejętności czytania, władając nieraz kilkoma językami. Dlatego elementy, z których bibliosocjologia jest zbudowana, ulegają ewolucji tak kulturowej jak i technicznej. Pojawienie się książek cyfrowych stało się w pewien sposób znakiem czasu – narodziło się bowiem zjawisko elektronicznego czytelnictwa, które uzupełnienia czytelnictwa tradycyjne. Nieustannie rośnie popyt na pełnotekstowe bazy danych. Wszystko to razem buduje nowy model biblioteki jako miejsca spotkań i wspólnej nauki.

Książka była, jest i będzie ważną cechą kultury. Dlatego pełni istotną rolę w życiu społecznym. Jest wartością dla ludzi ceniących jej walory i umiejących je wykorzystać [Tworek, 2009, s. 265]. Dopóki człowiek czuć będzie potrzebę ujawniania swoich przeżyć, poglądów i wiedzy jedną z form tej eksterioryzacji pozostanie zapewne – poprzez język i pismo – książka. Rozwój współczesnej kultury, a zwłaszcza postęp nauki i techniki sprawiają, że ludzie są zobligowani do ciągłego powiększania swojej wiedzy. Podobnie poznawanie świata, dorobku cywilizacyjnego przeszłości, uczestnictwo w kulturze polegające na czerpaniu ze wspólnych doświadczeń, odbywać się będzie także, bo przecież nie wyłącznie, za pośrednictwem książek. To one właśnie interioryzują się w naszej świadomości i pomagają budować naszą osobowość, nasz wewnętrzny świat, niezależnie od tego ile mamy lat.

Jakkolwiek czytelnictwo w aspekcie indywidualnych kontaktów czytelnika z książką jest powszechnie zaliczane do procesów psychofizjologicznych, niemniej jednak jest ono również procesem społecznym, który dokonuje się w obrębie grupy społecznej i w określonym środowisku. Doniosłość czytelnictwa jako procesu społecznego wynika przede wszystkim z wielofunkcyjności książki, zdolnej zaspokoić bardzo zróżnicowane potrzeby i oczekiwania społeczne. Socjologia książki obejmuje całokształt zagadnień społecznych funkcji książki. Najczęściej stanowi ona źródło wiedzy. Zapewnia komunikację społeczną między ludźmi odległymi w czasie i przestrzeni. Dostarcza także wielu cennych informacji. Często pełni funkcję dydaktyczną, przekształcając świadomość społeczeństwa [Tworek-Wrońska, 1999, s. 150].

Bibliografia

- Gaca-Dąbrowska Z. (1980), *O teoretycznych problemach nauki o bibliotece*. „Studia o Książce”, t. 10, s. 201–210.
- Głombiowski K. (1980), *Książka w procesie komunikacji społecznej*. Wrocław.
- Golka M. (2007), *Socjologia kultury*. Warszawa.
- Kalinowski W. (1977), *Prawdy estetyki a potrzeby socjologii (na przykładzie studiów nad czytelnictwem)*. W: *Studia o współczesnej estetyce polskiej*. Red. S. Krzemiń-Ojak. Warszawa, s. 201–232.
- Kłosowska A. (2005), *Kultura masowa – krytyka i obrona*. Warszawa.
- Kłosowska A. (2007), *Socjologia kultury*. Warszawa.
- Kuźma E. (2006), *Od linearnej do cyrkularnej komunikacji literackiej, a stąd do milczenia. O sytuacji we współczesnych doktrynach literackich*. W: *Teorie literatury XX wieku. Antologia*. Red. A. Burzyńska, M.P. Markowski. Kraków, s. 47–64.
- Lalewicz J. (1985), *Socjologia komunikacji literackiej*. Wrocław.
- Migoń K. (1984), *Nauka o książce. Zarys problematyki*. Wrocław.
- Migoń K. (1979), *Z dziejów nauki o książce*. Wrocław.
- Muszkowski J. (1972), *Wstęp do socjologii*. „Studia o Książce”, t. 3, s. 89–152.
- Orsini-Rosenberg S. (1931), *Socjologia słowa drukowanego*. Warszawa.
- Papuzińska J. (1996), *Dziecko w świecie emocji literackich*. Warszawa.
- Socha I. (2010), *Czytelnik jako interdyscyplinarny przedmiot badań w nauce o książce, literaturoznawstwie, socjologii i psychologii – odrębność czy komplementarność?*. W: *Biblioteki, informacja, książka: interdyscyplinarne badania i praktyka w XXI wieku*. Red. M. Kocójowa [online], s. 279–289; (ePublikacje Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa ; nr 7) [dostęp: 2014-07-02]. Dostępny w World Wide Web: <http://skryba.inib.uj.edu.pl/wydawnictwa/e07/n-socha.pdf>.
- Trzynadłowski J. (1983), *Edytorstwo. Tekst, język, opracowanie*. Warszawa.
- Tworek B. (2009), *Socjologia książki*. W: *Wprowadzenie do socjologii kultury*. Red. M. Filipiak. Lublin, s. 265–293.
- Tworek-Wrońska B. (1999), *Socjologia bibliotek „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Sectio I”*, vol. XXVI, 5, s. 57–61.
- Tworek-Wrońska B. (1999), *Socjologia książki jako subdyscyplina socjologii*. „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Sectio I”, vol. XXIV, 9, s. 145–151.
- Wojciechowski J. (1999), *Czytelnictwo*. Kraków.

Aleksandra Sidło

Bibliosociology – public perception of books and libraries in the changing society

Summary

The image of books and libraries can be presented in various ways. One of them is following the investigations that precisely describe their history and multidimensional social change. This field of science is denominated as sociology of the book, a sub-discipline of sociology. It describes a wide range of phenomena inextricably linked to the public perception of reading. Recognizing the mechanisms that affect their development is necessary to understand the facts closely connected with the history of books and libraries, as our contemporaries.

Keywords: bibliosociology, sociology of the book, publishing sociology, distribution sociology, reading sociology, reading, reading as a social process, book's function, social perception of the book, social perception of the library, library

JUSTYNA ROGIŃSKA-USOWICZ
*Biblioteka Uniwersytecka
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*

**SPOSOBY WYKORZYSTANIA RÓŻNYCH ŹRÓDEŁ INFORMACJI
W PRACY WŁASNEJ STUDENTÓW UNIWERSYTETU WARMIŃSKO-
-MAZURSKIEGO W OLSZTYNIE NA PODSTAWIE BADAŃ
EMPIRYCZNYCH PRZEPROWADZONYCH
W ROKU AKADEMICKIM 2011/2012**

Badania wśród studentów dotyczące ich czytelnictwa były prowadzone w zasadzie od początków istnienia nauki, chociaż Józef Czerni jest zdania, że o właściwym czytelnictwie studentów można mówić dopiero od czasów Platona (Akademia) i Arystotelesa (Liceum) [Czerni, 1971, s. 4]. Zagadnienie to było wielokrotnie rozpatrywane, a każda kolejna próba zbadania sytuacji odzwierciedlała procesy zachodzące w nauce i zmiany towarzyszące „nowym trendom” w bibliotekarstwie. W obecnym społeczeństwie opartym na wiedzy duży nacisk kładzie się nie tylko na edukację, rozumianą jako pobieranie wiedzy w zinstytucjonalizowanej formie, ale też na samokształcenie. Dla bibliotekarzy oznacza to, że odbiorcą i adresatem ich działalności jest użytkownik, który sam określa swoje potrzeby, oczekując jednocześnie wskazania jak najszybszej drogi dotarcia do źródeł informacji [Bosacka, 2012, s. 10]. Od lutego do kwietnia 2012 r. przeprowadzono wśród studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie badania ankietowe, w których wzięły udział 774 osoby, w tym: 536 kobiet (69,3%) oraz 234 mężczyzn (30,2% wszystkich ankietowanych) – 4 osoby nie określiły płci. Średnia wieku wyniosła 23,4 roku. Jako technikę badawczą wybrano ankietę audytoryjną. Celem badań było zdiagnozowanie czytelnictwa studentów związanego z procesem zdobywania wiedzy. Za najistotniejsze uznano następujące zadania: zbadanie tego, co czytają studenci i z czego korzystają; wyjaśnienie, co wpływa na ich wybory; pokazanie, jak zmienia się korzystanie z publikacji (i innych źródeł) w ciągu studiów oraz w ciągu roku akademickiego; zbadanie, czy studenci poszukują materiałów samodzielnie, czy szukają pomocy. Dodatkowo podjęto próbę charakterystyki biblioteki uniwersyteckiej oraz jej roli wśród innych bibliotek.

Respondenci najczęściej pochodzili ze wsi – 28,6% oraz miast do 100 tysięcy mieszkańców – 26,7%. Z ośrodków liczących 100–500 tysięcy wywodziło się 23,1% badanych, z miasteczek (do 10 tysięcy mieszkańców) – 14,2%, a z metropolii (powyżej 500 tysięcy) – 5,7%. Wśród kobiet najwięcej zadeklarowało, że pochodzi ze wsi – 32% badanych i z miast do 100 tysięcy mieszkańców – 25,2%. Prawie co czwarta ankietowana (22,2%) wywodziła się z miasta od 100 do 500 tysięcy mieszkańców. Najmniej ankietowanych pochodziło z miast do 10 tysięcy mieszkańców – 13,5% i z miast od 500 tys. mieszkańców – 7,2%. Mężczyźni zamieszkiwali głównie duże miasta: do 100 tysięcy mieszkańców – 32% badanych i od 100 do 500 tysięcy mieszkańców – 26,3% badanych. Ze wsi pochodziło 22,4% ankietowanych, z miasta do 10 tysięcy mieszkańców – 16,7%. Najmniej badanych zamieszkiwało miasta od 500 tys. mieszkańców – 2,6%. Studenci, którzy przyjechali spoza Olsztyna (N=645) mieli w większości do pokonania od 101 do 200 km – 38,3% badanych, od 50 do 100 km – 29,5%. Najmniejszy odsetek ankietowanych jako orientacyjną odległość podało ponad 200 km – 17,1% i od 0 do 49 km – 15,2%.

Ankietowani wywodzili się głównie z rodzin, w których matki/opiekunki miały wykształcenie średnie lub zawodowe – 56,6% udzielonych odpowiedzi, co piąta matka/opiekunka ankietowanych miała ukończone studia magisterskie – 20,9%, a prawie co dziesiąta miała wykształcenie podstawowe (9%) lub ukończone studia licencjackie (9,4%). Nieliczne rodzicielki studentów kierunków humanistycznych posiadały wykształcenie wyższe niż studia II stopnia – 1,3%. Podobnie rysuje się obraz ojców/opiekunów: 59,9% z nich miało wykształcenie średnie lub zawodowe, szkołę podstawową ukończyło 11%, natomiast tytuł magistra posiadało 16,4%, niewielu legitymowało się licencjatem: 5,3%, jeszcze mniej posiadało tytuł doktora – zaledwie 1,8%.

Kwestionariusz wypełniali studenci wszystkich wydziałów uniwersytetu, przy czym 78,4% stanowili słuchacze studiów stacjonarnych, 21,5% – słuchacze studiów niestacjonarnych, a 0,3% badanych korzystało z indywidualnego toku studiów. Żaden z ankietowanych nie odbywał nauki w trybie eksternistycznym ani nie uczestniczył w programie wymiany studentów. Ponad 2/3 (68,1%) badanych stanowili słuchacze kierunków humanistyczno-społecznych (pedagogika, administracja, prawo, historia, filologia polska, stosunki międzynarodowe, praca socjalna, filologia wschodniosłowiańska, dziennikarstwo), pozostali studiowali kierunki ścisłe i przyrodnicze (weterynaria, rolnictwo, biologia, inżynieria chemiczna i procesowa, technologia żywności i żywienia człowieka, ogrodnictwo, ochrona środowiska, geodezja, budownictwo). Badaniem objęto wszystkie roczniki, z tym, że większość stanowili słuchacze II i III roku (łącznie blisko 2/3), studenci I roku udzielili 11,3% ogółu wszystkich odpowiedzi, II – 31,6%, III – 31,7%, IV (I roku studiów magisterskich uzupełniających) – 12%, V (II roku stu-

diów magisterskich uzupełniających) – 13,4%. Liczba kobiet przeważała zarówno wśród studentów studiów stacjonarnych – przeszło 2/3 (68,8%), a zwłaszcza wśród studentów studiów niestacjonarnych – blisko 3/4 (72,6%). Kobiety dominowały też na poszczególnych kierunkach studiów: na humanistyczno-społecznych było ich 69,1%, a na kierunkach ścisłych i przyrodniczych – 70,7%. Jeszcze większa była ich przewaga (76,3%) wśród osób studiujących dwa kierunki. Także wśród 67 osób deklarujących przynależność do koła naukowego (w 94% słuchaczy studiów dziennych) blisko 2/3 (65,7%) stanowiły kobiety.

Badana grupa w czasie roku akademickiego mieszkała głównie w mieszkaniach studenckich – 36,2%, w domach rodzinnych – 26,9% lub na stacjach – 18,8%. Niewielki odsetek badanych mieszkał w akademiku – 10,2% lub dysponował własnym mieszkaniem – 6,4%. Opcję „inne” zaznaczyło 1,5% badanych, wpisując jako miejsce zamieszkania podczas studiów: „rodzina matki”, „mieszkanie u rodziny”, „dojeżdżam autobusem na weekendowe zajęcia”, „u znajomych”, „mieszkam u partnera”, „hotel”, „powrót do domu”, „wynajęte mieszkanie”, „mieszkanie znajomych”. Autorzy tych wypowiedzi studiowali zaocznie. Dwie osoby zaznaczyły opcję „inne”, nie wpisując odpowiedzi.

Połowa badanych (50,5%) oświadczyła, że jest w stanie samodzielnie czytać teksty naukowe w językach obcych. Studenci, zarówno stacjonarni jak i niestacjonarni, wymieniali głównie język angielski. Na kolejnych miejscach znalazły się języki niemiecki i rosyjski, inne wymieniano rzadko. Część studentów deklarowała, że jest w stanie samodzielnie czytać teksty naukowe w dwóch bądź trzech językach obcych.

Mniejszy odsetek osób (30,4%) zadeklarował, że „czytanie tekstów w języku obcym sprawia im trudności, zrobiliby to tylko w wyjątkowej sytuacji”. W tym miejscu również najczęściej wymieniano język angielski. Rzadziej – inne języki nowożytne, takie jak niemiecki czy rosyjski. Podobnie jak w wyżej opisanym przypadku, studenci deklarowali umiejętność posługiwania się dwoma lub trzema językami obcymi w razie potrzeby. Nieco mniej studentów (23,4%) korzystało z tekstów wyłącznie w języku polskim. Studenci, którzy byli w stanie samodzielnie czytać teksty naukowe w językach obcych, studiowali głównie w trybie stacjonarnym i pochodzili z większych miast: 100–500 tysięcy mieszkańców oraz nieprzekraczających 100 tysięcy mieszkańców bądź ze wsi. Wywodzili się z rodzin, w których rodzice mieli wykształcenie średnie.

Niemal wszyscy ankietowani (91,3%) korzystali z Internetu codziennie. Niewielki odsetek – kilka razy w tygodniu (7,2%) albo nieregularnie i rzadko (1%); tylko 0,5% badanych w ogóle nie przeglądało stron internetowych. Studenci korzystali z sieci najczęściej w miejscu zamieszkania: w domu bądź na stacji – 78,9%, rzadko korzystali z Internetu mobilnego – 7,1%. Małą popularnością cieszył się też dostęp do sieci w Bibliotece Uni-

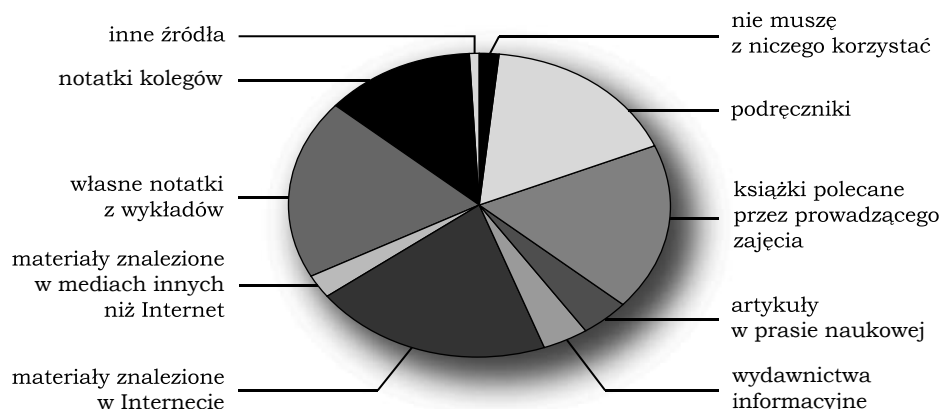
wersyteckiej UWM – 6%, u znajomych – 3,1% i w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie – 0,7%. Niewiele osób używało też łącza bezprzewodowego z dowolnego miejsca – 2,6%, kawiarenki internetowe odwiedzało 0,6%, a Internet w innych bibliotekach w Olsztynie wykorzystywało 0,3% ankietowanych. Opcję „inne sposoby dostępu do Internetu” zaznaczyło 0,5% badanych, wpisując: „w pracy”, „na wydziale”, „wi-fi publiczne”. Na marginesie tych rozważań warto wspomnieć, że w województwie warmińsko-mazurskim aż 94% bibliotek oferuje możliwość skorzystania z Internetu [Jezierska, 2013, s. 10].

1. Przygotowanie do ćwiczeń, egzaminów oraz pisanie prac dyplomowych

W czasie studiów korzysta się z różnego rodzaju materiałów. Ankietowani w pierwszym pytaniu zostali poproszeni o zaznaczenie trzech najczęściej wykorzystywanych źródeł w trzech różnych sytuacjach związanych z tokiem studiów: podczas przygotowywania się do ćwiczeń, w czasie nauki do egzaminów i kolokwii oraz przy pisaniu prac rocznych i dyplomowych. Za podstawę obliczeń przyjęto liczbę ankietowanych. W większości udzielano wielokrotnych odpowiedzi, dlatego nie sumują się do 100%.

Okazuje się, że studenci, przygotowując się do ćwiczeń, najczęściej korzystali z materiałów znalezionych w Internecie – 64,1% udzielonych odpowiedzi bądź z własnych notatek z wykładów – 59,7%. Nieco mniejszy odsetek badanych uczył się z książek polecanych przez prowadzącego zajęcia – 56,2% lub z podręczników – 53,5%. Popularne było też korzystanie z notatek kolegów – 40,4%. Rzadko sięgano po artykuły z czasopism naukowych – 13,3%, wydawnictwa informacyjne (słowniki, encyklopedie, biografie) – 11,5% oraz materiały znalezione w mediach innych niż Internet (radio, telewizja, prasa) – 8,4%. Najmniejszy odsetek studentów zaznaczył opcję „inne” – 2,5%, wymieniając w tym miejscu: „przewodniki przygotowane przez prowadzących zajęcia”, „skrypty”, „notatki kolegów ze starszych lat”, „Internet”, „prasa branżowa, specjalistyczna”, „źródła dokumentowe”, „orzecznictwo”, „orzecznictwo znalezione w programach typu Legalis”, „kodeksy”, „książki o określonej tematyce”, „opowieści starych ludzi (przedwojennych)”, „publikacje naukowe, monografie”. Część ankietowanych zadeklarowała, że nie musi z niczego korzystać, aby uczestniczyć w ćwiczeniach – 5,6%.

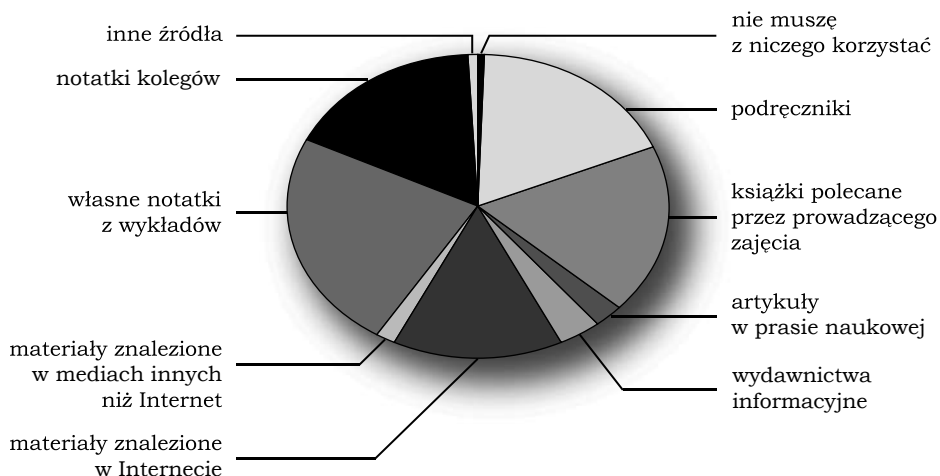
Na prymarną rolę Internetu w hierarchii źródeł pozyskiwania wiedzy przez współczesnego studenta zwrócili uwagę między innymi David Nicholas i Zdzisław Dobrowolski, pisząc: „Zdobywanie wiedzy prze staje kojarzyć się ze zdyscyplinowanym czytaniem w ciszy uczelnianych bibliotek. W komunikacji naukowej coraz większą rolę odgrywają serwisy społecznościowe” [Nicholas i Dobrowolski, 2012, s. 523]. Jednak rozbieżności między odpowiedziami respondentów wskazują, że to stu-

Wykres 1. Źródła wykorzystywane przez studentów w czasie przygotowywania się do ćwiczeń.
Źródło: badania własne

denci nauk humanistycznych w przeważającej większości w pierwszej kolejności sięgali po materiały znalezione w Internecie – 72,5%. Natomiast słuchacze nauk ścisłych i przyrodniczych, przygotowując się do ćwiczeń, zdecydowanie bardziej preferowali własne notatki z wykładów – 73%, książki polecane przez prowadzących zajęcia – 60,2% oraz podręczniki – 59,4%. Badania przeprowadzone wśród młodzieży polskiej, niemieckiej oraz angielskiej dowodzą, że młodzi ludzie świadomie rezygnują z korzystania z tradycyjnych źródeł informacji na rzecz Internetu, który w łatwiejszy i szybszy sposób pozwala im dotrzeć do tego, czego potrzebują [Jasiewicz, 2011, s. 374].

Jednak już w czasie sesji egzaminacyjnej studenci najczęściej w przeważającej większości korzystali z własnych notatek z wykładów (73,1%), ta odpowiedź była najpopularniejsza na wszystkich wydziałach uniwersytetu. Równie często przygotowywano się do egzaminów z książek polecanych przez prowadzącego zajęcia – 57,1%, podręczników – 56,6%, jak też z notatek kolegów – 53,4%. Studenci korzystali również z materiałów znalezionych w Internecie – 45,2%. Rzadko sięgano po wydawnictwa informacyjne – 11%, artykuły z czasopism naukowych – 7,9% i materiały znalezione w innych mediach – 5,4%. Niewielki odsetek ankietowanych nie musiał korzystać z żadnych materiałów przygotowując się do zdania egzaminów – 2,1%. Inne źródła zaznaczyło 1,9% badanych, wpisując: „skrypty”, „kodeksy”, „notatki kolegów ze starszych lat”, „własne notatki z ćwiczeń”, „prezentacje multimedialne”, „dyktafon”.

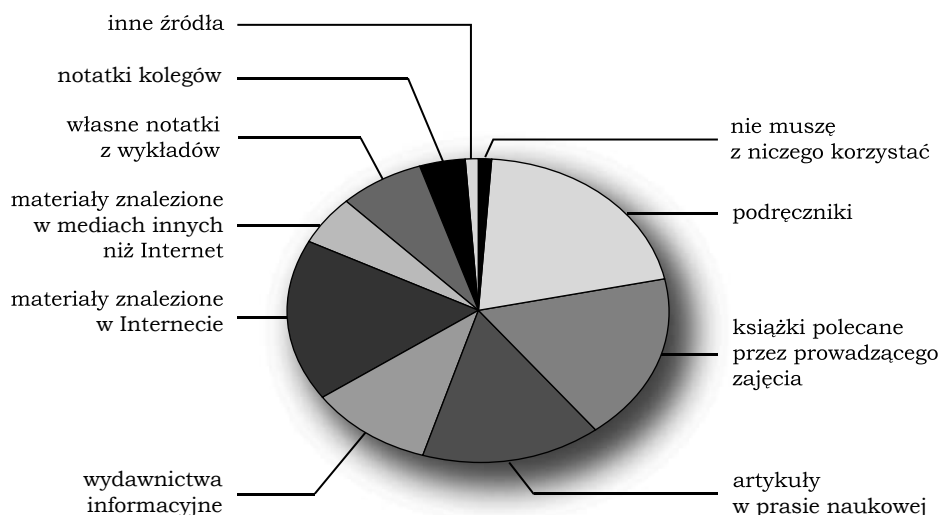

Wykres 2. Źródła wykorzystywane przez studentów w czasie sesji egzaminacyjnej. Źródło: badania własne

Studenci nauk ścisłych i przyrodniczych, ucząc się do egzaminów, podobnie jak podczas przygotowań do ćwiczeń, w zdecydowanej większości sięgali po: własne notatki z wykładów – 78,7%, podręczniki – 68% oraz po książki polecane przez prowadzących zajęcia – 63,9%. Humanisci wymienione wyżej odpowiedzi zaznaczali również w pierwszej kolejności, jednak nie tak często – wartości procentowe oscylowały wokół 50%.

Na pytanie o materiały wykorzystywane podczas pisania prac zaliczeniowych oraz prac dyplomowych uzyskano najmniej odpowiedzi w porównaniu do poprzednich. Na kierunku weterynaria, której słuchacze brali udział w badaniu, ukończenie studiów nie wiąże się ze złożeniem egzaminu dyplomowego i napisaniem pracy, lecz następuje po złożeniu ostatniego wymaganego planem studiów egzaminu z wynikiem co najmniej dostatecznym [Regulamin]. Wśród studentów zobligowanych do złożenia pracy dyplomowej najbardziej popularnym źródłem wykorzystywanym okazały się podręczniki – 52,5%, książki polecane przez prowadzącego zajęcia – 45,5% oraz materiały znalezione w Internecie – 44,6%. Częściej niż w przypadku wcześniejszych odpowiedzi sięgano po artykuły z czasopism naukowych – 39,5% oraz wydawnictwa informacyjne – 26,6%. Własne notatki z wykładów wykorzystywało podczas pisania prac 18,1% badanych. Najmniej popularne okazały się być: materiały znalezione w mediach innych niż Internet – 13,4% i notatki kolegów – 9,9%. Część badanych zadeklarowała, że pisząc pracę zaliczeniową, nie musi z niczego korzystać – 3,4%. A 3,4% ankietowanych zaznaczyło opcję „inne”, wpi-

sując: „Internet”, „prasa branżowa, specjalistyczna”, „osoby oferujące pomoc za pieniądze”, „publikacje naukowe, monografie”, „monografie historyczne”, „prasa zawodowa”.

Wykres 3. Źródła wykorzystywane przez studentów w czasie pisania prac zaliczeniowych oraz dyplomowych. Źródło: badania własne

2. Utrwalanie zdobytych informacji

Zdobyte podczas zajęć (ćwiczeń i wykładów) informacje studenci utrwalali najczęściej robiąc ręczne notatki – 86,4% oraz kserując potrzebne materiały – 85,5%. Połowa badanych przyznała, że kopiuje informacje z Internetu – 50,1%. Co czwarty ankietowany przyznał, że robi notatki w komputerze – 21,3% oraz fotografuje – 17,3%. Skanowanie było popularne wśród 14%. Niewielka część badanych zaznaczyła opcję „inne” – 4,9%. Studenci, wpisując własne odpowiedzi, wymieniali zazwyczaj czytanie i zapamiętywanie zapisanych treści, poza tym wymieniono: „Odśłuchuję z dyktafonu”, „Nic nie robię”, „Robię »mapę myśli«”, „Robię tabele, wykresy, mapy mentalne, co pozwala mi łatwiej przyswajać wiedzę”, „Staram się na bieżąco uzupełniać i być na wykładach”, „Przepisuję notatki »na czysto« w domu”, „Ściągam nielegalnie z Internetu”, „Uzupełniam swoją wiedzę w oparciu o podręcznik”, „Wypisuję samodzielnie najważniejsze informacje z książek”.

Humanisci zdecydowanie częściej przyznawali się do kopiowania materiałów z Internetu – 56,4%, tę samą opcję zaznaczyło 36,5% słuchaczy kie-

runków nauk ścisłych i przyrodniczych. Poza tym na kierunkach humanistycznych ankietowani częściej robili notatki w komputerze – 23,6% oraz skanowali – 15,3%. Te same odpowiedzi wśród pozostałych studentów były zaznaczane odpowiednio w 16,4% oraz 11,1%. Słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych częściej natomiast fotografowali informacje zdobyte podczas zajęć – 31,1% (humaniści – 10,9%).

Połowa wszystkich badanych na bieżąco segregowała gromadzone notatki, zarówno pliki tekstowe jak i kserokopie – 53,2%. Co trzeci badany przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej nie przywiązywał uwagi do gromadzonych notatek, porządkował je dopiero, gdy były mu potrzebne – 32,2%. Niewielka część studentów skanowała materiały i przechowywała je na twardym dysku bądź innym nośniku – 17,1%, a 4,8% badanych nie przechowywała notatek, wyrzucała je. Natomiast 2,5% ankietowanych zaznażyło opcję „inne”. W tym miejscu studenci najczęściej przyznawali się do posiadania segregatora, szuflady bądź kartonu, w którym przechowywali swoje notatki. Odpowiedzi na wszystkich kierunkach były zbieżne.

Badani w większości samodzielnie przygotowywali się do ćwiczeń – 82,2% oraz egzaminów – 83,1%. Zauważono minimalne różnice w odpowiedziach. W przypadku nauki do egzaminów – ankietowani z wydziałów ścisłych i przyrodniczych nieco częściej deklarowali chęć nauki w grupie – 19,3% w porównaniu z humanistami – 14,9%. Natomiast ci ostatni chętniej przygotowywali się w grupie do ćwiczeń – 20,6% (pozostali studenci – 16,8%).

3. Wykorzystanie podręczników w czasie roku akademickiego

Połowa wszystkich badanych w czasie semestru korzystała z nie więcej niż 10 podręczników (książek potrzebnych do nauki) – 56,6%. Prawie co czwarty ankietowany deklarował liczbę od 10 do 15 – 22,2%. Tylko 7,8% korzystało z ponad 20 podręczników, a 5,8% wskazało liczbę od 15 do 20. Część studentów – 7,4% w czasie semestru w ogóle nie korzystała z żadnych książek potrzebnych do nauki. Wśród humanistów większość korzystała z nie więcej niż 10 podręczników – 57,9% (pozostali studenci – 54,1%). Słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych zdecydowanie częściej deklarowali korzystanie z 10 do 15 książek potrzebnych do nauki – 27,5% (humaniści – 19,8%). Większy odsetek wśród humanistów nie korzystał w czasie semestru z żadnej książki – 8,9% (pozostali studenci – 4,1%).

Wpływ na liczbę wykorzystywanych do nauki książek miały różne czynniki, do najczęściej wymienianych należały: kierunek studiów – 31,3%, wymagania wykładowców – 31% oraz czas, jaki mieli do dyspozycji ankietowani – 27,1%. 21,7% badanych za ważny czynnik uznało dostęp do książek w bibliotekach, a 11,8% – wskazało na własne zainteresowania. Niewielki odsetek badanych wymieniał „inne czynniki” – 2,2%, takie jak: limit książek możliwych do wypożyczenia w bibliotece uniwersyteckiej, jak też własne lenistwo.

Na znaczenie kierunku studiów częściej zwracali uwagę słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych – 48,4% (humaniści – 23,4%). Dla ostatnich z wymienionych wpływ na liczbę wykorzystywanych do nauki książek w większym stopniu niż dla ich kolegów miały: czas jakim dysponowali – 29,6% (słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych – 21,7%), dostęp do książek w bibliotekach – 23,4% (słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych – 18%) oraz własne zainteresowania – 13,4% (pozostali studenci – 8,2%).

Ponad połowa badanych zadeklarowała, że bez znaczenia było dla nich, z jakich materiałów (książek, czasopism) korzystali – 55,6%. Prawie jedna czwarta ankietowanych preferowała materiały wydane w ciągu ostatnich trzech lat – 24,8%. Po wydawnictwa starsze niż wydane w ciągu ostatnich trzech lat sięgało 16,3% ankietowanych. Natomiast 4,6% badanych zadeklarowało, że w ogóle nie korzysta z książek ani czasopism. Humaniści częściej wybierali wydawnictwa z ostatnich trzech lat – 25,8% (słuchacze kierunków nauk ścisłych i przyrodniczych – 21,7%). Natomiast rzadziej wybierali wydawnictwa starsze – 13,6% (pozostali studenci – 21,3%).

Prawie trzy czwarte ankietowanych nie korzystało ze źródeł informacji i/lub materiałów w językach obcych – 76,1%. Większy odsetek studentów dziedzin przyrodniczych i ścisłych odpowiedział twierdząco – 29,1%, wśród humanistów było to 21,5%.

Ci, którzy korzystali z materiałów w językach obcych jako powód podawali najczęściej: specyfikę kierunku studiów – 35,7% oraz chęć poszerzenia wiedzy – 31,8%. Pierwszy z wymienionych czynników przeważał wśród słuchaczy kierunków ścisłych i przyrodniczych – 47,4%, natomiast – drugi, wśród humanistów – 37,4%. Do korzystania z materiałów w językach obcych skłaniały też ankietowanych wymagania prowadzących zajęcia – 23,6% odpowiedzi, a 8,9% podało własne powody. Respondenci najczęściej wskazywali brak możliwości znalezienia informacji w języku polskim, zainteresowania oraz chęć rozwoju.

4. Wykorzystanie baz danych

Równo połowa ankietowanych korzystała z polskich baz danych, odsetek osób korzystających z zagranicznych baz danych był już dużo mniejszy – 7,9%. Studenci nauk humanistycznych częściej deklarowali wykorzystywanie polskich baz – 57,7%, w porównaniu do pozostałych studentów – 33,2%. Do najczęściej wymienianych źródeł w grupie studentów nauk humanistycznych należały przede wszystkim: baza Biblioteki Narodowej, katalog Biblioteki Uniwersyteckiej UWM, Federacja Bibliotek Cyfrowych oraz bazy prawnicze: Legalis i Lex. Natomiast słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych częściej niż ich koledzy korzystali z zagranicznych baz – 9,8%, podczas gdy humaniści – 7%. Studenci wymieniali najczę-

ściej: baza Biblioteki Narodowej, katalog Biblioteki Uniwersyteckiej UWM oraz System Informacji o Gospodarce Żywnościowej.

Badani, którzy korzystali z baz danych, robili to głównie w celu przygotowania się do zajęć – 36,5%, aby zgromadzić bibliografię do pracy dyplomowej – 26,2% oraz aby zgromadzić bibliografię do referatu bądź pracy semestralnej – 23,6%. Studentami rzadziej kierowała chęć poszerzenia wiedzy – 12,1% lub inne powody wymienione przez nich samych – 1,6%: „Przygotowanie do egzaminu”, „Z ciekawości”, „Z nakazu prowadzącego zajęcia”, „Aby znaleźć potrzebną literaturę”, „Do pracy zawodowej”.

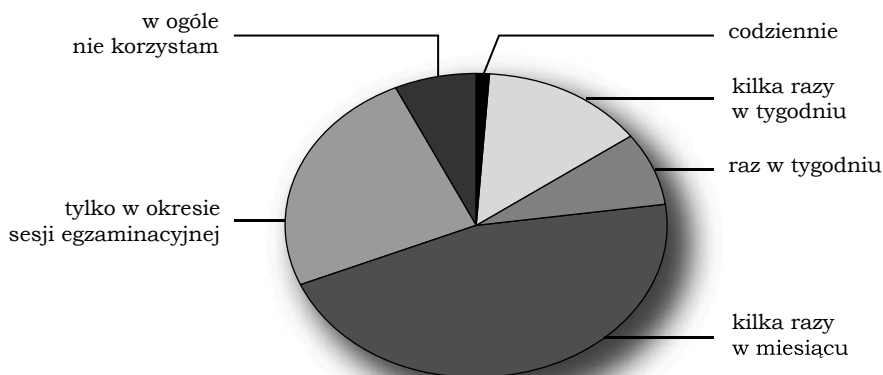
Humaniści częściej korzystali z baz danych w celu przygotowania się do zajęć – 39,9% (na pozostałych kierunkach było to 24,1% wskazań). Drużdy z wymienionych częściej posługiwali się bazami w celu zgromadzenia bibliografii do referatu bądź pracy semestralnej – 29,6% lub podczas gromadzenia bibliografii do pracy dyplomowej – 29,6% (wśród humanistów było to odpowiednio 22% i 25,3% odpowiedzi). Słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych częściej też niż ich koledzy korzystali z baz danych w celu poszerzenia wiedzy – 15,7% (11,1% wśród studentów kierunków humanistycznych).

5. Biblioteka uniwersytecka

Spośród bibliotek na terenie Olsztyna zdecydowanie najpopularniejsza była Biblioteka Uniwersytecka UWM, korzystali z niej niemal wszyscy ankietowani – 94,7%. Poza tym po 22,1% badanych deklarowało odwiedzanie: Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Emilii Sukertowej-Biedrawiny oraz Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego. Prawie co dziesiąty ankietowany korzystał z Planety 11 – 9%. Niewielki odsetek zadeklarował odwiedzanie Biblioteki Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego – 2,1% oraz z Warmińskiej Biblioteki Wolnościowej – 0,6%. Natomiast 3,1% zaznaczyło opcję „inne”, wpisując „biblioteki publiczne i miejskie, filialne” oraz biblioteki innych szkół wyższych w Olsztynie. Studenci kierunków ścisłych i przyrodniczych korzystali w przeważającej większości tylko z Biblioteki Uniwersyteckiej UWM – 95,5% (humaniści – 94,3%), pozostałe ksiąznice odwiedzali rzadko. Słuchacze nauk humanistycznych deklarowali, że odwiedzali też inne biblioteki na terenie Olsztyna: Warmińsko-Mazurską Bibliotekę Pedagogiczną – 29,2%, Wojewódzką Bibliotekę Publiczną – 28,3% oraz Planetę 11 – 10,4%. Powodem jest profil humanistyczny bibliotek olsztyńskich.

Biblioteka Uniwersytecka UWM cieszyła się dużą popularnością wśród wszystkich ankietowanych studentów, prawie połowa zadeklarowała, że korzysta z niej kilka razy w miesiącu – 45,3%. Co czwarty badany odwiedzał to miejsce tylko w okresie sesji egzaminacyjnej – 24,2%. Kilka razy w tygodniu korzystało 13,7%, a raz w tygodniu – 7,5%. Mimo dużej popu-

larności, znalazła się grupa osób, która w ogóle nie korzystała z biblioteki uniwersyteckiej – 6,6%. Najmniejszy odsetek badanych odwiedzał ją codziennie – 1,3%. Nie zaobserwowano większych różnic pomiędzy odpowiedziami ankietowanych.

Wykres 4. Częstotliwość korzystania z Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie przez studentów. Źródło: badania własne

Na dużą popularność Biblioteki Uniwersyteckiej wpływ ma niewątpliwie jej położenie. Budynek książki usytuowany jest w centrum miasteczka akademickiego – Kortowo. Studenci traktują bibliotekę jako swoje „trzecie miejsce” po domu i miejscu pracy. Biblioteka to również przedłużenie sal wykładowych [Nalewajska, 2013, s. 20]. Można tu spędzać czas ze znajomymi, uczyć się, pracować w grupach lub samodzielnie [Fang, 2008, s. 2].

Ponad połowa studentów oceniła raczej dobrze dostęp do źródeł, takich jak książki, podręczniki, Internet czy bazy danych w bibliotece uniwersyteckiej – 53,5%. Bardzo dobrze to samo oceniło 15%. Część badanych nie miała zdania – 12%. Co dziesiąty ankietowany ocenił dostęp do źródeł raczej źle – 10,9%. Niewielki odsetek studentów zadeklarował, że dostęp do źródeł w bibliotece akademickiej jest bardzo zły – 2,1%. Studenci kierunków ścisłych i przyrodniczych częściej dawali bibliotece oceny pozytywne – raczej dobre – 55,7% oraz bardzo dobre – 16,4%, podczas gdy wśród humanistów na te same odpowiedzi uzyskano odpowiednio 52,5% oraz 14,3%.

Ponad połowa badanych raczej dobrze oceniła zasoby biblioteki akademickiej – 52,1%. W większości byli to studenci kierunków ścisłych i przyrodniczych, wśród których odsetek odpowiedzi na to pytanie wynosił 53,3% (humaniści – 51,5%). Zdaniem prawie jednej piątej badanych

– 15,8% biblioteka jest raczej źle wyposażona w materiały potrzebne do nauki, a 13,8% nie miało na ten temat zdania. Jedynie 9,3% ankietowanych miało bardzo dobre zdanie na temat zasobów, a niewielki procent bardzo źle – 1,8%. Podobnie jak w poprzednim pytaniu, tak i w tym oceny pozytywne przeważały wśród studentów nauk ścisłych i przyrodniczych, 11,1% wypowiedziało się bardzo dobrze na temat zasobów biblioteki (pozostali ankietowani – 8,5%). Słuchacze nauk humanistycznych byli bardziej skłonni do negatywnych lub neutralnych ocen.

Prawie połowa badanych zadeklarowała, że korzystanie z biblioteki uniwersyteckiej najbardziej utrudnia brak potrzebnych książek, czasopism i skryptów – 49,6%. Długie czekanie w kolejkach okazało się utrudnieniem dla 13,3%. W mniejszym stopniu wskazywano: inne powody – 6,5%. Wymieniano najczęściej: konieczność zostawiania torebek w szatni, kary za przetrzymanie, niemiłą ochronę oraz kolejki w punkcie ksero. Poza tym nieprzyjazny system komputerowy w jakim dostępny jest katalog – 5,7%, nieprzyjazny regulamin – 4,1%, niekompetentny personel – 2,2% oraz niedogodne godziny otwarcia – 1,7%. Co czwarty badany – 27,5% nie miał żadnych trudności korzystając z Biblioteki Uniwersyteckiej UWM. Słuchacze kierunków ścisłych i przyrodniczych w większym stopniu zadeklarowali, że nie mieli żadnych trudności – 28,3% (pozostali studenci wskazali tę odpowiedź w 24,3%). Dla humanistów czekanie w kolejkach okazało się bardziej uciążliwe – 15,1% niż dla pozostałych studentów – 9,4%.

Jak twierdzi Jacek Wojciechowski, współczesny czytelnik – użytkownik biblioteki, szczególnie akademickiej, chce mieć wszystko w jednym miejscu i przez taki pryzmat ocenia sprawność biblioteki [Wojciechowski, 2012, s. 487]. Natomiast sama biblioteka wydaje się być coraz częściej porównywana do instytucji komercyjnej oferujących sprzedaż dóbr i usług [Wojciechowska, 2010, s. 90]. Słuchacze zarówno kierunków humanistycznych jak i ścisłych oraz przyrodniczych mimo dużej popularności Internetu nadal chętnie sięgają po tradycyjne źródła informacji. Chociaż słyszy się coraz częściej głosy o zmierzchu tradycyjnych bibliotek bądź zastąpieniu podręczników przez „maszyny komunikacyjne” [Wojciechowski, 2011, s. 308], to studenci nadal chętnie je odwiedzają. Nie tylko po to, aby się uczyć, ale też dlatego, że współczesne biblioteki to miejsca nowoczesne, gdzie można skorzystać z Internetu, wziąć udział w ciekawym spotkaniu bądź po prostu miło spędzić czas [Jezierska, 2013, s. 8]. Niepokojące wydaje się istnienie wcale niemałej grupy studentów, którzy zarówno podczas przygotowywania się do ćwiczeń oraz w czasie nauki do egzaminów zaliczeniowych, jak też w czasie pisania prac dyplomowych, nie musi z niczego korzystać. Pozostaje wierzyć, że konieczność utrzymania się na wybranym kierunku wymusi na nich inną postawę.

Bibliografia

- Bosacka M., (2012), *Biblioteka akademicka jako organizacja ucząca i ucząca się*. „Bibliotheca Nostra”, nr 1, s. 10–17.
- Czerni J., (1971), *Czytelnictwo studentów*. (Podstawy. Badania. Prognozy). Autoreferat pracy doktorskiej, Warszawa.
- Fang C., (2008): *University Library: The “Third Place” for Students*. W: World Library and Information Congress: 74TH IFLA General Conference and Council: 10-14 August 2008, Québec, Canada [online]. [dostęp: 2013-06-10]. Dostępny w World Wide Web: <http://archive.ifla.org/IV/ifla74/papers/091-Fang-en.pdf>.
- Jasiewicz J., (2011), *Zachowania informacyjne młodzieży a elementy edukacji informacyjnej w Polsce*. „Bibliotekarz”, nr 3, s. 356–376.
- Jezierska M., (2013), *Rozwój internetyzacji i usług elektronicznych w bibliotekach publicznych*. „Bibliotekarz”, nr 1, s. 8–12.
- Nalewajska L., (2013), *Dydaktyka w bibliotece akademickiej. Analiza potrzeb i możliwych zmian*. „Przegląd Biblioteczny”, nr 1, s. 19–32.
- Nicholas D., Dobrowolski Z. (2012), *O przyszłości bibliotek*. „Przegląd Biblioteczny”, nr 4, s. 521–525.
- Regulamin studiów. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie [online]. [dostęp: 2012-12-24]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.uwm.edu.pl/artukul/1527/regulamin-studiow-obowiazujacy-od-1-pazdziernika-2012-r.html>
- Wojciechowska M. (2010), *Zjawisko lojalności wśród klientów biblioteki*. „Bibliotheca Nostra”, nr 1, s. 84–96.
- Wojciechowski J. (2011), *Odbiór komunikatów z Internetu i druku*. „Przegląd Biblioteczny”, nr 3, s. 305–340.
- Wojciechowski J. (2012), *Biblioteki akademickie: obszary kooperacji*. „Przegląd Biblioteczny”, nr 4, s. 477–491.

Justyna Rogińska-Usowicz

The use of different sources of information in the individual work of the students at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn. Empirical studies carried out in the academic year 2011/2012

Summary

The article is an attempt to summarize the research carried out among the students at the University of Warmia and Mazury in Olsztyn from February to April of 2012. The respondents were asked to answer questions concerning the preparation for classes and exams as well as textbook reading. In addition, the author expresses her interest in topics related to the newly opened university library.

Keywords: readership survey, readership among the students, self-education, university library, studying process, exam preparation, theses writing, the Internet as a source of information, databases, academic textbooks, University of Warmia and Mazury in Olsztyn

TOWARZYSTWO CZYTELNICZE KORFU – WIĘCEJ NIŻ TYLKO BIBLIOTEKA

Wstęp

Powstanie licznych towarzystw czytelniczych w Europie w XVII i XVIII w. miało związek z ruchem w naukach humanistycznych, zapoczątkowanym przez francuską szkołę erudycyjną w XVII w. Położyła olbrzymie zasługi w kształtowaniu się nowożytnego środowiska naukowego, a powstające w różnych krajach europejskich towarzystwa czytelnicze szybko zaczęły odgrywać rolę prężnych ośrodków naukowych, kulturalnych i (w niektórych przypadkach) politycznych. Towarzystwo Czytelnicze Korfu (Kerkuraiki Anagnostiki Etairia) zostało założone w 1836 r. na wzór Société de Lecture Genève (1818) [Corfu Reading Society, 2012, s. 2–6]. Szybko stało się ważną instytucją kulturalną w krajobrazie Wysp Jońskich. Najbardziej widocznym elementem Towarzystwa Czytelniczego Korfu była zawsze biblioteka, a szczególnie część księgozbioru poświęcona w całości Wyspom Jońskim, wyodrębniona w tzw. Bibliotekę Jońską. Do dzisiaj naukowcy i badacze historii Wysp Jońskich z całego świata odwiedzają Korfu w poszukiwaniu unikalnych dokumentów spoczywających w przepastnych archiwach tej instytucji. Należy jednak zaznaczyć, że profil działalności Towarzystwa Czytelniczego Korfu, od początku jego istnienia aż po dzień dzisiejszy, wybiegał daleko poza propagowanie czytelnictwa i gromadzenie księgozbioru.

W niniejszej pracy przedstawiono genezę powstania, początki, strukturę organizacyjną i współczesne kierunki rozwoju Towarzystwa Czytelniczego Korfu na tle historii nowożytnej Grecji i Wysp Jońskich. Przeprowadzono analizę dostępnej literatury oraz badania własne: wizję lokalną budynku Towarzystwa Czytelniczego Korfu wraz z biblioteką, rozmowę z pracownikiem biblioteki, wykonanie dokumentacji fotograficznej.

Odrębność historyczno-kulturowa Korfu na tle historii Grecji kontynentalnej

Poczynając od XII w., historia Korfu i innych Wysp Jońskich przebiegała innymi torami niż miało to miejsce w przypadku pozostałych terytoriów Grecji. Wyspy Jońskie pozostawały pod panowaniem kolejno: Wenecjan, Francuzów i Brytyjczyków. Natomiast Grecja kontynentalna i pozostałe wyspy greckie od momentu upadku Cesarstwa Bizantyjskiego w XV w. weszły w skład Imperium Otomańskiego [Bonarek i in., 2005]. Ta odrębna droga rozwoju historycznego zbliżyła Wyspy Jońskie mentalnie do Europy Zachodniej, co znalazło swoje odzwierciedlenie zarówno w architekturze miejskiej jak i w rozwoju społecznym. Nie bez powodu właśnie na Korfu powstały najważniejsze i najstarsze instytucje kulturalne nowożytnej Grecji: Biblioteka Publiczna, Akademia Jońska i Towarzystwo Czytelnicze.

Geneza i historia powstania Towarzystwa Czytelniczego Korfu

Towarzystwo Czytelnicze Korfu (Kerkuraiki Anagnostiki Etairia), założone w 1836 r. na wzór Société de Lecture de Genève (1818), jest najstarszą instytucją kulturalną nowożytnej Grecji [Corfu Reading Society, 2012, s. 2–6]. Głównym celem Towarzystwa było początkowo zapewnienie dostępu do czasopism i książek publikowanych w Europie Zachodniej, szczególnie we Francji, Anglii i Włoszech. Miało to zapewnić stały kontakt ze współczesną kulturą, nauką i ruchami politycznymi. Założyciele Towarzystwa (14 osób) byli w większości absolwentami europejskich uniwersytetów. Niektórzy z nich zostali wydaleny z Włoch po przyłączeniu się do ruchu Carbonari. W roku 1842 Towarzystwo Czytelnicze zostało połączone z Towarzystwem Lekarzy i Farmaceutów. Od roku 1893 w jego poczet były przyjmowane również kobiety [Corfu Reading Society, 2012, s. 2–6].

Pierwszym prezydentem Towarzystwa Czytelniczego Korfu był Petros Vrailas-Armenis, znany później jako filozof, polityk i dyplomata. Przez wiele lat działalności był on prawdziwym kreatorem twórczym i dobrym duchem Towarzystwa. Następcy Vrailasa-Armenisa wywodzili się spośród najznajmniejszych mieszkańców Korfu: działacze politycznych, pisarzy, lekarzy, biskupów [Corfu Reading Society, 2012, s. 2–6].

Członkami Towarzystwa Czytelniczego Korfu już od momentu jego powstania byli zarówno rodowici mieszkańcy Korfu jak i związani z wyspą cudzoziemcy. W grupie najbardziej znaczących członków Towarzystwa należy z pewnością wymienić następujące nazwiska: Athanasios Politis (burmistrz miasta Korfu i lider ruchu zjednoczenia Wysp Jońskich z Grecją), Angelos Kogevinas, Viaros i Avgostinos Capodistria (liczący się działacze niepodległej Grecji), poeta Dionysos Solomos, poeta Andreas Kalvos, Iakovos Polysas, Gerasimos Martokoras, Lorenzo Mavilis, premier Geor-

gios Theotokis, pisarz Niccolò Tomaseo, kompozytorzy Nikolaos Mantzaros i Spyros Samaras, pisarz Konstantinos Theotokis, malarz Angelos Galinas, Ekumeniczny Patriarcha Athinagoras, pisarz brytyjski Lawrence Durrell i dr Theodore Stephanides [Corfu Reading Society, 2012, s. 2–6].

Od pierwszych lat swojej działalności Towarzystwo Czytelnicze Korfu propagowało idee ruchu wolnościowego, rozprzestrzeniającego się w Europie Zachodniej w XIX w. Instytucja ta odegrała pionierską rolę, wspomagając dążenia narodowościowe i polityczne mieszkańców Wysp Jońskich, takie jak: walka o wolność prasy i wprowadzenie języka greckiego jako oficjalnego języka Zjednoczonej Unii Wysp Jońskich. Towarzystwo Czytelnicze Korfu odegrało też ważną rolę w ruchu dążącym do zjednoczenia Wysp Jońskich z Grecją.

Siedziby Towarzystwa Czytelniczego Korfu

Towarzystwo Czytelnicze Korfu aż siedmiokrotnie zmieniał siedzibę, zanim znalazło się w obecnej lokalizacji. Początkowo Towarzystwo działało w dwóch pomieszczeniach na drugim piętrze budynku Drakatos-Papanikola, przy ulicy Ipapandis. W 1842 r. przeniosło się do budynku mieszkalnego Yiallina- Halikiopoulos w dystrykcie Agion Pateron, w 1847 – na pierwsze piętro przy ulicy Kapodistriou 19, w 1881 r. do budynku Gonemi na ulicy Ag. Spiridon, a w 1884 r. do jednego z domów przy ulicy Kapodistriou Street. W 1908 r. dom Ernestine Theotoki przy ulicy Kapodistriou 21 stał się kolejną siedzibą Towarzystwa [Gerrard i Dailey, 2005, s. 43–76].

II. 1. Budynek dzisiejszej siedziby Towarzystwa Czytelniczego. Fot. S. Sobczyk

Dzisiejsza lokalizacja Towarzystwa Czytelniczego Korfu

Obecnie Towarzystwo Czytelnicze Korfu ulokowane jest w odnowionym budynku przy ulicy Kapodistriou 120 (na rogu ulic Kapodistriou i Sophocleus Dousmani), naprzeciwko Pałacu Świętych Michała i Jerzego. Towarzystwo przeniosło się tutaj w roku 1921 [Gerrard i Dailey, 2005, s. 43–76] (il. 1–2).

II. 2. Kompleks zabudowań na rogu ulicy Kapodistriou. Fot. S. Sobczyk

W 1928 r. budynek stał się własnością Towarzystwa. Okoliczne zabudowania zachowują charakterystyczny dla XIX w. styl neoklasycy, natomiast siedziba Towarzystwa Czytelniczego (poza pojedynczymi zmianami) odzwierciedla styl renesansowy, który królował na wyspie we wczesnym okresie weneckim. Budynek składa się z dwóch czworokątnych domów mieszkalnych, które do roku 1770 oddzielała od siebie dzisiejsza ulica Vouthrotou. Oba budynki połączono prawdopodobnie między rokiem 1770 a połową XIX w. (prawdopodobnie pod koniec okupacji weneckiej), przez dobudowanie dodatkowej części od strony zachodniej [Gerrard i Dailey, 2005, s. 43–76]. Po wielu przebudowach budynek uzyskał swoją dzisiejszą formę, z 3 kondygnacjami i 300 m² powierzchni użytkowej. Bombardowania w czasie II wojny światowej nie oszczędziły siedziby Towarzystwa Czytelniczego. Na szczęście budynek doznał stosunkowo niewielkiego uszczerbku. Nie ucierpiały w zasadzie w ogóle księgozbiór biblioteki, obrazy i antyczne meble. Ostatnie prace renowacyjne miały miejsce w 1980 r., kiedy to dokonano rekonstrukcji fasady na podstawie rysunków Edwarda Leara [Rozmowa, 2013].

II. 3. Tablica informacyjna z logo Towarzystwa Czytelniczego. Fot. S. Sobczyk

Fasada budynku z pięknymi arkadami należy do najbardziej charakterystycznych w mieście. Na elewacji budynku znajduje się tablica informacyjna z sową – rozpoznawalnym logo Towarzystwa i datą jego założenia (il. 3).

II. 4. Korytarz prowadzący do pomieszczeń na pierwszym piętrze. Fot. S. Sobczyk

Wejście do biblioteki mieści się na piętrze, a prowadzą do niego kamienne, zewnętrzne schody (stanowiące dawniej wejście do budynku wschodniego). Długim korytarzem dochodzi się do kilku odrębnych pomieszczeń (il. 4).

II. 5. Pomieszczenia reprezentacyjne
na drugim piętrze. Fot. S. Sobczyk

II. 6. Pomieszczenia reprezentacyjne
na drugim piętrze. Fot. S. Sobczyk

II. 7. Sale konferencyjne Towarzystwa
Czytelniczego. Fot. S. Sobczyk

Na pierwszym piętrze znajdują się sale biblioteczne, w których zgromadzono tematycznie różne kolekcje księgozbioru i obiekty artystyczne (plakaty, grafiki, obrazy, rzeźby i fotografie). Uwagę zwraca wystrój wnętrz, w których wykorzystano oryginalne antyczne meble z początków działalności Towarzystwa. Na drugim piętrze znajdują się pomieszczenia reprezentacyjne: sale wystawowe i konferencyjne (il. 5–7).

Struktura organizacyjna Towarzystwa Czytelniczego Korfu

Towarzystwo Czytelnicze Korfu jest administrowane przez Komitet Zarządzający, wybierany na dwa lata, a składający się z: prezydenta, wiceprezydenta, sekretarza, skarbnika, dwóch kuratorów biblioteki oraz dwóch kuratorów budynku i jego zawartości.

Przez lata, od momentu założenia, działalność Towarzystwa Czytelniczego była finansowana ze składek członków, które stanowiły jedyne stałe źródło dochodu. Od roku 1980 Towarzystwo otrzymuje również dotacje rządowe [Rozmowa, 2013].

Kierunki działalności Towarzystwa Czytelniczego Korfu

Towarzystwo Czytelnicze Korfu nadal odgrywa szczególną rolę w propagowaniu kultury i sztuki Wysp Jońskich. Posiada własną bibliotekę, której najważniejszym fragmentem jest biblioteka tematyczna, poświęcona Wyspom Jońskim. Towarzystwo organizuje i prowadzi wystawy malarstwa, wykłady, seminaria, konferencje naukowe i zapewnia tłumaczenia tekstów greckich. W ostatnich latach Towarzystwo objęło też swoim patronatem sztukę muzyczną, organizując recitale i kameralne koncerty muzyczne w cerkwiach i budynkach zabytkowych w Korfu.

Towarzystwo Czytelnicze Korfu utrzymuje ścisły kontakt zarówno z greckimi i jak zagranicznymi instytucjami kulturalnymi oraz uczelniami. Wśród najważniejszych należy wymienić: Louvian School of Archaeology, University of Pisa, Ateneo of Venice, Pontaniana of Napoli i oczywiście Uniwersytet Joński w Korfu. Szczególnie ścisła współpraca łączy Towarzystwo z Wydziałem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej oraz Wydziałem Historii Uniwersytetu Jońskiego [Rozmowa, 2013].

Od 1978 r. Towarzystwo Czytelnicze Korfu jest członkiem European Confederation of Association and Institutions „Europa Nostra”, którego głównym celem jest ochrona i zachowanie architektonicznego, historycznego i naturalnego dziedzictwa krajów europejskich. Również w roku 1978 Towarzystwo Czytelnicze otrzymało nagrodę Akademii Ateńskiej za szczególny wkład w rozwój kulturalny Grecji. W ramach działalności „Europa Nostra” Towarzystwo Czytelnicze Korfu przeprowadziło prace rekonstrukcyjne i renowacyjne historycznego domu i kościoła Thomasa Flaginisa.

Towarzystwo zapobiegło też dewastacji ogromnego sadu oliwnego w mieście Paleokastritsa (na północno-zachodnim wybrzeżu wyspy), zagrożonego przez planowane inwestycje budowlane. To właśnie dzięki Towarzystwu Czytelniczemu na wielu budynkach w Korfu zawisły metalowe tabliczki informujące o ich wcześniejszych, istotnych dla historii miasta lokatorach. Towarzystwo Czytelnicze Korfu odgrywa stale istotną rolę doradczą w rozwiązywaniu problemów współczesnego Korfu [Rozmowa, 2013].

Towarzystwo Czytelnicze Korfu prowadzi stałą działalność wydawniczą. Co roku ukazuje się biuletyn, w którym publikowane są oryginalne prace poświęcone przede wszystkim Wyspom Jońskim i Korfu. W roku 1995 z inicjatywy Towarzystwa ukazał się słownik *Corfiatica*, w którym umieszczono między innymi 5 tys. idiomów używanych niegdyś na Korfu, a obecnie prawie zapomnianych. We współpracy z Fundacją Banku Narodowego, Towarzystwo Czytelnicze Korfu wydało też album zawierający zdjęcia ikon z okresu pobizantyjskiego [Corfu Reading Society, 2012, s. 2–6].

Biblioteka Towarzystwa Czytelniczego Korfu

Biblioteka jest niewątpliwie najbardziej znaczącym i najlepiej widocznym elementem dzisiejszego Towarzystwa Czytelniczego Korfu (il. 8).

Kolekcję Biblioteki Towarzystwa Czytelniczego podzielono na następujące działy:

- Książki (księgozbiór ogólny i biblioteka jońska)
- Archiwum
- Pojedyncze druki

Il. 8. Jedna z sal bibliotecznych Towarzystwa Czytelniczego. Fot. S. Sobczyk

- Mapy i ryciny
- Magazyny i czasopisma
- Płyty muzyczne
- Zdjęcia
- Obrazy

II. 9. Pomieszczenia z księgozbiorem Biblioteki Jońskiej. Fot. S. Sobczyk

II. 10. Pomieszczenia z księgozbiorem Biblioteki Jońskiej. Fot. S. Sobczyk

Poza biblioteką ogólną (w chwili obecnej 50 tys. woluminów), szczególnym powodem do dumy jest unikatowa biblioteka specjalistyczna, tzw. Biblioteka Jońska. Księgozbiór Biblioteki Jońskiej liczy około 7 tys. tomów poświęconych wyłącznie tematyce Wysp Jońskich i datowanych już od XVII w. [Rozmowa, 2013] (il. 9–10).

Właściwie wszystkie publikacje powstające współcześnie na temat Wysp Jońskich i samego Korfu trafiają do Biblioteki Jońskiej, dzięki bezpośrednim darowiznom wydawców lub też zakupom biblioteki. W roku 1982 rozpoczęto katalogowanie księgozbioru. Do chwili obecnej do katalogu komputerowego wprowadzono 7500 pozycji (w tym 3 tys. książek z biblioteki jońskiej). Dokonały tego zaledwie dwie osoby [Rozmowa, 2013].

Archiwum Towarzystwa Czytelniczego zasługuje na uwagę ze względu na wartość historyczną, ekonomiczną, literacką i artystyczną. Do szczególnie cennych należą dokumenty związane z historią Regionu Morza Śródziemnego i samej wyspy Korfu, która w przeszłości była centrum administracyjnym Wysp Jońskich (il. 11).

II. 11. Pomieszczenie biblioteczne z kolekcją dokumentów. Fot. S. Sobczyk

W posiadaniu Towarzystwa Czytelniczego znajduje się duża liczba archiwów prywatnych, w tym również związanych z najważniejszymi rodami arystokratycznymi Korfu oraz historią samego Towarzystwa. Szczególnie interesująca dla badaczy historii wyspy jest bogata kolekcja korespondencji od 1836 r. Większość zbiorów archiwum pochodzi z zakupów poczynionych w ciągu ostatnich 30 lat.

Kolekcja pojedynczych druków zawiera ponad 1000 egzemplarzy, w tym tak rzadkie dokumenty, jak jedyna istniejąca kopia Proklamacji Republiki

Siedmiu Wyp Nelsona z 1798 r. Większość kolekcji stanowią dokumenty administracyjne od okresu weneckiego do roku 1930 [Rozmowa, 2013].

Towarzystwo Czytelnicze posiada kolekcję 250 map i rycin, odnoszących się do dziejów wyspy Korfu, Morza Jońskiego, Grecji, Morza Śródziemnego i Bałkanów. Najstarsza mapa pochodzi z kolekcji Alexandriana z 1477 r. [Rozmowa, 2013]. Całość kolekcji dostarcza cennych informacji na temat życia przedstawianych regionów na przestrzeni wieków. Szczególną uwagę odwiedzających przyciągają ryciny wykonane przez zagranicznych artystów: drzeworyty, miedzioryty i litografie, najczęściej tzw. izolaria (lub ryciny z książek), ale także ryciny z albumów, dziewiętnastowiecznych magazynów i czasopism.

Kolekcja płyt muzycznych powstała dzięki zapisowi ambasadora Christosa Diamandopoulou i jego żony. Zbiór złożony z około 1000 winylowych płyt znalazł się w zbiorach Towarzystwa Czytelniczego w roku 1960. Tzw. Diamandopoulos Collection zawiera nagrania muzyki symfonicznej i kameralnej oraz stosunkowo nieliczną reprezentację muzyki operowej z okresu od baroku do współczesności. Kolekcja ma wartość historyczną nie tylko dzięki rzadkim nagraniom. Przede wszystkim reprezentuje ona różne okresy i zmiany w technice nagrywania: od 78 do 33 obrotów na minutę oraz od nagrań mono do stereofonicznych [Rozmowa, 2013] (il. 12–13).

II. 12. Sala biblioteczna z kolekcją płyt i książek muzycznych. Fot. S. Sobczyk

Kolekcja zdjęć i pocztówek doskonale ilustruje codzienne życie Korfu 150 lat wstecz, umożliwiając rekonstrukcję życia społecznego, politycznego i kulturalnego wyspy. Najcenniejsze fotografie pochodzą z darowizn z końca XIX w. i pierwszego ćwierćwiecza XX w. Również ostatnie 30 lat historii Towarzystwa Czytelniczego jest udokumentowane na zdjęciach (włączając w to portrety

II. 13. Sala biblioteczna z kolekcją płyt i książek muzycznych. Fot. S. Sobczyk

II. 14. Pomieszczenia biblioteczne z ekspozycją dzieł sztuki. Fot. S. Sobczyk

większości prezesów Towarzystwa). W kolekcji Towarzystwa Czytelniczego znajduje się pochodząca z XIX w. seria wielkoformatowych fotografii różnych części miasta, jego przedmieść i okolicznych terenów. Szczególną wartość historyczną mają zdjęcia z prywatnych archiwów, np. zdjęcia miasta z okresu okupacji wojennej czy wyzwolenia wyspy w 1944 r. [Rozmowa, 2013].

Zbiory sztuki pięknej Towarzystwa Czytelniczego to jedna z najważniejszych kolekcji prywatnych w Grecji. Zawiera ona ponad 200 obrazów z XIX i XX w., oraz pojedyncze przykłady z wcześniejszego okresu. Ponieważ Towarzystwo było od momentu swojego powstania centrum życia kultural-

Il. 15. Pomieszczenia biblioteczne z ekspozycją dzieł sztuki. Fot. S. Sobczyk

nego i miejscem promocji sztuki, wielu artystów mieszkających na Korfu prezentowało i pozostawiało tam swoje prace (dzisiaj stanowią one istotny element dekoracji wnętrza). W zasobach Towarzystwa znalazły się prace wykonane różną techniką: obrazy olejne, akwarele a nawet rzeźby, doskonale obrazujące sztukę Wysp Jońskich (il. 14–15).

Biblioteka Towarzystwa Czytelniczego Korfu jest biblioteką naukową i najczęściej korzystają z niej badacze historii Wysp Jońskich. Nie jest to typowy obiekt turystyczny ani też biblioteka publiczna, ale wszyscy zainteresowani są w niej serdecznie witani. Chętni mogą zarówno rozejrzeć się w zabytkowych wnętrzach i posłuchać opowieści o powstaniu Towarzystwa Czytelniczego jak skorzystać z księgozbioru.

Podsumowanie

Towarzystwo Czytelnicze Korfu powstało w 1836 r. i wzorowane było na szwajcarskim Société de Lecture de Genève. Jest najstarszą instytucją kulturalną nowożytnej Grecji. Głównym celem Towarzystwa było początkowo propagowanie współczesnej europejskiej kultury, nauki i myśli politycznej, poprzez udostępnianie czasopism i książek publikowanych w Europie Zachodniej. Szybko też „flagowym okrętem” instytucji została Biblioteka Towarzystwa Czytelniczego, przez lata wzbogacana zarówno dzięki planowym zakupom jak i cennym darowiznom. Wśród bogatych i niezwykle cennych zbiorów Biblioteki Towarzystwa Czytelniczego, na szczególną uwagę zasługuje tzw. Biblioteka Jońska, stanowiąca unikalne źródło wiedzy zarówno o historii jak i współczesności tego regionu.

Należy podkreślić też inne kierunki działalności Towarzystwa Czytelniczego Korfu. W przeszłości odegrało ono istotną rolę w dążeniach narodowościowych mieszkańców Wysp Jońskich i wspierało ich integrację z Grecją kontynentalną. Mimo, że Korfu nigdy nie doświadczyła okupacji tureckiej, członkowie Towarzystwa przez lata czynnie wspierali ruchy wyzwolenicze Grecji. Instytucja ta wspomagała dążenia narodowościowe i polityczne mieszkańców Wysp Jońskich, takie jak: walka o wolność prasy i wprowadzenie języka greckiego jako oficjalnego języka Zjednoczonej Unii Wysp Jońskich. Towarzystwo Czytelnicze Korfu miało też znaczącą rolę w ruchu dążącym do zjednoczenia Wysp Jońskich z Grecją.

W chwili obecnej Towarzystwo Czytelnicze Korfu nadal odgrywa istotną rolę w pielęgnowaniu tradycji Wysp Jońskich, między innymi dzięki organizowaniu wystaw, koncertów i seminariów. Towarzystwo utrzymuje stały kontakt z greckimi i zagranicznymi instytucjami kulturalnymi oraz uczelniami wyższymi. Ścisłe współpracuje z miejscowym Wydziałem Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej oraz Wydziałem Historii Uniwersytetu Jońskiego. Od 1978 r. jest członkiem European Confederation of Association and Institutions „Europa Nostra”, którego głównym celem jest ochrona i zachowanie architektonicznego, historycznego i naturalnego dziedzictwa krajów europejskich. Towarzystwo Czytelnicze Korfu angażuje się w renowację cennych z historycznego punktu widzenia budynków na Korfu i prowadzi stałą działalność wydawniczą.

Należy podkreślić, że Towarzystwo Czytelnicze Korfu jest nie tylko najstarszą instytucją kulturalną nowożytnej Grecji, ale także niezwykle istotnym elementem krajobrazu kulturalno-naukowego współczesnego Korfu.

Bibliografia

- Bonarek J. i in. (2005), *Historia Grecji*. Kraków.
- Dubin M. (red) (2004), *Wyspy greckie*. Warszawa.
- Bötig K. (2006), *Korfu*. Ostfildern
- French C. (2012), *Korfu i Wyspy Jońskie*. Tł. Katarzyna Skawran. Warszawa.
- Climis C. Ch. (1994), *The illustrated history of Corfu*. Corfu.
- Gallas K. (1986), *Korfu, das antike Kerkyra im Ionischen Meer. Geschichte, Kultur, Landschaft*. Köln.
- Corfu Reading Society*. Academy of Athens Award. [2012]. Corfu.
- Gerrard M., Dailey D. (2005), *Korfu*. Tł. Wojciech Nowicki. Bielsko-Biała.
- Corfu Reading Society* [online] 2013. [dostęp: 2013-11-02]. Dostępny w World Wide Web: <http://anagnostikcorfu.com>.
- Hannigan D. (2009), *Korfu*. Tł. Włodzimierz Adamczyk. Warszawa.

Jervis-White-Jervis H. (1970), *History of the Island of Corfu and of the republic of the Ionian Islands*. Chicago.

niczego Korfu, przeprowadził Sobczyk Sławomir, dnia 21.08.2013 r.

Szczepański J.A. (1978), *Grecja*. Warszawa.

[Rozmowa, 2013] Rozmowa z pracownikiem Biblioteki Towarzystwa Czytel-

Sławomir Sobczyk

Corfu Reading Society – more than a library

Summary

The activity of the Corfu Reading Society (Kerkuraiki Anagnostiki Etairia) is an excellent illustration of both the history and the cultural differences of the island. Initially the main aim of the association was to provide access to magazines and books published in Western Europe. Nevertheless, it soon became a versatile cultural institution, cultivating the traditions, history and art of the Ionian Islands region. The paper presents the history, previous activities and contemporary goals of the oldest cultural institution of the modern Greece. The main source of information was a direct conversation with an employee of the Society's Library.

Keywords: Corfu Reading Society, Corfu, Ionian Islands, Greece, Ionian Academy, reading societies, cultural institution, the Library of the Corfu Reading Society

ZASTOSOWANIE MODELI AKCEPTACJI TECHNOLOGII W BADANIU UŻYTECZNOŚCI BIBLIOTEK CYFROWYCH

Wstęp

Gwałtowny rozwój technologii informacyjnych w drugiej połowie XX w., powodujący z jednej strony szybkie powstawanie wydawałoby się łatwych fortun z niczego (mit o „dwóch studentach w garażu” budujących komputery), a z drugiej strony nieoczekiwany upadek wielu potężnych, globalnych przedsiębiorstw informatycznych¹, spowodował zainteresowanie naukowców badaniami przyczyn tych zjawisk. Na tym niestabilnym rynku bardzo istotne stało się między innymi określenie warunków i przewidywanego poziomu akceptacji nowych technologii przez ich (potencjalnych) użytkowników. Rozwój technologiczny powoduje, że kolejne bariery techniczne ograniczające użyteczność technologii znikają, przez co tym ważniejsze stają się bariery mentalne; zasadniczym zadaniem jest tworzenie takich aplikacji, których ludzie zechcą używać. Projektanci systemów poszukiwali metod umożliwiających ocenę poziomu akceptacji systemów na jak najwcześniejszym etapie projektowania i implementacji, co pozwoliłoby uniknąć modyfikacji na etapie produkcji. W tym celu badano rolę wielu cech funkcjonalnych systemów informacyjnych w celu ich implementacji do interfejsów użytkowników końcowych, co okazało się trudniejsze niż pierwotnie przewidywano.

Wiele z tych prób pozostawało nieudanych, nie udało się bowiem wskazać wartościowych miar, których stosowanie pozwalałoby na wyjaśnienie przyczyn akceptacji lub odrzucenia produktów nowych technologii informacyjnych. Dopiero prace Freda Davisa, prowadzone w latach osiemdzie-

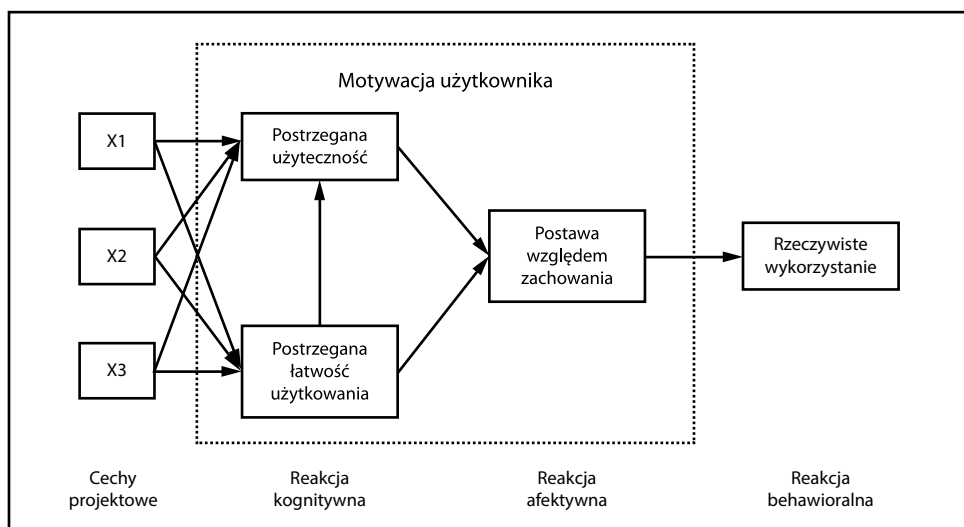
¹ Zjawiska te związane są z działaniem tzw. twórczej destrukcji (*creative destruction*), opisywanej przez Richarda Fostera i Sarah Kaplan [Foster i Kaplan, 2001]. Przykładem jej ofiar mogą być tak (niegdyś) potężne firmy, jak IMB i DEC.

siątych XX w. pozwoliły przełamać ten impas. W swoim doktoracie, obronionym w 1985 r. w MIT Davis przedstawił koncepcję modelu TAM (Technology Acceptance Model) [Davis, 1985]. Opierała się ona na założeniu, że decyzja o stosowaniu przez użytkownika nowej technologii informacyjnej jest reakcją, którą można wyjaśnić lub nawet przewidzieć na podstawie motywacji² użytkownika, na którą z kolei wpływają bezpośrednio bodźce zewnętrzne, wynikające z bieżących cech i możliwości technologii. Wpływ na te założenia miały wcześniejsze prace Martina Fishbeina i Icka Ajzena, którzy sformułowali teorię uzasadnionego działania (Theory of Reasoned Action – TRA) [Fishbein i Ajzen, 1975] – wciąż rozwijaną i doskonaloną [Fishbein i Ajzen, 2010, s. 20]. Według tych autorów przy pomocy małej ilości zmiennych można łącznie wyjaśniać istotną część zmienności w każdym zachowaniu, w każdej populacji. W szczególności chodzi o to, że model ten wskazuje, że intencja przejawiania jakiegoś zachowania wynika przyczynowo (choć niekoniecznie racjonalnie) z określonych przekonań, które ludzie posiadają na temat tych zachowań.

Na podstawie tych teorii Davis rozbudowywał swój model konceptualny do wersji przedstawionej na rys. 1. Założył, że motywacje użytkownika mogą zostać wyjaśnione przy pomocy trzech głównych czynników: postrzeganej łatwości użytkowania (*perceived ease of use*), postrzeganej użyteczności (*perceived usefulness*) oraz postawy względem używania technologii. Przyjął też, że postawa użytkownika względem stosowanej technologii (systemu) jest główną determinantą jego decyzji o używaniu lub odrzuceniu systemu. Uznał ponadto, że na postawę użytkownika wpływają z kolei dwa główne przekonania: postrzegana użyteczność i postrzegana łatwość użytkowania, przy czym ta ostatnia ma bezpośredni wpływ na postrzegana użyteczność. Daves skonstatował, że na oba te przekonania bezpośrednio oddziałują cechy projektowe systemu, na il. 1 zaznaczone jako X1, X2 i X3.

Podczas późniejszych eksperymentów Davis udoskonalił swój model, wprowadzając inne zmienne i modyfikując pierwotnie sformułowane relacje. Model był również stosowany przez innych badaczy, którzy wprowadzali swoje modyfikacje (zazwyczaj nowe zmienne), w wyniku czego TAM stawał się podstawowym modelem stosowanym dla wyjaśniania i przewidywania wykorzystania systemów technologii informacyjnych. Zyskał ogromną popularność – cytowany jest przez większość autorów zajmujących się zagadnieniami akceptacji technologii informacyjnych, chociaż bywa także krytykowany [Lee, Kozar i Larsen, 2003; Chen, Li i Li, 2011, s. 125].

² Motywację człowieka określa się jako stan gotowości (wewnętrznej lub zewnętrznej) do podjęcia określonego działania w celu uzyskania określonego efektu [Reykowski, 1982, s. 567]. Poziom charakteryzującą człowieka motywacji zależy zarówno od rodzaju podejmowanego działania, jak również od czasu trwania tego działania (odwrotnie proporcjonalnie). Ponadto występujący w danym momencie trwania działania poziom motywacji zależy od wysiłku, jaki należy włożyć w osiągnięcie zamierzonego efektu i ryzyka związanego z daną czynnością.

II. 1. Pierwotny model TAM, wg [Davis, 1985, s. 24]

Podstawy teoretyczne i metodologia badań

Teoria uzasadnionego działania (TRA) zbudowana została na założeniu, że zachowanie osoby może być zdeterminowane przez uwzględnienie jej wcześniejszych zamiarów wraz z przekonaniami żywionymi przez tę osobę względem określonego zachowania. Jej autorzy określili intencję posiadaną przez osobę przed rzeczywistym zachowaniem, jako intencję behawioralną tej osoby, definiując ją jako miarę czyjejś intencji do przejawiania zachowania. Wedle ich koncepcji intencja behawioralna może być określona poprzez uwzględnienie dwóch czynników: postawę osoby względem rzeczywistego zachowania oraz własnych norm związanych z określonym zachowaniem. Postawa zmierzająca do przejawiania zachowania zdefiniowana została jako pozytywne lub negatywne odczucia osoby dotyczące wykonania zachowania. Własne (subiektywne) normy danej osoby związane z jej zachowaniem zdefiniowano jako postrzeganie, że większość ludzi ważnych dla danej osoby uważa, że powinna lub nie powinna ona przejawiać dane zachowanie.

TRA rozwinięta została w późniejszym okresie w kierunku teorii planowanego działania (Theory of Planned Behavior, TPB) [Ajzen, 1991]. Zakłada się w niej, że działania jednostki, oprócz norm subiektywnych i postaw kształtuje również kolejny czynnik, nazwany postrzeganą kontrolą behawioralną (*perceived behavioral control*, PBC). Jest to przekonanie dotyczące możliwości wykonania działania. Ten element teorii bywał wykorzystywany w rozszerzonych wersjach TAM.

W taki sposób TRA/TPB dostarcza użytecznego modelu, przy pomocy którego można wyjaśnić, a nawet przewidywać, rzeczywiste zachowania poszczególnych osób [Chuttur, 2009]. Davis wykorzystał ten model, powstały na gruncie psychologii społecznej i zmodyfikował go na potrzeby badania akceptacji systemów informacyjnych przez ich potencjalnych użytkowników, co doprowadziło do powstania TAM. U jego podstaw również znajduje się założenie, że rzeczywiste wykorzystanie systemu informacyjnego jest zachowaniem, więc TRA powinien być właściwym modelem dla wyjaśnienia i przewidywania tego zachowania. Jednak do pierwotnego systemu Davis wprowadził kilka poprawek. Po pierwsze w przewidywaniu rzeczywistych zachowań osoby nie uwzględnił on własnych, subiektywnych norm. Uważał on, że jest to najmniej zrozumiały element TRA, posiadający niejasny status teoretyczny. W związku z tym w TAM uwzględniona została tylko postawa osoby względem rzeczywistego zachowania. Po drugie zamiast uwzględniać kilka odrębnych przekonań determinujących postawę względem zachowania Davis, na podstawie badań innych autorów, wyróżnił tylko dwa odrębne przekonania, wymienione już postrzeganą łatwość użytkowania i postrzeganą użyteczność, wystarczające do przewidywania postawy użytkownika względem stosowania systemu informacyjnego.

Po określeniu elementów modelu należało utworzyć skale pomiarowe dla elementów w nim uwzględnionych. Tutaj uwzględniono używane również w psychologii skale psychometryczne [Davis, 1989, s. 323]. Przy pomocy tych skal uzyskuje się od użytkownika technologii odpowiedzi na wiele pytań, skonstruowanych z uwzględnieniem przedmiotu badań. Odpowiedzi podlegają analizie, jako wskaźniki wewnętrznych przekonań o przedmiocie badań. Davis konstruował swoje skale trzyetapowo: w fazie pretestów, badań empirycznych i eksperymentu laboratoryjnego, za każdym razem modyfikując i upraszczając skale. W pierwszym etapie utworzył skalę 14-elementową, co pozwoliło na oszacowanie jakości semantycznej elementów skali oraz pogrupowanie ich na zasadzie podobieństwa. Dzięki temu łatwo odnaleziono elementy pozbawione dwuznaczności i ściśle, usuwając pozostałe, przez co ograniczono skale do 10 elementów, przedstawionych w tab. 1 i 2 [Davis, 1989, s. 326]. Zamiast określenia *technologia* należy umieścić nazwę konkretnej technologii.

W dalszej kolejności Davis skrócił obie skale do sześciu elementów, gdyż uważał, że takie ograniczenie ilości elementów ułatwi prowadzenie badań w praktyce. Oprócz pytań dotyczących elementów modelu (zob. tab. 1, 2) Davis badał również postawę względem technologii wykorzystując 7-stopniową skalę z środkowym punktem oznaczonym jako „neutralny”, służącą pomiarowi pięciu rodzajów postaw osób względem technologii. Zadawał pytanie - przy uwzględnieniu wszystkich czynników stosowanie *technologii* jest: Dobre-Złe; Rozsądne-Głupie; Sprzyjające-Niesprzyjające; Korzystne-Szkodliwe; Pozytywne-Negatywne [Davis, 1993, s. 479]. Użytkownicy mieli

Tab. 1. Dziesięcioelementowa skala dla postrzeganej użyteczności [Davis, 1989, s. 326]

Nr pozycji	Element skali psychometrycznej
1	Stosowanie <i>technologii</i> zwiększa jakość wykonywanej przeze mnie pracy
2	Stosowanie <i>technologii</i> pozwala mi na większą kontrolę mojej pracy
3	<i>Technologia</i> pozwala mi na szybszą realizację zadań
4	<i>Technologia</i> wspomaga krytyczne aspekty mojej pracy
5	Stosowanie <i>technologii</i> zwiększa moją produktywność
6	Stosowanie <i>technologii</i> poprawia wydajność mojej pracy
7	Stosowanie <i>technologii</i> pozwala mi wykonywać więcej pracy niż byłoby możliwe w innym przypadku
8	Stosowanie <i>technologii</i> zwiększa efektywność mojej pracy
9	Stosowanie <i>technologii</i> ułatwia mi pracę
10	Ogólnie, uważam, że <i>technologia</i> jest przydatna w mojej pracy

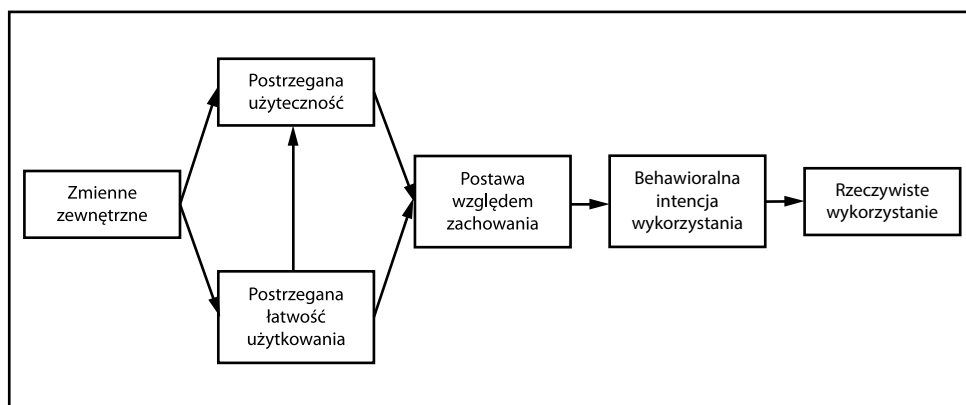
Tab. 2. Dziesięcioelementowa skala dla postrzeganej łatwości użytkowania [Davis, 1989, s. 326]

Nr pozycji	Element skali psychometrycznej
1	Używanie <i>technologii</i> jest niewygodne
2	Nauczenie się posługiwania <i>technologią</i> jest dla mnie łatwe
3	Interakcja z <i>technologią</i> często jest frustrująca
4	Uważam, że łatwo od <i>technologii</i> uzyskać to, czego oczekuję
5	<i>Technologia</i> jest we współdziałaniu sztywna i nieelastyczna
6	Łatwo zapamiętuję sposób wykonywania czynności podczas używania <i>technologii</i>
7	Współdziałanie z <i>technologią</i> wymaga wiele wysiłku umysłowego
8	Współdziałanie z <i>technologią</i> jest jasne i zrozumiałe
9	Uważam, że potrzeba wiele wysiłku, aby nabrać sprawności w stosowaniu <i>technologii</i>
10	Ogólnie uważam, że <i>technologia</i> jest łatwa w użyciu

ponadto określić bieżący poziom stosowania technologii z wykorzystaniem sześćcioelementowej skali o etykietach: Nie używam; Używam rzadziej niż raz w tygodniu; Używam około raz w tygodniu; Używam kilka razy w tygodniu; Używam codziennie; Używam kilka razy dziennie.

Modyfikacje TAM

Najważniejszą modyfikacją, wykonaną przez twórcę TAM ze współpracownikami, było dodanie do modelu nowej zmiennej: zamiaru lub intencji behawioralnej (*behavioral intention*), przejętej z TRA, która kształtuje się pod wpływem dwóch czynników: subiektywnej normy³ oraz postawy względem zachowania⁴ [Przechlewski, 2012, s. 64]. Zmiana ta wynika z uwzględnienia sytuacji, gdy jakiś system uznany zostanie za użyteczny, a użytkownik posiada silną intencję behawioralną stosowania systemu bez tworzenia żadnych postaw. W wyniku tego powstała zmodyfikowana wersja TAM, zwana przez T. Przechlewskiego „klasyczną” (il. 2). Zamiarem Davisa było opracowanie prostego, teoretycznie uzasadnionego modelu, przy pomocy którego można objaśniać czynniki determinujące wykorzystanie różnych systemów komputerowych przez różnych użytkowników.

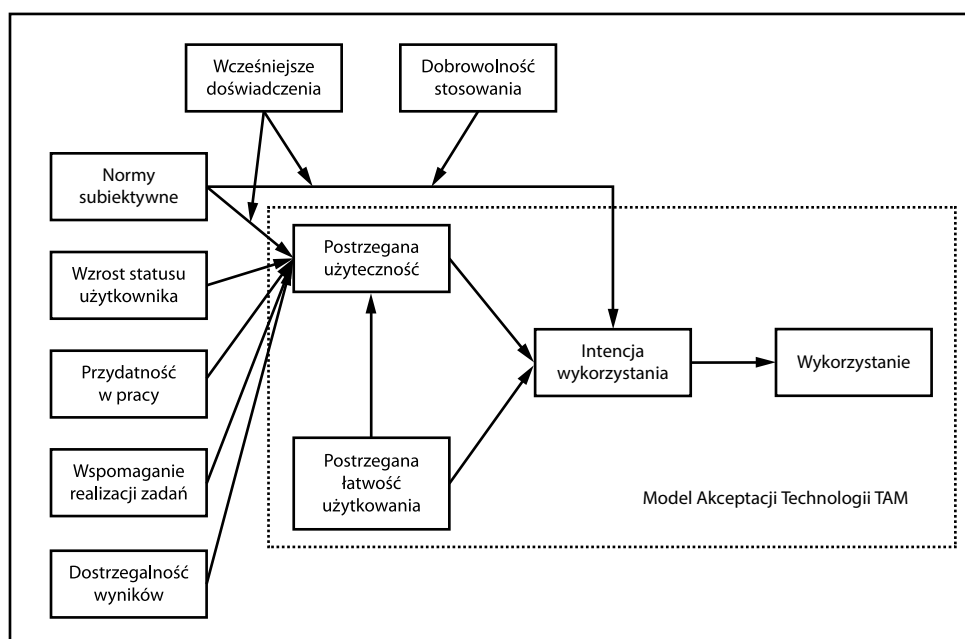
II. 2. Model TAM po modyfikacji [Davis, Bagozzi i Warshaw, 1989, s. 985]

Zmienne zewnętrzne zawierają charakterystykę systemu stosującego nową technologię, charakterystykę użytkownika i czynniki organizacyjne

³ Subiektywne normy (*subjective norms*) to przekonania osoby o poziomie akceptacji technologii przez ważne dla niej autorytety.

⁴ Postawa względem zachowania (*attitude toward behavior*) to przekonania dotyczące możliwych konsekwencji zachowania oraz ocena tych konsekwencji przez osobę.

[Przechlewska, 2012, s. 66]. Wpływają one pośrednio na intencje, determinując wielkość postrzeganej użyteczności i postrzeganej łatwości użytkowania (łącznie tworzą one wartość postawy względem zachowania), przy czym wpływ pierwszego czynnika jest wyraźnie większy. Model TAM nie zawiera natomiast czynnika norm subiektywnych, który pełni istotną rolę w TRA/TPB jako determinant intencji. TAM został w ten sposób uproszczony, gdyż wpływ wymienionego czynnika podczas pierwszych eksperymentów nie był istotny, a skale psychometryczne do pomiaru norm subiektywnych były słabe [Davis, Bagozzi i Warshaw, 1989, s. 986]. Poza tym w TAM, inaczej niż w TRA/TBP, przewiduje się bezpośrednią zależność między użytecznością a intencją wykorzystania, co powodowało usuwanie w niektórych badaniach czynnika postawy względem zachowania, łącząc postrzeganą użyteczność i łatwość użytkowania bezpośrednio z intencjami. Jednak według Davisa intencja behawioralna jest sumą postawy względem zachowania oraz postrzeganej użyteczności.

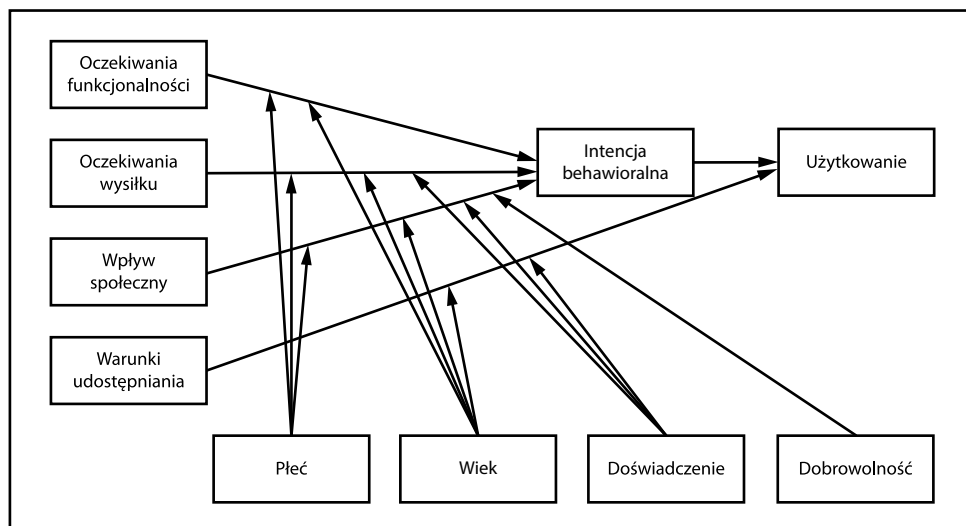

Il. 3. TAM2 [Venkatesh i Davis, 2000, s. 188]

Jednym z ważniejszych etapów rozwoju TAM było utworzenie przez Freda Davisa i Viswanatha Venkatesha modelu TAM2 w 2000 r. (il. 3).

Autorzy ci zauważyli, że oryginalny TAM posiadał pewne ograniczenia w zakresie możliwości wyjaśniania przyczyn, dla których osoba postrzega jakiś system jako użyteczny. Dla rozwiązania tego problemu zaproponowali zestaw dodatkowych zmiennych, poprzedzających postrzeganą użyteczność [Venkatesh i Davis, 2000, s. 188]. Dzięki temu mieli oni możliwość tworzenia bardziej szczegółowych objaśnień przyczyn uznawania określonego systemu za przydatny. Model ten mógł być stosowany do badania zarówno systemów, które stosowane były obowiązkowo (np. w ramach obowiązków pracowniczych), jak i dobrowolnie.

Obfitość modyfikacji TAM spowodowała potrzebę zebrania tych doświadczeń z jednoczesnym ujednoliceniem modelu. Na podstawie analizy ośmiu modeli powstał nowy model, zwany UTAUT (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) [Venkatesh i in. 2003, s. 426]. Model ten służyć może zarówno do badania systemów stosowanych obowiązkowo, jak i dobrowolnie.

II. 4. Model UTAUT [Venkatesh i in. 2003, s. 447]

Autorzy uznali, że jako determinanty akceptacji użytkownika i zachowań związanych z użytkowaniem technologii istotne znaczenie mają cztery elementy, stosowane w badaniach nad akceptacją technologii (zob. il. 4): oczekiwania co do funkcjonalności⁵, oczekiwania co do konieczności wyda-

⁵ Stopień, w jakim osoba jest przekonana, że stosowanie systemu pomoże jej osiągnąć korzyści w związku z wykonywaną pracą.

kowania wysiłku⁶, wpływ społeczny⁷ oraz warunki udostępnienia⁸. U dołu rysunku znajdują się moderatory wpływu, takie jak wiek, płeć, doświadczenie i dobrowolność stosowania. Spośród czterech determinantów pierwszy konstrukt we wszystkich badanych modelach jest najsilniej oddziałującym elementem, pozwalającym przewidywać intencje. Oczekiwania co do funkcjonalności, oczekiwania co do konieczności wydatkowania wysiłku i wpływ społeczny stanowią determinanty intencji używania technologii, natomiast intencja behawioralna i warunki udostępnienia stanowią determinanty zachowań związanych z użytkowaniem.

Warto nadmienić, że pomimo iż autorzy UTAUT twierdzili, że jest to ostateczny model stanowiący syntezę całej wiedzy na temat czynników akceptacji technologii, przez co stanowi podstawę do badań w tej dziedzinie, to wkrótce uznali potrzebę jego dalszych modyfikacji, w wyniku których powstał model UTAUT2 [Venkatesh, Thong i Xu, 2012, s. 160].

Jak pisze Richard Bagozzi większość modyfikacji TAM dotyczyła rozszerzeń modelu w sensie dodawania kolejnych założeń dotyczących postrzeganej użyteczności lub intencji. Bardzo mało było prac służących rekonceptualizacji zmiennych modelu albo dodawania nowych zmiennych, przy pomocy których można by wyjaśniać sposób funkcjonowania istniejących zmiennych [Bagozzi, 2007, s. 244].

Zakres zastosowań

Jak już była mowa, TAM stosowany jest w bardzo wielu badaniach o różnych celach, w stosunku do wielu różnych technologii i funkcji systemów informacyjnych. Model ten był w badaniach łączony z innymi modelami teoretycznymi. W 2003 r. doliczono się 30 różnych systemów informacyjnych, których akceptację badano tą metodą [Lee, Kozar i Larsen, 2003, s. 758]. Można je podzielić na cztery kategorie:

- Systemy informacyjne: biblioteki cyfrowe;
- Systemy komunikacyjne: e-mail, v-mail, fax;
- Systemy ogólnego zastosowania: Windows, komputery osobiste, mikrokomputery, Internet;
- Systemy biurowe: edytory tekstowe, oprogramowanie do tworzenia prezentacji, systemy baz danych, groupware, arkusze kalkulacyjne;
- Specjalne systemy biznesowe: modelowanie komputerowe, systemy szpitalne, systemy ekspertowe, DSS, GSS, GDSS⁹.

⁶ Poziom łatwości/trudności, związanej ze stosowaniem systemu.

⁷ Stopień odczuwania presji od ważnych osób na stosowanie systemu.

⁸ Stopień przekonania o istnieniu infrastruktury organizacyjnej i technicznej wspomagającej stosowanie systemu.

⁹ DSS – Decision Support System; GSS – Group Support System; GDSS – Group Decision Support System.

W prawie każdym badaniu dodawane były także dodatkowe zmienne do modelu TAM, co było niezbędne ze względu na specyfikę przedmiotu badań.

Jako przykład badań przedstawić można pracę Jamesa Thong, Weiyn Hong i Kar-Yan Tam, dotyczącą poziomu akceptacji bibliotek cyfrowych [Thong, Hong i Tam, 2002, s. 216]. Autorzy badali wpływ trzech rodzajów zmiennych zewnętrznych na zamiar korzystania z bibliotek cyfrowych. Były to: cechy interfejsu, zasady organizacyjne i różnice indywidualne. Te pierwsze obejmowały przede wszystkim styl dialogu i sposób wyświetlania informacji oraz nawigację. Zasady organizacyjne związane są głównie z zasobami (zbiorami) biblioteki cyfrowej, mogą na przykład dotyczyć jej dostępności z komputerów kampusu uczelnianego lub związków kolekcji cyfrowych z potrzebami lekturowymi kursów prowadzonych na uczelni. W tym zakresie wyróżniono następujące zmienne: relewancję systemu, jego dostępność i widzialność. Różnice indywidualne dotyczą indywidualnych preferencji użytkowników biblioteki. W tym zakresie również wybrano trzy zmienne: samoocenę umiejętności komputerowych, doświadczenie w pracy z systemami komputerowymi i poziom umiejętności (wiedzy) użytkownika w reprezentowanej przez niego dziedzinie.

Badania przeprowadzono metodą standardowego wywiadu telefonicznego wśród 400 studentów Open University of Hong Kong (OUHK). Uczelnia ta dostarcza zasoby open access dla e-learningu, z którego korzystają głównie osoby dorosłe. OUHK realizuje projekt budowy biblioteki cyfrowej, nazwanej E-library. Same wywiady trwały ok. 20 min., realizowane były przez przeszkolonych ankietatorów z wykorzystaniem standardowego kwestionariusza. Zadawano ok. 30 pytań dotyczących wyznaczonych zmiennych plus pytania o dane respondentów.

Badania potwierdziły przydatność TAM w badaniach poziomu indywidualnej akceptowalności bibliotek cyfrowych. Zarówno postrzegana użyteczność, jak i postrzegana łatwość użytkowania mają istotny wpływ na intencję korzystania z biblioteki cyfrowej [Thong, Hong i Tam, 2002, s. 233]. Cechy interfejsu okazały się ważnymi determinantami postrzeganej łatwości użytkowania. Podobnie zasady organizacyjne mają istotny wpływ na intencję korzystania z biblioteki cyfrowej, zarówno z punktu widzenia postrzeganej użyteczności, jak i łatwości użytkowania, przy czym szczególnie wpływ na postrzeganą użyteczność ma relewancja systemu. Również wybrane przez autorów trzy zmienne dotyczące różnic indywidualnych odgrywają istotną rolę, gdyż pomagają użytkownikom uzyskać więcej pewności siebie w korzystaniu z biblioteki cyfrowej.

Autorzy wyróżnili cztery główne wnioski z przeprowadzonych badań. Po pierwsze cechy interfejsu wpływają pozytywnie na postrzeganą łatwość użytkowania biblioteki cyfrowej. Po drugie dwie zmienne dotyczące zasad organizacyjnych, relewancja i widzialność systemu pozytywnie wpływają na postrzeganą użyteczność biblioteki cyfrowej. Po trzecie zmienne zasad

organizacyjnych - dostępność systemu i relewancja pozytywnie wpływają na postrzeganą łatwość użytkowania biblioteki cyfrowej. I na koniec różnice indywidualne ułatwiają interakcję użytkownika z biblioteką cyfrową.

Ograniczenia metodologii

Najczęściej wymienianym ograniczeniem jest fakt badania wykorzystania technologii informacyjnej przez uwzględnianie poziomu wykorzystania zgłaszane przez użytkownika, zamiast badania rzeczywistego wykorzystania. W badaniach zakłada się, że informacje użytkowników o wykorzystaniu odzwierciedlają rzeczywiste wykorzystanie. Jest to jednak problem metodologiczny, powodujący zniekształcenia i przejawianie przypadkowych relacji pomiędzy zmiennymi niezależnymi i zależnymi. Krytykowane było także prowadzenie części badań na studentach, gdyż przeniesienie wyników na środowisko profesjonalnego stosowania technologii jest trudne.

Innym problemem jest tendencja do badania tylko jednego systemu informacyjnego, realizującego ograniczoną ilość działań dotyczących jednego zagadnienia w jednym okresie, co utrudnia generalizację wyników. Zazwyczaj badania dotyczą tylko jednej organizacji lub jej jednostki organizacyjnej. Ponieważ percepcja i intencje użytkowników mogą zmieniać się wraz z upływem czasu, ważne jest dokonywanie kilku pomiarów ich wartości w odstępach czasu. Takie porównania dokonywane są jednak tylko w mniej niż połowie badań. Nie odróżniano także obowiązkowego stosowania technologii od dobrowolnego lub zakładano dobrowolność jej stosowania.

Zarówno zaletą, jak i wadą TAM jest jego prostota. Ułatwiła ona szybkie rozprzestrzenienie się metodologii w wielu badaniach, jednak trudno oczekiwać, że przy pomocy jednego, prostego modelu uda się wyjaśnić decyzje i zachowania dotyczące różnych technologii, ich zastosowań i sytuacji decyzyjnych. Badacze, wybierając prosty model, nie zwracali uwagi na zasadnicze determinanty podejmowania decyzji i działań i pomijali ograniczenia TAM [Bagozzi, 2007, s. 244].

Wnioski

TAM wraz z modyfikacjami i modelami pochodnymi jest bardzo popularną metodologią, której stosowanie pozwala na wyjaśnianie i przewidywanie poziomu wykorzystania systemów technologii informacyjnych. Model jest sprawdzony w praktyce – przy jego pomocy wykonano wiele badań różnych technologii informacyjnych szeroko rozumianych. Jednocześnie modyfikowany był sam model stanowiący podstawę tej metody, co pozwala dopasować metodologię badań do różnych grup użytkowników różnych systemów, zarówno służących zastosowaniom profesjonalnym, jak i rozrywcze.

Bibliografia

- Ajzen I. (1991), *The theory of planned behavior*. „Organizational Behavior and Human Decision Processes”, vol. 50, nr 2, s. 179–211.
- Bagozzi R. (2007), *The legacy of Technology Acceptance Model and a proposal for a paradigm shift*. „Journal of AIS”, vol. 8, nr 4, s. 244–254.
- Chen S., Li S., Li Ch. (2011), *Recent related research in technology acceptance model: a literature review*. „Australian Journal of Business and Management Research”, vol. 1, nr 9, s. 124–127.
- Chuttur M. (2009), *Overview of the Technology Acceptance Model: origins, developments and future directions*. „Sprouts: Working Papers on Information Systems” [online] nr 9(37) [dostęp: 2014-02-12]. Dostępny w World Wide Web: <http://sprouts.aisnet.org/9-37>.
- Davis F. (1993), *User acceptance of information technology: system characteristics, user perceptions and behavioral impacts*. „International Journal of Man-Machine Studies”, vol. 38, s. 475–487.
- Davis F. (1989), *Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology*. „MIS Quarterly”, vol. 13, nr 3, s. 319–340.
- Davis F. (1985), *A technology acceptance model for empirically testing New end-user information systems: theory and results*. Praca doktorska. Cambridge, MA.
- Davis F., Bagozzi R., Warshaw P. (1992), *Extrinsic and intrinsic motivation to use computers in the workplace*. „Journal of Applied Social Psychology”, vol. 22, nr 4, s. 1111–1132.
- Davis F., Bagozzi R., Warshaw P. (1989), *User acceptance of computer technology: a comparison of two theoretical models*. „Management Sciences”, vol. 35, nr 8, s. 982–1003.
- Fishbein M., Ajzen I. (2010), *Predicting and changing behavior: the reasoned action approach*. New York.
- Fishbein M., Ajzen I. (1975), *Belief, attitude, intention and behavior: an introduction to theory and research*. Reading.
- Foster R., Kaplan S. (2001), *Creative destruction*. New York.
- Lee Y., Kozar K., Larsen K. (2003), *The Technology Acceptance Model: past, present and future*. „Communications of AIS”, vol. 12, nr 1, s. 752–780.
- Przechlewski T. (2012), *Modelowanie satysfakcji, użyteczności i wykorzystania oprogramowania Open Source*. Gdańsk.
- Reykowski J. (1982), *Emocje i motywacja*. W: Psychologia. Red. T. Tomaszewski. Warszawa, s. 566–628.
- Thong J., Hong W., Tam K. (2002), *Understanding user acceptance of digital libraries: what are the roles of interface characteristics, organizational context and individual differences?* „International Journal of Human-Computer Studies”, vol. 57, s. 215–242.
- Venkatesh V., Thong J., Xu X. (2012), *Consumer acceptance and use of information technology: extending the unified theory of acceptance and use of technology*. „MIS Quarterly”, vol. 36, nr 1, s. 157–178.
- Venkatesh V. [i in.] (2003), *User acceptance of information technology: toward*

a unified view. „MIS Quarterly”, vol. 27, nr 3, s. 425–478.

model: four longitudinal field studies. „Management Science”, vol. 46, nr 2, s. 186–204.

Venkatesh V., Davis F. (2000), *A theoretical extension of the technology acceptance*

Marek Nahotko

***The use of technology acceptance models
in the study of applicability of the digital libraries***

Summary

Nowadays we can observe the growing importance of the ability to assess the level of acceptance of information technology by its potential users before introducing it to the market. It helps to reduce potential losses caused by the lack of acceptance. For this purpose, several models that allow estimating the level of acceptance of technology has been created. The most famous one is the Technology Acceptance Model (TAM). The article includes a description of TAM and related models, as well as the examples of its application in the study of IT acceptance, based on the example of digital libraries. The estimation was based on the assessment of the library's interface, its resources (collections), and users preferences.

Keywords: information technology, digital libraries, study of the technology acceptance level, library interface, user preferences, Technology Acceptance Model (TAM), applications, information systems functionality, usability testing

**POLSKIE CZASOPISMA OGÓLNODOSTĘPNE ONLINE
W KATALOGACH OPAC I NA STRONACH WWW BIBLIOTEK
WYŻSZYCH UCZELNI TECHNICZNYCH – ROZPOZNANIE WSTĘPNE**

Wstęp

Biblioteki wyższych uczelni technicznych udostępniają na swoich stronach WWW informacje o czasopismach ogólnodostępnych online zarówno tych, które publikowane są wyłącznie w Internecie jak i o elektronicznych wersjach czasopism drukowanych. Oferta obejmuje czasopisma naukowe, popularnonaukowe, popularne oraz dzienniki urzędowe. Darmowe dokumenty online stanowią dla użytkowników nowy sposób komunikacji, publikowane są na zasadzie odrębnych praw (licencji), precyzujących zakres uprawnień licencjobiorcy oraz warunków udostępniania tekstu określonych przez autora i/lub wydawcę [Szczepańska, 2007].

Wolny dostęp do wiedzy ma ścisły związek z rozwojem ruchu *Open Access*, który powstał jako alternatywny model publikacji naukowych w reakcji na rosnące ceny prenumeraty czasopism. Inicjatywy podejmowane dla rozwoju i promocji tej idei w Polsce i na świecie są przedmiotem wielu publikacji [Nahotko, 2007, s. 96–105; Garbacz, Moskwa i Niemiec, 2008; Hofmokr i in., 2009]. Jednym z pierwszych dokumentów aktywujących przedsięwzięcie otwartego dostępu do wiedzy jest Budapest Open Access Initiative [BOAI, 2002]. Zgodnie z przyjętym założeniem wykorzystanie literatury *Open Access* dla celów naukowych wymaga jedynie poprawnego cytowania (z szacunkiem dla praw autorskich), natomiast czytanie/przeglądanie i linkowanie dozwolone jest bez ograniczeń.

Dynamiczny rozwój publikacji online wymusza potrzebę informowania o polskich czasopismach ogólnodostępnych w katalogach OPAC i na stronach WWW bibliotek. W tym kontekście bibliotekarze w poszczególnych bibliotekach wykorzystują różne rozwiązania. Linkowanie tytułów stanowi

jeden ze sposobów udoskonalenia wyszukiwania zawartości czasopism. Ułatwia użytkownikom dostęp do drukowanych zasobów przechowywanych w bibliotece, jednocześnie wzbogaca i uzupełnia ofertę biblioteczną.

Kierunek zainteresowań autora w niniejszym artykule będą stanowić:

- informacje o wybranych polskich czasopismach ogólnodostępnych online w katalogach OPAC,
- wykazy linkowanych pojedynczych tytułów czasopism polskich ogólnodostępnych sporządzone przez bibliotekarzy na stronach WWW bibliotek.

W okresie styczeń – luty 2013 roku dokonano przeglądu stron WWW bibliotek wybranych wyższych uczelni technicznych: 14 politechnik, AGH w Krakowie, Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. K. Pułaskiego w Radomiu, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego (UTP) w Bydgoszczy, Uniwersytetu Zielonogórskiego, Wojskowej Akademii Technicznej (WAT) w Warszawie, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego (ZUT) w Szczecinie.

Podstawowym kryterium doboru bibliotek do badania był profil gromadzenia zbiorów.

W celu określenia, jak kształtuje się informacja o polskich czasopismach ogólnodostępnych online na stronach WWW badanych bibliotek, podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania: Ile spośród bibliotek oferuje linki w katalogu OPAC do darmowych polskich czasopism w Internecie? Jak kształtuje się ta oferta w bibliotekach? Jak przedstawia się informacja o wybranych tytułach polskich czasopism ogólnodostępnych online w katalogach OPAC bibliotek? Czy wszystkie biblioteki sporządzają wykazy linkowanych pojedynczych tytułów czasopism polskich ogólnodostępnych na swoich stronach WWW? Jakże wykazy pojedynczych tytułów czasopism polskich przygotowane przez bibliotekarzy znajdują się na stronach WWW bibliotek?

Informacja o polskich czasopismach ogólnodostępnych w katalogach OPAC

Problematyka katalogu bibliotecznego poruszana jest dość często w literaturze przedmiotu, szczególnie w okresie zmian, jakie nastąpiły w informacji naukowej w wyniku pojawienia się katalogów OPAC (Online Public Access Catalog) i dokumentów ogólnodostępnych online. Podkreśla się aspekt informacyjny opracowania rzeczowego zbiorów, strukturę języków informacyjno-wyszukiwawczych stosowanych w katalogach komputerowych. Zwraca się uwagę na fakt, że języki (słowa) kształtują percepcję i dlatego muszą być proste i zrozumiałe dla użytkowników [Domalewska, 2006, s. 26]. Na wartość informacyjną katalogu komputerowego składa się także kompletność ujętych w nim tytułów czasopism przechowywanych w bibliotece.

Szczególne miejsce w katalogowaniu zajmuje prezentacja informacji o czasopismach wydawanych przez macierzystą uczelnię. Często zadanie to traktowane jest priorytetowo i opracowanie tytułów w katalogu komputerowym zostaje wykonane kompleksowo, pomimo że wymaga przeniesienia do komputera np. ponad 11 tys. tomów [Grabarska, 2006, s. 29–30].

Zasoby biblioteczne pozyskiwane są w drodze prenumeraty płatnej i bezpłatnej, wymiany oraz darów. Zasób archiwum (wszystkich roczników) czasopism z różnych przyczyn, na przykład przerwy w prenumeracie, może być niekompletny. Wprowadzanie dodatkowych informacji o skatalogowanych dokumentach - linkowanie do zasobów w sieci, uwagi tekstowe - czyni katalog atrakcyjny i przyjazny dla użytkownika.

Specyfika zamieszczania informacji o zasobach w OPAC wynika z faktu, że katalogowanie czasopism nie polega tylko na opracowywaniu nowych tytułów w serwisie, ale przede wszystkim na ciągłej aktualizacji opisu bibliograficznego. Badania dotyczące rejestracji dokumentów elektronicznych w OPAC bibliotek polskich przeprowadziły w 2009 r. Izabela Swoboda i Renata Frączek. W procesie badawczym objęły 47 katalogów komputerowych i ustaliły m.in., że w katalogach bibliotek wyższych uczelni technicznych (przede wszystkim politechnik), udostępnia się informacje o cyfrowych wersjach dokumentów tradycyjnych umieszczonych w bibliotekach cyfrowych [Swoboda i Frączek, 2009, s. 32–34].

W badaniach nad efektywnością wyszukiwania informacji w OPAC z uwzględnieniem m.in. jakości danych w opracowaniu formalnym i rzeczowym, I. Swoboda do zadań OPAC zaliczyła „informowanie o zasobie biblioteki/bibliotek; umożliwienie odszukania dokumentu o znanych cechach; pomoc w doborze dokumentów” [Swoboda, 2008, s. 297].

W tym kontekście rozszerza się funkcja OPAC, który otrzymuje dodatkowe zadania jako:

- źródło informacji o darmowych zasobach polskich czasopism online;
- lokalizator czasopism online przechowywanych w wersji drukowanej w bibliotece oraz tytułów dostępnych wyłącznie w Internecie;
- pomoc dla użytkowników poszukujących wersji drukowanej i online czasopism.

W niniejszym artykule informacje o polskich czasopismach ogólnodostępnych online w OPAC bibliotek wyższych uczelni technicznych, przedstawiono na podstawie analizy tytułów wybranych z oferty bibliotecznej. Dobrano czasopisma prezentowane w bibliotekach cyfrowych, repozytorium biblioteki oraz na stronach WWW redakcji/wydawnictwa (tab. 1).

W katalogu komputerowym każdej badanej biblioteki sprawdzono, czy zamieszczono informacje o dostępie do pełnych tekstów online poszczególnych tytułów czasopism. Szczególną uwagę zwrócono na linki odsyłające do zasobów w sieci. Otrzymane wyniki pogrupowano według pola (miejsca) w strukturze rekordu bibliograficznego oraz miejsca w OPAC, w którym podano link lub

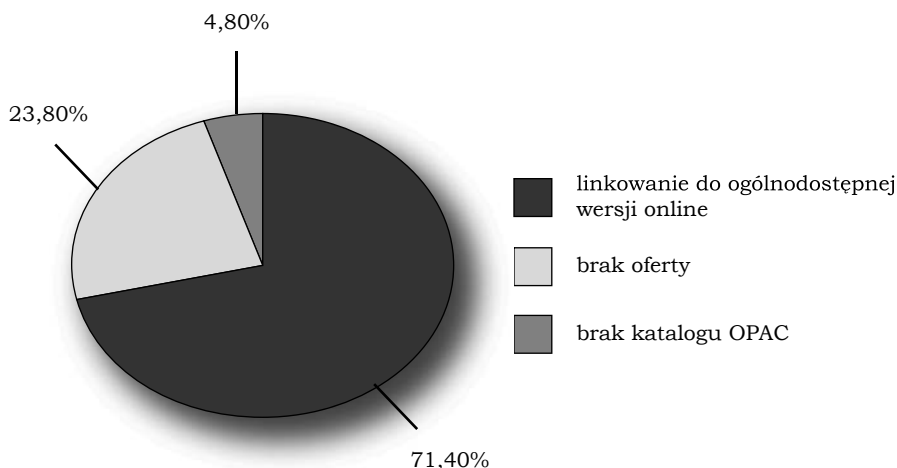
Tab. 1. Tytuły objęte badaniem w katalogach OPAC

Lp.	Tytuł czasopisma	Kryterium wyboru do badania
1.	Acta Mechanica et Automatica. Białystok Technical University	Zasób online Biblioteki Cyfrowej
2.	Acta Physica Polonica A	Zasób online na WWW wydawnictwa
3.	Bank i Kredyt	Zasób online na WWW wydawnictwa
4.	Budownictwo i Architektura. Politechnika Lubelska	Zasób online Biblioteki Cyfrowej
5.	Czasopismo Techniczne	Zasób online Repozytorium
6.	Dziennik Ustaw RP	Zasób dostępny wyłącznie online
7.	Foundations of Civil and Environmental Engineering. Poznan University of Technology	Zasób online Biblioteki Cyfrowej PP
8.	Foundations of Management International Journal. Warsaw University of Technology. Faculty of Management	Zasób online Biblioteki Cyfrowej
9.	International Journal of Applied Mathematics and Computer Science. University of Zielona Góra	Zasób online Biblioteki Cyfrowej
10.	Kompozyty	Zasób online na stronie WWW redakcji
11.	Opuscula Mathematica. Rocznik Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie	Zasób online Biblioteki Cyfrowej
12.	Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej	Zasób online na stronie WWW redakcji

Źródło: opracowanie własne

informacje o wersji online opisywanego dokumentu. Na podstawie wyników badań ustalono, ile spośród badanych bibliotek oferuje linki w katalogu do darmowych polskich czasopism w Internecie. Dane przedstawia wykres 1.

Wykazano, że aktywne linki do polskich czasopism ogólnodostępnych można wyszukać w OPAC 15 bibliotek, co stanowi 71,4% ogółu badanych. Jedna z bibliotek nie posiada OPAC czasopism. Informacje o przechowywanych zbiorach bibliotecznych zamieszczane są w zakładkach „katalog alfabetyczny” i „katalog rzeczowy” w formie wykazów tytułów czasopism. Linkowanie w niektórych tytułach do wersji online umożliwia użytkowni-

Wykres 1. Oferta linkowania do polskich czasopism ogólnodostępnych online. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy czasopism w OPAC badanych bibliotek

kom przeglądanie pełnych tekstów w Internecie. W katalogach pozostałych bibliotek informacje o wersji online badanych czasopism wyszukano przede wszystkim w polu uwag.

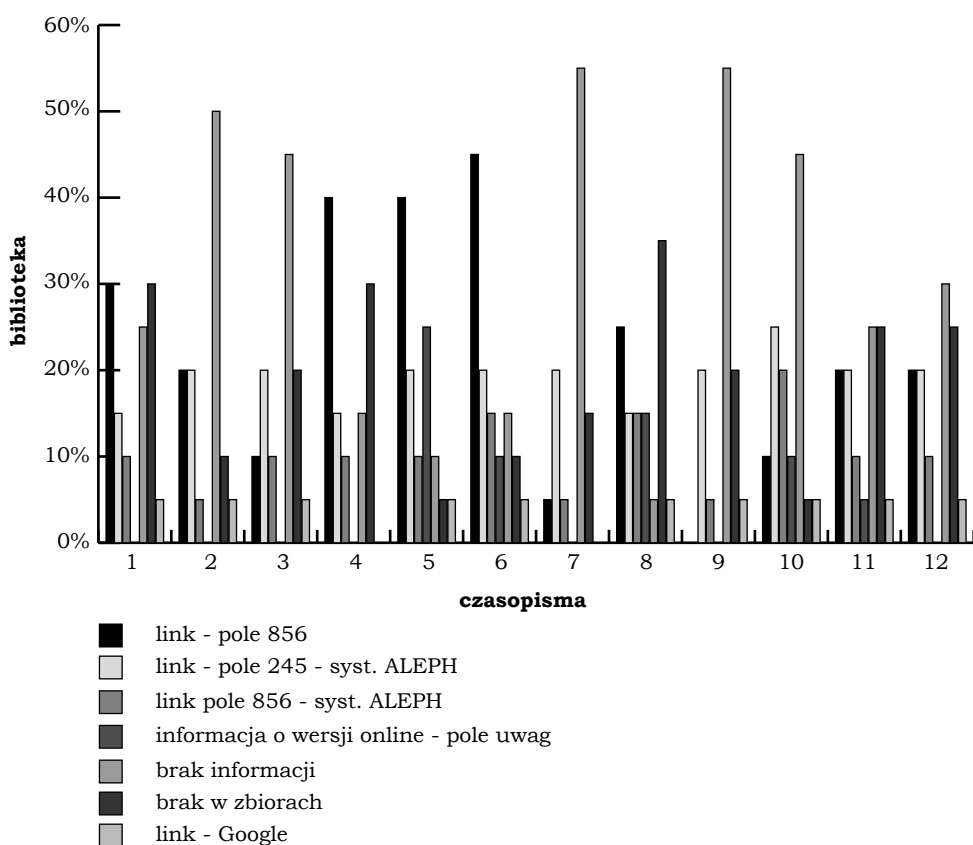
W wyniku analizy katalogów zawierających linki ustalono, że w bibliotekach: AGH w Krakowie, UTP w Bydgoszczy, WAT w Warszawie, ZUT w Szczecinie oraz politechnik: Białostockiej, Gdańskiej, Krakowskiej, Łódzkiej, Lubelskiej, Opolskiej, Poznańskiej, Śląskiej, Świętokrzyskiej, Warszawskiej, Wrocławskiej zamieszcza się je w opisie bibliograficznym w polu 856. Polecane dokumenty ogólnodostępne są elektroniczną wersją tytułów czasopism drukowanych dostępnych w bibliotece, dlatego nie ma potrzeby tworzenia oddzielnego opisu dokumentu elektronicznego. W opisie czasopisma drukowanego pole 856 umożliwia lokalizację i sposób dostępu do zasobów posadowionych w sieci. Wskaźnik pierwszy określa metodę dostępu, którego wartość 4 oznacza dostęp poprzez http (Hypertext Transfer Protocol). Natomiast drugi ustala związek między konkretnym dokumentem elektronicznym w polu 856, a wydawnictwem ciągłym opisywanym w rekordzie. Może oznaczać dostęp do jego wersji online lub związek z elektronicznym czasopismem/artykulem, będącym w wolnym dostępie.

Dodatkowe odesłanie do dokumentów online poprzez linkowanie w tytule w polu 245 (obowiązkowym) do Google, wyszukano w bibliotekach: Politechniki Białostockiej, Politechniki Warszawskiej, Politechniki Wrocławskiej oraz ZUT w Szczecinie.

W Bibliotece Politechniki Łódzkiej, także oferuje się link do wyszukiwarki Google z poziomu każdej opisywanej jednostki, lecz jest on umieszczony poza strukturą opisu bibliograficznego.

Jak przedstawia się informacja w OPAC o badanych tytułach ilustruje wykres 2.

Przedstawione na rysunku dane pochodzą z opisów bibliograficznych dokumentów drukowanych. Rekord utworzony dla czasopisma elektronicznego uwzględniono tylko w przypadku, gdy był jedyną informacją w katalogu o tytule. Najwięcej informacji w bibliotekach dotyczyło dostępu do pełnych tekstów tytułów: „Czasopismo Techniczne” (90% badanych OPAC) „Dziennik

Wykres 2. Informacja o polskich czasopismach ogólnodostępnych online. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy czasopism w OPAC badanych bibliotek.

1. Acta Mechanica et Automatica. Białystok Technical University, 2. Acta Physica Polonica A, 3. Bank i Kredyt, 4. Budownictwo i Architektura. Politechnika Lubelska, 5. Czasopismo Techniczne, 6. Dziennik Ustaw RP, 7. Foundations of Civil and Environmental Engineering. Poznan University of Technology, 8. Foundations of Management International Journal. Warsaw University of Technology. Faculty of Management, 9. International Journal of Applied Mathematics and Computer Science. University of Zielona Gora, 10. Kompozyty, 11. Opuscula Mathematica. Rocznik Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie, 12. Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej

Ustaw RP" (80%), „Foundations of Management International Journal. Warsaw University of Technology. Faculty of Management" (60%), „Budownictwo i Architektura. Politechnika Lubelska" (55%), „Acta Mechanica et Automatica. Białystok Technical University", „Kompozyty", „Opuscula Mathematica. Rocznik Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie", (50%), „Acta Physica Polonica A", „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej" (45%), „Bank i Kredyt" (35%), „Foundations of Civil and Environmental Engineering. Poznan University of Technology" (30%), „International Journal of Applied Mathematics and Computer Science. University of Zielona Gora" (25%).

Liczne informacje o zasobach online tytułu „Czasopismo Techniczne" należy tłumaczyć brakiem wpływu wersji drukowanej do bibliotek. Ponadto czasopismo ukazuje się w kilku seriach tematycznych i w wersji drukowanej stanowiło przedmiot wymiany między bibliotekami. Obecnie wersja online polecana w katalogu komputerowym zastępuje zasoby tradycyjne i jednocześnie uzupełnia ofertę biblioteczną. Z kolei „Dziennik Ustaw RP", którego kolekcje przechowywane są w magazynach bibliotek, od 2012 r. publikowany jest wyłącznie w Internecie. Linkowanie do wersji elektronicznej uzupełnia ofertę biblioteczną.

Każdy badany tytuł czasopisma, który posiada opis katalogowy (jest dostępny w bibliotece) zlokalizowano w Internecie poprzez katalog komputerowy w bibliotekach: Politechniki Białostockiej, Politechniki Łódzkiej, Politechniki Warszawskiej, Politechniki Wrocławskiej oraz ZUT w Szczecinie.

Różnice w ofercie odesłań za pomocą pola 856 między bibliotekami, wynikają z ilości tytułów, do których zamieszcza się linki oraz z umiejscowienia linków. Linki umieszczane są w opisie czasopisma, opisie zasobów lub opisie pojedynczego artykułu. Odesłanie do archiwum „Acta Mechanica et Automatica. Białystok Technical University" w opisie czasopisma oferuje Biblioteka Politechniki Świętokrzyskiej, a umieszczone w opisie zasobów Biblioteka Politechniki Białostockiej. W Politechnice Świętokrzyskiej link kieruje na stronę WWW redakcji, a w Politechnice Białostockiej linkowane są pojedyncze numery znajdujące się w bibliotece cyfrowej. Umiejscowienie linków w opisie zasobów daje możliwość odesłań do pojedynczych numerów. Jednak ofertę zasobu online uzależnia się przede wszystkim od wskazanego adresu URL. Różnica w dostępie do zasobów „Acta Mechanica et Automatica. Białystok Technical University" polega na wcześniejszym udostępnieniu numeru bieżącego na stronie WWW redakcji niż w bibliotece cyfrowej.

Linki w opisie pojedynczego artykułu wyszukano w katalogu Biblioteki Politechniki Krakowskiej. Rezultaty wyszukiwań według tytułu czasopisma składają się z opisu czasopisma, opisu zasobów, opisów pojedynczych artykułów. Za pomocą tego katalogu można wybrać do przeglądania zawartość tytułu „Czasopismo Techniczne", którego serie wydawnicze biblioteka posadowiła w repozytorium.

Z badań wynika, że z jednej strony w wielu katalogach nie zamieszcza się informacji o pełnych tekstach online większości badanych czasopism, z drugiej z kolei, że udoskonalono sposób przekazywania informacji o zasobach bibliotecznych. Powodem braku informacji jest m.in. fakt, że w bibliotekach zrezygnowano z prenumeraty niektórych tytułów na przestrzeni dłuższego okresu czasu. Na przykład zasób czasopisma „Acta Physica Polonica A” zakończono w Bibliotece Politechniki Lubelskiej na 1990 r., natomiast w Bibliotece Politechniki Świętokrzyskiej na 1992 r. W katalogach, w których nie linkuje się do zasobów w Internecie, informacje tekstowe wyszukano tylko w polu uwag, są one jednak sporadyczne.

Dostęp do informacji w postaci aktywnych linków w OPAC do polskich czasopism ogólnodostępnych zależy przede wszystkim od polityki prowadzonej w tym zakresie w poszczególnych bibliotekach. W Bibliotece Politechniki Krakowskiej wyszukano linki tylko do zasobów umieszczonych w repozytorium Uczelni.

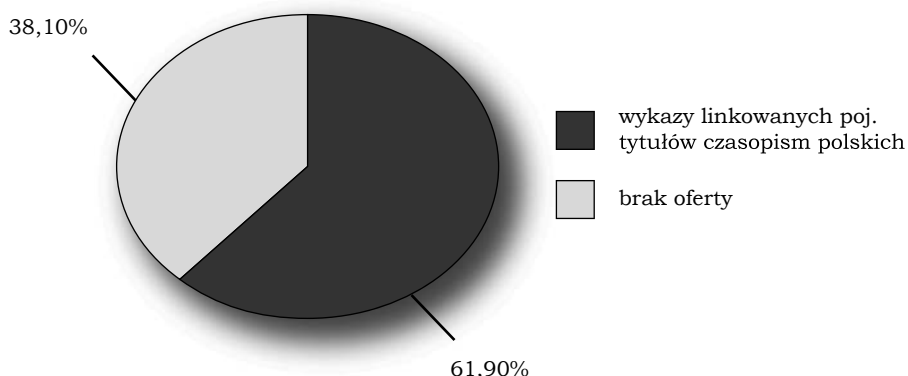
Wykazy linkowanych pojedynczych tytułów czasopism polskich ogólnodostępnych online na stronach WWW bibliotek

Równolegle z katalogami OPAC, w bibliotekach opracowuje się inne źródła informacji o polskich czasopismach ogólnodostępnych online. Z badań stron WWW bibliotek politechnik i uniwersytetów ekonomicznych, przeprowadzonych w 2011 roku wynika, że linki do baz danych źródeł *Open Access*, w tym czasopism polskich zamieszcza się w ofercie wszystkich bibliotek [Barańska-Malinowska i Knop, 2011, s. 71], natomiast poprzez listę A-Z, zasoby te poleca ponad połowa bibliotek [Barańska-Malinowska i Knop, 2011, s. 68–69]. Ofertę wykazów linkowanych pojedynczych tytułów czasopism polskich, sporządzonych przez bibliotekarzy w badanych bibliotekach przedstawia wykres 3.

Ustalono, że większość (61,9%) badanych bibliotek oferuje informacje w formie wykazów linkowanych pojedynczych tytułów sporządzonych przez bibliotekarzy. Liczba wykazów, zamieszczonych w nich linków i dobór pojedynczych tytułów jest zróżnicowana w poszczególnych bibliotekach. Wynika to z faktu, że każda biblioteka dobiera ofertę we własnym zakresie.

Wykazy te wyróżnia się na stronach WWW, jako informujące o:

- czasopismach wydawanych przez macierzystą uczelnię – 4 biblioteki (19%),
- zasobach dostępnych online – 3 biblioteki (14,3%),
- tytułach dostępnych w Czytelnicy – 1 biblioteka (4,8%),
- e-czasopismach w układzie alfabetycznym i dziedzinowym – 1 biblioteka (4,8%),
- zasobach *Open Access* – 1 biblioteka (4,8%),
- czasopismach polskich prenumerowanych, otrzymywanych poprzez wymianę, dary – 1 biblioteka (4,8%),

Wykres 3. Wykazy linkowanych pojedynczych tytułów czasopism polskich Źródło: opracowanie własne na podstawie przeglądu stron WWW badanych bibliotek

- czasopismach archiwalnych – 1 biblioteka (4,8%),
- serwisach polskich – 1 biblioteka (4,8%),
- linkach do czasopism polskich – 1 biblioteka (4,8%),
- gazetach i tygodnikach – 1 biblioteka (4,8%),
- czasopismach elektronicznych – 1 biblioteka (4,8%),
- czasopismach elektronicznych dla Wydziałów – 1 biblioteka (4,8%).

Linki w tytułach stanowią odesłania do spisów treści, streszczeń i/lub wyłącznie do pełnych tekstów. Optymalną ofertę, w postaci kilku różnych wykazów tytułów, można wyszukać w bibliotekach: Politechniki Krakowskiej, Politechniki Łódzkiej, Politechniki Świętokrzyskiej i WAT. Rekomendując zasoby online, biblioteki wzbogacają ofertę czasopism drukowanych dostępnych w czytelnich czasopism. Potwierdzeniem tego są tytuły: „Acta of Bioengineering and Biomechanics”, „Opuscula Mathematica”, „Elektrotechnika i Elektronika. AGH”, „Polish Journal of Chemical Technology”, ujęte w wykazach na stronie Biblioteki WAT, których nie wyszukano w OPAC tej biblioteki.

Linkowanie do zasobów w Internecie często stanowi uzupełnienie kolekcji drukowanej przechowywanej w magazynie bibliotecznym. W Bibliotece Politechniki Częstochowskiej zakończono prenumeratę „Acta Physica Polonica A” na 2000 r., a do kolejnych roczników dostępnych ze strony WWW redakcji można dotrzeć poprzez link umieszczony w zakładce „Serwisy polskie”.

Wnioski

Na skutek rozwoju polskich czasopism ogólnodostępnych online zwiększa się ilość informacji o zasobach internetowych w katalogach OPAC i na stronach WWW bibliotek.

Coraz większą rolę pełni funkcja informacyjno-wyszukiwawcza OPAC. Katalog komputerowy staje się narzędziem wyszukiwania darmowych zasobów rozproszonych w Internecie. Niwelując ograniczenia czasu i przestrzeni w dostępie do informacji, podnosi się wartość użytkową katalogów bibliotecznych. Dzięki temu użytkownik może wyszukać czasopismo i jednocześnie przeglądać jego zawartość online. Taką ofertę posiada większość badanych bibliotek.

Najwięcej informacji o czasopismach wyszukano w katalogach, za pośrednictwem których można kontynuować wyszukiwanie w Google. Linki odsyłające do zasobów w sieci umieszczane są w różnych miejscach katalogu.

Najwięcej odesłań odnotowano do tytułów „Czasopismo Techniczne” i „Dziennik Ustaw RP”. Polecane roczniki online stanowią uzupełnienie oferty bibliotecznej.

W większości badanych bibliotek sporządza się wykazy linkowanych pojedynczych tytułów czasopism polskich. Wykazy te zawierają czasopisma prenumerowane, otrzymywane w drodze wymiany, darów lub tylko np. gazety i tygodniki. W bibliotekach nie posiadających takiej oferty, informacje o darmowych zasobach udostępnia się tylko poprzez specjalistyczne serwisy: Wirtualna Biblioteka Nauki, OPAC, lista A-Z i inne.

Zamieszczanie informacji o ogólnodostępnych zasobach online stało się nieodłącznym elementem opracowania czasopism we współczesnej bibliotece wyższej uczelni technicznej.

Bibliografia

- Barańska-Malinowska B., Knop U. (2011), *Oferta polskich bibliotek naukowych w zakresie otwartych zasobów wiedzy*. W: *Otwarte zasoby wiedzy. Nowe zadania uczelni i bibliotek w rozwoju komunikacji naukowej*. Materiały konferencyjne, Kraków-Zakopane, 15–17 czerwca 2011. Praca zbiorowa pod red. M. M. Górskiego i M. Marcinek. Kraków, s. 61–75.
- BOAI Budapest Open Access Initiative [online]. 2002 [dostęp: 2013-03-11]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.soros.org/openaccess/read>.
- Domalewska D. (2006), *Rzeczowe opracowanie zbiorów w komputerowych katalogach bibliotek ekonomicznych – aspekt informacyjny*. „PTINT Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”, t. 14, nr 1, s. 25–28.
- Garbacz M., Moskwa K., Niemiec H. (2008), *Krajowe czasopisma Open Access*. W: *Komputerowe wspomaganie badań naukowych*. XV Krajowa Konferencja KOWBAN’ 2008, Polanica Zdrój (Poland), 22–24 października 2008 [online]. [dostęp: 2013-03-11]. Dostępny w World Wide Web: <http://eprints.rclis.org/12754/>.
- Grabarska E. (2006), *Acta Universitatis Wratislaviensis w katalogu komputerowym*. „PTINT Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”, t. 14, nr 1, s. 29–32.
- Hofmokr J. i in. (2009), *Przewodnik po otwartej nauce*. Warszawa.

- Nahotko M. (2007), *Naukowe czasopisma elektroniczne*. Warszawa.
- Swoboda I. (2008), *Efektywność wyszukiwania informacji w publicznie dostępnych katalogach bibliotek wykorzystujących polskie programy biblioteczne*. W: Wymiana informacji i rozwój profesjonalnych usług informacyjnych w edukacji, nauce i kulturze na rzecz społeczeństwa opartego na wiedzy. Pod red. D. Pietruch-Reizes i W. Babika. Katowice, s. 297–306.
- Swoboda I., Frączek R. (2009), *Dokumenty elektroniczne w OPAC bibliotek polskich*.
- Komunikat z badań. „PTINT Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”, t. 17, nr 4, s. 30–37.
- Szczepańska B. (2007), *Prawne aspekty publikowania obiektów cyfrowych w modelu Open Access*. W: IV Ogólnopolska Konferencja EBIB Internet w bibliotekach Open Access, Toruń, 7–8 grudnia 2007 [online] (EBIB Materiały konferencyjne, nr 18). [dostęp: 2013-03-11]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/mat18/szczepanska.php>.

Urszula Knop

***Polish magazines available online in OPAC catalogue and web pages
of the academic libraries of the technical universities – an initial examination***

Summary

The wide use of the Internet in publishing of Polish periodicals creates a special need to make users aware of these resources in the library catalogs and on the libraries' websites. This is due to the fact that some titles are stored in the printed version in the library are also a part of the library or repository's digital sources. Many magazines lack the printed version and are published exclusively on the Internet on a free access basis. The article attempts to provide information about the Polish public journals that are available online in the OPAC library catalogs at the technical universities. The study includes titles selected from the library's collection.

The paper also analyzes the lists of individual Polish public journals available online, prepared and linked by librarians to the library websites. The author tries to answer the question about the creation and visibility of the information about these Internet resources, prepared for users by the technical university librarians. The discussion and analysis is based on the review of the selected library websites at different public technical universities in the country. The study was carried out in January-February 2013.

Keywords: OPAC catalog functions, Open Access, journals available online, free online magazines, electronic versions of printed journals, technical universities, academic libraries, information about the magazines on the libraries' websites

TERESA WILKOŃ
Uniwersytet Śląski

LE EDIZIONI POSTBELLICHE DI K. I. GAŁCZYŃSKI. STORIA DI UNA RICEZIONE

La vita e l'opera di Konstanty Ildefons Gałczyński ha attirato e continua ad attirare l'attenzione di lettori e ricercatori. Ne sono testimoni i numerosi saggi, adattamenti e ristampe delle sue opere, tanto ammirate per la magia dei suoi versi, quanto attaccate duramente dagli ideologi del tempo. Il periodo postbellico fu infatti un momento particolarmente difficile per la letteratura e la cultura polacca, quando a decidere del lavoro di uno scrittore erano le considerazioni politiche, segnate dalla realtà del tempo. Ciò ha influito non poco sulla ricezione dell'opera di Gałczyński in Polonia quanto all'estero.

In condizioni normali la decisione di pubblicare un testo dipende dalla popolarità e validità dell'autore, a cui si adegua la dimensione della tiratura. Nel periodo stalinista, invece, erano soprattutto considerazioni di ordine politico a decidere della pubblicazione di una raccolta di versi. Non accadde diversamente per K. I. Gałczyński. Dal ritorno del poeta in Polonia, nel 1946, fino alla sua morte nel dicembre 1953 – e dunque in un periodo di tempo relativamente breve – apparvero in totale nove pubblicazioni, di cui una realizzata in una stamperia privata. Vennero pubblicati i seguenti lavori:

– 1946: *Wiersze*. Raccolta con introduzione di Jan Wielatowicz. Pubblicato dal Reparto Cultura e Stampa del 2 Corpo (Oddziału Kultury i Prasy 2. Korpusu).

– 1946: *Wiersze*. Pubblicato dall'azienda privata „Oficyna Księgarska”. La tiratura non è indicata, ma l'edizione andò esaurita in un lampo. Si trattava di un'ampia ed accurata raccolta di versi, comprendente testi degli anni 1926-1945.

– 1946: *Wiersze wybrane*. Edizioni dell'Associazione Polacca degli Esuli Coatti (Wydawnictwo Polskiego Związku Wychodźstwa Przymusowego).

- 1948: „Czytelnik” pubblica a Varsavia *Zaczarowana dorożka*. L’editore non ha comunicato la tiratura. Edizione con copertina rigida.
- 1949: su „Czytelnik” appaiono *Ślubne obrączki*.
- 1950: *Elektryczne schody* pubblicato da „Czytelnik”, copertina morbida.
- 1951: dopo lunghe contrattazioni il poema *Niobe*, sotto la redazione di Helena Wilczkowa, viene pubblicato da „Czytelnik”. Il progetto grafico della copertina è di Jan S. Miklaszewski.
- 1952: L’Istituto Nazionale Editoriale (Państwowy Instytut Wydawniczy - PIW) pubblica a Varsavia il poema *Wit Stwosz*, sotto la redazione di Janina Preger, con la copertina morbida di Jadwiga Umińska.
- 1952 „Czytelnik” pubblica *Wiersze liryczne*, a cura di Anna Grochowska, con la copertina di Jan Lenica. Nello stesso anno il poeta prepara per la stampa per il PIW una raccolta di versi che finirà con l’apparire dopo la sua morte, nel 1954. La redazione era di Maria Ostrowska, la copertina rigida portava il progetto di Marek Rudnicki.

Al contrario di svariati altri poeti, le cui pubblicazioni restavano sugli scaffali delle librerie (per andare al macero dopo il 1956), i testi citati risultavano introvabili persino nelle librerie antiquarie.

Dal 1954 cambia la politica degli editori nei confronti di Gałczyński. In tale anno, infatti, appare per il PIW la già menzionata e assai ampia raccolta - 322 pagine - *Wybór wierszy*, sotto la redazione di Maria Ostrowska. Il volume si componeva di quattro parti: *Pokój*, *Rękopisy liryczne*, *Satyra*, *Dwa poematy*. La tiratura era di 10.161 esemplari. Essa conteneva le migliori opere di Gałczyński, selezionate per la pubblicazione dall’autore stesso, che scelse svariati componimenti dal carattere occasionale e lirico. Si trattava chiaramente di una raccolta da cui era stata rimossa la maggior parte dei testi con accenti legati al realismo socialista. Una indicazione assai rilevante di quanto l’autore conducesse una propria guerra privata con il realismo socialista.

Nel 1954 gli Editori Letterari (Wydawnictwo Literackie) licenziano l’ulteriore raccolta di versi *Liryka*, sotto la redazione di Jan Zych, con la selezione dei materiali di Artur Międzyrzecki e la copertina rigida di Kazimierz Wojtanowicz. Nel 1955 „Czytelnik” pubblica il volume *Satyra. Groteska. Żart liryczny*. Come per il testo precedente, l’editore sceglie la copertina rigida. Le illustrazioni di Henryk Tomaszewski rendevano l’edizione ancora più interessante. La redazione era a cura di Ziemowit Fedecki. La tiratura era ormai salita a 26.176 esemplari e il testo contava 407 pagine. Era questo il segno di un imminente „disgelo” in letteratura e, insieme ad esso, di un aumento di importanza della poesia di Gałczyński. Dopo la morte del poeta, infatti, non solo aumentarono le tirature delle sue opere, ma anche la cura per l’aspetto grafico e la quantità di componimenti delle singole edizioni. Ne è testimonianza il terzo volume di liriche, il più ampio, pubblicato con una cura ancora maggiore, con copertina rigida, apparso per „Czytelnik” nel 1956, un anno cruciale per la letteratura polacca. Il testo contava 748 pagine per una

tiratura di ben 30.320 esemplari. La redazione era del già ricordato Ziemowit Fedecki, e la grafica a cura del celebre Jan Lenica. Si trattava di una raccolta assai ponderata, comprendente svariati testi non pubblicati nelle precedenti edizioni. Il titolo era semplicemente *Wiersze*.

Seguì l'edizione tascabile (a testimonianza della popolarità del poeta) *Chryzostoma Bulwecia podróż do Ciemnogrodu*, edita da Wydawnictwo Literackie a Cracovia, sotto la redazione di Adam Włodek e Adam Młodzianowski, con le illustrazioni di Daniel Mróz (grafico della rivista „Przekrój”). Tale poema viene mandato in stampa all'inizio del 1954. Nel corso di 3 anni, dunque, erano apparse quattro ampie raccolte di versi dalle tirature sempre più alte. Anche tali edizioni finirono con lo scomparire assai presto dagli scaffali delle librerie.

L'autore stava diventando un classico. Dal 1953 i versi di Gałczyński iniziano a comparire nei manuali scolastici. I primi versi di Gałczyński nei testi scolastici *Wypisy* e *Czytanki* fanno la loro comparsa nel 1953, con l'autore ancora in vita. Nelle *Czytanki* per la IV classe (di S. Aleksandrak, Z. Kwiecińska, Z. Przyrowski) trova posto la composizione *Piosenka o Starym Mieście*, nel *Podręcznik dla klasy VI*, invece, troviamo *Złot* del 1953. Il numero di versi del poeta presenti nei *Wypisy* e nelle *Antologie* scolastiche aumenta considerevolmente negli anni 1954-1956, come riportano accuratamente vari articoli a proposito della lettura di Gałczyński nelle scuole elementari e medie.

Le letture scolastiche non sempre, tuttavia, contribuivano alla popolarità del poeta, i cui versi erano spesso selezionati sulla base del mero valore didattico, con una preferenza per le opere dedicate alla pace. Il vero Gałczyński viene introdotto nelle scuole medie solo da Ryszard Matyszewski, che pubblica i migliori lavori del poeta, come i frammenti da *Niobe*, *Zaczarowana dorożka*, *Bal u Salomona*, *Spotkanie z matką*, *Notatki z nieudanych rekolekcji paryskich* ed altri ancora. Dopo il celebre „disgelo” in letteratura si può finalmente parlare di una reale ricezione artistica dell'opera di Gałczyński nelle scuole medie, nei licei e negli istituti professionali, tale da far rimanere l'autore nell'élite del poesia polacca.

Chi, in questo periodo difficile per la letteratura e la cultura polacche, leggeva Gałczyński e ne sosteneva la posizione di eccellenza? Si trattò soprattutto di intellettuali appartenenti agli ambienti accademici, artistici, studenteschi, dove prevalevano i lettori con una visione lontana da quelle del realismo socialista, del Partito Polacco dei Lavoratori (Polska Partia Robotnicza - PPR) e del Partito Polacco Unito dei Lavoratori (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza - PZPR), come anche degli ambienti legati all'associazione cattolica PAX e delle fazioni che collaboravano con il PZPR. Agli incontri d'autore con Gałczyński si presentava un pubblico variegato. Oltre agli ambienti già menzionati, vi prendevano parte giornalisti, pubblicisti, giovani poeti, attivisti delle Case della Cultura (Domy Kultury), bibliotecari e librai, come anche tutti coloro che amavano la poesia e la satira, ma anche i lavoratori e gli attivisti dei ceti popolari. Un gran numero di persone a quei tempi completava

la propria formazione frequentando corsi speciali e scuole serali. Si trattava dunque di una larga fetta del pubblico amante della buona letteratura e dello svago, non appartenente alla sfera degli intellettuali o dei lettori di città.

Negli anni 1946-1953 Gałczyński non viene considerato come un autore anti-intellettuale, la sua critica non veniva infatti identificata con una posizione anti-intellettuale e anti-polacca. Il poeta valutava negativamente fenomeni quali la mancanza di realismo, la tendenza a creare miti, „l'impotenza polacca”, la passività e l'indecisione. Non si ritrovò mai a glorificare i servizi di sicurezza, l'esercito, il PZPR, Dzerżyński, Nowotko, non attaccò mai aspramente la Chiesa e non trattò argomenti antireligiosi, riferendosi sempre con rispetto alla tradizione indipendentista. Aveva un'alta considerazione per Norwid e gli autori romantici. Non scrisse lodi per politici viventi. Non fu un poeta 'di lotta', essendo pacifista dalla nascita, ma poeta dell'amore, della bontà, della mitezza. Rifiutò gli atteggiamenti da martire e da combattente (a casa sue era vietato parlare della guerra e dell'occupazione tedesca) e non volle mai trattare questioni controverse o conflittuali.

La grande poesia di K. I. Gałczyński è infatti una poesia apolitica, tale da incarnare il suo postulato d'indipendenza dai partiti politici e dagli orientamenti ideologici. Espresse tale posizione nel celebre brano da *Muzie nóżki całuje* [Gałczyński, 2003]:

Poeto, pluń, gdzie komuna, sanacja i endecja.
Tylko ona cię zbawi, przekłeta i jedyna –
i na gwiazdy wyprawi rytm święty, mowa inna –
poezja.

*Poeta, sputa dov'è komuna, sanacja ed endecja¹.
Solo lei ti salverà, maledetta e sola –
e alle stelle invierà il sacro ritmo, il linguaggio altro –
la poesia.*

Negli anni 1946-1953 Gałczyński ebbe tuttavia diversi ed influenti oppositori. Ad indirizzargli aspre critiche fu in particolar modo Czesław Miłosz, che da una parte apprezzava il valore artistico della sua opera, ma dall'altro ne criticava i fondamenti, non solo nel saggio *Zniewolony umysł* (*La mente prigioniera*), ma anche nelle recensioni e nel *Traktat paryski*, dove finì con lo scrivere: „Gałczyński agognava inginocchiarsi” [Miłosz, 1987].

Aspri giudizi arrivarono anche dopo il 1989. Di lui si scriveva: „Fornitore della corte degli orchestratori staliniani di menzogne, schernitore dell'intelligenza polacca – decimata appunto da due occupazioni (nel Teatrino di *Zielona Gęś*); complice – bisogna affermarlo chiaramente – del sorriso del boia

¹ Riferimento a formazioni politiche di sinistra, nazionaliste e di destra (N.d.T.).

nella camera della tortura; capace di schernire con un beffardo riassunto della storia polacca (nel 1946!): Hej-ho, hej-ho! Si andrebbe sulla luna. Miracoli a iosa. È festa ogni venerdì. Variegate queste feste ed esumazioni. Rivolta ed esilio. Godimento e declamazione. Sofferenza di prima qualità. Così tanto tempo a disposizione, che potreste esportarlo" [Falkowski, 2000].

Ogni affermazione in questo brano è falsa e l'interpretazione del testo del poeta è eccessiva. Gałczyński non si prendeva gioco della storia, ma della maniera, piena di pathos e di spirito di martirio, con cui essa veniva vissuta. Bisogna qui affermare come non fosse stato Gałczyński a cercare il riconoscimento dei personaggi preminenti del mondo della cultura a lui contemporanei, ma che fossero stati loro a cercare lui, chiudendo un occhio sul fatto che egli pubblicasse, anche in seguito al ritorno in patria, sulla stampa cattolica e sul „piccolo-borghese" „Przekrój".

Jerzy Giedroyc ha scritto correttamente che l'opportunismo di Gałczyński si accompagnava sempre ad una opposizione discreta [Giedroyc, 1999]. Gałczyński era realista-socialista solo quando scriveva su commissione, cosa che del resto trattava come una sorta di impegno artigianale. Era infatti in grado di scrivere in pochi minuti dei versi su qualsiasi tema. Trattava seriamente, tuttavia, solo i lavori composti per sé stesso e per Natalia, come nel caso della gran parte dei poemi e delle liriche.

Gałczyński fu incredibilmente popolare tra i lettori e la sua fama è costantemente cresciuta, in vita come dopo la morte. Tanti dei lettori a lui contemporanei si rendevano conto di quanto il poeta non appartenesse al gruppo dei privilegiati e non fosse scrittore di partito. Prima della guerra, infatti, fu apertamente avverso al comunismo e all'URSS. E sapevano i lettori quanto Gałczyński in varie situazioni difficili fosse capace di ribellarsi, cosa per cui, del resto, subì varie, severe punizioni. Non gli mancava certo il coraggio civile. Nel 1950 ad esempio, durante il V Congresso Generale dei Letterati Polacchi (Walny Zjazd Literatów Polskich - ZLP), Adam Ważyk riconobbe come necessario „ripulire" la poesia da qualsiasi sopravvivenza del „periodo imperialista", e come compito principale la creazione artistica all'insegna di una „idea chiara, classista". I versi di Gałczyński erano per lui un esempio di „immaturità ideologica" [Twórczość]. Il poeta non si rassegnò alla critica di Ważyk e non fece autocritica ma, al contrario, provò a difendere la sua poesia. In maniera simile si comportò prima della guerra, ribellandosi al servizio militare, o anche nello stalag per prigionieri di guerra di Altengrabow, quando criticò svariate restrizioni tedesche. Risulta dunque una decisa esagerazione quella di Miłosz, quando scriveva che Gałczyński cadeva in ginocchio. Certo lo faceva, ma solo quando voleva scusarsi con qualcuno o esprimere il suo riconoscimento.

Dopo l'attacco di Ważyk e di altri scrittori Gałczyński si difese in varie maniere. Non potendo rispondere direttamente alle accuse di escapismo, nei meravigliosi versi di *Wielkanoc Jana Sebastiana Bacha*, mise in bocca al compositore la seguente affermazione:

Spójrzcie na te niebieskie hiacynty,
na te krzesła z czarnego drzewa,
na te wszystkie złocone sprzęty,
na tę klatkę z papugami, która śpiewa,
na te obłoki jak srebrne okręty,
które wiatr południowy podwiewa.
Tak. Spójrzcie. To jest moje mieszkanie.
(...)
Mówią, że jestem stary. Jak rzeka.
Że czas coraz bardziej z rąk mi ucieka.
To prawda, że mi wiele godzin przepadło.
Ale to nic. Do diabła! Ja gram na mocnych strunach
i są jeszcze kantaty moje, do pioruna!
Nie czas mnie, ale ja go wziąłem na kowadło.
(...)

*Guardate questi giacinti azzurri,
queste sedie di legno nero,
tutta questa mobilia dorata,
questa gabbia di pappagalli, che canta,
su quelle nubi come navi d'argento,
che solleva il vento del sud.
Sì. Guardate. Questa è la mia casa.
(...)
Dicono che son vecchio. Come un fiume.
Che il tempo sempre più mi scappa tra le dita.
È vero, tante ore sono andate perdute.
Ma non fa niente. Al diavolo! Io suono su forti corde
e le mie cantate ci sono ancora, accidenti!
Non ha messo il tempo me sull'incudine, ma io lui.
(...)*

Questo componimento, in cui l'autore autodefinisce la sua opera, descriveva in maniera visiva e piena di dignità la sostanza dell'arte necessaria ad esprimere la magnificenza del mondo. Per coloro che erano presenti al V Congresso del ZLP tali versi lasciavano intravedere delle allusioni assai riconoscibili. Ważyk sosteneva che il poeta dovesse „tirare il collo al canarino” (che Gałczyński trasforma in merli e pappagalli), e lo stesso Ważyk criticò l'estetismo tradizionale [Adamiec, 2005]. L'autore si difese dagli attacchi degli avversari perpetuando caparbiamente i modelli migliori della sua poesia. Si difendeva con successo ed intelligenza, introducendo brani di realismo socialista nella penultima parte del poema in frammenti scelti. Si difese evitando di impersonare un tribuno della rivoluzione o di rifarsi al majakovski-

smo e alla noiosa poesia declamatorio-retorica. Evitò anche il registro incentrato sul popolo e sul linguaggio „da lavoratori” degli stacanovisti. Si tenne alla larga come potè dal linguaggio di partito, abbondantemente presente nei poeti del realismo socialista. Non si esprimeva nella „nuova-lingua”, ma soprattutto con un linguaggio accessibile, vicino al parlato, ricco di fascino e di poetismi (come nel citato componimento su Bach). Era sé stesso. E per tale motivo ebbe tanti ammiratori e sostenitori del suo lavoro. Affermare che Gałczyński sia stato il più grande poeta del realismo socialista degli anni 1949-1953 sarebbe un errore: ciò che c’era di migliore nei suoi versi, *non era realista-socialista*. E questa è stata la sua grandezza.

Bibliografia

- Adamiec M. (2005), *Jan Sebastian Bach z ulicy szarlatanów. Preludium interpretacyjne*. W: Po co nam Gałczyński? Studia i szkice. A cura di. P. Kowalski e K. Leńska-Bąk. Opole.
- Gałczyński I. K. (2003), *Wybór wierszy*. A cura di M. Wyka. Wyd. 6. Breslavia – Varsavia – Cracovia.
- Giedroyc J. (1999), *Autobiografia na cztery ręce*. Varsavia.
- Miłosz Cz. (1987), *Traktat poetycki. Dzieła zbiorowe. Poezje*. Vol. 2. Parigi 1987.
- Falkowski S., Stępień P. (2000), *Żyrafa czyli po co i jak czytać poetów współczesnych*. Varsavia, pp. 69-70.
- „Twórczość” 1950, n. 8, pp. 86-88.

Teresa Wilkoń

Powojenne wydania K. I. Gałczyńskiego. Z dziejów recepcji

Streszczenie

Artykuł dotyczy publikacji utworów K.I. Gałczyńskiego od czasu jego powrotu do kraju w 1946 r. do śmierci poety w grudniu 1953 r. Ponieważ popularność poety stale rosła i po jego śmierci osiągnęła wysokie - jak na poezję - nakłady 35 tys. egzemplarzy, autorka uwzględniła też wydawnictwa z lat 1954-1956. Gałczyńskiego czytali ludzie różnych zawodów i środowisk, młodzi licealiści i studenci, robotnicy. Autorka artykułu starała się odpowiedzieć na pytanie, skąd w owych bardzo trudnych dla literatury czasach realizmu socjalistycznego brała się jego popularność i wielka sympatia, jaką cieszył się wśród odbiorców. Jednym z głównych źródeł była pewna niezależność duchowa i artystyczna poety, umiejętność wprowadzenia do utworów obrazów, refleksji, wątków, motywów, które de facto oznaczały odrzucenie realizmu socjalistycznego.

Słowa kluczowe: Konstanty Ildefons Gałczyński, recepcja, polska poezja, popularność, realizm socjalistyczny

HANNA BATOROWSKA
*Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*

KULTURA ORGANIZACYJNA BIBLIOTEKI I JEJ FUNKCJA BIBLIOTERAPEUTYCZNA

Metafora biblioteki jako rajszych ogrodów Edenu

Twórczość Jorge Luisa Borgesa, argentyńskiego pisarza, poety i eseisty, jednego z najbardziej charakterystycznych postaci literatury XX w., była inspiracją dla takich pisarzy jak Umberto Eco, Witold Gombrowicz, Harry Mulisch. Środowisko bibliotekarzy szczególnie upodobało sobie jego metaforę raju jako biblioteki, chociaż wizja biblioteki Babel daleka jest od usystematyzowania, równowagi, niezmienności, jednoznaczności, spoistości, dookreśloności, przewidywalności, kompletności, porównywalności, skończoności, jasności, czyli trudno postrzegać ją jako miejsce przyjazne dla czytelnika. Na obraz gigantycznie wielkiej biblioteki Babel składają się nałożone na siebie obrazy bezludnego wnętrza biblioteki o kształcie kuli, której obwód jest „nieosiągalny” oraz zbioru zmagazynowanych w niej książek z ogólną charakterystyką ich zawartości. Biblioteka Borgesa, którą niektórzy porównują ze wszechświatem, zawiera księgi, w których opisana jest cała przeszłość, teraźniejszość i przyszłość świata [Eco, 2007, s. 5–9]. Nie istnieje żaden osobisty czy światowy problem, którego szczegółowe rozwiązanie nie zostałoby opisane w jednym z tomów; ale chociaż biblioteka zawiera wszystkie wypowiedzi dające się utworzyć przez sekwencję dopuszczalnych znaków alfabety, to jak czytamy w rozważaniach na temat filozofii tego obiektu, na jeden prawdziwy i słuszny pogląd przypadają tysiące niedorzecznych informacji. Niemniej Borges wierzył w istnienie księgi, która jest doskonałą esencją i kompendium wszystkich pozostałych i miał nadzieję, że jakiś bibliotekarz przeczyta ją i przez to stanie się podobny Bogu [Stadnicki, 1993].

Ten obraz biblioteki, nieprzyjazny dla człowieka, jest mniej popularny niż potoczne porównanie jej do raju, czyli miejsca, w którym Bóg stworzył

Eden i wyposażył go w żyzną glebę, z której wyrosły wszelkie drzewa mile z wyglądu i smaczny owoc rodzące, a rzeka nawadniała ogród. W ogrodzie tym, w którym wszystkie stworzenia żyły w harmonii, Bóg umieścił człowieka, aby uprawiał go i doglądał, człowieka, który nikomu nie wadził i żył w zgodzie z Bogiem [Pismo, s. 2]. Raj utożsamiany jest zawsze z miejscem spokoju, harmonii, kontemplacji i pokoju, z miejscem rozwoju duchowego i szczęśliwości wszelakiej. Nie dziwi więc, że religijne skojarzenia występują także podczas prób opisu biblioteki i przedstawiania jej w kategoriach sacrum jako świątyni wiedzy czy sanktuarium mądrości.

Biblioteka pełniąca funkcje biblioterapeutyczne powinna przypominać rajskie ogrody spokoju i relaksu, w których możliwe jest oderwanie się od szarości i tempa codziennego życia, wytchnienie od nadmiaru informacji i przyspieszenia technologicznego oraz zaprzestanie pogoni za dobrami materialnymi. To miejsce bezpieczne, sprzyjające refleksji nad człowiekiem i przyrodą, pomagające w odnajdywaniu dystansu do spraw, które zakłócają poczucie jakości życia, wspierające jednostkę w zrównoważonym rozwoju w obszarze kultury i techniki, przyczyniające się do umocnienia poczucia własnej wartości i pielęgnowania takich cech jak dobroć, piękno, prawda, mądrość, miłość, zrozumienie itd. Na rekreacyjną i terapeutyczną funkcję ogrodów jako miejsca do prowadzenia zajęć biblioterapeutycznych wskazała Irena Borecka. Założyła ona, że archetypowa wartość ogrodu i jego symbolika oraz działania plastyczne i tworzenie własnych utworów literackich mają pozytywny wpływ na psychikę i przyczyniają się do osiągnięcia zamierzonego efektu terapeutycznego, którym jest odzyskanie wewnętrznej, psychicznej harmonii, odnalezienie właściwego miejsca w życiu, akceptacja siebie jako osoby nie zawsze w pełni sprawnej fizycznie. Ogród symbolizuje widziane błogosławieństwo boskiego ogrodnika, dlatego w *Magii ogrodów* Irena Borecka podkreśla, że jest on nie tylko miejscem uporządkowanym i dostosowanym do potrzeb człowieka, pozwalającym pokonać zmęczenie i zaznać szczęścia, ale też miejscem zapewniającym ochronę przed panującymi wokół wrogimi systemami [Borecka, 2010, s. 61–62].

Biblioteka jest też postrzegana jako ostoja nieprzemijających wartości. Człowiek żyjący w harmonii z przyrodą, samym sobą i innymi ludźmi to człowiek szczęśliwy. Poczucie szczęścia łączyć się może ze spełnieniem osobistych i prospołecznych dążeń lub wynikać z sumy pozytywnych doznań, korzystnych okoliczności i odporności na zmienność kolei losu, co Piotr Oleś utożsamia z eudajmonistyczną lub hedonistyczną koncepcją szczęścia [Oleś, 2011, s. 288]. Biblioteka w swej funkcji terapeutycznej powinna przyczyniać się do odczuwania przez jednostkę szczęścia jako zadowolenia z życia i wzmacniać wśród swoich czytelników poczucie satysfakcji z podejmowanych przedsięwzięć.

Tymczasem biblioteka Borgesa nie ma nic wspólnego z metaforą ogrodu. Wręcz może budzić lęk, poprzez wewnętrzny przymus ciągłego poszukiwa-

nia i braku jego kresu. Potęguje poczucie zagubienia i niepewności, jest przyczyną stresu z powodu przypadkowości i braku określoności oraz wymierności. W jej niekończących się przestrzeniach bibliotekarz i czytelnik mogą być najwyżej trybikiem maszyny Babel, a nie jej podmiotem. Ważniejsza jest bowiem organizacja woluminów i struktura przechowywanych w nich znaków i informacji, niż jednostka poszukująca książki zawierającej odpowiedź na nurtujące ją pytania.

Biblioteka jako ogród powinna być utożsamiana z centralnym usytuowaniem w niej czytelnika, z troską o rozwój jego osobowości, poszerzaniem wiedzy, rozwijaniem człowieczeństwa, pielęgnowaniem uniwersalnych wartości. Taką właśnie funkcję pełnią biblioteki, których kultura organizacyjna wzorowana jest na „kulturze ogrodu”. Metaforę biblioteki jako ogrodu odniesiono do osobistej metafory szkoły zaproponowanej przez Davida Tuohy w książce *Dusza szkoły*. Kultura organizacyjna każdej instytucji jest bowiem tym, czym dla człowieka jest osobowość. Geert Hofstede nazwał ją „psychologicznym majątkiem organizacji”, dzięki któremu można przewidzieć jej rozwój lub upadek [Hofstede, 2000, s. 55]. Utożsamiając ją z kolektywnym zaprogramowaniem umysłu, które odróżnia członków należących do jednej grupy od drugiej, podkreśla, że kultury tej uczymy się, a jej źródłem jest środowisko społeczne. W przypadku biblioteki kultura organizacyjna stanowi kontekst i środowisko dla procesu uczenia się i wychowania. Podobnie jak nie każdy człowiek, tak i nie każda biblioteka jest stworzona do „uprawiania” biblioterapii, bowiem jej skuteczność wymaga doświadczonych trenerów obdarzonych syntonią i empatią, umiejących zdiagnozować problemy, pełnić rolę lidera, animatora i doradcy. Niezbędna jest ponadto kultura organizacyjna sprzyjająca terapii za pomocą słowa.

Kultura ogrodu według koncepcji Davida Tuohy’ego

Kultura organizacyjna jest ściśle związana z kompetentnym kierowaniem organizacją formalną, z dążeniem do zapewnienia firmie nie tylko przetrwania na rynku ale także jej ekspansji, czyli nastawiona jest na osiągnięcie sukcesu. W oświacie obowiązują inne priorytety celów i inna hierarchia wartości. Dominuje humanistyczne podejście do ucznia i czytelnika, dlatego osiąganie maksymalnego zysku nie należy do celów głównych ani szkoły ani biblioteki. Kultura organizacyjna biblioteki, w której podejmowana jest działalność biblioterapeutyczna, musi między innymi uwzględniać wartości kultywowane w placówce oświatowej ze względu na dobro zatrudnionych w niej bibliotekarzy i obsługiwanych czytelników oraz kształtować procedury postępowania nienaruszające podmiotowego charakteru członków społeczności bibliotekarskiej i klientów biblioteki.

Tymczasem w podręcznikach charakterystyka miejsc prowadzonych zajęć biblioterapeutycznych składa się głównie z opisu wyposażenia sal oraz

stwierdzenia konieczności wyciszenia pomieszczeń, zapewnienia odpowiedniego oświetlenia, muzyki, wygodnych foteli, materacy do leżenia, kwiatów, odpowiedniej kolorystyki ścian i zasłon, ogólnie odpowiedniej atmosfery terapeutycznej w procesie biblioterapii itp. [Borecka, 2008, s. 44–45; Borecka, 1998, s. 34]. Nie porusza się kwestii znaczenia kultury organizacyjnej biblioteki i szkoły w wyborze placówki edukacyjnej, której zamierza się powierzyć działania biblioterapeutyczne. Przed podjęciem decyzji nie analizuje się założeń, na których jest zbudowana kultura biblioteki. Nie bierze się również pod uwagę deklarowanych i przestrzeganych norm oraz wartości, które mają wymiar moralny i stanowią istotę tej kultury, a także artefaktów. Założenia odnoszące się do natury człowieka, jego cech charakteru, stosunku do wykonywanych zadań, relacji międzyludzkich, relacji z otoczeniem decydują o tym, czy bibliotekarz w sposób profesjonalny, odpowiedzialny, rzetelny, etyczny, podmiotowy i współpartnerski będzie stosował metody biblioterapeutyczne w pracy z czytelnikiem. Założenia odnoszą się także do idei i przekonań dotyczących instytucji, jej zadań i właściwej organizacji, wskazują jakim trybem toczy się „życie organizacji” [Zybert, 2004, s. 67]. Z kolei normy i wartości wpływają na wierzenia, wybory, preferencje i decyzje jednostek i grup. Są one w dużym stopniu kształtowane przez zgodność lub jej brak pomiędzy deklarowanymi wartościami a faktycznymi działaniami lub zachowaniami, dlatego obejmują zarówno wiedzę, emocje, przekonania i postawy. Szczególnie jest to ważne w odniesieniu do takich działań bibliotekarza, które są zaprzeczeniem formułowanych lub akceptowanych przez niego oświadczeń (np. w misji, wizji, statucie, standardach, regulaminach, kodeksach, rozporządzeniach, protokołach, decyzjach przydziału czynności, poleceniach służbowych). Formy przekazywania kultury organizacyjnej dokonują się poprzez symbole materialne, artefakty językowe (specyficzny język, anegdoty, mity, legendy, opowieści), artefakty behawioralne (rytuały, ceremonie, obrzędy). Artefakty fizyczne odgrywają najważniejszą rolę w procesie kształtowania pierwszej opinii o bibliotece. Składają się na nie symbole identyfikujące daną instytucję oraz wynikające z roli jaką w niej pełni dyrektor, bibliotekarz, czytelnik. Ich jakość informuje o wartościach przestrzeganych w placówce, np. dążenie do porządku, komunikatywność, estetyka [Batorowska, 2009, s. 174]. Natomiast specyficzny język typowy dla danej organizacji jest sposobem identyfikacji uczestników tej samej kultury. Ucząc się tego języka, społeczności biblioteki potwierdza swoją akceptację kultury i tym samym ją utrwała, a krążące po niej opowieści dotyczące byłych pracowników, łamania regulaminu, sposobu osiągania sukcesu, egzekwowania kar od czytelników i reagowania na popełniane błędy, łączą teraźniejszość z przeszłością, wyjaśniając i uzasadniając stosowane w organizacji praktyki [Robbins, 2001, s. 252]. Dlatego Stephen Robbins zaznacza w swojej książce o zasadach zachowania w organizacji, że rytuały, ceremonie, obrzędy postrzegane jako powtarzalne sekwencje czynności, wyrażające i akcentujące podstawowe wartości orga-

nizacji, wskazują jakie cele są najważniejsze, które osoby są ważne, a które znaczą niewiele. Jeżeli celem jest czytelnik i rozwój jego osobowości, jeżeli bibliotekarz potrafi zdobyć jego zaufanie i współpracować dla jego dobra, jeżeli jest autorytetem i wykorzystuje tę pozycję w terapii za pomocą książki, to zarówno bibliotekarz jak i biblioteka jako organizacja mogą wpływać pozytywnie na zmianę zachowań uczestników zajęć biblioterapeutycznych.

Wykorzystanie metafory ogrodu do opisu kultury biblioteki, w której podejmowane są zajęcia biblioterapeutyczne, w której rozwija się podmiotowość czytelników i kształtuje ich kompetencje komunikacyjne, pozwala na traktowanie kultury biblioteki jako specyficznego środka biblioterapeutycznego. Ograniczenie narzędzi tylko do książki i innych artefaktów fizycznych stosowanych w pracy z czytelnikiem chorym, z osobą o dysfunkcjach rozwojowych, z czytelnikiem w wieku senioralnym czy osobą potrzebującą wsparcia psychologicznego, może okazać się niewystarczające, jeżeli biblioteka nie stworzy kultury opartej na podmiotowym podejściu do człowieka. Kulturę ogrodu cechuje bowiem dojrzewanie, kultywacja i rozwój. Jej charakterystykę można odnieść do opisu wymienionych procesów w stosunku do biblioteki jako całego ogrodu, ogrodu o określonej formie, strukturze i celach lub ograniczyć się do opisu roślin w ogrodzie, czyli czytelników jako podmiotów procesu terapeutycznego, zwracając uwagę na ich kondycję, różnorodność, kontakt ze środowiskiem i adaptację w nim. W ogrodzie bardzo ważną funkcję pełni ogrodnik, który nie tylko pielęgnuje ogród, ale w procesie wzrostu i dojrzwania roślin zapewnia im bezpieczeństwo. Dlatego koncentracja uwagi na bibliotekarzu – biblioterapeucie, charakterze jego pracy, motywacji do podejmowanych przedsięwzięć zawodowych, stosunków i zależności, w które jest uwikłany podczas wykonywania zadań, jest w opisie kultury ogrodu równie ważna jak koncentracja na czytelniku.

Idealny ogród można wyobrażać sobie w różny sposób, ale będzie on miał dla każdego odmienną funkcję, wielkość, rozplanowanie, lokalizację, rodzaj uprawianych roślin, ludzi, którzy przychodzą do ogrodu i cele, dla których go odwiedzają. W związku z tym nie każde wyobrażenie ogrodu, np. przeznaczonego do podziwiania zamożności i potęgi właścicieli, zaplanowanego do zabawy, ogrodu w stylu japońskim pobudzającego do refleksji nad przemijaniem życia, ogrodu warzywnego, ogródka działkowego lub ogródka na trawniku przed blokiem lub na balkonie, można wykorzystać do przedstawienia koncepcji kultury biblioteki wspierającej działania biblioterapeutyczne lub traktowanej jako narzędzie biblioterapeutyczne na równi ważne z literaturą. Biblioteka jako miejsce działań biblioterapeutycznych powinna stworzyć kulturę, która byłaby narzędziem tych działań. Tym bardziej, jak konkluduje David Tuohy, nie tyle chodzi w tej metaforze o pielęgnowanie przez ogrodnika ogrodu i roślin, co o „uczynienie z ucznia (czytelnika) ogrodnika – hodowcy własnych zdolności” [Tuohy, 2002, s. 79], podmiotu zdolnego do podejmowania walki z własnymi ułomnościami i problemami, akceptującego siebie, znaj-

dującego sens życia i satysfakcję z podejmowanych działań, potrafiącego być szczęśliwym. Jeżeli czytelnik jest ogrodnikiem, który uprawia własny ogród wiedzy, rozwija zainteresowania i własną osobowość, to bibliotekarz w większym stopniu musi być mediatorem i facylitatorem wspierającym ten proces.

Biblioteka o kulturze ogrodu stanowi połączenie cech dwóch typów kultur organizacyjnych, tj. kultury kobiecej i kultury adaptacji opartej na kulturowym współdziałaniu. Kultura biblioteki o cechach kobiecości (skromności i pokory) kreująca typ człowieka łagodnego, opiekuńczego i współczującego skupia w większym stopniu czytelników przeciętnych – są to często osoby z różnymi dysfunkcjami rozwojowymi, które dobrze czują się w atmosferze sprzyjającej rozwojowi umiejętności adaptacyjnych. W grupie najwyższej cenią przyjazne nastawienie względem siebie, zdolności w zakresie komunikacji interpersonalnej oraz uwzględnianie możliwości samorealizacji i zgodności z indywidualnymi zainteresowaniami. Jak podkreśla Elżbieta Barbara Zybert, „kultura ta wytwarza specyficzne formy komunikowania się oparte na wzajemnym wspieraniu się” [Zybert, 2004, s. 41]. Natomiast kultura adaptacji oznacza zaniechanie wszelkich prób narzucania innym własnych wzorców kulturowych, cechuje się autonomią, równością, prowadzi do harmonii pomiędzy przedstawicielami różnych subkultur, co jest w znacznym stopniu również wyznacznikiem kultury kobiecej [Zybert, 2004, s. 51]. Kultura o paradygmacie kulturowego współdziałania kształtuje wzajemne zrozumienie i tolerancję dla odmienności, a ze względu na wartość współpracy i kontaktów osobistych stanowi kulturę zorientowaną na drugiego człowieka [Batorowska, 2013, s. 93].

Cechy tych kultur przekładają się na cechy będące wynikiem kształtowania wśród uczestników zajęć biblioterapeutycznych umiejętności akceptacji i miłości siebie oraz innego człowieka, szacunku do wytworów pracy ludzkiej, cieszenia się otaczającym światem i bycia szczęśliwym, zależnej od stanu czytelnika-wychowanka potrzeby uaktywnienia lub wyciszenia, odreagowania psychicznych napięć i blokad, nabywania wiary we własne siły, nadawania nowych znaczeń obiektom i zjawiskom postrzeganym dotąd z innej perspektywy [Borecka, 1998, s. 14].

Pielęgnowanie „Ja” w kulturze ogrodu

We wstępie do książki o roli literatury w procesie rozumienia świata społecznego i siebie Maria Molicka pisze, że »wiedza o sobie jest integralnym składnikiem tożsamości [...] jednostka w trakcie rozwoju nie tylko stopniowo odkrywa własne „Ja”, ale i konstruuje siebie”, a wiedzę o sobie kształtuje między innymi poprzez literaturę stymulującą do odkrywania i konstruowania „Ja”« [Molicka, 2011, s. 10]. Powołując się na książkę D. Fontana z zakresu psychologii adresowaną do nauczycieli Molicka definiuje „Ja” jako świadome, subiektywne poczucie siebie, które reguluje rela-

cje ze światem zewnętrznym i steruje tymi aspektami psychiki, do których ma świadomy dostęp [Molicka, 2011, s. 71–72]. Dlatego najważniejszą funkcją „Ja” jest zarządzanie sobą umożliwiające przetrwanie w środowisku społecznym i fizycznym. To zarządzanie sobą nie jest wykonalne bez literatury, która stymuluje samoświadomość, umożliwia odkrywanie siebie, umożliwia także terapię poprzez wprowadzanie w świat wartości, ukazywanie sensu życia i wybór przejęcia go jako własny, odrzucenia lub przeformułowania.

Terapia dziecka i osoby dorosłej za pomocą odpowiednio dobranej literatury ma na celu wspieranie w sytuacjach emocjonalnie trudnych oraz wspomaganie procesu rozwoju psychicznego jednostki. Poprzez literaturę można stymulować do zmiany rozumienia innych i siebie. Jeżeli nastąpi odniesienie nowych informacji do siebie i reinterpretacja „Ja” to może dojść do zmiany sposobu myślenia, odczuwania i zachowania. W terapii tej korzysta się z zasobów osobistych, tkwiących w człowieku (cechy psychiczne) oraz poza nim, np. odnoszących się do innych ludzi, instytucji, infrastruktury, kultury, kapitału, czasu itd. Budowanie zasobów związane jest także z inwestowaniem w związki społeczne (w rodzinę, kulturę organizacyjną firmy, związki towarzyskie, przyjacielskie, we współpracowników, grupy kolektywne lub ugrupowania polityczne itd.). Zasoby te wspomagają pozytywną reakcję na stres i pozwalają go przezwyciężyć. Poczucie pewności zapewnia jednostce ustrukturalizowany, przewidywalny i wytłumaczalny charakter bodźców napływających ze środowiska wewnętrznego i zewnętrznego, stały dostęp do zasobów pozwalających sprostać zadaniom (samoświadomość własnej zaradności i sterowalności) oraz poczucie celowości i sensowności stawianych przed sobą wymagań [Molicka, 2011, s. 148].

Kultura ogrodu zatem nie tylko sprzyja usuwaniu zaburzeń emocjonalnych i redukcji dysfunkcyjnych schematów poznawczych. Jej celem jest ponadto zapewnienie jednostce zadowolenia z życia i poczucie jego jakości. Jakość tę ocenia się za pomocą takich czynników jak: zdrowie fizyczne, stan psychiczny, stopień niezależności, relacje z innymi ludźmi oraz środowisko, w jakim żyje dana osoba. W ujęciu socjologicznym jakość życia odzwierciedla sposób i stopień zaspokojenia różnych potrzeb człowieka, w tym także sposób postrzegania osiągniętego standardu życia [Papuć, 2011, s. 143].

Nawet najlepsza książka będąca narzędziem biblioterapeutycznym nie zastąpi czytelnikowi bezpośrednich relacji z bibliotekarzem i przyjemności przebywania w przyjaznym dla niego otoczeniu biblioteki, czerpania zadowolenia ze wspólnych zajęć i przebywania z ludźmi podobnie pragnącymi uporać się ze swoimi problemami, spotkań prowadzących czasami do przeżycia swego katharsis, emocjonalnego oczyszczenia i uzyskania spokoju. Nie bez przyczyny Jacek Wojciechowski przyrównał misję bibliotekarza, szczególnie w bibliotece publicznej i szkolnej, do misji księdza czekającego w konfesjonale na „zagubioną owieczkę”, aby dodać jej otuchy, wskazać

sens, rozbudzić nadzieję, uleczyć. Postrzeganie bibliotekarza jako kolegi, przyjaciela i powiernika osobistych problemów jest częste, chociaż wśród klientów bibliotek szkolnych wynosi mniej niż 50%, natomiast szczególnie doceniane są jego kompetencje komunikacyjne i interpersonalne [Batorowska, 2009, s. 425]. Kompetencje te jako podstawowy element wszelkich procesów kształcenia i wychowania, a także ważny komponent kultury informacyjnej beneficjentów biblioteki dotyczą umiejętności nawiązywania kontaktu, rozumienia i motywowania zarówno konkretnego czytelnika, jak i całych grup; efektywnego nadawania i odbierania komunikatów przekazywanych w formie sygnałów werbalnych i niewerbalnych, co wymaga wiedzy na temat procesu komunikowania. Obejmują także umiejętność krytycznego definiowania relacji komunikacyjnych pomiędzy czytelnikiem a bibliotekarzem, dostrzegania na tej płaszczyźnie deficytów w doświadczeniach komunikacyjnych i umiejętność ich niwelowania. Rozwój kompetencji komunikacyjnych jednostki rozumiany jest więc jako znajomość reguł posługiwania się językiem w różnych sytuacjach społecznych oraz zdolność użycia tych reguł. Kompetencje komunikacyjne dotyczą ponadto umiejętności budowania logosfery, czyli środowiska słowa odpowiedzialnego za aktywizowanie dialogu międzyosobowego, co umożliwia zachowanie równowagi jednostki w obrębie mediasfery [Lepa, 2006, s. 149] i pozwala usuwać (lub przynajmniej minimalizować) niekorzystne dla rozwoju jednostki zjawiska, np. uzależnienie od telewizji, Internetu itp. Praca nad tworzeniem logosfery człowieka jest więc pracą nad odkrywaniem i konstruowaniem własnego „Ja”, a także nad rozumieniem złożoności świata i porządkowaniem go.

Biblioteka o kulturze ogrodu pozwala na nawiązanie współpracy pomiędzy bibliotekarzem i czytelnikiem przejawiającej się w podjęciu dialogu, gdzie żadna ze stron nie jest względem drugiej nadrzędna lub podrzędna. W dialogu obie strony są równoprawnymi podmiotami. Poprzez dialog dostrzegają i otwierają się na siebie, akceptują siebie jako osoby, szanują nawzajem i przede wszystkim potrafią współodczuwać, co pozwala im lepiej siebie rozumieć [Śniegulska, 2013, s. 130]. Dlatego proces biblioterapeutyczny obejmuje działania bibliotekarza zmierzające do pomocy, psychicznego wsparcia w rozwiązywaniu osobistych problemów poprzez ukierunkowane czytanie, zapewnienia oparcia w drodze do osiągnięcia bezpieczeństwa i możliwości realizacji własnych potrzeb [Borecka, 2008, s. 24].

Kultura organizacyjna biblioteki wzmacniająca podmiotowość czytelnika

Irena Borecka proponuje rozpatrywać proces biblioterapeutyczny także jako proces kształtujący podmiotowy styl funkcjonowania czytelników potrzebujących wsparcia. Wychodzi z założenia, że „bogata i efektywnie uporządkowana wiedza uodparnia jednostkę na przypadkowe, często wzajemnie sprzeczne wpływy zewnętrzne” [Borecka, 2008, s. 25]. Ponadto

wiedza i przekonanie uczestnika zajęć biblioterapeutycznych o możliwościach wykorzystania przez niego zachowanych sprawności i funkcji fizycznych oraz psychicznych, pomimo posiadanych wad wrodzonych, schorzeń, urazów powypadkowych, pozwala mu uporać się z widzeniem siebie na straconej pozycji. Praca biblioterapeuty nad wzmocnieniem tego przekonania ma pierwszorzędne znaczenie, ale poczucie bycia podmiotem nie może być kształtowane tylko poprzez czytanie książek. Musi być wspierane i umacniane przez odpowiednią kulturę organizacyjną biblioteki, np. zaproponowaną w artykule „kulturę ogrodu”. Kultura ta silnie oddziałuje na otoczenie, poprzez co beneficjenci biblioteki, w tym uczestnicy biblioterapii, rozpowszechniają wzory wypracowane przez bibliotekę, dając dobry przykład i tworząc przyjazne środowisko dla podmiotowości również poza murami biblioteki. Podmiotowość oznacza bowiem między innymi możliwość wpływania na to, co dzieje się w świecie zewnętrznym. Z tego względu procesu biblioterapeutycznego nie można ograniczyć jedynie do różnych form działania biblioteki na jej terenie. Trudno bowiem czuć się podmiotem w środowisku, w którym nie okazuje się poszanowania dla drugiego człowieka, nie dba o jego rozwój, nie ponosi odpowiedzialności za niego, nie rozwija kompetencji międzykulturowych [Batorowska, 2014]. Jeżeli rezultaty pracy biblioterapeuty nie zostaną zaakceptowane przez środowisko, w którym czytelnik-wychowanek żyje, nie wpłyną na zrozumienie przez środowisko celu tych działań, nie przyczynią się do zmiany zachowań członków społeczności wobec osób szukających wsparcia w biblioterapii, to sukces będzie tylko połowiczny. Kultura organizacyjna biblioteki może nie tylko oddziaływać na środowisko uczestników zajęć terapeutycznych, ale może też wspierać ich w utrwalaniu nowych pozytywnych nawyków, postaw i zachowań.

Grażyna Miłkowska-Olejniczak analizując zagadnienie podmiotowości w edukacji, odwołuje się do tych definicji, w których eksponuje się działania człowieka wynikające z jego własnych potrzeb i dążeń, będące w zgodzie z jego własnymi standardami i przez niego kontrolowane. Zgodnie z wypunktowanymi przez nią cechami podmiotowości, można przyjąć, że w kulturze organizacyjnej biblioteki, w której pracownicy i klienci traktowani są podmiotowo, zabiega się, aby „pełnili oni role społeczne, kierowali swoimi stanami psychicznymi i swoją aktywnością, mieli wpływ na zdarzenia, pozostawali w stałym procesie samodoskonalenia się – przekraczania „samego siebie” – własnych granic, rozszerzali stale zakres swojej podmiotowości i podmiotowości środowiska społecznego, ułatwiali realizację podmiotowości drugiemu człowiekowi” [Miłkowska-Olejniczak, 2004, s. 74]. Rezygnacja z tych działań prowadzi zarówno do uprzedmiotowienia człowieka jak i nadania kulturze organizacyjnej cech biurokratycznych, męskich (cech kultury silnej, twardej), uznających duży dystans władzy w społeczeństwie. Dlatego według Kazimierza Perechudy i Aleksandra Binsztoka kultura

organizacyjna powinna dopuszczać możliwość krytykowania przez wszystkich członków danej organizacji obowiązujących rozwiązań komunikacyjnych oraz proponowanie nowych, dzielenie się wiedzą z wszystkimi członkami organizacji. Aby spełniać swoje zadania musi więc zapewniać szeroki dostęp do informacji, traktować informację jako dobro wspólne należne wszystkim w organizacji oraz wprowadzać atmosferę sprzyjającą dialogowi, bo tylko w ten sposób można zmotywować podwładnych do podnoszenia kwalifikacji i poszukiwania nowych dróg kreatywnych rozwiązań a zarazem dać im poczucie nie przedmiotowego traktowania [Binsztok i Perechuda, 2003, s. 42–43]. Ale dostęp do informacji i wiedzy, umiejętność zarządzania nią i radzenia sobie ze stresem informacyjnym nie jest jedynym warunkiem zachowania przez jednostkę życia wolnego od lęku i rozczarowania z powodu możliwości złego wyboru, życia bez poczucia zagubienia, niekompetencji, bezradności a nawet bycia manipulowanym. Dostęp do wiedzy nie oznacza bowiem lepszego zrozumienia świata. Jak stwierdza Maria Molicka „zanika czytanie refleksyjne, zwane głębokim, które tworzy asumpt do rozważań własnych” [Molicka, 2011, s. 112]. Dominująca we współczesnym świecie filozofia łatwości i natychmiastowości sprawia, że odrzucany jest każdy wysiłek, także intelektualny, wymagający głębokiej refleksji nad tekstem i namysłu. W świecie, w którym płaci się za każdą chwilę życia, w którym wszystko jest na sprzedaż, ludzie postrzegają siebie coraz częściej przedmiotowo. Pogłębia to poczucie zagubienia i utrudnia odkrywanie sensu własnego życia, przyczynia się też do zaburzeń rozwoju tożsamości i fragmentaryzacji obrazu siebie, własnego „Ja”. Remedium na te problemy jest dla Beaty Molickiej literatura umożliwiająca odnalezienie siebie, ponieważ przedstawia ludzi o podobnych problemach, daje sposobność zmierzenia się z nimi, uświadomienia ich, skonstruowania własnego „Ja”, „nabrania dystansu do świata i siebie, pójścia drogą transgresji umożliwiającą integrację siebie” [Molicka, 2011, s. 115].

Kultura biblioteki może zatem stać się doskonałym narzędziem terapeutycznym, pod warunkiem, że jej założenia, wartości i artefakty służą wzmocnieniu podmiotowości wszystkich beneficjentów biblioteki, a szczególnie tych, którzy oczekują z jej strony wsparcia, poczucia, że reprezentuje ona typ „kultury ogrodu” wzmacniający poczucie satysfakcji z życia, akceptację siebie i innych, odreagowywanie psychicznych napięć, że pielęgnuje strukturę „Ja” poprzez odkrywanie i konstruowanie siebie oraz myślenie narracyjne nie tylko o sobie. Myślenie narracyjne pomagające odnaleźć wyjaśnienie dla motywów ludzkich zachowań i zrozumieć zależności między nimi dzięki wcześniejszemu doświadczeniu, jest podstawą działań biblioterapeutów. Kultura biblioteki w metaforze ogrodu, poprzez oddziaływanie na środowisko wychowawcze czytelnika, może służyć jako środek terapeutyczny do wzmocnienia efektów uzyskanych przez bibliotekarza za pomocą książki i literatury. Dlatego w procesie budowania logosfery czy-

telnika bardzo duże znaczenie odgrywa osobisty wpływ bibliotekarza, jego autorytet i indywidualność, umiejętność prowadzenia dyskusji, znajomość literatury i utożsamianie się z kulturą ogrodu. Metafora ogrodu wykorzystana do przedstawienia funkcji terapeutycznej biblioteki jako organizacji pozwala na eksponowanie takich jej założeń, norm, wartości i artefaktów, które zapewniają czytelnikowi ochronę, opiekę, wsparcie, rozwój, poczucie szczęścia. Jednak ogrody różnią się od siebie i różne spełniają funkcje, ponadto „do każdego człowieka ogród przemawia inaczej”, dlatego jak zaznacza Irena Borecka „jest on tak ważny w pracy nad projektowaniem programów terapeutycznych” [Borecka, 2010, s. 84]. Wybór typu ogrodu, z którym chcieliby się utożsamić uczestnicy zajęć biblioterapeutycznych, powinien być wskazówką dla biblioteki w jakim kierunku rozwijać własną kulturę organizacyjną i co należałoby w niej zmienić, aby zapewnić optymalne warunki realizacji procesu terapeutycznego.

Bibliografia

- Batorowska H. (2009), *Kultura informacyjna w perspektywie zmian w edukacji*. Warszawa.
- Batorowska H. (2013), *Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej. Rozważania o dojrzałości informacyjnej*. Warszawa.
- Batorowska H. (2014), *Znaczenie kultury informacyjnej w edukacji międzykulturowej*. W: Edukacja międzykulturowa w warunkach kultury globalnej. Od rozważań definicyjnych do praktycznych zastosowań. 3. Red. E. Ślachcińska, H. Marek. Poznań, s. 291–300. (Edukacja XXI wieku; 32).
- Binsztok A., Perechuda K. (2003), *Nowe funkcje informacji we współczesnych koncepcjach zarządzania*. W: Informacja w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Pozyskiwanie, wykorzystanie i ochrona (wybrane problemy teorii i praktyki). Red. Ryszard Borowiecki, M. Kwieciński. Kraków, s. 37–52.
- Borecka I. (1998), *Biblioterapia w szkole. Poradnik dla bibliotekarza*. Legnica.
- Borecka I. (2008), *Biblioterapia formą terapii pedagogicznej*. Wałbrzych.
- Borecka I. (2010), *Magia ogrodów czyli o terapeutycznej funkcji ogrodów*. Kraków.
- Eco U. (2007), *O bibliotece*. Przeł. Adam Szymanowski. Warszawa.
- Hofstede G. (2000), *Kultury i organizacje. Zaprogramowanie umysłu*. Tł. Małgorzata Durska. Warszawa.
- Lepa A. (2006), *Funkcja logosfery w wychowaniu do mediów*. Wyd. 2. popr. Łódź.
- Miłkowska-Olejniczak G. (2004), *Podmiotowość – szansa, czy problem systemu edukacji?*. W: Podmiotowość w edukacji ery globalnego społeczeństwa informacyjnego. T. 4. Red. A. Zduniak, M. Wrońska. Warszawa-Poznań, s. 74–83.
- Molicka M. (2011), *Biblioterapia i bajkoterapia. Rola literatury w procesie zmiany rozumienia świata społecznego i siebie*. Poznań.

- Oleś P. (2011), *Psychologia człowieka dorosłego. Ciągłość- zmiana- integracja*. Warszawa.
- Papuć E. (2011), *Jakość życia – definicje i sposoby jej ujmowania. Quality of life - definitions and different types of approach*. „Current Problems of Psychiatry”, nr 12 (2), s. 141–145. Dostępny także online: <http://journals.indexcopernicus.com/abstract.php?icid=945116>
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (1980). Oprac. Zespół Biblistów Polskich. Wyd. 3. Poznań-Warszawa.
- Robbins S.P. (2001), *Zasady zachowania w organizacji*. Przekł. Joanna Gilewicz. Poznań.
- Studnicki F. (1993), *Na marginesie „Biblioteki Babel” Jorge Borgesa*. „Dekada Literacka” [online] nr 20 (80) [dostęp: 2014-03-15]. Dostępny w World Wide Web: <http://dekadaliteracka.pl/index.php?id=3001>.
- Śniegulska A. (2013), *Refleksje nad współczesnym wychowaniem*. Rzeszów.
- Tuohy D. (2002), *Dusza szkoły. O tym co sprzyja zmianie i rozwojowi*. Przeł. Krzysztof Kruszewski. Warszawa.
- Zybert E. B. (2004), *Kultura organizacyjna w bibliotekach*. Warszawa.

Hanna Batorowska

Library's organization culture and its therapeutic function

Summary

The paper presents the organizational culture as an important tool which can stimulate and impede therapeutic activity taken up by the library. The scope of the concept of the bibliotherapeutic means has been widened and includes, besides books published traditionally and other alternative materials described in detail by Irena Borecka and Francis Tchaikovsky, the library culture prone to creating a therapeutic atmosphere in the process of bibliotherapy. The metaphor of the library as a Garden of Eden has been used to present the concept of organizational culture modeled on the idea of "garden" by David Tuohy. It was pointed out that cultivating the "I" in the culture of the garden is especially effective. Thus, the library culture of this kind reinforces the subjectivity of the young reader and contributes to shaping the needs for the social norms, mechanisms of adaptation, attitudes and skills in each individual. The method leads to the development of the personality and can be regarded as a therapeutic tool.

Keywords: organization culture, library, garden metaphore, subjectivity, reader, pedagogy, education, bibliotherapist, art therapy, bibliotherapy

DOBRA PRZESTRZEŃ BIBLIOTECZNA. UWAG KILKA¹

Sukcesywnie zmieniają się formy działania bibliotek. Rośnie ich znaczenie jako instytucji, które udostępniają informację. Dostęp do informacji stał się jednym z podstawowych czynników decydujących o poziomie rozwoju społeczeństw. Przestrzeń bibliotek powinna być dostosowana do nowych zadań, aby mogły być one efektywnie realizowane. Należy przyjąć, że pod pojęciem przestrzeni bibliotecznej rozumie się przestrzeń wewnętrzną i otoczenie budynków, ich funkcjonalność i aspekt estetyczny.

We współczesnej architekturze bibliotecznej sprawą kluczową z uwagi na znaczenie dla organizacji pracy całej biblioteki jest wybór typu dostępu do zbiorów.

Zmieniają się użytkownicy bibliotek i ich potrzeby. Wszystkie budynki, w tym budynki biblioteczne, tworzone są z myślą o ich użytkowaniu przez ludzi, zasadne więc są pytania: jak budować, by użytkownicy identyfikowali się z przestrzenią o nadanej jej funkcji? jakie warunki trzeba spełnić w celu stworzenia przestrzeni bibliotecznej, która w najwyższym stopniu zrealizuje oczekiwania użytkowników? Problem nie jest nowy – już w 1929 r. Aleksander Birkenmajer, wybitny bibliolog i bibliotekarz, napisał w artykule o budownictwie bibliotecznym: „Każdy, kto ma zmysł do myślenia przestrzennego, zgodzi się, że dopełnić wszystkich [...] wymagań naraz nie jest zbyt łatwo” [Birkenmajer, 1929, s. 485].

Niezbędność współpracy architekta z bibliotekarzem w tworzeniu przestrzeni bibliotecznej jest oczywista. Na gruncie polskim jednym z pierwszych (oprócz wspomnianego A. Birkenmajera), który dostrzegł taką konieczność, akcentując równocześnie potrzebę analizy funkcjonalności budynku biblio-

¹ Tekst powstał w maju 2011 r.

tecznego, był, żyjący w latach 1881–1958, polski architekt i konserwator zabytków Jan Koszczyc-Witkiewicz [Jarecka, 1972], projektant oddanego do użytku w 1931 r. gmachu Biblioteki Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie i autor wydanej w roku 1939 książki *Budowa gmachów bibliotecznych*.

Współcześnie w procesie projektowania biblioteki ważne jest też zebranie opinii przyszłych użytkowników i okolicznych mieszkańców, bo prawidłowo rozpoznane potrzeby środowiska są warunkiem koniecznym dla stworzenia dobrego projektu biblioteki. Do zbierania opinii mogą służyć ankiety i konsultacje społeczne, a mieszkańcy powinni mieć wpływ na jakość otoczenia biblioteki. Warto wiedzieć, czy istnieją poglądy wspólne dla tych zbiorowości, które mają wpływ na kształt biblioteki i jakie są między nimi różnice.

Czy istnieje w tym zakresie komunikacja pomiędzy środowiskami bibliotekarzy, architektów i użytkowników oraz, co bardzo ważne, czy ma ona odbicie w procesie edukacyjnym bibliotekarzy i architektów? Konieczność takiej komunikacji podkreślał np. Elmar Mittler, niekwestionowany autorytet, profesor bibliotekoznawstwa w Uniwersytecie w Getyndze, dyrektor Biblioteki tegoż Uniwersytetu w latach 1990–2006, pierwszy przewodniczący LIBER Architecture Group, profesor honorowy Uniwersytetu w Moguncji i doktor honoris causa Uniwersytetu w Paryżu [Elmar Mittler].

Celem architektów jest stworzenie budynków, które oprócz cech użytkowych posiadają wybitne wartości estetyczne i wywołują u widza zachwyt. Zadaniem bibliotekarzy jest przygotowanie jak najdoskonalszego programu użytkowego, niezbędnego dla tworzenia nowych bibliotek, konsultowanie go z architektami i specjalistami różnych dziedzin oraz konsekwentne egzekwowanie w trakcie realizacji inwestycji.

Pod uwagę muszą być wzięte uwarunkowania takie jak: **środki będące do dyspozycji** – finanse, personel, lokalizacja; **typ budowy** – obiekt nowy, rozbudowany, adaptowany.

Jak poruszać się w gąszczu problematyki współczesnego budownictwa bibliotecznego, by nie było to kolejnym „odkrywaniem Ameryki”? Wśród międzynarodowych organizacji bibliotekarskich są takie, które posiadają w swej strukturze wyspecjalizowane działy zajmujące się budownictwem bibliotecznym, wspierają wymianę doświadczeń pomiędzy architektami i bibliotekarzami a ich publikacje uznawane są za najlepsze źródło informacji o trendach w budownictwie bibliotecznym. Mowa tu o Library Buildings and Equipment Section w strukturze IFLA oraz o LIBER Architecture Group w strukturze LIBER.

Pomocne mogą być opracowania tematyczne, np. artykuł Marcina Pędicha, w którym autor dokonał przeglądu tendencji w piśmiennictwie dotyczącym budownictwa bibliotecznego za lata 1976–1989 i 1990–2006 [Pędich, 2007]. Do literatury bibliotekoznawczej ciekawy materiał badawczy wnoszą organizowane konferencje, w całości lub w części poświęcone projektowaniu bibliotek i zagadnieniom współczesnego budownictwa bibliotecznego. Przed-

stawione na nich materiały są najczęściej efektem żmudnych badań jednostkowych bibliotek lub doświadczeń praktycznych z budowania nowych gmachów bibliotecznych czy organizacji nowej przestrzeni bibliotecznej. Szczególnie ważne spotkania to te, w których równolegle uczestniczyli bibliotekarze i architekci, np. w czerwcu 2003 r. w Warszawie „Projektowanie i planowanie budynków bibliotecznych – aspekty techniczne i funkcjonalne” i w październiku 2008 w Kielcach „Biblioteka XXI wieku – nowoczesna architektura, pomysły aranżacje, funkcjonalne wyposażenie”.

Należy odnotować fakt, iż dwukrotnie „Biuletyn EBIB” był poświęcony problemom architektury współczesnych bibliotek. Kolejno były to w 2001 r. nr 4 (22) *Architektura bibliotek* i w 2009 nr 3 (103) *Architektura i wystrój wnętrz w bibliotekach*. Każdorazowy projekt dużej biblioteki naukowej, a szczególnie jego realizacja skutkuje nowymi publikacjami. Wzorem nowoczesnego myślenia o bibliotece pozostaje, mimo upływu lat, opublikowany program funkcjonalno-estetyczny dla Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego [Hollender i Kobińska-Maciuszko, 1996], gdzie autorzy pokazują metodę i sposób myślenia przydatne w projektowaniu przestrzeni bibliotecznej.

Kreowanie dobrych przestrzeni publicznych jest zawsze tematem aktualnym. Wystarczy przytoczyć w tym miejscu powszechnie znaną definicję: „Architektura to sztuka tworzenia ładu w otoczeniu w celu dostosowania go do zaspokojenia wielorakich [...] potrzeb ludzi przez planową przemianę naturalnego środowiska oraz budowanie form i wydzielanie przestrzeni o różnym przeznaczeniu” [Wielka Encyklopedia, s. 243].

Marie-Françoise Bisbrouck, autorka i współautorka prac o budownictwie bibliotecznym, konsultantka do spraw budynków bibliotek uniwersyteckich w Hiszpanii, Portugalii, Włoszech, Szwajcarii, Węgrzech i Francji, zaangażowana w prace IFLA i LIBER, zwróciła uwagę na rolę, jaką dla osiągnięcia pozytywnego efektu końcowego, odgrywa proces planowania budowy (przebudowy) biblioteki. M.-F. Bisbrouck proponuje podzielenie tego procesu na następujące etapy:

- utworzenie przez bibliotekę i jej partnerów zespołu składającego się z odpowiednich specjalistów,
- zapewnienie środków finansowych na inwestycję,
- stworzenie programu użytkowego biblioteki,
- wybór architekta,
- podzielenie procesu na etapy i określenie niezbędnego czasu na każdy z etapów,
- wskazanie dodatkowych terenów towarzyszących głównemu projektowi.

Program użytkowy biblioteki autorka uważa za podstawowy w całym procesie. W znaczny sposób determinuje on parametry przyszłej biblioteki. Program musi określić równolegle wiele wymagań: operacyjnych,

funkcjonalnych i środowiskowych. Musi być napisany językiem zrozumiałym dla całego, zróżnicowanego profesjonalnie zespołu projektantów. Ze względu na dwoistą naturę wymagań – jakościowych i ilościowych – powinien zawierać części opisowe, diagramy, schematy funkcjonalne, rekomendacje techniczne i architektoniczne oraz opis standardu jakościowego architektury i urządzeń technicznych. Autorami tych wytycznych muszą być bibliotekarze. W programie użytkowym należy umieścić opis czynności występujących w każdym z pomieszczeń, określone wielkości powierzchni, wysokości pomieszczeń, rekomendowane rozmieszczenie itp. Przedstawiciele biblioteki muszą też określić warunki wewnętrznego środowiska budynku, np. dopuszczalny poziom hałasu dla poszczególnych pomieszczeń, poziom i jakość oświetlenia, temperaturę, wilgotność, nośność stropów, zapotrzebowanie na energię i media, formę ochrony mienia, kontroli wstępu itd. [Bisbrouck, 2004].

Orientacja na użytkownika i wzrastający wpływ nowych technik na funkcjonowanie bibliotek spowodowały konieczność weryfikacji wcześniejszych zasad projektowania i oceny przestrzeni bibliotecznej. Dlatego, ważne stało się określenie podstawowych parametrów, pomocnych przy planowaniu bibliotek w przyszłości. Zrobił to Brytyjczyk, Andrew McDonald. Pełni on funkcję Dyrektora Library and Learning Services, University of East London, jest Przewodniczącym Lifelong Learning Centres tej uczelni i Przewodniczącym sekcji IFLA Academic and Research Libraries na lata 2009–2011. McDonald przedstawił, podczas Seminarium LIBER Architecture Group w Utrechcie w 2006 r., swoją propozycję usystematyzowania oceny jakości przestrzeni bibliotecznej, która jest odzwierciedleniem współczesnych trendów i wskazówką do projektowania nowych obiektów w przyszłości [McDonald, 2006b]. Są to cechy istotne dla przestrzeni budynków bibliotecznych, dopasowane do nowej ery edukacji i informacji, z uwzględnieniem zmian społecznych i trendów architektonicznych. Istnieje możliwość użycia zestawu tych cech do oceny przestrzeni bibliotecznej teraz i w przyszłości, od pewnego czasu dokonuje się już oceny budynków bibliotecznych z zastosowaniem właściwości wskazanych przez McDonalda [Mittler, 2008; Konieczna, 2009]. Badacz ten zebrał cechy wynikające z doświadczenia i można uznać, że stanowią one najnowocześniejszy wyraz tendencji we współczesnym budownictwie bibliotecznym. Andrew McDonald przedstawił zespół pożądanych cech, którymi powinna się charakteryzować dobrze zorganizowana, współczesna biblioteka. Czerpał z wcześniejszych doświadczeń, które znalazły odzwierciedlenie m.in. w zasadach sformułowanych przez H. Faulkner-Browna, oraz z praktyki tworzenia przestrzeni bibliotecznej w ostatnich kilkunastu latach, w tym z praktyki własnej. Uznać można, że wyodrębnione przez McDonalda cechy tworzą zespół zasad, których przestrzeganie pozwala ukształtować optymalną przestrzeń biblioteczną. Oczywiście jest, że znajomość cech dobrej przestrzeni bibliotecznej ma wpływ na jakość tworzonych obiektów.

Uwzględnianie przez projektantów skwantyfikowanej wiedzy i doświadczeń w tym zakresie pozytywnie wpływa na tworzone obiekty. Przestrzeń biblioteczna według McDonalda powinna być (tłumaczenie własne):

- *functional* (funkcjonalna, taka która funkcjonuje sprawnie, dobrze wygląda i jest trwała);
- *adaptable* (przystosowalna, elastyczna, której sposób użytkowania można łatwo zmienić);
- *accessible* (dostępna, zapraszająca przestrzeń społeczna, promująca niezależność);
- *varied* (różnorodna, z możliwością wyboru przestrzeni do nauki i badań lub dla innych mediów);
- *interactive* (interaktywna, dobrze zorganizowana, ułatwiająca kontakt pomiędzy użytkownikami i usługami);
- *conducive* (sprzyjająca, motywująca i inspirująca ludzi);
- *environmentally suitable* (odpowiednia dla środowiska, z odpowiednimi warunkami dla czytelników, książek i komputerów);
- *safe and secure* (bezpieczna i chroniąca ludzi, zbiory, wyposażenie, dane i budynek);
- *efficient* (sprawna, ekonomiczna w wykorzystaniu przestrzeni, personelu i bieżących kosztów);
- *suitable for information technology* (odpowiednia dla technologii informacyjnych z elastycznym dostarczaniem informacji dla użytkowników i personelu);
- *oomph* (śmiała, zdobywająca wyobraźnię użytkowników i oddająca ducha uniwersytetu).

McDonald nie wartościuje cech, każda z nich jest równie ważna. Można jednak przyjąć, w oparciu o objaśnienia kolejnych terminów, że cecha *functional* jest cechą nadrzędną w stosunku do pozostałych. Oznacza ona, w rozumieniu McDonalda, przestrzeń sprawnie działającą, tj. łatwą w użytkowaniu, umożliwiającą najwyższej klasy serwis biblioteczny z uwzględnieniem czynników estetycznych i zależności, jakie zachodzą pomiędzy ludźmi, zbiorami i techniką informacyjną. Akcentowana jest pozycja użytkownika, jako centrum całego procesu projektowania przestrzeni bibliotecznej. Doświadczenie zawodowe i zajmowane stanowiska McDonalda pozwalają uznać, że cechy przyjęte przez niego jako skala oceny, są sprawdzone doświadczalnie [McDonald, 2006a]. Nowym elementem oceny przestrzeni bibliotecznej wg McDonalda, jest cecha *oomph*, syntetyzująca wszystkie wartości wyrażone wcześniej, powodująca, iż ich harmonijne współlistnienie, namaszczone talentem twórców, nadaje budowli znamiona dzieła sztuki. *Oomph* – cecha trudna do jednoznacznego zdefiniowania, określana bywa też jako czynnik *wow*. Każdy, kto choć w minimalnym stopniu wrażliwy jest na piękno wie co to oznacza, choć zdefiniować tego nie może. *Wow* – to okrzyk zachwytu na widok niezwykłego dzieła sztuki.

Jacek Krenz, polski architekt związany z uczelniami w Polsce i Portugalii napisał: „każde miasto posiada taką budowlę, która w świadomości społecznej staje się wyróżniającym je elementem identyfikacyjnym, obiektem zwiedzania czy przedmiotem badań historyków” [Krenz, 2010, s. 71]. Życzymy sobie, by jak najczęściej takimi symbolami stawały się obiekty biblioteczne. Zintegrowane z otaczającym środowiskiem naturalnym, urbanistycznym, społecznym, nowoczesne i ekscytujące swoim wyglądem oraz funkcjonalnością budynki bibliotek oddziałują na użytkowników i pracowników bibliotek, ale także na innych, którzy mają z nimi kontakt (przechodnie, przejezdni, mieszkańcy, turyści) i wzbudzają w nich zachwyt.

Bibliografia

- Birkenmajer A. (1929), *Nowoczesne budownictwo biblioteczne*. „Architekt”, z. 2/3, s. 19–46. Przedruk w: Birkenmajer A. (1975), *Studia bibliologiczne*. Wrocław i in., s. 475–512.
- Bisbrouck M.-F. (2004), *From Concept to Commissioning: The Library – Scheduling, Programming, Phasing*. „LIBER Quarterly” [online]. Vol. 14, No 2, s. 218–231, [dostęp: 2014-02-20]. Dostępny w World Wide Web: <http://liber.library.uu.nl/index.php/lq/article/view/URN%3ANBN%3ANL%3AUI%3A10-1-113377>.
- Elmar Mittler [online]. [dostęp: 2014-02-20]. Dostępny w World Wide Web: http://de.wikipedia.org/wiki/Elmar_Mittler.
- Hollender H., Kobierska-Maciuszko E. (1996), *Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. Koncepcja funkcjonalna i estetyczna*. „Rocznik Biblioteki Narodowej”, t. 32, s. 195–214.
- Jarecka H. (1972), *Witkiewicz-Koszczyk Jan Marian Józef*. W: Słownik pracowników książki polskiej. Pod red. I. Treichel. Warszawa-Lódź, s. 970.
- Konieczna D. (2009), *Nowe trendy w architekturze i organizacji przestrzeni w bibliotekach polskich*. W: Nowoczesna biblioteka. Materiały z ogólnopolskiej, przedjazdowej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Pod red. M. Drzewieckiego, [online], Konstancin-Jeziorna, 29–30 maja 2009 roku [dostęp: 2014-02-20]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.sbp.pl/repository/konferencje/Konieczna.ppt>.
- Krenz J. (2010), *Ideogramy architektury. Między znakiem a znaczeniem*. Pelplin.
- McDonald A. (2006a), *Qualities of good learning space* [online]. [dostęp: 2014-02-20]. Dostępny w World Wide Web: http://www.zhbluzern.ch/liber-lag/PP_LAG_06/Wednesday/mcdonald_abs_cv.pdf
- McDonald A. (2006b), *The Ten Commandments revisited. The Qualities of Good Library Space*. „LIBER Quarterly” [online]. Vol. 16, No 2, s. 104–119, [dostęp: 2014-02-20]. Dostępny w World Wide Web: <http://liber.library.uu.nl/index.php/lq/article/view/URN%3ANBN%3ANL%3AUI%3A10-1-113444>.
- Mittler E. (2008), *The German Experience: Evaluation of German Library Buildings from the Last Decades*. „LIBER Quarterly” [online]. Vol. 18, No 2, s. 17–198, [dostęp: 2014-02-20]. Dostępny w World

Wide Web: <http://liber.library.uu.nl/publish/articles/000255/article.pdf>.

Pędich M. (2007), *Architektura bibliotek. Analiza trendów na podstawie piśmiennictwa zagranicznego rejestrowanego*

w „*Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej*”. „Przegląd Biblioteczny”, z. 1, s. 42–66.

Wielka Encyklopedia PWN. T. 2. Warszawa 2001, s. 243.

Anna Walczak

A good library space. A few notes

Summary

Knowing the users' needs and exchanging the information between librarians and architects allow the creation of the highest quality library. The characteristics of the quality of the library described by Andrew McDonald, published in 2006, are presented as a new criterion for the evaluation of libraries. The paper indicates the role of librarians in creating a modern library space, especially as the designers of the utility programs.

Keywords: library space, library architecture, library interior design, library building functionality, library design, assessment of the quality of library space, a user-orientation, Andrew McDonald

LIDIA MIKOŁAJUK
MARZENA KOWALSKA
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

MODERNIZACJA BIBLIOTEK ŁÓDZKICH SZKÓŁ WYŻSZYCH

Wstęp

Określenie budownictwo biblioteczne jest pojęciem bardzo obszernym. Obejmuje zarówno nowe inwestycje, jak i adaptację do celów bibliotecznych obiektów o innym przeznaczeniu pierwotnym. Architektura budynku jest jednym z czynników świadczących o atrakcyjności biblioteki [Konieczna, 2009, s. 21]. Jest równie ważna jak zasobność zbiorów, jakość usług, nowoczesne technologie informacyjne, działalność kulturalna placówki, lokalizacja, inspirująca atmosfera, komfort przebywania oraz kompetentny i przyjazny personel. Dobrze zaplanowana i urządzona przestrzeń biblioteczna zachęca użytkowników do częstych odwiedzin. We współczesnym świecie pojawiają się nowe funkcje biblioteki. Przestaje ona być wyłącznie magazynem książek, a staje się miejscem pracy oraz aktywności kulturalnej i społecznej jej użytkowników. Dlatego w projektowaniu przestrzeni bibliotecznych nowych lub modernizowanych budynków należy wydzielić strefy dla użytkowników, zarówno typowo biblioteczne, jak i „niebiblioteczne”. Potrzebne jest zróżnicowanie poszczególnych pomieszczeń tak, by obok tradycyjnych czytelni istniały pokoje do pracy indywidualnej i zespołowej. Biblioteka powinna zapewnić użytkownikowi optymalne warunki do pracy, gwarantując wygodne, ergonomiczne meble i oświetlenie dostosowane do nauki. Coraz częściej zaciera się granica między strefą czytelnika, a powierzchnią magazynową. Użytkownicy mają zapewniony wolny dostęp do półek, stanowiska czytelnicze rozmieszczone są swobodnie między regałami z książkami. Rozwój technologii informacyjnych pociąga za sobą zmiany stylu uczenia się. Studenci do biblioteki zamiast zeszytów i długopisów przynoszą laptopy lub notebooki. Do efektywnej nauki potrzebują dostępu do gniazdek elektrycznych

i bezprzewodowego Internetu. Zmusza to projektantów do szukania nowych rozwiązań organizacji przestrzeni bibliotecznej. Coraz częściej obok typowych mebli bibliotecznych pojawiają się kanapy i pufy, które oprócz wygody zapewniają przyjazną atmosferę. Użytkownicy mogą czuć się swobodniej, gdy wolno im przestawiać lekkie pufy w dowolne miejsca. W przestrzeni społecznej biblioteki natomiast obok restauracji coraz bardziej popularne stają się miejsca przeznaczone na małe galerie sztuki oraz pomieszczenia, w których czytelnicy mogą wypoczywać.

Istotnym elementem projektu przestrzeni bibliotecznej jest dostosowanie klimatu wnętrza do działalności organizacji. Biblioteka akademicka jako integralna część uczelni powinna kojarzyć się z solidnością i spokojem [Zych, 2009, s. 327]. Dlatego istotną sprawą jest dobór dominującego koloru wyposażenia i ścian. Ma to poważny wpływ na wizerunek instytucji. Wrażenie ekspansywności można wywołać dzięki wykorzystaniu barw jaskrawych i zdecydowanych, wrażenie zrównowżenia i spokoju natomiast dają barwy pastelowe [Zych, 2009, s. 326]. Każdy kolor ma określony potencjał pobudzający emocje. Kolory o długiej fali, takie jak czerwony, pomarańczowy i żółty silniej wpływają na człowieka niż kolory o krótkiej fali, takie jak zielony i niebieski. Podobnie kolory zwane neutralnymi, jak brąz i szary, także mają niską wartość pobudzeniową. Tak zwane kolory krańcowe – biel i czern – odznaczają się właściwościami hamującymi emocje [Kuśnierski, 1996, s. 145]. Dopasowanie właściwego koloru wystroju biblioteki w znaczący sposób wpływa na przyjazną atmosferę i wywołuje nastrój sprzyjający pracy naukowej.

Modernizacja dawnych fabryk na cele biblioteczne jest poważnym przedsięwzięciem, wymagającym ogromnych nakładów sił i środków finansowych. Dużym problemem technicznym jest konserwacja cegły, wymiana stolarki okiennej, docieplenie, tynkowanie i malowanie elewacji. Stare budynki fabryczne są wrażliwe na wszelkie ingerencje, stąd konieczność wypracowania kompromisu między odnową wartości kulturowych a społeczną użytkowością zabytków [Walczak, 2010, s. 86–87]. Twórcy projektów adaptacyjnych starają się zwykle zachować oryginalną bryłę zabytkowych budynków, wnętrza zaś dostosowują do nowych celów. Dlatego ogromne przestrzenie byłych hal produkcyjnych są dzielone na mniejsze pomieszczenia, w których lokuje się czytelnie i pracownie biblioteczne.

W artykule przedstawiono adaptację dawnych fabryk na przykładzie dwóch bibliotek łódzkich szkół wyższych: Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej i Politechniki Łódzkiej. Budynki te po gruntownej przebudowie idealnie sprawdziły się w realizacji celów bibliotecznych. Dla porównania omówiono także nowy gmach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, stanowiący przykład projektu rozbudowy budynku dwudziestowiecznego. Twórcy projektu nowego gmachu uniwersyteckiej księżnicy mieli o wiele trudniejsze zadanie, niż autorzy budynku wolnostojącego. Wyzwaniem było wizualne i funkcjonalne połączenie architektury tradycyjnej z wymaganiami XXI w.

W przygotowaniu artykułu wykorzystano metodę badań literaturowych oraz obserwacji własnej.

Biblioteka Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej

Biblioteka Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w obecnej siedzibie funkcjonuje od roku 2004. Gdy powstawała w 1996 r. ulokowano ją w niewielkim pomieszczeniu na drugim piętrze budynku A przy ulicy Rewolucji 1905 r. nr 64. W 1999 r. zbiory przeniesiono do budynku D, gdzie wraz z magazynem na parterze i czytelnią na pierwszym piętrze Biblioteka zajęła powierzchnię około 160 m². W tym miejscu działała do 2004 r., kiedy została przeniesiona do zrewitalizowanej Fabryki WYROBÓW WEŁNIANYCH Jakuba Kestenberga, który w 1864 r. założył małą ręczną tkalnię wełny. W latach osiemdziesiątych XIX w. zakład zmechanizowano; początkowo produkowano chustki półwełniane, później rozszerzono asortyment o flanele i inne tkaniny wełniane. Przed 1900 r. uruchomiono przędzalnię bawełny, a w 1913 r. zakłady przekształcono w spółkę akcyjną pod nazwą Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Bawełnianej Jakuba Kestenberga. W okresie międzywojennym spółka miała przędzalnię i tkalnię bawełny, farbiarnię i wykańczalnię tkanin. Usytuowane one były u zbiegu ulic Nowotargowej (obecnie S. Sterlinga) i Cegielnianej (obecnie S. Jaracza). Spółka wydierżawiała część fabryki Przędzalni Bawełny Henryka Kutnera i Tkalni Chaima M. Zylbera, co jednak nie uchroniło firmy od upadłości. W 1935 r. na licytacji przedsiębiorstwo kupił Naum Eitingon. W okresie okupacji mieściła się tutaj firma obuwnicza, która przetrwała do 1946 r. Później utworzono Łódzkie Zakłady Przemysłu Odzieżowego (od 1952 r. im. Małgorzaty Fornalskiej), przemianowane na Zakłady Przemysłu Odzieżowego „Emfor” S.A. [Historia, 2013]. Obecnie dawne hale fabryczne zostały zamienione w komfortowe wnętrza biblioteczne, o łącznej powierzchni użytkowej ponad 2000 m², zlokalizowane na trzech kondygnacjach (il. 1). Zachowano oryginalne części budynku: ceglany sufit, drewniany strop i filary podtrzymujące konstrukcję (il. 2). W aranżacji wnętrz wykorzystano ciekawe połączenie kolorystyczne spokojnej szarości i pobudzającej czerwieni. Oświetlenie jest oryginalne i bardzo praktyczne. Poza podwieszanymi pod sufitem świetlówkami, dającymi jednolite, rozproszone światło, nad stołami zawieszono lampy ze światłem punktowym. Mogą one być włączane samodzielnie przez czytelników w zależności od ich indywidualnych potrzeb i preferencji. Na pierwszym i drugim piętrze budynku użytkownicy mają zapewniony wolny dostęp do półek z książkami (il. 3 i 4). Na parterze mieści się wypożyczalnia oraz magazyn zamknięty.

Biblioteka AHE jest doskonałym przykładem przestrzeni społecznej. Są w niej organizowane wystawy studentów i pracowników Wydziału Artystycznego. Na ścianach zainstalowano antyramy, w których jest prezentowana stała wystawa *Nauczanie przez projekty i problemy*. Miała tutaj miej-

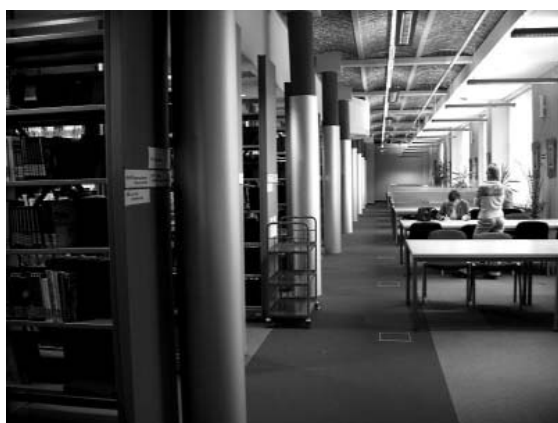
sce m.in. ekspozycja zdjęć Grzegorza Kołodki *Wędrujący Świat*. Poza tym w Bibliotece są organizowane konferencje, wieczory autorskie, zajęcia ze studentami. We współpracy z Fundacją ABC Cała Polska Czyta Dzieciom organizowano głośne czytanie dla uczniów najmłodszych klas łódzkich szkół podstawowych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych. W tym samym skrzydle budynku co Biblioteka mieści się Galeria Biblioteka – miejsce ciekawych wystaw i happeningów [Kowalska i Mikołajuk, 2011, s. 163–165].

II. 1. Remont budynku Biblioteki AHE. Źródło: Archiwum AHE

II. 2. Budynek Biblioteki AHE po remoncie. Fot. M. Kowalska

II. 3. Wolny dostęp w Bibliotece AHE (I piętro). Fot. M. Kowalska

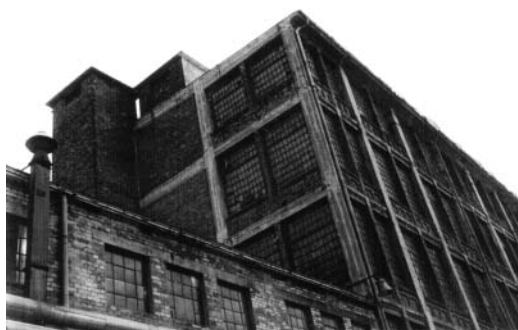

II. 4. Wolny dostęp w Bibliotece AHE (II piętro). Fot. M. Kowalska

Biblioteka Politechniki Łódzkiej

Biblioteka Politechniki Łódzkiej mieści się przy ul. Wólczańskiej 223 w dawnym magazynie Towarzystwa Aukcyjnego WYROBÓW WEŁNIANYCH FRYDERYKA WILHELMA SCHWEIKERTA. Pięciokondygnacyjny budynek wzniesiony został około roku 1910 z przeznaczeniem na skład dla wielowydziałowej fabryki, której główny obiekt powstał na posesji przy ul. Wólczańskiej 215. Mieściły się w nim wszystkie oddziały produkcyjne – przędzalnia, tkalnia i wykańczalnia. Budynek składu fabrycznego przy ul. Wólczańskiej 223 zbudowano na planie prostokąta. Według wstępnych założeń naniesionych ręcznie na plan z 1908 r., magazyn miał mieć 21 metrów szerokości i ok. 43 metry długości. Rozbudowano go w 1913 r. pod nadzorem architekta Szymona Nebelskiego. Budynek został wówczas wydłużony od strony wschodniej o prawie 18 metrów. Ponadto w północno-wschodni narożnik wbudowano wieżę komunikacyjną. Na jej szczycie umieszczono zbiornik z wodą umocowany na wspornikach. Wieża miała głównie przeznaczenie komunikacyjne i znajdowały się w niej trójbiegowe schody. Obiekt w formie jednorodnej bryły pozbawiony był detali architektonicznych. Po II wojnie światowej budynek uznano za własność niemiecką i znacjonalizowano. Z fabryki wywieziono do Wiednia część maszyn. W 1946 r. powstała Łódzka Fabryka WYROBÓW GUMOWYCH, która od 1949 r. specjalizowała się w produkcji wszelkiego rodzaju obuwia wyjściowego [Wystawa, 2013].

Budynek pofabryczny został zakupiony przez Politechnikę Łódzką w 1996 r., natomiast Biblioteka wprowadziła się do niego w 2002 r., po kilkuletnim remoncie, podczas którego całkowicie zmieniono wnętrze obiektu (il. 5). Zachowano oryginalną bryłę budynku, zmniejszono rozmiary okien i dobudowano wejście (il. 6). Biblioteka zajmuje cztery kondygnacje o łącznej powierzchni 9300 m². We wnętrzu dominuje zieleń – dominujący kolor zarówno ścian, jak i mebli. Ta barwa o niskim potencjale wywoływania emocji doskonale sprawdza się w bibliotece, tworząc miłą nastrój i przyjazną atmosferę. Znakomitym dopełnieniem wystroju są rośliny doniczkowe i akwarium, ustawione w czytelni. Rozproszone światło padające z podwieszonych pod sufitem świetlówek jest dostatecznie silne i jednolite w całym polu widzenia. Na parterze Biblioteki umieszczono czytelnię czasopism, szatnię oraz pokój o nazwie „Luzik”, w którym czytelnicy mogą swobodnie usiąść, korzystać z laptopów i książek. Jest to miejsce bardzo popularne i chętnie odwiedzane przez studentów. Na pierwszym piętrze budynku znajduje się wypożyczalnia miejscowa, magazyn i wypożyczalnia międzybiblioteczna. Od 2007 r. w dawnych pomieszczeniach katalogu kartkowego swoją siedzibę ma Galeria Biblio-Art (il. 7). Prezentowane są w niej prace plastyczne studentów PŁ, ASP, PWSFTviT oraz fotografie i obrazy pracowników PŁ. Każdego roku odbywa się w niej sześć lub siedem wystaw. W ciągu sześciu lat istnienia zaprezentowano ponad trzydzieści ekspozycji. Otwarcie każdej z nich towa-

Il. 5. Budynek Biblioteki PŁ przed remontem. Źródło: Archiwum PŁ

Il. 6. Budynek Biblioteki PŁ po remoncie. Fot. M. Kowalska

Il. 7. Galeria Biblio-Art w Bibliotece PŁ. Fot. M. Kowalska

Il. 8. Kręcone schody w Bibliotece PŁ. Fot. M. Kowalska

rzyszył wernisaż, prelekcja, a czasem także pokaz filmu tematycznie związanego z prezentowaną kolekcją. Piętro drugie Biblioteki zajmuje magazyn otwarty z wolnym dostępem do półek dla czytelników oraz centrum WIKAMP, które uzupełnia istniejące na Politechnice Łódzkiej systemy obsługi studentów o funkcjonalności wspierania kształcenia poprzez nauczanie hybrydowe. Oba poziomy połączone są odnowionymi kręconymi schodami (il. 8).

Na trzecim znajdują się – czytelnia główna, ośrodek informacji patentowej wraz z czytelnią, oddział informacji naukowej oraz sala dydaktyczna.

Biblioteka PŁ jest organizatorem wielu imprez naukowych i kulturalnych. Obok wspomnianych wystaw w jej gmachu odbywają się prezentacje i warsztaty w ramach corocznego Festiwalu Nauki, spotkania integracyjne bibliotekarzy Politechniki Łódzkiej, którym towarzyszy seminarium naukowe oraz Drzwi Otwarte – spotkania dla maturzystów zainteresowanych studium w uczelni technicznej. Co dwa lata w Bibliotece organizowane są konferencje naukowe poświęcone problemom bibliotekarstwa akademickiego i zmian zachodzących w tym środowisku. Bibliotekę PŁ można uznać za wzorcowy przykład placówki akademickiej, pełniącej funkcję naukową, kulturalną i popularyzatorską [Kowalska i Mikołajuk, 2011, s. 165–167].

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

W odmiennej sytuacji znalazła się Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, której nowy budynek oddany do użytku w 2006 r. nie wpisuje się w nurt rewitalizacji dawnych fabryk, ale stanowi nowy trend w polskim budownictwie bibliotecznym w XXI w. Twórcy projektu, architekci Andrzej i Iwona Pietkiewiczowie, musieli sprostać zupełnie innym wyzwaniom. Nowa siedziba przy ulicy Matejki 32/38 stanowi naturalne przedłużenie budynku powstałego w 1960 r. (il. 9). Rozbudowa dawnej Biblioteki od strony wschodniej wymagała zachowania identycznej wysokości kondygnacji, aby zapewnić ciągi komunikacyjne między obiema częściami. Podstawowym założeniem projektu była zmiana dotychczasowej organizacji udostępniania, czyli wprowadzenie wolnego dostępu do zbiorów (il. 10).

Il. 9. Budowa nowego gmachu BUŁ. Źródło: Archiwum BUŁ

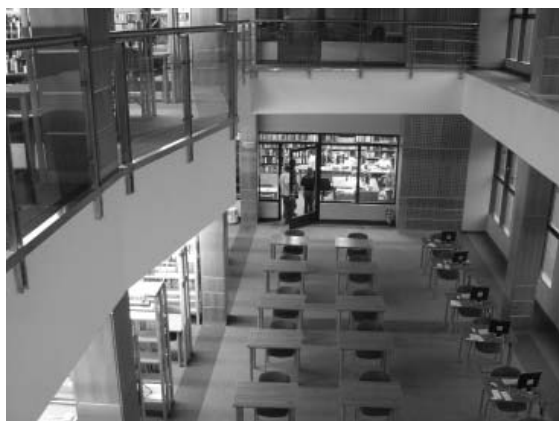
Il. 10. Dwa budynki BUŁ. Fot. M. Kowalska

Dobudowana część budynku składa się z sześciu kondygnacji, które mogą pomieścić 1250 tys. woluminów. Plan przewiduje wolny dostęp do 700 tys. tomów, obecnie w tej formie udostępnia się ok. 200 tys. książek [Andrzejewski, 2005, s. 10–11].

W piwnicach, czyli na poziomie minus 1 znajdują się magazyny zwarte i skarbiec; na parterze – szatnia, portiernia i stanowiska kontroli czytelników. Na tym samym poziomie udostępniono czytelnikom punkt informacyjny – Informatorium oraz stanowiska komputerowe z dostępem do katalogu OPAC. Pozwala to użytkownikom szybko uzyskać informacje na temat poszukiwanych źródeł i uwalnia od trudności błędzenia po rozległym gmachu. W Informatorium dyżurują bibliotekarze, udzielający fachowej informacji. Na parterze znajduje się również Wypożyczalnia oraz księgozbiór dydaktyczny z wolnym dostępem do półek. Wypożyczalnia zajmuje się nie tylko udostępnianiem książek, ale również prowadzi rejestrację czytelników. W holu między Wypożyczalnią a Informatorium zainstalowano 30 stanowisk komputerowych, które zapewniają dostęp do katalogu OPAC.

Na uwagę zasługuje również przestrzeń „niebiblioteczna” – bufet oraz wygodne sofy do siedzenia w holu – miejsce spotkań towarzyskich. Powierzchnia holu wykorzystywana jest natomiast jako galeria, stanowi bowiem doskonałe miejsce dla wystaw. Usytuowane tu nowoczesne, przeszklone windy doskonale wkomponowane są w wystrój wnętrza biblioteki (il. 12).

Na poziomach od pierwszego do czwartego nowego budynku Biblioteki znajdują się przestrzenie magazynowo-czytelnicze, w których zbiory ustawiono w działach według klasyfikacji Biblioteki Kongresu (KBK). Czytelnik ma zapewniony wolny dostęp do półek, a na każdym piętrze działła punkt informacji wizualnej, ułatwiający poruszanie się między regałami i odnaj-

II. 11. Wolny dostęp. Fot. M. Kowalska

II. 12. Windy w nowym gmachu BUŁ.
Fot. M. Kowalska

dywanie poszukiwanych książek. Przejrzysty system informacji graficznej składa się ze schematu rozmieszczenia księgozbioru na piętrze, oznaczeń poszczególnych grup, działów, poddziałów, opisów zawartości regałów i konkretnych półek. Wszystkie regały posiadają oświetlenie wyposażone w czujniki ruchu. Na każdym piętrze znajduje się stanowisko pracy bibliotekarza dziedzinowego, samoobsługowe stanowiska wypożyczeń, kserokopiarki i komputery z dostępem do Internetu. Powierzchnia jest zróżnicowana, wydzielono na niej pomieszczenia do pracy zespołowej oraz sale do pracy indywidualnej. Zbiory w wolnym dostępie rozmieszczone zostały według dziedzin wiedzy. Na parterze znajduje się księgozbiór dydaktyczny, uwzględniający podręczniki, skrypty akademickie oraz lektury obowiązkowe dla wszystkich kierunków na Uniwersytecie Łódzkim. Niektóre tytuły gromadzone są w wielu egzemplarzach. Dla każdego podręcznika stworzono jednoegzemplarzowe archiwum – są to książki, z których można korzystać wyłącznie na miejscu, bez możliwości wypożyczenia na zewnątrz. Zostały oznaczone czerwonymi naklejkami, umieszczonymi na grzbiecie. Naklejkami takimi oznakowano wszystkie zbiory udostępniane w wolnym dostępie tylko na miejscu. Książki przeznaczone do wypożyczeń na zewnątrz oznaczone zostały paskiem niebieskim.

Na pierwszym piętrze w wolnym dostępie znajdują się książki z takich dziedzin, jak: dzieła o treści ogólnej, oświata, edukacja, muzyka, sztuki piękne, język i literatura, nauka o książce, bibliografii i bibliotekoznawstwo. Drugie piętro obejmuje: nauki polityczne i prawo oraz Czytelnię z księgozbiorem historycznym, w której zgromadzono książki z zakresu historii i nauk pomocniczych historii. Na piętrze trzecim czytelnicy odnajdą książki poświęcone ekonomii, marketingowi, zarządzaniu oraz naukom społecznym. Na

piętrze czwartym – księgozbiór z dziedziny filozofii, logiki, psychologii, estetyki, etyki, religioznawstwa, geografii, antropologii, sportu, nauk ścisłych, przyrodniczych, medycyny, rolnictwa, techniki, wojskowości i żeglugi.

Na każdym piętrze w wolnym dostępie znajduje się kilkadziesiąt stanowisk pracy dla czytelników. Istnieje możliwość korzystania z Internetu z komputerów bibliotecznych oraz własnych (il. 11).

Il. 13. Wystawa w BUŁ. Fot. M. Kowalska

Il. 14. Wystawa w BUŁ. Źródło: Archiwum BUŁ

W nowej technologii udostępniania zbiorów ważna jest kontrola wypożyczeń, ochrona oraz zabezpieczenie przed kradzieżą. W nowym budynku Biblioteki Uniwersyteckiej wprowadzono nowoczesny system technologii radiowej RFID (Radio Frequency Identification) – połączony z komputerowym systemem bibliotecznym. W skład systemu RFID wchodzi: bramki, stacjonarne i przenośne czytniki, urządzenia do samodzielnego wypożyczania (Self-Check) oraz wrzutnia do samodzielnego zwrotu wypożyczonych książek.

Każda publikacja ma umieszczony wewnątrz chip z zakodowaną metryką, w której znajdują się następujące dane: sygnatura KBK, numer inwentarza, nazwisko autora, tytuł książki i rok wydania. System RFID nie tylko chroni książki przed kradzieżą, ale również przyspiesza ich wypożyczanie. Czynność ta, trwająca kilka sekund, sprowadza się do umieszczenia przeznaczonego do wypożyczenia egzemplarza na pulpicie, w którym znajduje się urządzenie odczytujące dane zakodowane w chipie. System RFID ułatwia również przeprowadzanie skontrum. Do sprawdzania liczby i ustawienia książek na półkach służy specjalny czytnik.

Wnętrza Biblioteki utrzymane zostały w spokojnych tonacjach: szarości, beżu i granacie. Oświetlają je świetlówki, umieszczone w suficie. Dodatkowe udogodnienie dla użytkowników stanowi podświetlenie regałów z książkami. Dzięki zamontowanym w nich fotokomórkom, świetlówki uruchamiają się pod wpływem ruchu.

Stanowiska dla czytelników rozmieszczono przy oknach, tak aby wykorzystać naturalne oświetlenie. Dla studentów, którzy w trakcie nauki wolą swobodnie się przemieszczać, przygotowano praktyczne, lekkie pufy. Na wygodnych siedziskach czytelnicy mogą przyjąć luźną pozycję podczas czytania książek czy korzystania z przenośnych komputerów. Istotne jest również to, że w razie potrzeby łatwo jest przesunąć puf w miejsce z dostępem do zasilania elektrycznego.

Nowy gmach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego jest miejscem wielu wystaw aranżowanych zarówno w holu, jak i w galeriach na trzech piętrach (il. 13 i 14). W ciągu siedmiu lat funkcjonowania Biblioteki zorganizowano ponad osiemdziesiąt ekspozycji, przygotowanych przez pracowników Oddziału Informacji Naukowej, a także inne instytucje. Z okazji Roku Fryderyka Chopina w 2010 r. powstała wystawa pt. *Tam gdzie pozostały nuty Chopina*, którą połączono z prelekcją Małgorzaty Grajter z Akademii Muzycznej w Łodzi. Kolekcja „Polska książka artystyczna z przełomu XX i XXI wieku” to tytuł dwóch ekspozycji: w 2009 r. i 2010 r., przygotowanych przez Jadwigę i Pawła Tryzno z Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi. W 2010 r. w BUŁ można było oglądać ekspozycję *Tu Polskie Radio 1925–2010*, zorganizowaną z okazji 85-lecia Polskiego Radia. W 2011 r. natomiast BUŁ gościła ekspozycję powstałą dzięki współpracy Uniwersytetu Łódzkiego z Fundacją im. Friedricha Eberta a połączoną z seminarium pt. *Willy Brandt i Polska. Przewyciężenie podziału Europy*. W 2010

r. z okazji 65. rocznicy istnienia Uniwersytetu Łódzkiego przygotowano wystawę pt. *Architektura zabytkowa Uniwersytetu Łódzkiego* oraz spotkanie z Karoliną Kołodziej i Maciejem Kronenbergiem – autorami książki *Zabytkowe przestrzenie Uniwersytetu Łódzkiego*. W pamięci miasta dobrze i mocno zapisały się szczególnie dwie ekspozycje: *150 lat drukarstwa łódzkiego – początki 1860–1918* oraz *Kadrowana rzeczywistość / rozrysowana wyobraźnia* – zapowiedź XXI Międzynarodowego Festiwalu Komiksu i Gier. Kolejna wystawa to *Tam gdzie powietrze wibruje mantrą*, zorganizowana przez Fundację Stupa House w Łodzi, w ramach 1. Festiwalu Kultury Buddyjskiej pt. *Przestrzeń umysłu*. Dużym zainteresowaniem cieszyła się też wystawa poświęcona francuskiej piosenkarce Edith Piaf w 50. rocznicę jej śmierci. Zaprezentowano na niej książki, czasopisma i fotografie ilustrujące karierę artystyczną Piaf.

Obie sale konferencyjne znajdujące się na terenie Biblioteki są dobrze przystosowane do wydarzeń o różnym charakterze – ich przyjazny charakter zachęca do uczestnictwa w spotkaniach autorskich, seminariach i konferencjach naukowych. W ubiegłych latach odbyło się kilka interesujących spotkań, m.in. z Wojciechem Góreckim autorem *Toastu za przodków* (zorganizowane przez redakcję „Tygła Kultury”), z Arturem Przybysławskim, autorem książki *Pustka jest radością czyli filozofia buddyjska z przymrużeniem (trzeciego) oka*, z Leonem Sikorskim autorem publikacji *Opowieści bałódzkie*, z Alicją Mazan-Mazurkiewicz na temat jej dwóch tomików poetyckich: *Chropawe głoski* i *Z Teresą*. W październiku 2010 r. odbyło się pierwsze spotkanie z cyklu Open Access, a raz w miesiącu sala konferencyjna gromadzi pracowników BUŁ i bibliotek zakładowych w ramach spotkań naukowo-informacyjnych organizowanych przez Oddział Informacji Naukowej Biblioteki.

W ciągu roku akademickiego w salach konferencyjnych prowadzone są szkolenia biblioteczne dla studentów UŁ oraz szkolenia popularyzujące elektroniczne bazy danych. Częstymi gośćmi Biblioteki są uczniowie szkół średnich, którzy poznają zasady korzystania z książnicy oraz podziwiają jej nowoczesną architekturę.

Zakończenie

Nowy trend w budownictwie bibliotecznym zakłada wygospodarowanie przestrzeni dla aktywności społecznej, gdzie ludzie spotykają się dobrowolnie, nieformalnie, bardziej lub mniej regularnie. Miejsce takie powinno być bezpłatne i łatwo dostępne a także przyjazne, wygodne i estetyczne – jego zadaniem jest bowiem stwarzanie optymalnych warunków do przebywania w nim.

Biblioteka idealnie wpisuje się w pojęcie przestrzeni społecznej, ze względu na taką działalność jak praca, komunikowanie, studiowanie. Otwarty dostęp do zbiorów, możliwość komunikacji w grupie czytelników oraz kontaktów z bibliotekarzami, zmiany w koncepcji architektonicz-

nej bibliotek, a także nowe rozwiązania pomieszczeń sprawiły, że biblioteka wpływa na istnienie więzi społecznych, towarzyskich i kulturalnych [Konieczna, 2009, s. 31].

Nowym wyzwaniem dla bibliotek stało się wykorzystanie przestrzeni do celów niebibliotecznych. Część powierzchni budynków stanowi przestrzeń publiczną – miejsce spotkań towarzyskich, komunikowania się, spędzania wolnego czasu, miejsce nauki, relaksu czy aktywności kulturalnej. Można tu odpocząć od obowiązków zawodowych i rodzinnych oraz przyjemnie spędzić czas, spotykając się ze znajomymi i wzmacniając swoje poczucie przynależności do określonej społeczności: lokalnej, studenckiej lub uczniowskiej. Miejsca te pełnią funkcję socjalizującą, łączącą ludzi danej grupy lub kilku środowisk.

Cechą zaprezentowanych bibliotek jest ich oryginalność i niepowtarzalność. Dwie pierwsze mieszczą się w murach starych fabryk. Projekty adaptacyjne nie zniszczyły pierwotnej konstrukcji, zmieniły natomiast wewnętrzny układ, a co się z tym wiąże i klimat. Utrzymano w nich dużo oryginalnych elementów architektonicznych, takich jak: ceglane sklepienia sufitów, drewniane stropy, filary podtrzymujące konstrukcję budynku, kręcone schody (il. 8) i elewacje z czerwonej cegły. W otwartych magazynach obu Bibliotek zachowano wielkość dawnych hal, nie dzieląc ich na mniejsze pomieszczenia. Dzięki takiemu zabiegowi nawiązano do klimatu starych fabryk. Czytelnik po przekroczeniu progu tych instytucji ma świadomość, że kiedyś zamiast półek z książkami pełną parą pracowały tutaj maszyny przemysłowe. Biblioteki AHE i PŁ mają dobre warunki do organizowania wydarzeń edukacyjnych i artystycznych. Stare mury pofabryczne stanowią doskonale tło dla prezentowanych tam ekspozycji. Atmosfera tych miejsc sprzyja również organizowaniu spotkań z autorami wystawianych prac. Kierownictwo i pracownicy obu instytucji bardzo dobrze wykorzystali potencjał tkwiący w starych murach fabrycznych. W Galerii Biblio-Art Biblioteki PŁ dużym zainteresowaniem cieszyła się np. wystawa fotografii himalaisty Piotra Pustelnika, pracownika PŁ. W murach Biblioteki AHE zaś wystawiał swoje zdjęcia z podróży polityk Grzegorz Kołodko.

Dwie pierwsze zaprezentowane w artykule biblioteki łódzkich szkół wyższych doskonale wpisują się w nurt rewitalizacji zniszczonych budynków postindustrialnych. Dzięki staraniom władz Uczelni, do których biblioteki należą łódzkie fabryki otrzymały drugie życie.

Największa łódzka książnica akademicka – Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego jest przykładem połączenia dwóch budynków w taki sposób, aby instytucja mogła sprawnie realizować swoje zadania. Większość działań edukacyjnych, kulturalnych i popularyzatorskich odbywa się już w nowej części. Tam mieszczą się sale konferencyjne, galerie, pracownia komputerowa oraz wolny dostęp i sale pracy indywidualnej. W starej części Biblioteki funkcjonuje Czytelnia Główna, Oddział Zbiorów Specjalnych wraz z Czytelnią oraz katalogi kartkowe. W przypadku dużej ilości wystaw,

organizowanych w tym samym terminie, hol starej części Biblioteki służy jako galeria. Czytelnicy chętnie przychodzą do Biblioteki, nie tylko po to, by skorzystać z jej zbiorów, ale również uczestniczyć w licznych imprezach odbywających się na jej terenie.

Biblioteki łódzkich uczelni stanowią atrakcyjne punkty na mapie miasta w powszechnej opinii kojarzonego z zabudową fabryczną. Mają wpływ na zmianę wizerunku metropolii, która przestała być centrum przemysłu włókienniczego, stając się prężnym ośrodkiem akademickim. Biblioteki szkół wyższych zajmują ważne miejsce w działalności naukowej macierzystych uczelni, ale również aktywnie uczestniczą w kulturalnym życiu miasta. Przyjazne czytelnikom wnętrza zachęcają do spędzania w nich czasu nie tylko w celach edukacyjnych.

Bibliografia

- Andrzejewski J. (2005), *Współczesne technologie biblioteczne na przykładzie rozbudowy Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*. Łódź.
- Historia przemysłowej Łodzi [online]. 2013 [dostęp: 2011-11-12], Dostępny w World Wide Web: <http://www.ulmpoland.pl/index.php?id=65&pno=2>.
- Konieczna D. (2009), *Nowe trendy w architekturze i organizacji przestrzeni w bibliotekach polskich*. W: Nowoczesna biblioteka. Materiały z ogólnopolskiej, przedzjazdowej konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Pod red. M. Drzewieckiego, Warszawa, s. 21–33.
- Kuśnierski S. (1996), *Reklama jest sztuką*. Warszawa.
- Kowalska M., Mikołajuk L. (2011), *Drugie życie łódzkich fabryk*. W: Biblioteka jako „trzecie miejsce”. Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. Pod red. M. Wrocławskiej, J. Jerzyk-Wojteckiej. Łódź, s. 154–170.
- Walczak B. (2010), *Adaptacje łódzkich fabryk – dwadzieścia lat doświadczeń*. „Renowacje i Zabytki”, nr 2, s. 85–91.
- Wystawa jubileuszowa „Pięć lat Biblioteki Głównej Politechniki Łódzkiej w nowym gmachu 2002-2007” [online]. 2013 [dostęp: 2013-11-12], Dostępny w World Wide Web: <http://cybra.p.lodz.pl/dlibra/docmetadata?id=1872&from=pubstats>.
- Zych B. (2009), *Aranżacja wnętrza jako czynnik kształtowania wizerunku biblioteki*. W: Przestrzeń informacyjna biblioteki akademickiej – tradycja i nowoczesność. Pod red. B. Antczak-Sabali, M. Kowalskiej, L. Tkaczyk. Toruń, s. 325–332. from the Last Decades. „LIBER Quarterly” [online]. Vol. 18, No 2, s. 17–198.

Lidia Mikołajuk, Marzena Kowalska

The modernization of library buildings in Lodz universities

Summary

A building's architecture is one of the factors indicating the attractiveness of libraries. Academic libraries are an important part of every institution of higher education; they are the centre of cultural and social life. The paper presents two old factory buildings, which were transformed into academic centers: The University of Humanities and Economics and the Technical University of Lodz. The article describes the new arrangement of industrial interior and the exterior appearance, which were designed for library services. The new building of the Library of the University of Lodz is also described.

Keywords: construction of university libraries, university library, interior design, modernization of the factory buildings, social space of the library, organization of the academic library, the Academy of Humanities and Economics, Technical University of Lodz

**ORGANIZACJA I DZIAŁALNOŚĆ SEKCJI BIBLIOTEK SZKÓŁ
WYŻSZYCH STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH
PRZY ZARZĄDZIE OKRĘGU W KATOWICACH
KRONIKA WYDARZEŃ. CZ. 1. LATA 2004-2009**

W roku 2014 mija dziesięć lat działalności Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach (dalej SBSW). Rocznicą tą jest okazją do przybliżenia dziejów SBSW – organizacji aktywnie wspierającej rozwój kompetencji zawodowych bibliotekarzy a przede wszystkim integrującej pracowników bibliotek uczelni publicznych i niepublicznych województwa śląskiego.

Przedstawiona kronika rejestruje najważniejsze wydarzenia z działalności Sekcji. W oparciu o zebraną dokumentację prezentuje historię, program i zakres działalności SBSW. Wykorzystano materiały archiwalne wytworzone przez Sekcję, w szczególności: sprawozdania z działalności SBSW, protokoły oraz notatki z zebrania zarządu i rady programowej, programy forów, konferencji i wyjazdów szkoleniowych. Cennym źródłem informacji na temat wydarzeń naukowych i imprez organizowanych przez Sekcję są także sprawozdania opublikowane na łamach czasopism fachowych („Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Bibliotheca Nostra”, „Dialogi Biblioteczne”, „EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy”, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, „Nowa Biblioteka”, „Podkarpackie Studia Biblioteczne”, „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”, „Przegląd Biblioteczny”, „Warsztaty Bibliotekarskie”). Zebrany materiał źródłowy, jako dokumentacja historyczna, może okazać się przydatny dla badaczy bibliotekarskiego ruchu stowarzyszeniowego na Górnym Śląsku.

Pracę podzielono na dwie części, każda prezentuje dokonania organizacji na przestrzeni pięciu lat, pierwsza obejmuje okres od maja 2004 do grudnia 2009, druga od stycznia 2010 do maja 2014 r.¹ Całość zamykają

¹ „Bibliotheca Nostra” opublikuje drugą część kroniki w zeszycie tematycznym poświęconym stowarzyszeniom i organizacjom bibliotekarskim.

aneksy, do których włączono: regulamin SBSW, wykaz forów (konferencji, seminariów i warsztatów) organizowanych przez Sekcję, wykaz wyjazdów szkoleniowych, bibliografię oraz wykaz skrótów.

2004

26 maja 2004

Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie, we współpracy z Biblioteką Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu, zorganizowała zebranie pracowników bibliotek szkół wyższych województwa śląskiego. Celem spotkania było rozważenie projektu utworzenia regionalnej organizacji skupiającej bibliotekarzy akademickich. Do udziału w obradach zostali również zaproszeni przedstawiciele Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz działacze SBP. Zgromadzeni z uznaniem odnieśli się do inicjatywy, podkreślili znaczenie współpracy bibliotek uczelnianych oraz przedyskutowali możliwe obszary współpracy i wymiany doświadczeń między bibliotekami a instytucjami naukowymi i kulturalnymi. Zwrócili uwagę na konsekwencje przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w kontekście wpływu na funkcjonowanie bibliotek i subsydiowanie uczelni ze środków unijnych. Wskazali na konieczność podnoszenia kwalifikacji bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej nie tylko w zakresie wiedzy merytorycznej, ale również kompetencji interpersonalnych i wiedzy ogólnej. Jednogłośnie zapadła decyzja o powołaniu Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych przy Okręgu Śląskim Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Spośród uczestników spotkania wybrano Zarząd Sekcji. W jego skład weszły: Bronisława Burek (Biblioteka Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu), Marzanna Chmielarska (Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej), Bogumiła Urban (Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie). Omówiono wstępne sprawy organizacyjne, m.in. opracowanie regulaminu Sekcji, przygotowanie I Forum oraz zredagowanie listy zaproszonych na nie gości.

Na zebraniu założycielskim SBSW obecna była Sylwia Błaszczyk, przewodniczącą Okręgu Śląskiego SBP w Katowicach.

15 czerwca 2004

Na mocy Uchwały 1/2004 Zarząd Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach powołał Sekcję Bibliotek Szkół Wyższych².

² Formalnie jest to koło międzybiblioteczne.

28 czerwca 2004

I Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Tematyka forum dotyczyła zmiany wizerunku bibliotekarzy. Uczestnicy zostali zaproszeni do udziału w warsztatach interpersonalnych. Trening kompetencji i umiejętności społecznych z zakresu komunikacji i autoprezentacji poprowadziły Sabina Ratajczak i Magdalena Liszka. Psycholożki uczyły wykorzystywania najnowszych technik wywierania wpływu w celu kształtowania pozytywnego wizerunku zawodu. Przedstawiły sposoby skutecznego oddziaływania na myśli, emocje i zachowania w celu stworzenia wizerunku dynamicznej, nowoczesnej i profesjonalnej grupy zawodowej, która stale doskonali warsztat pracy, pogłębia wiedzę i rozwija umiejętności zawodowe. Ćwiczenia pomogły zintegrować uczestników spotkania i stały się pierwszym krokiem w kierunku podjętej przez SBSW inicjatywy pod hasłem „Cykl ustawicznego kształcenia bibliotekarzy”. Podczas forum debatowano nad przyszłymi działaniami Sekcji. W toku dyskusji omówiono projekt szkolenia z zarządzania motywacyjnego w zespole bibliotekarzy oraz możliwości współpracy z mediami nad poprawą wizerunku zawodu. Zgłoszono również pomysł opracowania listy planowanych szkoleń profesjonalnych, m.in. z zakresu nowych mediów i technologii w bibliotece, baz danych, pracy z użytkownikiem. Zainicjowano dyskusję nad możliwościami zagranicznych wyjazdów studyjnych. Zdecydowano o powołaniu Rady Programowej, która zajęłaby się opracowywaniem i koordynacją programu działania SBSW.

31 sierpnia 2004

Zebranie Zarządu Sekcji w Bibliotece Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

Ukonstytuował się Zarząd Sekcji. W jego ramach przyjęto następujący podział obowiązków: Marzanna Chmielarska – przewodnicząca, Bronisława Burek – skarbnik, Bogumiła Urban – sekretarz. Zatwierdzono *Regulamin Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach* oraz wypracowano harmonogram działalności Sekcji w roku 2005.

29 listopada 2004

Szkolenie z zakresu pełnotekstowej bazy czasopism ProQuest, Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

2005**18 stycznia 2005**

Zebranie Zarządu Sekcji w Bibliotece Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Przygotowanie sprawozdania z działalności SBSW w roku 2004; przedyskutowano plan pracy Sekcji na rok 2005, szczególnie pod kątem tematyki oraz aspektów finansowych i merytorycznych planowanych forów.

1 lutego 2005

II Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Tematyka forum dotyczyła problematyki digitalizacji, globalizacji i komercjalizacji informacji. Wygłoszono dwa wykłady:

Wiesław Babik – *Digitalizacja i globalizacja informacji – wprowadzenie do problematyki*,

Stefan Kubów – *Komercjalizacja czy non-profit. Bibliotekarz, twórca czy handlowiec*.

Dyskusja koncentrowała się wokół różnych aspektów digitalizacji informacji: cyfrowych archiwów zbiorów bibliotecznych oraz bibliotek cyfrowych, umożliwiających udostępnianie zasobów w sieci. Zwrócono uwagę na technologie digitalizacji, które muszą podołać zadaniu archiwizowania zagrożonych cennych zasobów (manuskryptów, starych druków, zakwaszonych książek i czasopism) spełniając przy tym wysokie normy jakościowe. Podkreślono wysokie koszty digitalizacji zbiorów i konieczność przestrzegania prawa autorskiego. Zaznaczono, że prymat rachunku ekonomicznego wymaga nowego podejścia do problemu komercjalizacji w instytucjach non-profit. Biblioteki powinny rozważyć korzyści i możliwości, jakie przynieść może zastosowanie w nich instrumentów marketingu.

Po zakończeniu obrad odbyły się wybory delegatów na Zjazd Okręgowy SBP w Katowicach. Mandaty otrzymały Elżbieta Okularczyk (BWSZiM) oraz Bogumiła Urban (BWSB WZ).

Powołano Radę Programową Sekcji, w skład której weszli: Marzanna Chmielarska (BG WSB), Stefan Kubów (BDSW), Maria Kycler (BUŚ), Barbara Małysiak (BWBiOŚ UŚ), Anna Obrzut (BWSB WZ), Elżbieta Okularczyk (BWSZiM), Alicja Paruzel (BG PCz), Grażyna Tetela (BWNZ UŚ), Beata Trzaska (BWBiOŚ UŚ), Bogumiła Urban (BWSB WZ), Małgorzata Waga (BUŚ), Bogumiła Warzachowska (BT UŚ), Krzysztof Ziolo (BG PŚ).

7 marca 2005

Spotkanie Rady Programowej SBSW, Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Radzono nad wprowadzeniem korekt do ramowego planu pracy Sekcji w roku 2005. Dyskutowano możliwości rozszerzenia współpracy SBSW z bibliotekami szkół wyższych województwa śląskiego. Przyjęto, że podniesieniu zainteresowania działalnością Sekcji przez szerokie grono bibliotekarzy posłuży wypracowanie strategii PR wewnętrznego i zewnętrznego oraz planu jej wdrożenia. Za najpilniejsze zadanie uznano budowanie dobrych relacji z otoczeniem poprzez dobrze przemyślaną, aktualną informację nt. aktywności SBSW. Podkreślono też, że dla realizacji tego celu niezbędne jest przygotowanie i redagowanie strony WWW oraz wykorzystanie poczty elektronicznej.

17 marca 2005

Zjazd Okręgowy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach, Biblioteka Śląska.

Myślą przewodnią Zjazdu była potrzeba integracji środowiska bibliotekarzy województwa śląskiego. Tematyka obrad oscylowała również wokół problematyki zawodu bibliotekarza w Polsce – konieczności poprawy wizerunku bibliotek i bibliotekarzy oraz ustawowego ujednolicenia drogi awansu zawodowego bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach podległym różnym resortom. Wypowydano się m.in. na temat powstawania bibliotek powiatowych, utrzymania listy bibliotek uprawnionych do egzemplarza obowiązkowego.

W obradach Zjazdu uczestniczyły Elżbieta Okularczyk i Bogumiła Urban. W skład władz Okręgu powołanych na następną kadencję weszły: Maria Kycler (Okręgowa Komisja Rewizyjna) oraz Bogumiła Urban (Okręgowy Sąd Koleżeński). Na Krajowy Zjazd Delegatów w Warszawie wybrano m.in. Bogumiłę Urban.

4 kwietnia 2005

Utworzenie strony WWW (<http://portal.wsb.edu.pl/sites/sbp>)³ przez Agnieszkę Kanczak. Oprócz informacji nt. aktualnych działań SBSW opublikowano dokumenty Sekcji (regulamin, plan pracy, sprawozdania, skład Zarządu), a także przygotowano ankietę na temat oczekiwanych przez środowisko bibliotekarzy akademickich form działalności SBSW.

14 kwietnia 2005

SBSW obejmuje patronatem II Konferencję Naukową „Biblioteka – Media – Edukacja”, zorganizowaną przez Bibliotekę Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu.

³ Strona pod tym adresem działała w latach 2005–2006.

Obrady poświęcono kreowaniu kultury edukacyjnej, informacyjnej i medialnej w bibliotekach.

6 maja 2005

SBSW obejmuje patronatem warsztaty „Nowy wizerunek współczesnego bibliotekarza”, przygotowane przez Wyższą Szkołę Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu⁴.

13 maja 2005

III Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

Seminarium „Globalizacja informacji we współczesnym świecie” podzielono na dwie części. Pierwszą poprowadził Kamil Durczok, który analizował mechanizmy gromadzenia i przekazu informacji w świecie współczesnych mediów; w drugiej Sabina Cisek wygłosiła wykład *Informacja naukowa – perspektywy i kierunki rozwoju w XXI wieku*. Prelegentka poruszyła wybrane aspekty rozwoju społeczeństwa informacyjnego i nieskrępowanego dostępu do informacji, przekonując, że zadaniem bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej jest m.in. wyrównywanie szans różnych grup społecznych, walka z szumem informacyjnym i zapewnienie bezpieczeństwa informacji.

W spotkaniu uczestniczyła Barbara Dybicz, przewodnicząca Sekcji Bibliotek Naukowych przy Zarządzie Głównym SBP.

4-5 czerwca 2005

Krajowy Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Warszawa.

Zjazd został poprzedzony konferencją „Digitalizacja zbiorów bibliotecznych”, zorganizowaną wspólnie z Biblioteką Narodową. W zjeździe uczestniczyła Bogumiła Urban, która w dyskusji podjęła sprawę uczestnictwa młodzieży bibliotekarskiej w pracach Stowarzyszenia, a także poruszyła temat współpracy pomiędzy księżnicami różnych typów.

8-9 września 2005

SBSW objęła patronatem VII Ogólnopolską Konferencję Bibliotek Niepaństwowych Szkół Wyższych zorganizowaną przez Wyższą Szkołę Biznesu w Dąbrowie Górniczej „Rola bibliotek w tworzeniu społeczeństwa wiedzy”.

⁴ W lutym 2007 r. uczelnia przyjęła nazwę Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu.

25 października 2005

Zebranie Zarządu Sekcji w Bibliotece Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Przygotowanie materiałów będących podstawą dyskusji Rady Programowej.

10 listopada 2005

Spotkanie Rady Programowej SBSW, Biblioteka Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu.

Omówiono propozycje tematów kolejnych spotkań naukowych, skupiających bibliotekarzy szkół wyższych. Podjęto kwestię budowania współpracy międzynarodowej SBSW (podmioty uczestniczące oraz zakres internacjonalizacji działań). Oceniono funkcjonalność strony domowej Sekcji oraz możliwości komunikowania na platformie elektronicznej inicjatyw Sekcji.

Zwrócono uwagę na niewykorzystanie potencjału wolontariatu w bibliotekach akademickich i problemy prawne z tym związane.

8 grudnia 2005

IV Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej.

Tematem spotkania były zmiany dokonujące się w środowisku informacyjnym, edukacyjnym i społecznym wywołane przez zjawisko „hybrydyzacji”. Wysłuchano referatu Renaty Frączek *Biblioteki hybrydowe*. Dyskutowano koncepcję biblioteki hybrydowej oraz model hybrydowy polskiej biblioteki akademickiej, odwołując się do dorobku krajowych bibliotek uczelnianych (m.in. w zakresie komputeryzacji procesów biblioteczno-informacyjnych, współpracy sieciowej i konsorcyjnej, zabezpieczenia i archiwizacji zbiorów). Wskazano, że transformacja biblioteki szkoły wyższej – z ośrodka informacji w ośrodek wiedzy – narzuca konieczność rozszerzenia i hybrydyzacji umiejętności zawodowych personelu bibliotecznego. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z wynikami ankiety przeprowadzonej przez Bibliotekę Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej na temat wizerunku bibliotekarza w oczach samych bibliotekarzy i czytelników.

Forum zakończyła wycieczka do Biblioteki Klasztoru Paulinów na Jasnej Górze.

2006**15 marca 2006**

Zebranie członków oraz Rady Programowej SBSW, Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Przyjęto sprawozdanie z działalności Sekcji w latach 2004–2006. Marzanna Chmielarska (dotychczasowa przewodnicząca Sekcji) oraz Bronisława Burek (skarbnik) złożyły rezygnację z pełnionych funkcji. Przeprowadzono wybory uzupełniające do Zarządu Sekcji, postanawiając rozszerzyć jego skład do pięciu osób. Wybrano: Marię Kycler (Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach), Alicję Paruzel (Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej), Izabelę Szeligę (Biblioteka Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu), Małgorzatę Wagę (Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach). Zarząd ukonstytuował się 15 maja.

W ramach dyskusji poruszono problem prawnych rozwiązań w zakresie egzekwowania kar za zagubione książki lub ich nieterminowy zwrot. Zwrócono uwagę na poziom kompetencji informacyjnych studentów; podjęto decyzję o wystosowaniu pisma do Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego w sprawie przywrócenia w planach studiów i programów kształcenia przedmiotu *Podstawy informacji naukowej*.

Uzupełnieniem obrad było zwiedzanie Biblioteki Teologicznej.

5 kwietnia 2006

V Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

Seminarium podjęło tematykę *Jak informacja kształtuje naszą rzeczywistość?*

Wykład *Rola informacji w społeczeństwie uczącym się* wygłosiła Joanna Kamińska. Prelegentka przedstawiła cechy i wyzwania społeczeństwa uczącego się oraz nawiązała do zadań informacyjnych stojących przed bibliotekami akademickimi. Uczestnicy seminarium dyskutowali nad możliwościami bibliotek w organizowaniu dostępu do informacji wartościowej, zaspokajającej potrzeby użytkowników, służącej rozwiązaniu ich konkretnych problemów oraz dostarczonej we właściwym czasie.

Jacek Żakowski w wystąpieniu *Jak żywić innych informacją?* skupił się na misji mediów, których powinnością jest rzetelnie informować i wspomagać państwo w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Przedmiotem jego refleksji była ponadto sytuacja dziennikarzy, którzy z zalewu informacji muszą wybrać te najistotniejsze z punktu widzenia odbiorców.

11 maja 2006

VI Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu.

W programie konferencji „Public relations jako narzędzie kreowania wizerunku bibliotek” znalazły się wykłady i zajęcia warsztatowe poświęcone różnym aspektom teorii i praktyki public relations. Referaty przedstawili:

Marian Huczek – *Biblioteki akademickie w społeczeństwie informacyjnym*,

Dorota Milczarska – *e-Marketing organizacji niedochodowych w praktyce*,

Arkadiusz Dudziak – *Perspektywy odpowiedzialności społecznej w zarządzaniu tożsamością biblioteki uczelnianej*,

Edyta Dudek – *Metody promocji bibliotecznej na przykładzie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Dąbrowie Górniczej*.

Prelegenci uwagę zebranych kierowali na wartość i znaczenie informacji przekazywanej w procesie komunikowania wewnątrz biblioteki oraz w kontakcie z jej otoczeniem zewnętrznym – kadrami naukowymi, studentami, administracją uczelni, kontrahentami, sponsorami, mediami. Jako przykład dobrych praktyk przedstawiono doświadczenia współpracy ze społecznością lokalną w MBP w Dąbrowie Górniczej.

Drugą część konferencji wypełniły zajęcia warsztatowe „Nowoczesna komunikacja w bibliotece, czyli jak zmieniać stereotypy” prowadzone w grupach przez firmy PR QS Design z Zabrze oraz PRIME PR z Katowic.

15 maja 2006

VII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania i Języków Obcych w Katowicach.

Przedmiotem forum ponownie była problematyka informacji we współczesnym świecie, żywo dyskutowana w związku z realizacją koncepcji społeczeństwa informacyjnego.

Wykład *Książka i informacja przewodnikiem po społeczeństwie* wygłosiła Anna Tokarska. Prelegentka przedstawiła złożoność procesu przepływu informacji między czytelnikiem a biblioteką, zwracając uwagę na konieczność stałego unowocześniania dostępu do informacji i roli, jaką odgrywają systemy informacyjno-wyszukiwawcze współczesnych bibliotek naukowych.

Tomasz Kammel w wystąpieniu *Rola informacji w świecie mediów* odniósł się do potencjalnych i realnych zagrożeń informacji we współczesnych środkach masowego przekazu oraz przeciwdziałaniu zniekształceniom obiegu informacji w publikatorach.

Zebranie Zarządu SBSW, Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania i Języków Obcych w Katowicach.

Ukonstytuował się Zarząd Sekcji w składzie: Bogumiła Urban – przewodnicząca, Maria Kycler – sekretarz, Izabela Szeliga – skarbnik, Małgo-

rzata Waga, Alicja Paruzel – członkinie. Podczas posiedzenia opracowano ramowy program pracy Sekcji na rok 2006.

6 czerwca 2006

Wyjazd szkoleniowy do Biblioteki Wydziału Filozoficzno-Przyrodniczego Uniwersytetu Śląskiego w Opawie (Ústřední knihovna Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opave).

Wyjazd zainicjował międzynarodową współpracę Sekcji z bibliotekami zagranicznymi. Uczestnicy – zwiedzając wypożyczalnię, czytelnię i magazyny oraz Bibliotekę Niemiecką (Německá knihovna) i Austriacką (Rakouská knihovna) – poznali strukturę organizacyjną i metody pracy w zakresie gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów, a także zadania dydaktyczne i badawcze. Przyjazny klimat spotkania, dzielenie się doświadczeniami zaowocowało nawiązaniem współpracy międzybibliotecznej w zakresie wymiany wydawnictw oraz podjęciem rozmów na temat wspólnych projektów badawczych. Dzieje Opawy i jej zabytków przybliżył ciekawy wykład wygłoszony podczas spaceru z przewodnikiem.

7–8 września 2006

Wyjazd szkoleniowy do bibliotek naukowych Bańskiej Bystrzycy.

W programie wyjazdu znalazły się dwie biblioteki naukowe. Podczas pobytu w Bibliotece Uniwersytetu Mateja Bela (Univerzitná knižnica Univerzity Mateja Bela v Bánskej Bystrici) skoncentrowano się na poznaniu rozwiązań organizacyjnych i warsztatu pracy tamtejszych bibliotekarzy, a także na nawiązaniu współpracy międzybibliotecznej i wymianie wydawnictw uczelnianych. W Państwowej Bibliotece Naukowej (Štátna vedecká knižnica) uwagę przyciągnęły: bogaty księgozbiór biblioteczny oraz interesujące zbiory Muzeum Literatury i Muzyki (Literárne a hudobné múzeum). Ta nowocześnie zarządzana książnica mieści się w pięknych, starannie odrestaurowanych zabytkowych kamienicach w centrum miasta. Pobyt na Słowacji sprzyjał nawiązaniu ciekawych kontaktów zawodowych. Gospodarze zadbali o możliwie najwszechstronniejsze zaprezentowanie swych placówek; ponadto była okazja do uczestnictwa w imprezach kulturalnych zorganizowanych w ramach obchodów Dni Bańskiej Bystrzycy.

28 września 2006

Spotkanie Rady Programowej SBSW, Biblioteka Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu.

Dokonano podsumowania prac Sekcji w roku akademickim 2005/2006 oraz przyjęto program działania na rok następny.

Radzono nad możliwościami wspierania przez SBSW rozwoju zawodowego bibliotekarzy akademickich oraz promowania ich aktywności naukowej. Elżbieta Gondek, członek Komisji Egzaminacyjnej MNiSzW, omówiła wybrane aspekty Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 sierpnia 2006 r. w sprawie kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej, przedstawiła informację nt. kryteriów oceny dorobku naukowego i zawodowego kandydatów oraz scharakteryzowała część ogólnozawodową egzaminu, wybierane specjalizacje i ich zakres tematyczny. W toku dyskusji Rada wysunęła propozycje, aby organizować spotkania naukowe dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych, zachęcać ich do czynnego udziału w forach SBSW, utworzyć dostęp do publikacji z listy lektur zalecanych do egzaminu, powołać czasopismo fachowe, w którym możliwe będzie drukowanie publikacji podlegających recenzji naukowej.

Przedstawiono nową stronę domową SBSW (<http://sekcjasbp.chorzow.wsb.pl/>)⁵.

W związku z rezygnacją Izabeli Szeligi z funkcji skarbnika Sekcji jej obowiązki przejęła Elżbieta Pawełka (Biblioteka Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu).

Aneta Drabek dokonała prezentacji Śląskiej Biblioteki Cyfrowej – jej historii, celów, zasobu, wykorzystywanego oprogramowania oraz praw instytucji ją współtworzących; Małgorzata Waga przybliżyła formalnoprawną stronę działalności ŚBC.

Spotkanie zakończyło wejście na taras widokowy na dachu Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego (najwyższego budynku uniwersyteckiego w Polsce), skąd podziwiano panoramę Śląska i Zagłębia.

25 października 2006

VIII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania i Nauk Społecznych w Tychach.

Przedmiotem konferencji była „Książka w epoce nowych mediów – funkcjonowanie tekstów w cyberprzestrzeni”. Referaty przedstawili:

Remigiusz Lis – *Śląska Biblioteka Cyfrowa. Jak zaistnieć i przetrwać w sieci?*,

Piotr Tomasz Nowakowski – *Środowisko słowa a środowisko obrazu w mediach. Aspekt pedagogiczny*,

Piotr Drzyzga – *Kultura klipu czy współistnienie kultur?*,

Tomasz Kalota – *Technologie cyfrowe w popularyzowaniu zbiorów bibliotecznych – na przykładzie rozwiązań wdrożonych w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu*,

⁵ Strona była aktualizowana do czerwca 2007 r.

Michał Derda-Nowakowski – *Edytorstwo książki elektronicznej. Uwagi antropologiczne.*

Temat dyskusji wytyczyła, zgłoszona przez część uczestników, obawa o przyszłość książek drukowanych. Zastanawiano się czy i jakim zakresem ekspansja przekazów dostępnych w cyberprzestrzeni zagraża istnieniu tekstów na nośnikach tradycyjnych i jak głęboko przeobrażenia te odcisną się na pracy bibliotek. Rozważano konsekwencje odchodzenia współczesnej komunikacji od logosfery do ikonosfery.

Na zakończenie konferencji uczestnicy mieli okazję zwiedzić Muzeum Miejskie w Tychach oraz Tyskie Muzeum Piwowarstwa.

19 grudnia 2006

SBSW objęła patronatem spotkanie wigilijne bibliotekarzy województwa śląskiego zorganizowane przez Wyższą Szkołę Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Spotkanie szeroko pojętego środowiska zawodowego bibliotekarzy połączono z prezentacją dorobku artystycznego młodzieży szkół i ognisk muzycznych Dąbrowy Górniczej i Mysłowic oraz aukcją prac plastycznych podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy w Dąbrowie Górniczej.

2007

15 lutego 2007

IX Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Podczas konferencji „Problematyka księgozbiorów klasztornych i kościelnych” referaty wygłosili:

Jolanta Gwioździk – *Historyczne księgozbiory klasztorne i kościelne,*

Weronika Pawłowicz – *Księgozbiory kapłańskie na Śląsku w XIX i XX wieku,*

Gabriela Łacka – *Działalność Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES,*

Agata Muc – *Księgozbiór wirtualny Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES,*

Andrzej Jurek – *FIDKAR – nowe narzędzie internetowe dla bibliotekarzy.*

W części poświęconej zbiorom historycznym prelegentki przybliżyły idee i cele, towarzyszące tworzeniu kolekcji książek zgromadzeń zakonnych i duchowieństwa. Druga część konferencji zapoznała zebranych z aspektami pracy współczesnych bibliotek kościelnych.

W dyskusji podsumowującej obrady przede wszystkim zastanawiano się nad możliwościami ochrony piśmiennictwa historycznego (konserwacja, opracowanie, digitalizacja) w celu ułatwienia dostępu do kolekcji. Wymie-

niono uwagi dotyczące cyfryzacji własnych zbiorów bibliotecznych, np. w ramach Śląskiej Biblioteki Cyfrowej.

Konferencji towarzyszyła wystawa zagranicznej literatury naukowej przygotowana przez International Publishing Service.

29 marca 2007

SBSW obejmuje patronatem III Konferencję Naukową „Bibliografie regionalne w bibliotekach Śląska” zorganizowaną przez Bibliotekę Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu.

Obrady dotyczyły miejsca bibliografii regionalnych w systemie komunikacji społecznej oraz zagadnień metodyki, formy i zasięgu górnośląskich prac bibliograficznych; na wybranych przykładach przedstawiono regionalia w bibliotekach publicznych, szkolnych i pedagogicznych.

13 kwietnia 2007

X Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

Podczas konferencji „Psychologia w bibliotece” referaty wygłosili:

Krzysztof Koj – *Profesjonalna obsługa klienta. Techniki pracy z klientem trudnym*,

Małgorzata Marszałek – *Komunikacja i praca zespołowa*,

Magdalena Karciaz – *Bibliotekarz: podstawowe aspekty świadomości zawodowej*,

Leszek Szydlak – *Bibliotekarz psychologiem?*,

Radosław Molenda – *Stres w zawodzie bibliotekarza*,

Maria Buszman-Szklarska – *Psychologiczne aspekty PR. Opinia publiczna i proces jej kształtowania na przykładzie uczelni wyższej*,

Bogumiła Urban – *Wpływ kompetencji bibliotekarzy na wizerunek biblioteki*.

Celem konferencji było zapoznanie bibliotekarzy z psychologicznymi uwarunkowaniami funkcjonowania w środowisku pracy, stylami obsługi czytelników, technikami wywierania wpływu w relacjach interpersonalnych oraz formułowania skutecznych i jasnych komunikatów w relacjach z otoczeniem. Dyskusja towarzysząca obradom skoncentrowała się na umiejętnościach psychospołecznych, którymi powinien wykazywać się pracownik nowoczesnej biblioteki. Wskazywano, że zdolności i umiejętności komunikacyjne są istotnym elementem stanowiącym wyznacznik skuteczności pracy bibliotekarzy, powodzenia w osiąganiu statusu zawodowego oraz budowania silnej pozycji biblioteki w otoczeniu uczelni.

11 maja 2007

XI Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

Konferencja „Między IQ a empatią... – dobry bibliotekarz to jaki?”⁶ stanowiła uzupełnienie i kontynuację forów poświęconych psychospołecznym uwarunkowaniom pracy bibliotekarza. Referaty zaprezentowali:

Bernadetta Izydorczyk – *Przyczyny agresji wśród czytelników i sposoby radzenia sobie z nią*,

Józef Ober – *Zarządzanie wiedzą w organizacjach uczących się*,

Bogumiła Urban – *Motywacja innych i automotywacja – umiejętność czy sztuka?*,

Bożena Jaskowska – *Nie tylko intelekt, czyli o roli inteligencji emocjonalnej w bibliotece*,

Alicja Paruzel – *Dobry bibliotekarz w opinii użytkowników*,

Jadwiga Kotulska – *Skuteczna komunikacja interpersonalna w nowoczesnej bibliotece; moda czy konieczność?*,

Urszula Jadczak – *Bibliotekarz, niekomercyjny broker informacji*.

Uczestnicy konferencji podjęli dyskusję nt. osobowości bibliotekarza, jego kompetencji wrodzonych i nabytych. Z dużym uznaniem przyjęto propozycje i wnioski płynące z wystąpień poświęconych miękkim sposobom zarządzania zasobami ludzkimi w bibliotekach.

7–10 czerwca 2007

Wyjazd szkoleniowy do Lwowskiej Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. W. Stefanyka.

Wyjazd studyjny do Lwowa był okazją do zapoznania się ze zbiorami i działalnością Biblioteki im. Stefanyka (Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника) funkcjonującej w miejscu Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, ufundowanego przez Józefa Maksymiliana Ossolińskiego w roku 1817. W gmachu głównym biblioteki zapoznano się z organizacją pracy i zasobami czyteln, sal komputerowych, informatorium oraz pracowni zbiorów specjalnych, gdzie zaprezentowano cymelia z kolekcji średniowiecznych rękopisów i starodruków. W dawnej Bibliotece Fundacji Wiktora hr. Baworowskiego (stanowiącej Oddział Sztuki o charakterze muzeum) obejrzano zbiory z zakresu sztuk plastycznych, muzycznych i kartografii, a także przechowywane tam zbiory Ossolińskich, które po II wojnie światowej pozostały we Lwowie.

⁶ Materiały konferencyjne zostały opublikowane w pierwszym numerze „Biuletynu Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej” (2008) pod redakcją Krzysztofa Ziolo.

Program wyjazdu, oprócz zapoznania uczestników z teraźniejszością i przeszłością Biblioteki im. Stefanyka, zawierał również zwiedzanie najcenniejszych zabytków Lwowa.

11 czerwca 2007

Zebranie członków oraz Rady Programowej SBSW, Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Rada Programowa omówiła działalność edukacyjno-szkoleniową i wydawniczą oraz współpracę międzynarodową Sekcji w roku akademickim 2006/2007, a także opracowała wstępny harmonogram pracy na rok akademicki 2007/2008.

Radzono nad projektem rocznika „Biblioteka Akademicka”. Zdecydowano zasięgnąć opinii prawników w sprawie powołania specjalistycznego czasopisma naukowego i możliwości wspólnego wydawania i finansowania tytułu przez biblioteki szkół wyższych, których pracownicy czynnie działają w SBSW.

Spotkanie zamknęła prezentacja przygotowana przez Marzenę Smyłkę w Pracowni Zbiorów Specjalnych. Zebrani mieli okazję obejrzeć najstarsze i najciekawsze wydania starych druków, zgromadzone w księgozbiorze BUŚ.

czerwiec 2007

Współpraca ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Słowackich (Spolok slovenských knihovníkov, Banská Bystrica) i udzielenie pomocy organizacyjnej w przygotowaniu wyjazdu szkoleniowego do Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie.

5 września 2007

SBSW obejmuje patronatem konferencję naukową w ramach XIII Walnego Zgromadzenia Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, zorganizowanej przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Obrady poświęcono zabytkowym bibliotekom kościelnym, ich ochronie, a także problematyce komputeryzacji bibliotek.

20–21 września 2007

SBSW obejmuje patronatem IX Ogólnopolską Konferencję Bibliotek Szkół Wyższych Niepublicznych „Partnerzy bibliotek” zorganizowaną przez Bibliotekę Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu.

Konferencja podjęła zagadnienia związane z marketingową koncepcją działania bibliotek oraz budowaniem relacji i związków partnerskich z podmiotami otoczenia zewnętrznego, zwróciła uwagę na różne aspekty

zarządzania biblioteką oraz możliwości wykorzystania technologii informacyjnej w doskonaleniu usług.

17–19 października 2007

SBSW obejmuje patronatem II Konferencję Naukową „Zarządzanie marketingowe biblioteką” zorganizowaną przez Komisję Zarządzania i Marketingu przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Bibliotekę Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

W centrum uwagi znalazło się zarządzanie marketingowe biblioteką jako warunek jej prawidłowego funkcjonowania. Analizowano biblioteczne strategie marketingowe, kwestie komunikacji i budowania więzi ze środowiskiem, metodykę prowadzenia badań marketingowych oraz praktykę działań w celu jak najlepszego zaspokajania potrzeb informacyjnych użytkowników bibliotek.

29 listopada 2007

Zebranie Rady Programowej SBSW, Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach.

Przyjęto harmonogram pracy Sekcji na rok 2008. Poszerzono skład Rady o przedstawicieli BG AWF: Mariusza Pachę, Katarzynę Baran, Joannę Chwałek i Damiana Ziółkowskiego.

Po prezentacji czasopisma „Bibliotheca Nostra” dyskutowano nad dalszym rozwojem kwartalnika. Podjęto decyzję o objęciu tytułu patronatem Sekcji, zachowując jego dotychczasową samodzielność oraz profil; wskazano na konieczność podniesienia rangi periodyku, m.in. poprzez recenzowanie zamieszczanych w nim artykułów. Zdecydowano o zwróceniu się z prośbą o współpracę naukową do Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego oraz podjęcie rozmów z Zarządem Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach w sprawie możliwości finansowania opłat za recenzje.

2008

12 stycznia 2008

XII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej.

O. Jarosław Łuniewski zaprezentował najcenniejsze zbiory Biblioteki Jasnogórskiej i jej zabytkowe wnętrza. W programie zwiedzania znalazły się również Skarbiec, Sala Rycerska, Muzeum 600-lecia, Bastion św. Rocha oraz Golgota autorstwa Jerzego Dudy Gracza.

3 lutego 2008

Zmarła Bronisława Burek, pomysłodawczyni i założycielka Sekcji, aktywny członek jej pierwszego Zarządu, dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu.

28 lutego 2008

Skierowanie pisma do Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej UŚ z prośbą o współpracę naukową.

3 marca 2008

XIII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Konferencję „Informacja w świecie cyfrowym” poświęcono informacji jako cennemu dobru niematerialnemu, wykorzystywanemu m.in. w edukacji i gospodarce. Wykłady i prezentacje przedstawili:

Tomasz Goban-Klas – *Rwący nurt informacji*,

Jakub Szprot – *Wolna kultura a wolny dostęp do wiedzy*,

Paweł Drozd – *Wikipedia i projekty pokrewne jako próba urzeczywistnienia wolnego dostępu do wiedzy*,

Artur Fijałkowski – *Techniczne aspekty Wikipedii*,

Marzanna Chmielarska – *Informacja w świecie cyfrowym*,

Agnieszka Koszowska – *Informacja w społecznościowym Internecie – narzędzia, źródła, twórcy*,

Sabina Cisek – *Nauka 2.0: nowe narzędzie komunikacji naukowej*,

Aneta Drabek – *Warsztat pracy bibliotekarza w przestrzeni cyfrowej*.

W referatach oraz dyskusji zwracano uwagę na poszukiwanie informacji naukowej w Internecie oraz właściwą selekcję i weryfikację informacji wyszukanych w sieci.

4 kwietnia 2008

XIV Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

Konferencja „Psychologia w bibliotece. Część II” kontynuowała temat psychologicznych i społecznych aspektów pracy w bibliotece. Referaty wygłosili:

Radosław Miler – *Biblioteka zorientowana na użytkownika. Wybrane aspekty komunikowania*,

Bożena Jaskowska – *Mowa ciała dla bibliotekarzy*,

Renata Augustyn – *Między wizerunkiem a stereotypem*,

Stefan Kubów – *Znaczenie poznawania i kształtowania osobowości w sprawnym zarządzaniu kadrami w bibliotece.*

Zebrani dzielili się spostrzeżeniami dotyczącymi prawidłowej współpracy pomiędzy biblioteką a czytelnikiem, kompetencji osobowościowych bibliotekarzy oraz zarządzania zespołami pracowniczymi bibliotek.

Iwona Malinowska przeprowadziła badania ankietowe. Ich celem było m.in. zebranie opinii na temat działalności SBSW (mocne i słabe strony Sekcji, tematyka forów, źródła informacji o SBSW) oraz charakterystyka respondentów – uczestników konferencji. Ankieta była anonimowa, a dobór próby reprezentatywnej (180 osób) celowy⁷.

16 czerwca 2008

Spotkanie w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na temat możliwości współpracy na polu wspierania rozwoju zawodowego bibliotekarzy akademickich. W rozmowie z prof. dr hab. Elżbietą Gondek, dyrektor IBiIN, przedstawiciele Rady Programowej SBSW: Maria Kycler, Mariusz Pacha i Damian Ziółkowski poruszyli m.in. kwestię przekształcenia biuletynu „Bibliotheca Nostra” w pismo recenzowane, włączania bibliotekarzy akademickich w programy badawcze IBiIN oraz studiów podyplomowych dla bibliotekarzy szkół wyższych, finansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

18-22 czerwca 2008

Wyjazd szkoleniowy do bibliotek polsko-niemieckiego pogranicza oraz Berlina.

W programie kolejnego wyjazdu edukacyjnego Sekcji znalazły się ksiąznice akademickie i naukowe: Biblioteka Collegium Polonicum w Ślubicach, Biblioteka Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą (Universitätsbibliothek der Europa-Universität Viadrina, Frankfurt am Oder), Biblioteka Państwowa w Berlinie. Fundacja Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego (Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz) a także Biblioteka Uniwersytetu Technicznego (Universitätsbibliothek der Technischen Universität, Berlin) oraz Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych w Berlinie (Universitätsbibliothek der Universität der Künste, Berlin). Przedmiotem szkolenia były sposoby udostępniania różnego typu księgozbiorów naukowych i dydaktycznych, organizacja przestrzenna i funkcjonalna zwiedzanych budynków oraz

⁷ Wyniki ankiety zostały wykorzystane przez autorkę do napisania pracy licencjackiej nt. SBSW.

wdrożone tam rozwiązania technologiczne, poprawiające jakość i komfort obsługi czytelników. Tradycyjnie wyjazd połączył pogłębienie wiedzy bibliotekarskiej z poznawaniem historii i zabytków kultury materialnej odwiedzanych miast. Pokłosem wycieczki była wystawa fotograficzna i reportaż filmowy.

26 czerwca 2008

Zebranie Rady Programowej SBSW, Wydział Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu.

Podsumowano inicjatywy Sekcji realizowane w roku akademickim 2007/2008 a także przyjęto harmonogram prac na rok następny w zakresie działalności edukacyjno-szkoleniowej, w tym międzynarodowej. Podkreślono potrzebę kontynuacji tematów, które cieszą się niesłabnącym zainteresowaniem bibliotekarzy, np. budowanie pozytywnego wizerunku biblioteki i bibliotekarza w środowisku uczelnianym, psychospołeczne aspekty pracy w bibliotece. Z uznaniem przyjęto inicjatywę zorganizowania konferencji poświęconych finansowej i prawnej perspektywie funkcjonowania bibliotek akademickich.

Prof. dr hab. Elżbieta Gondek odniosła się do propozycji opieki naukowej IBiIN UŚ nad działalnością naukowo-badawczą i wydawniczą SBSW. Potwierdziła współudział IBiIN w wydawaniu kwartalnika „Bibliotheca Nostra”, prowadzenie wspólnych prac badawczych oraz ogłaszanie wyników badań na łamach „Bibliotheca Nostra” i „Studiów Bibliologicznych”. Prof. dr hab. Maria Pulinowa podkreśliła rolę, jaką biblioteka specjalistyczna odgrywa w środowisku naukowym wydziału i uczelni; zaakcentowała funkcje informacyjne, dydaktyczne i wychowawcze pełnione względem studiującej młodzieży.

Uzupełnieniem spotkania była wizyta w Muzeum Wydziału Nauk o Ziemi pod kierunkiem Ewy Budziszewskiej-Karwowskiej.

1-27 września 2008

Wystawa *Podróże kształcą, czyli bibliotekarskie wędrówki*, Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

W sali wystawowej BG PŚ otwarto ekspozycję fotograficzną dokumentującą wyjazd studyjny do bibliotek naukowych Słubic, Frankfurtu nad Odrą i Berlina. W fotografiach Urszuli Cieślík, Izabeli Furgoł-Wali i Haliny Toporowskiej uwagę przykuwała różnorodność rozwiązań funkcjonalnych i architektoniczno-budowlanych zwiedzanych bibliotek, w tym współczesne trendy designu i architektury bibliotecznej.

19 września 2008

Zebranie Rady Programowej SBSW, Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

Zwiedzono wystawę *Podróże kształcą*. Omówiono bieżące problemy środowiska bibliotekarskiego, m.in. działalność organizacji i stowarzyszeń zawodowych, współpracę środowiskową, korzyści płynące z integracji bibliotekarzy akademickich Górnego Śląska. Dyskutowano plany kolejnych szkoleń zagranicznych, w tym wyjazdu studyjnego do instytucji Unii Europejskiej, np. archiwów i biblioteki Parlamentu Europejskiego.

20 września 2008

SBSW obejmuje patronatem I Międzybiblioteczny Turniej Gry w Kręgle i Strzelectwa Sportowego, Akademia Wychowania Fizycznego w Katowicach.

Pierwsza z cyklu imprez rekreacyjnych, mająca za zadanie zintegrować oraz zaktywizować fizycznie środowisko bibliotekarzy, a jednocześnie przełamać stereotyp tego zawodu.

29 września 2008

XV Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu.

Seminarium i warsztaty „Zaistnieć w mediach – szansa dla bibliotek” były okazją do wielostronnego spojrzenia na problem praktyki public relations w środowisku bibliotekarskim. Uczestnicy wysłuchali dwóch wykładów:

Dariusz Rott – *Rzecznik prasowy i jego zadania*,

Michał Kaczmarczyk – *Media relations w działalności bibliotek, czyli jak informować, by promować*.

Wywiązała się interesująca dyskusja; uczestnicy rozważali do czego sprowadza się rola bibliotecznego rzecznika prasowego i czy takie stanowisko jest w bibliotece potrzebne. Starano się określić zadania rzecznika oraz cechy, którymi powinien się charakteryzować.

Następnie odbyły się zajęcia praktyczne. Warsztaty, w pięciu blokach tematycznych, przeprowadzili:

Iłona Pawłowska – *Informacja prasowa – oręż w walce o media*,

Piotr Celej – *Wydarzenia medialne i ich organizacja*,

Bernard Grzonka – *Podstawy autoprezentacji i wystąpień publicznych*,

Michał Czernek – *Jak się nie dać przed kamerą?*,

Michał Kaczmarczyk – *Media w służbie biblioteki*.

2009**15 stycznia 2009**

XVI Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES.

Celem konferencji „Finanse bibliotek naukowych a ochrona dóbr kultury” było ukazanie możliwości pozyskiwania funduszy (krajowych i zagranicznych), a także racjonalnego nimi gospodarowania. Referaty przedstawili:

Dariusz Pawelec – *Finansowanie budowy Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego,*

Władysław Szczęch – *Pozyskiwanie środków na budowę, wyposażenie i sprzęt w Bibliotece PAT w Krakowie,*

Zdzisław Gębołyś – *Sponsoring w bibliotekach akademickich – z doświadczeń krajowych i zagranicznych,*

Jolanta Szulc – *Zarządzanie finansami w instytucji non-profit. Problemy i wyzwania,*

Bogumiła Urban – *Przygotowanie i realizacja planu finansowego dla biblioteki. Koszty osobowe, rzeczowe i inne,*

Wacław Umiński – *Ochrona i konserwacja zabytkowego zbioru Biblioteki Zgromadzenia Księży Misjonarzy. Konserwacja zapobiegawcza i pełna zbiorów,*

Remigiusz Lis – *Finansowy aspekt tworzenia i utrzymywania zasobów Śląskiej Biblioteki Cyfrowej,*

Katarzyna Dudziak – *Jak przygotować projekt finansowany z funduszy strukturalnych,*

Małgorzata Waga – *Przygotowanie i opracowanie grantu dla pozyskania sprzętu komputerowego w BUŚ,*

Agata Muc – *Sposoby finansowania zasobów bibliotek wydziałów teologicznych w Polsce na przykładzie Biblioteki Teologicznej UŚ.*

Uczestnicy chętnie dzielili się doświadczeniami w pozyskiwaniu źródeł finansowania dla swoich bibliotek, dając liczne przykłady aktywności w zdobywaniu środków i zarządzania budżetem.

Uzupełnieniem konferencji była wystawa „Finanse bibliotek naukowych a ochrona dóbr kultury w zbiorach Biblioteki Teologicznej” oraz promocja książki *Biblioteki kościelne i klasztorne w Polsce. Historia i współczesność* pod redakcją Henryka Olszara i Bogumiły Warząchowskiej.

17 lutego 2009

XVII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu.

Podczas seminarium poświęconemu *Kodeksowi etyki bibliotekarza i pracownika informacji* dyskutowano normy moralne określające odpowiedzialność bibliotekarzy wobec społeczeństwa oraz użytkowników bibliotek. Zwracano uwagę na etyczne aspekty kształtowania zasobów bibliotecznych i informacyjnych; nie pominięto także zobowiązań wobec własnego środowiska zawodowego i macierzystych instytucji.

Problemy etyki zawodowej bibliotekarzy w oparciu o *Kodeksy etyki bibliotekarskiej. Antologię narodowych kodeksów etycznych* wydane staraniem SBP w roku 2008 przedstawili: Zdzisław Gębołyś i Jacek Tomaszczyk (redaktorzy publikacji) oraz Gabriela Besler i Dorota Kęsik-Szlęzak.

Walne Zebranie Członków Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu.

Udzielono absolutorium ustępującemu Zarządowi za działalność Sekcji w latach 2004-2008. W czasie dyskusji zaproponowano aby SBP (za pośrednictwem ZG SBP) wypracowało model aktywizacji zawodowej bibliotekarzy, ze szczególnym uwzględnieniem przydatności i atrakcyjności tej oferty dla młodych pracowników bibliotek. Wskazano również na konieczność podejmowania przez Stowarzyszenie inicjatyw legislacyjnych oraz wpływanie na kształt nowelizowanej ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* pod kątem zapisów dotyczących miejsca i funkcji bibliotek w strukturze szkół wyższych, a także stanowisk, wymagań kwalifikacyjnych i wynagradzania bibliotekarzy akademickich. Zwrócono uwagę na potrzebę dalszej pracy nad budowaniem pozytywnego wizerunku bibliotek akademickich, m.in. poprzez aktywne obchody w uczelniach Tygodnia Bibliotek pod hasłem „Biblioteka to plus”.

W kontekście wyników ankiety na temat działalności SBSW rozważano dalsze kierunki rozwoju Sekcji. Zebrani zaaprobowali tematykę planowanych spotkań naukowych i warsztatów; z uznaniem przyjęli projekt działalności wydawniczej i dokumentacyjnej. Za mankament uznano brak strony domowej i wynikające stąd ograniczenia w dostępie do bieżącej informacji.

Przedyskutowano założenia nowej struktury czasopisma „Bibliotheca Nostra”, jego aktualnych celów i misji. Ukonstytuował się komitet redakcyjny w składzie:

– dotychczasowi członkowie redakcji: Katarzyna Baran, Joanna Chwałek, Mariusz Pacha, Damian Ziółkowski (BG AWF)

– oraz nowi: Agnieszka Bajor, Hanna Langer, Izabela Swoboda (IBiIN UŚ); Aneta Drabek, Marta Kunicka, Maria Kyler, Agata Muc, Dominika Potempa, Grażyna Tetela, Bogumiła Warząchowska (biblioteki Uniwersytetu Śląskiego); Monika Lech (BG PŚ); Izabela Jurczak (BWSH); Anna Kopka (BWSM).

Wszyscy członkowie redakcji są równocześnie aktywnymi działaczami Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych.

Przeprowadzono wybory Zarządu Sekcji. Zgłoszono następujące kandydatury: Marzanna Chmielarska (BG WSB), Joanna Chwałek (BG AWF), Urszula Cieślík (BG PŚ), Maria Kycler (BUŚ), Beata Palma (BWSH), Bogumiła Urban (BWSB WZ). Wybrano delegatów na Zjazd Okręgowy SBP: Izabela Furgoł-Wała (BG PŚ), Maria Kycler (BUŚ), Elżbieta Okularczyk (BWSH), Bogumiła Urban (BWSB WZ), Krzysztof Ziolo (BG PŚ).

Obradami kierowała Sylwia Błaszczuk, przewodnicząca Okręgu Śląskiego SBP w Katowicach.

24 lutego 2009

Zebranie Zarządu Sekcji w Bibliotece Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

Ukonstytuował się Zarząd SBSW w składzie: Bogumiła Urban – przewodnicząca, Maria Kycler – sekretarz, Beata Palma – skarbnik, Joanna Chwałek – koordynator ds. promocji, Marzanna Chmielarska i Urszula Cieślík – członkinie. Przedyskutowano kierunki działań Sekcji w bieżącej kadencji. Za najpilniejsze zadanie uznano przekształcenie kwartalnika „Bibliotheca Nostra” w pismo recenzowane oraz opracowanie strategii public relations, w tym stworzenie nowej strony WWW Sekcji. Położono nacisk na uporządkowanie spraw finansowych (poprawienie ściagalności składek członkowskich i ewentualną ich abolicję).

13 marca 2009

Zjazd Okręgowy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach, Biblioteka Śląska.

Zebrani Delegaci i Goście debatowali nad kwestiami związanymi z działalnością SBP. Dyskutowano nad wypracowaniem założeń strategii SBP na najbliższe lata. Zwrócono uwagę na potrzebę czynnego udziału Stowarzyszenia w tworzeniu zasad polityki bibliotecznej, informacyjnej i wydawniczej, w tym zmiany prawa dotyczącego bibliotek. Odniesiono się do problematyki zawodu bibliotekarza w Polsce – podniesienia społecznego prestiżu profesji, opracowania jednolitej pragmatyki zawodowej. Dostrzeżono konieczność większej aktywizacji młodych bibliotekarzy.

W obradach Zjazdu uczestniczyli: Izabela Furgoł-Wała, Maria Kycler, Elżbieta Okularczyk, Bogumiła Urban i Krzysztof Ziolo. W skład władz Okręgu powołanych na kadencję 2009-2013 weszli: Bogumiła Urban (Zarząd Okręgu), Maria Kycler (Okręgowa Komisja Rewizyjna) oraz Krzysztof Ziolo (Okręgowy Sąd Koleżeński). Na Krajowy Zjazd Delegatów w Warszawie wybrano m.in. Bogumiłę Urban i Elżbietę Okularczyk (zastępca delegata).

16 marca 2009

SBSW obejmuje patronatem konferencję „Informacja w świecie cyfrowym: informacja a innowacja” zorganizowaną przez Bibliotekę Główną Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej im. prof. Jerzego Altkorna.

Obrady miały na celu przybliżenie zagadnień informacji naukowej w przestrzeni cyfrowej, a także wskazanie jak innowacje w świecie cyfrowym wpływają na jakość otaczającego nas świata.

19 marca 2009

Zebranie Zarządu Sekcji w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Głównym tematem spotkania było stworzenie nowego serwisu informacyjnego promującego działalność Sekcji. Przyjęto wstępny podział kompetencji i obowiązków przy redagowaniu strony (www.sbsw.pl)⁸.

marzec-kwiecień 2009

Podjęcie przez Agnieszkę Bajor, Marię Kycler i Bogumiłę Warzachowską dalszych prac organizacyjnych zmierzających do przekształcenia biuletynu „Bibliotheca Nostra” w czasopismo naukowe recenzowane – opracowanie projektu struktury kwartalnika, określenie jego celów i misji, wystosowanie zaproszeń do udziału w pracach Rady Naukowej.

3 kwietnia 2009

XVIII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie.

Konferencję „Biblioteka dla Przyszłości” poświęcono zagadnieniom przepływu i wymiany wiedzy oraz formom dzielenia się wiedzą przez profesjonalne i efektywne zespoły biblioteczne. Uwagę kierowano na wykorzystanie nowych technologii, np. Web 2.0. Referaty przedstawili:

Sabina Cisek – *Dzielenie się wiedzą (knowledge sharing) w Internecie*;

Monika Jędralska – *Nowe życie online, czyli publikacje uczelni niepublicznej w środowisku cyfrowym*;

Marcin Malinowski – *Biblioteczne blogowanie - po dwóch latach doświadczeń*;

Paweł Pioterek – *Budowanie efektywnych zespołów*.

Dyskusję na temat *Biblioteka dzieciom i młodzieży* poprowadził Stefan Kubów.

⁸ Strona była redagowana w latach 2009–2010.

Zainteresowanie słuchaczy – wyrażone licznymi głosami w dyskusji – wzbudziły problemy umiejętności, technologie i kultura organizacyjna służące uczeniu się i tworzeniu nowych zasobów niematerialnych.

24 kwietnia 2009

Jolanta Gwioździk (IBiIN UŚ) została powołana na redaktor naczelną kwartalnika „Bibliotheca Nostra”. Funkcję zastępców powierzono Mariuszowi Pasze i Marii Kycler; sekretarza redakcji – Katarzynie Baran. Zaproszenie do pracy w Radzie Naukowej przyjęli samodzielni pracownicy naukowcy Uniwersytetu Śląskiego: Antoni Barciak, Elżbieta Gondek, Zygmunt Kłodnicki, Jan Malicki, Dariusz Pawelec, Maria Z. Pulinowa, Irena Socha, Agnieszka Stopińska-Pająk, Wojciech Świątkiewicz, Jacek Wódz, Zbigniew Żmigrodzki oraz Akademii Wychowania Fizycznego – Janusz Iskra.

10-22 maja 2009

Wystawa „Podróże kształcą, czyli bibliotekarskie wędrówki”, Centrum Edukacyjne im. Jana Pawła II w Gliwicach.

20-24 maja 2009

Wyjazd szkoleniowy do bibliotek węgierskich.

Piąty wyjazd studyjny SBSW zorganizowano we współpracy z bibliotekarzami polonijnymi zatrudnionymi na Węgrzech. Celem wyjazdu było przede wszystkim poznanie modeli organizacyjnych bibliotek węgierskich, zarządzania i finansowania ich działalności oraz organizacji usług. Przy okazji zaplanowano prezentację wybranych kolekcji bądź najciekawszych obiektów w zbiorach odwiedzanych księżnic. W Bibliotece i Archiwum Uniwersytetu Zachodnio-Węgierskiego (Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Könyvtár és Levéltár) w Sopron podziwiano kolekcję starodruków z dziedziny leśnictwa i przemysłu drzewnego. Gospodarze Ogólnokrajowej Biblioteki Języków Obcych i Zbiorów Muzycznych (Országos Idegennyelvű Könyvtár és Zenei Gyűjtemény) w Budapeszcie, oprowadzając po pięknych zabytkowych wnętrzach księżnicy, szczegółowo zaprezentowali dział zbiorów muzycznych. W budapeszteńskiej Bibliotece Uniwersyteckiej (Egyetemi Könyvtár) szczególne wrażenie wywarła czytelnia oraz wyjątkowo cenna kolekcja starodruków. Czas wolny przeznaczono na zwiedzanie węgierskiej stolicy.

17 czerwca 2009

Zebranie Rady Programowej SBSW, Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

Rada Programowa wypracowała plan działalności edukacyjno-szkoleniowej Sekcji w roku akademickim 2009/2010. Omówiono stan prac nad stroną WWW, a także działania podjęte przez skarbnika Sekcji w celu poprawy ściągłości składek. Zebrani wypowiedzieli się za możliwością wpłacania składek członkowskich w formie przelewu na konto Stowarzyszenia. Zreferowano przebieg zebrania inauguracyjnego prace nad kwartalnikiem „Bibliotheca Nostra”. Przedstawiono skład Rady Naukowej oraz Redakcję pisma, scharakteryzowano jego strukturę oraz zaplanowaną na najbliższy rok tematykę numerów. Podkreślono, że „Bibliotheca Nostra” będzie prezentować dorobek badawczy kadry naukowej i pracowników bibliotek szkół wyższych. Wysłunięto wnioski, aby materiały z organizowanych przez SBSW konferencji i seminariów publikować na jego łamach.

Na zakończenie obejrzano fotogramy Krzysztofa Ziolo, dokumentujące kulturę polską Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich.

2 lipca 2009

Spotkanie redakcji „Bibliotheca Nostra” z członkami Rady Naukowej. Zaaprobowanie przez Radę planów rozwoju i kierunków działalności pisma. Podjęcie decyzji o zmianie podtytułu na „Śląski Kwartalnik Naukowy”⁹.

12 września 2009

SBSW obejmuje patronatem II Sportowy Turniej Bibliotekarzy zorganizowany przez Akademię Wychowania Fizycznego w Katowicach.

Impreza sportowo-rekreacyjna, podczas której bibliotekarze śląskich bibliotek rywalizowali – indywidualnie i zespołowo – w pięciu konkurencjach. Zmaganiom sportowym towarzyszył konkurs karaoke.

25 września 2009

XIX Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych, Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu.

Seminarium i warsztaty „Jak to powiedzieć? Dialog w bibliotece” poświęcono zagadnieniom związanym z programowaniem neurolingwistycznym (NLP), motywowaniem i komunikacją niewerbalną. W problematykę sesji wprowadziły referaty:

Agnieszka Błach-Tomera i Szymon Tomera – *Metaprogramy w obsłudze klienta/czytelnika*,

Rafał Przybylski – *Motywacja w pracy bibliotekarza*.

⁹ Numery 1 (2005) do 17 (2009) ukazały się jako „Bibliotheca Nostra. Biuletyn informacyjny”.

Zainteresowanie wzbudziły techniki NLP; zastanawiano się nad scenariuszami myślenia i filtrami, jakich używają uczestnicy dialogu. Zwracano uwagę na możliwość psychomanipulacji.

Warsztaty przeprowadzili:

Rafał Przybylski – *NLP w pracy bibliotekarza*,

Katarzyna Kieras-Remesz – *Rozumiemy się bez słów... Warsztat komunikacji niewerbalnej z elementami sytuacji konfliktowych*,

Agnieszka Błach-Tomera – *Pułapki w postrzeganiu a dobra rozmowa*,

Szymon Tomera – *Pułapki w postrzeganiu a dobra rozmowa*.

8-9 października 2009

Konferencja „Regionalna prasa bibliotekarska – doświadczenia i perspektywy”, Książnica Pomorska im. Stanisława Staszica w Szczecinie i Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Okręg Zachodniopomorski.

Podczas konferencji zorganizowanej z okazji 50-lecia czasopisma „Bibliotekarz Zachodniopomorski” Joanna Chwałek przedstawiła prezentację multimedialną *Od wykazu nowości do czasopisma recenzowanego – historia kwartalnika „Bibliotheca Nostra”*.

22 października 2009

Spotkanie Zarządu Sekcji, Katowice.

Przedyskutowano bieżące sprawy organizacyjne, m.in. ściągalność składek członkowskich, prace nad stroną WWW, organizację forów i wyjazdów szkoleniowych, działalność wydawniczą i promocyjną.

23 listopada 2009

Spotkanie Zarządu Sekcji, Katowice.

Ponownie omówiono sprawę organizacji wpłaty składek członkowskich; przyjęto Uchwałę Nr 1/2009 dotyczącą abolicji w płaceniu składek do roku 2007 oraz wezwanie do uiszczenia zaległości za lata 2008–2009. Ustalono ostateczny kształt nowej strony internetowej Sekcji.

7 grudnia 2009

Ukazał się pierwszy recenzowany numer pisma „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”. *Książka dawna* pod redakcją Marii Kycler zainaugurowała wydawanie tematycznych zeszytów prezentujących w ujęciu wieloaspektowym wybrane zagadnienia z zakresu kultury książki, bibliotekarstwa, edytorstwa i nauk pokrewnych.

Skróty:

BDSWE – Biblioteka Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu

BG AWF – Biblioteka Główna Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach

BG PCz – Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej

BG PŚ – Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach

BG WSB – Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej

BT UŚ – Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

BUŚ – Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

BWBiOŚ UŚ – Biblioteka Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

BWNoZ UŚ – Biblioteka Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Śląskiego w Sosnowcu

BWSB WZ – Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie

BWSEiA – Biblioteka Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Bytomiu

BWSH – Biblioteka Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu

BWSM – Biblioteka Wyższej Szkoły Mechatroniki w Katowicach

BWSZiM – Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania i Marketingu w Sosnowcu

IBiIN UŚ – Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

SBP – Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

SBSW – Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach

ŚBC – Śląska Biblioteka Cyfrowa

**SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI
NAUKOWEJ ZBIORY SPECJALNE W BIBLIOTEKACH POLSKICH:
PROBLEMATYKA BADAWCZA I ORGANIZACYJNA
SZCZECIN, 14-15 LISTOPADA 2013 R.**

Książnica Pomorska w Szczecinie, największa biblioteka naukowa północno-zachodniej Polski, zaprosiła 14 i 15 listopada 2013 r. środowisko bibliotekarskie oraz osoby prowadzące badania nad zbiorami specjalnymi do wspólnej konferencji naukowej. Organizatorzy konferencji pragnęli, by stała się ona forum prezentacji i konfrontacji aktualnych dociekań naukowych. Szczególnie zainteresowani byli efektami badań bibliologicznych: typograficznych, bibliograficznych, proveniencyjnych. Chcieli także uzyskać odpowiedź na pytanie ogólniejsze: czy zbiory specjalne przechowywane w polskich bibliotekach są obecnie przedmiotem analiz? Jakiego rodzaju są to badania i kto je prowadzi: bibliolodzy, historycy, muzykologowie, historycy sztuki, literaturoznawcy? Pożądane było również wskazanie najważniejszych postulatów badawczych.

Adresatami tak zarysowanej problematyki byli naukowcy, którzy eksplorują przechowywane w polskich bibliotekach zbiory specjalne, a także bibliotekarze opiekujący się takimi zbiorami. Od tych ostatnich oczekiwano dodatkowo naświetlenia problemów związanych z tzw. organizacją zbiorów specjalnych – a więc z zasadami opracowania, przechowywania, udostępniania, konserwacją – i do przedstawienia metod, dzięki którym w poszczególnych ośrodkach trudności te są rozwiązywane (tzw. dobrych praktyk).

Inicjatywa spotkała się z pozytywnym odzewem, akces zgłosiło 50 osób. Byli to przede wszystkim pracownicy bibliotek akademickich: Biblioteki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Akademii Sztuki w Szczecinie, Politechniki Krakowskiej oraz Politechniki War-

szawskiej. Przybyli również przedstawiciele innych bibliotek naukowych: Biblioteki Narodowej, Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu, Biblioteki Sejmowej, Centralnej Biblioteki Wojskowej w Warszawie, Biblioteki Gdańskiej PAN oraz Muzeum i Instytutu Zoologii PAN w Warszawie. Reprezentowane były także Wojewódzkie Biblioteki Pedagogiczne z Łodzi i Krakowa, a także kilka bibliotek muzealnych: Muzeum Narodowego w Szczecinie, Muzeum Zamkowego w Malborku oraz Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Stargardzie Szczecińskim.

Drugą grupę uczestników stanowili przedstawiciele szkół wyższych. Odnotowano obecność pracowników naukowych z kilku polskich ośrodków kształcenia w zakresie bibliologii, tj. z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Łódzkiego i Wrocławskiego. Przybyli także filolodzy klasyczni z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Szczecińskiego, a także pracownik naukowy Wydziału „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego.

W swoich wystąpieniach prelegenci sporo miejsca poświęcili zgromadzonym w poszczególnych bibliotekach kolekcjom, zasadom ich kształtowania, wykorzystaniu naukowemu, potencjałowi badawczemu. Scharakteryzowano zespół atlasów sztucznych z zasobu Biblioteki Uniwersyteckiej KUL (Jadwiga Jaźwierska), kolekcję Elizy Orzeszkowej w zbiorach BUŁ (Teresa Górniak), zbiory kartograficzne BU UMK (Małgorzata Koziół), zbiory specjalne Centralnej Biblioteki Górskiej PTTK w Krakowie (dr Beata Przewoźnik, UŚ), stare druki Politechniki Krakowskiej (Piotr Pitala), rękopiśmienne zapiski księdza Pocharda z zasobów BG UAM (Renata Wilgosiewicz-Skutecka), a także kolekcję polskiego plakatu filmowego w zbiorach BUŁ (Radosław Michalski). Omówiono także wykorzystanie badawcze rękopisów z zasobów Biblioteki KUL (dr Angelika Modlińska-Piekarz), rękopiśmiennych pamiątek Książnicy Pomorskiej (dr Agnieszka Borysowska), kolekcji sztambuchów z BG UAM (dr Alicja Szulc). Przybliżono również losy kilku księgozbiorów historycznych: inkunabułów z Lubania (Michał Spandowski, BN), księgozbioru Jana Brożka (dr Michał Choptiany, „Artes Liberales” UW), kolekcji starych druków z dawnych bibliotek muzealnych obszaru woj. zachodniopomorskiego (Marta Kurzyńska, MN Szczecin). Wskazywano na zbiory specjalne jako źródło służące konkretnym badaniom: nad aukcjami książek w dawnej Polsce (dr hab. prof. UMK Iwona Imańska), nad ustaleniem korpusu literatury łacińsko-pomorskiej (dr hab. prof. UAM Piotr Urbański), nad dorobkiem gdańskich przedstawicieli oświecenia (dr Jacek Pokrzywnicki, UG). Przedstawiono także udział zbiorów specjalnych przekazanych przez Zbiornice Księgozbiorów Zabezpieczonych w odbudowie powojennych zasobów bibliotecznych w Polsce (dr hab. prof. UKW Ryszard Nowicki) oraz wykorzystanie starych druków jako źródła informacji kartograficznej o ziemiach polskich (Dorota Bartnik, BUŁ). Łacińskie słownictwo dotyczące książek i sztuki edytorskiej scharak-

teryzował dr Jarosław Nowaszczuk (US), natomiast Iwona Kasiura (BU KUL) przedstawiła refleksje z badań makulatury znalezionej podczas konserwacji zabytkowych opraw.

Tematyka związana z organizacją zbiorów specjalnych w bibliotekach reprezentowana była m.in. w referacie Andrzeja Jazdona (BG UAM), który przedstawiał zmieniające się koncepcje Narodowego Zasobu Bibliotecznego i ich konsekwencje dla kolekcji tworzonych w bibliotekach. O zakwalifikowanie małego obrazka religijnego jako dokumentu życia społecznego postulowała w tekście swojego wystąpienia Jolanta Wasilewska (BU KUL). Dwie prelegentki zajęły się problematyką opracowania zbiorów specjalnych, tzn. przedstawieniem międzynarodowych zaleceń (Dorota Siwecka, UW) i praktycznych aspektów opracowania tychże zbiorów (Małgorzata Bartosik, Książnica Pomorska).

Nieco miejsca poświęcono także konstruowaniu informacji o zbiorach specjalnych i popularyzacji wiedzy o zasobach zgromadzonych w polskich bibliotekach. Mówiono m.in. o bibliografiach i drukowanych katalogach zbiorów specjalnych Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu (dr Lucyna Biały), a także o starych drukach jako obiektach muzealnych (Agnieszka Baszko, Biblioteka Raczyńskich). Przedstawieniem platformy cyfrowej WieKI, prezentującej zbiory ikonograficzne, zajął się Jakub Skutecki (BG UAM), natomiast platformę służącą upowszechnianiu historii i tradycji akademickiej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu przybliżyli Roman Tomaszewski i dr Artur Wierzbicki. Dr Rafał Wójcik (BG UAM) omówił kilka dostępnych komputerowych narzędzi ułatwiających pracę specjalistom zajmującym się średniowiecznymi rękopisami.

Intencją organizatorów było zainicjowanie spotkania, podczas którego przedstawione zostanie miejsce zbiorów specjalnych w bibliotekach i ich rola w prowadzonych współcześnie badaniach naukowych. Można śmiało stwierdzić, że cel ten został osiągnięty. W świetle wszystkich wystąpień, zbiory specjalne zgromadzone w polskich bibliotekach okazały się zasobem atrakcyjnym dla badaczy i wciąż eksplorowanym naukowo – przede wszystkim przez bibliologów, literaturoznawców, historyków, ale także przez przedstawicieli innych dyscyplin (socjologów, językoznawców, kulturoznawców i in.). Z wypowiedzi bibliotekarzy opiekujących się tymi zasobami można było wysnuć wniosek, że zdają sobie sprawę z wagi i wyjątkowości powierzonych im zbiorów i nie tylko postulują kontynuację tradycyjnych zasad ich organizacji w bibliotekach (planowe gromadzenie, tworzenie zbiorów informacji, konserwacja), ale doceniają także i potrafią wykorzystać możliwości, jakie stwarzają nowoczesne narzędzia i techniki informacyjne (popularyzacja zbiorów poprzez ich cyfryzację i opracowanie komputerowe, nowe narzędzia pracy itd.).

Poszczególne panele konferencji kończyła dyskusja, momentami bardzo burzliwa, np. ta wywołana wystąpieniem dra hab. prof. UKW R. Nowickiego, a dotycząca przemieszczania się księgozbiorów i kolekcji po II wojnie

światowej. Napięty program nie pozostawił jednak tyle miejsca na dyskusję, ile byłoby potrzebne uczestnikom, słuchającym tak wielu i tak różnorodnych wystąpień. Brak czasu na omówienie wszystkich poruszanych wątków stanowił jedyny mankament konferencji i wskazał jednocześnie na potrzebę organizacji spotkań integrujących środowisko naukowe i bibliotekarskie zajmujące się zbiorami specjalnymi.

**OTWARCIE NOWEJ SIEDZIBY BIBLIOTEK WYDZIAŁOWYCH
UNIwersYTETU EKONOMICZNEGO
KATOWICE, 9 STYCZNIA 2014 R.**

Biblioteki Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach wspólnie z Biblioteką Główną tworzą sieć biblioteczno-informacyjną uczelni. W obecnym kształcie działają od 2012 r. Wcześniej – od roku 1990 – funkcjonowały jako biblioteki instytutowe, a następnie katedralne. Początkowo koncentrowano się na gromadzeniu i udostępnianiu specjalistycznej literatury, związanej z działalnością naukowo-badawczą realizowaną w uczelni. W kolejnych latach zakres merytoryczny gromadzonych zbiorów wzbogacał się o publikacje związane z prowadzonym przez Instytuty i Katedry procesem dydaktycznym. Powiększała się liczba studentów oraz doktorantów korzystających z usług bibliotek katedralnych. W efekcie komputeryzacji tych jednostek w omawianym okresie poszerzały się też ramy świadczonych usług informacyjnych. Tuż przed reorganizacją w 2012 r., w Uniwersytecie Ekonomicznym funkcjonowało 8 bibliotek katedralnych, dysponujących bogatymi zasobami krajowej i zagranicznej literatury naukowej, ale jednocześnie rozproszonych pod względem lokalizacji, dyżurujących z konieczności w różne dni i godziny i oferujących czytelnikom skromne warunki do pracy.

Szansą na rozwiązanie tych problemów i, zgodny z oczekiwaniami środowiska akademickiego uczelni, dalszy rozwój Bibliotek Wydziałowych, stało się oddanie do użytku Centrum Nowoczesnych Technologii Informacyjnych – nowoczesnego obiektu w kampusie Uniwersytetu Ekonomicznego. Znalazły w nim swoją nową siedzibę także Biblioteki Wydziałowe.

Uroczystość otwarcia Centrum odbyła się 9 stycznia 2014 r. Symbolicznego przecięcia wstęgi dokonali JM Rektor Uniwersytetu Ekonomicznego prof. zw. dr hab. Leszek Żabiński, Wojewoda Śląski Zygmunt Łukaszczyk i Prezydent Miasta Katowice Piotr Uszak, a swoją obecnością uświetniło

wydarzenie wielu dostojnych gości reprezentujących środowiska nauki, kościoła katolickiego, kultury, biznesu i mediów.

W ogólną koncepcję Centrum jako ośrodka kształcenia i obiektu integrującego środowisko akademickie z otoczeniem dobrze wpisują się aktualne zadania i funkcje Bibliotek Wydziałowych. Wśród nich szczególnego znaczenia nabiera zapewnienie równego i swobodnego dostępu do tradycyjnych i cyfrowych publikacji różnego typu oraz profesjonalna pomoc użytkownikom w efektywnym wyszukiwaniu potrzebnych danych w zróżnicowanych źródłach informacji. W nowej siedzibie zadania te realizowane są w Czytelni Multimedialnej zapewniającej użytkownikom łącznie 155 miejsc i komfortowe warunki do pracy. Łączy ona w sobie nowoczesność wynikającą z zastosowanych technologii informatycznych z przyjazną, sprzyjającą pracy atmosferą tworzoną przez aranżację przestrzeni, zbiory książek i czasopism, kolorystykę wyposażenia i zieleni roślin dekoracyjnych.

Na kolekcję książek w wolnym dostępie w czytelni składa się około 30 tys. woluminów prac opublikowanych w ostatnich dziesięciu latach, rozmieszczonych w łatwo dostępnych, oświetlonych regałach, usytuowanych blisko miejsc do pracy. Do swobodnego korzystania z polskich i zagranicznych czasopism fachowych oraz prasy bieżącej zachęca specjalnie zaaranżowana w czytelni strefa. Dostęp do zasobów cyfrowych – książek i czasopism elektronicznych, specjalistycznych baz danych, Internetu oraz korzystanie ze specjalistycznego oprogramowania - umożliwiają w czytelni 52 stanowiska wyposażone w terminale oraz 14 stanowisk multimedialnych. W czytelni udostępnia się również publikacje starsze, po uprzednim ich zamówieniu z magazynu oraz realizuje się wypożyczenia książek. Zespół bibliotekarzy zapewnia czytelnikom bieżący instruktaż i pomoc w korzystaniu z tradycyjnych i elektronicznych źródeł informacji dostępnych w zasobach Biblioteki. Bliski kontakt z pracownikami naukowo-dydaktycznymi i otwartość na ich sugestie daje szansę bardzo celowego i dokładnie odpowiadającego potrzebom badawczym i dydaktycznym uczelni kompletowania zbiorów.

Nowa siedziba Bibliotek Wydziałowych zaspokaja oczekiwania środowiska naukowego uczelni, studentów i otoczenia. Dzięki usytuowaniu na terenie kampusu Uniwersytetu Ekonomicznego, w budynku Centrum Nowoczesnych Technologii Informatycznych, bogatej i zróżnicowanej pod względem tematyki oraz form kolekcji, a także profesjonalnej obsłudze i przyjaznej architekturze wnętrza, zachęca do korzystania i rozwijania zainteresowań naukowych.

MARIA KYCLER
Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

KONFERENCJA BEZPIECZEŃSTWO W BIBLIOTECIE I CHORZÓW, 31 STYCZNIA 2014 R.

W Chorzowie 31 stycznia 2014 r. odbyła się konferencja „Bezpieczeństwo w bibliotece”, zorganizowana wspólnie przez Bibliotekę Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie i Bibliotekę Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Katowicach. Obrady, prowadzone w ramach XXIX Forum Sekcji Bibliotekarzy Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach, zainaugurowały serię sympozjów poświęconych zagadnieniom ochrony ludzi, zasobów i danych w bibliotekach. W spotkaniu wzięło udział 110 osób reprezentujących krajowe środowisko bibliotekarzy akademickich, bibliotek publicznych i szkolnych, a także pracowników naukowo-dydaktycznych różnych specjalności.

Patronat honorowy nad konferencją objął Wicemarszałek Województwa Śląskiego, zaś patronat merytoryczny sprawowało Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Na program złożyły się dwie sesje plenarne, podczas których wygłoszono siedem referatów. Swoje oferty przedstawili także: Kraina Książek, Bibliofil, IBUK Libra oraz Optiguard.

Gości przywitała mgr Bogumiła Urban, dyrektor Biblioteki Wyższej Szkoły Bankowej, zaś uroczystego otwarcia konferencji dokonali prof. zw. dr hab. Krzysztof Krysieneł, prodziekan Wydziału Zamiejscowego w Chorzowie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu oraz dr inż. Piotr Wyciśłok, kanclerz Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Katowicach. Głos zabrała także współorganizatorka spotkania – mgr Magdalena Palupska, kierownik Biblioteki Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Katowicach.

Otwierając konferencję K. Krysieneł podkreślił znaczenie działalności Biblioteki WSB dla realizacji zadań dydaktycznych i badawczych uczelni.

Zwrócił również uwagę na jej aktywność naukową i płynące stąd korzyści nie tylko dla szkoły wyższej i jej otoczenia, ale także dla szeroko pojętego środowiska bibliotekarskiego.

Następnie prowadzenie obrad przejął prof. dr hab. Wiesław Babik (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), który otworzył sesję zatytułowaną „Bezpieczeństwo – wyzwania współczesności”. Poruszane w niej zagadnienia zarysowały w sposób ogólny istotę bezpieczeństwa, jego podstawowe kategorie pojęciowe i dziedziny, jak np. bezpieczeństwo ekonomiczne, społeczne, publiczne, ekologiczne, informacyjne itp.

Pierwszy referat *Wprowadzenie do problematyki bezpieczeństwa* wygłosił prof. dr hab. Leszek Korzeniowski (Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie). Przybliżył on pojęcie „securitologia” wywodząc jego etymologię od bogini Securitas, która w wierzeniach starożytnych Rzymian uosabiała ufność i bezpieczeństwo zarówno obywatela jak i całego Imperium. Wystąpienie nawiązywało do rozwoju koncepcji praw człowieka – od poglądów filozoficznych Immanuela Kanta, poprzez *Deklarację Praw Człowieka i Obywatela* z 1789 r., aż po *Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* zawartą w Rzymie w 1950 r., a ratyfikowaną przez Polskę w 1993 r. Prelegent w ujęciu historycznym nakreślił kolejne etapy tworzenia się nowej dziedziny nauk praktycznych jaką jest securitologia. Na gruncie polskim przywołał prowadzone w latach 30. XX w. studia Józefa Żółtaszka¹ oraz utworzenie w Krakowie w 2000 r. Europejskiego Stowarzyszenia Nauk o Bezpieczeństwie (European Association for Security), zrzeszającego przedstawicieli różnorodnych dyscyplin i nurtów badawczych nauk o bezpieczeństwie, filozofii, socjologii i kultury bezpieczeństwa, bezpieczeństwa cywilnego, nauk policyjnych, wojskowych itp. Securitologia jako dyscyplina naukowa o wyodrębnionym przedmiocie i metodologii badań² podejmuje studia nad zagrożeniami dla istnienia, rozwoju i normalnego funkcjonowania człowieka (jednostek i grup społecznych), ale także nad bezpieczeństwem natury (przyrody, zwierząt, roślin itp.), rzeczy (konkretnych obiektów), informacji etc. Podana przez L. Korzeniowskiego definicja bezpieczeństwa (zgodnie z którą oznacza ono pewien stan obiektywny polegający na braku zagrożenia, odczuwany subiektywnie przez jednostki lub grupy) oraz konkluzja, że najważniejszym warunkiem poprawy stanu bezpieczeństwa jest edukacja bezpieczeństwa, podnoszenie świadomości zagrożeń i umiejętności podejmowania racjonalnych decyzji,

¹ Stanisław Żółtaszek (1894-1939) absolwent Wyższej Szkoły Nauk Społecznych i Ekonomicznych w Łodzi, inspektor, główny komendant Policji Województwa Śląskiego w latach 1928-1939. Prowadził badania nad problematyką bezpieczeństwa przy zastosowaniu metody pól niebezpiecznych.

² W Polsce uznana za dyscyplinę naukową w roku 2011 – Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych.

prowadzących do bezpiecznego życia i bezpiecznej działalności gospodarczej były wielokrotnie przywoływane w wystąpieniach kolejnych prelegentów.

Referat *Bezpieczeństwo finansowe klienta indywidualnego* wygłosiła prof. dr hab. Mirosława Capiga (Katedra Bezpieczeństwa Wewnętrznego Wyższej Szkoły Bankowości i Finansów w Katowicach). Autorka, wychodząc od pojęcia stabilności finansowej omówiła zjawisko asymetrii informacji jako cechy systemu finansowego, będącej przejawem niedoskonałości rynku, gdzie jeden podmiot nie ma wystarczającej informacji o drugim podmiocie, z którym zawiera transakcję. M. Capiga scharakteryzowała sieć bezpieczeństwa finansowego i ekonomicznego w nawiązaniu do bezpieczeństwa: instytucji finansowych, transakcji finansowych, segmentów rynku finansowego i klienta rynku finansowego. Wskazała na potrzebę stałej analizy poziomu bezpieczeństwa i stabilności sektora bankowego oraz wypracowanie i utrzymanie odpowiedniej relacji między poziomem rozwoju rynku finansowego a poziomem regulacji i rozwiązań instytucjonalnych i prawno-organizacyjnych. W budowaniu sieci bezpieczeństwa finansowego istotny jest otwarty rynek wymiany informacji gospodarczych, w tym baz danych.

Adam Momot (Wyższa Szkoła Bankowości i Finansów w Katowicach) zaprezentował temat *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa osobistego – kształtowanie świadomości wpływu na własne bezpieczeństwo*. Przedstawił w nim kilka definicji bezpieczeństwa. Nawiązał do stanowiska przedmówcy – L. Korzeniowskiego, a następnie przytoczył rozumienie bezpieczeństwa jako naczelnej potrzeby i wartości człowieka oraz grup społecznych sformułowane przez Romana Kuźniara. Omówił także wyniki badań ankietowych na temat bezpieczeństwa przeprowadzonych przez Marka Lisieckiego, w których respondenci definiowali swoje subiektywne odczucia tego stanu. A. Momot zobrazował różne formy zagrożeń, towarzyszące ludziom w codziennym życiu i – nawiązując do dorobku Lucie Dupuis – radził jak im skutecznie zapobiegać. Wystąpieniu towarzyszyły liczne cytaty i aforyzmy, wyrażające w formie literackiej istotę bezpieczeństwa.

Ochrona informacji niejawnych a bezpieczeństwo państwa – to referat Mieczysława Tadeusza Koczkowskiego (Krajowe Stowarzyszenia Ochrony Informacji Niejawnych w Katowicach). Prelegent wprowadził w tematykę bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej odwołując się do ustaw o ochronie informacji niejawnych³, towarzyszących im aktów wykonawczych i innych uregulowań ustawowych; scharakteryzował przedmiot ustaw i omówił ich znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa. Omówił rodzaje i zasady ochrony informacji niejawnych i innych tajemnic prawnie chronionych w jednostkach organizacyjnych. Nawiązał do całościowej oceny stanu bezpieczeństwa narodowego przeprowadzonej pod-

³ Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. 1999 nr 11 poz. 95) była warunkiem przystąpienia Polski do struktur NATO. Obecnie obowiązuje Ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. 2010 nr 182 poz. 1228).

czas Strategicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, którego wyniki ujęto w *Białej Księdze Bezpieczeństwa Narodowego*. Przy okazji wystąpienia M.T. Koczkowski podzielił się informacją na temat celów i działalności Krajowego Stowarzyszenia Ochrony Informacji Niejawnych.

W sesji drugiej, zatytułowanej „Bezpieczeństwo zasobów oraz danych bibliotecznych”, skupiono się na spojrzeniu na bibliotekę od strony bezpieczeństwa użytkowników, zachowania dostępu do informacji, jej integralności oraz poufności, a także ochrony zbiorów.

W wykładzie *Współczesne determinanty bezpieczeństwa. Wybrane zagadnienia* prof. zw. dr hab. Jadwiga Stawnicka (Uniwersytet Śląski w Katowicach) poruszyła problematykę komunikacji w sytuacjach kryzysowych i bezpieczeństwa uczestników interakcji w kryzysie. Prelegentka celowo skoncentrowała wystąpienie wokół jednego istotnego determinantu bezpieczeństwa, czyli jego promocji (stabilnych zachowań, unikania zagrożeń, konfrontacji lub kooperacji w sytuacji destabilizacji), gdzie wartością nadrzędną jest rola debat społecznych. W ten sposób podkreśliła rolę marketingu dialogicznego. W opinii J. Stawnickiej niestandardową formą promocji zasobów i usług bibliotek mogą się stać debaty dotyczące bezpieczeństwa widzianego oczami pracowników i użytkowników książnic. Charakterystyka stosowanych technik, taktyk, strategii i trików negocjacyjnych, pozwalających na przeprowadzenie konstruktywnej „walki na słowa”, to odpowiedź jak zagadnienia dotyczące komunikacji językowej w środowisku pracy, czy komunikowania kryzysowego wykorzystać w budowaniu bezpieczeństwa na gruncie otoczenia bibliotek różnych typów.

Na temat *Bezpieczeństwa danych i systemów teleinformatycznych* referat wygłosił Andrzej Koziara (Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach). Podkreślił, że bezpieczeństwo instytucji jaką jest biblioteka akademicka w sposób znaczący wpływa na poziom świadczonych zgodnie z prawem usług biblioteczno-informacyjnych. Celowi temu służą wszystkie działania – zgodne z obowiązującym ustawodawstwem krajowym, dyrektywami Unii Europejskiej, statutem instytucji i jej regulaminami organizacyjnymi – prowadzone przez bibliotekę. Prelegent szczególną uwagę zwrócił na normę PN-EN ISO 9001:2009P dotyczącą systemów zarządzania jakością, która ma istotne zastosowanie w bibliotece pragnącej dostarczać zbiory i usługi na miarę oczekiwań użytkowników i wymogów współczesnego bibliotekarstwa. Ponadto naszkicował strefy zagrożeń i przyporządkował im wybrane rodzaje aktów prawnych i normatywnych, przede wszystkim uwzględniając: bezpieczeństwo zasobów ludzkich wg normy PN-ISO/IEC 17799:2007P, bezpieczeństwo fizyczne i środowiskowe wg normy PN-ISO/IEC 17799:2007P oraz zarządzanie bezpieczeństwem systemów informatycznych wg normy PN-I-13335-1.

Konferencję zamknęło wystąpienie Sylwii Błaszczyk (Biblioteka Śląska w Katowicach) *Zagrożenia zbiorów w bibliotece i profilaktyka ich ochrony*. Autorka skonstatowała, że ochrona zbiorów bibliotecznych jest jednym

z ustawowych zadań bibliotekarzy, którzy zabezpieczając księgozbiory jednocześnie chronią dziedzictwo kultury i nauki dla przyszłych pokoleń. Podejmowane przez biblioteki działania ochronne skutkują poprawą warunków pracy i korzystania ze zbiorów książnic. S. Błaszczyk scharakteryzowała potencjalne źródła zagrożeń dla zbiorów bibliotecznych (warunki przechowywania, sposób korzystania ze zbiorów, ich naturalne zużycie oraz katastrofy naturalne i powodowane przez człowieka, których skutkiem może być zniszczenie części lub całości zbiorów zgromadzonych w bibliotece) oraz omówiła skuteczne działania profilaktyczne.

W myśl założeń organizatorów uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się z różnymi spojrzeniami na bardzo dziś aktualną problematykę bezpieczeństwa. Obrady przyniosły refleksję nad różnymi aspektami securitologii oraz zarysowały perspektywy i możliwości wykorzystania jej osiągnięć do budowania stabilnej, pozbawionej ryzyka przestrzeni bibliotecznej. Ze względu na rangę poruszanych problemów oraz propozycje i sugestie badawcze, kontynuację tematyki bezpieczeństwa w bibliotece można uznać za pożyteczną, potrzebną i oczekiwaną.

MAŁGORZATA CABAN
*Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach*

***Fizyczna przestrzeń biblioteki* / pod red. Mai Wojciechowskiej. –
Gdańsk : Oficyna Wydawnicza Edward Mitek, 2013. – 279 s. : il., tab. ;
21 cm. – ISBN 978-83-64335-00-6**

Wraz z rosnącą liczbą elektronicznych źródeł informacji i rozwojem nowoczesnych technologii, które pozwalają korzystać z tych źródeł w każdym miejscu i o dowolnej porze dnia lub nocy, znacznie zmienia się rola bibliotek we współczesnym świecie. Biblioteki nie mogą już pozostawać jedynie księżniczami gromadzącymi i udostępniającymi dokumenty, lecz muszą przeobrażać się w instytucje pełniące funkcję przestrzeni społecznej, czyli stawać się tzw. trzecim miejscem. Bibliotekarze-praktycy, autorzy 19 artykułów zebranych w książce *Fizyczna przestrzeń biblioteki* pod redakcją Mai Wojciechowskiej, skupili się na zagadnieniach związanych z przystosowaniem fizycznej przestrzeni biblioteki, a więc jej budynku i pomieszczeń, do pełnienia roli miejsca spotkań.

Tekstem rozpoczynającym prezentowaną publikację jest artykuł Marcina Pędlicha zatytułowany *Nowe technologie, przestrzeń biblioteki i kultura adaptacji*. Autor, odwołując się do prac Harry'ego Faulknera-Browna, Andrew McDonalda i Zbigniewa Cudnika, podkreślił, iż najważniejszą cechą każdego budynku bibliotecznego powinna być elastyczność, a zatem możliwość szybkiego adaptowania do zmian, w tym przede wszystkim zmian wynikających z szybkiego rozwoju nowoczesnych technologii. Wśród przykładów technicznych rozwiązań wpływających na poprawę organizacji przestrzeni biblioteki autor wymienił m.in. zastąpienie monitorów CRT monitorami LCD, przejście na katalogi komputerowe online, wprowadzenie punktów do samodzielnego wypożyczania i zwracania książek, zabezpieczenia RFID, monitoring, coraz częstsze używanie aparatów fotograficznych zamiast kserokopiarek, czy też upowszechnienie urządzeń mobilnych i sieci bezprzewodowych. Należy pamiętać, że nawet najmniejsza technologiczna zmiana może mieć wpływ na zmianę przestrzeni fizycznej biblioteki.

Do poglądów Faulknera-Browna i McDonalda odwołała się również Lidia Szczygłowska w tekście zatytułowanym *Architektura bibliotek*. Autorka zwróciła uwagę na fakt, że nowoczesne technologie nie są jedynym czynnikiem kształtującym przestrzeń fizyczną bibliotek. Równie ważnym

determinantem są przemiany zachodzące w edukacji, zwłaszcza na poziomie wyższym, dotyczące przejścia z kultury nauczania do kultury uczenia się. Poza czytelniami, w których użytkownicy mogą w ciszy studiować literaturę, konieczne jest zatem tworzenie sal do pracy grupowej, audytoriów, sal konferencyjnych, pokoiów seminaryjnych, ale także kawiarenek i galerii. Pomieszczenia te powinny być funkcjonalne, komfortowe i po prostu ładne. W artykule autorka przytoczyła liczne i warte poznania przykłady bibliotek o ciekawej i różnorodnej architekturze.

Przykłady interesujących pod względem architektonicznym bibliotek zaprezentowały dwie kolejne autorki: Renata Ciesielska-Kruczek w artykule *Przestrzeń biblioteczna – miejscem nauki, działalności społeczno-kulturalnej, pracy* i Agnieszka Łobocka w tekście *Centra informacji i galerie – współczesne tendencje organizacji przestrzeni publicznej w bibliotekach polskich*. Pierwsza z autorek podkreśliła istotę takich elementów jak oświetlenie, kolorystyka i umeblowanie dla właściwej organizacji przestrzeni bibliotecznej. Zwróciła też uwagę na fakt, że biblioteka ma być przyjazna nie tylko użytkownikom, ale także bibliotekarzom. Powinna stać się zatem komfortowym miejscem pracy bibliotekarzy, co wiąże się także z zapewnieniem właściwego zaplecza socjalnego. Z kolei Łobocka pokazała proces zmian w organizacji przestrzeni publicznej w polskich bibliotekach. Przedstawiła przykłady bibliotek, których architektura i wyposażenie świadczą o orientacji na użytkownika (czyli zapewnienie komfortu pracy), nie na księgozbiór.

Zagadnienie właściwej aranżacji wnętrza poruszyła Jolanta Laskowska w artykule pt. *Biblioteczna przestrzeń w nowoczesnej szkole*. Autorka, odwołując się m.in. do *Manifestu bibliotek szkolnych* z 1999 r. i dokumentów z nim powiązanych, przypominała, że biblioteka szkolna jest najczęściej pierwszą i czasami niestety jedyną biblioteką z jaką młody człowiek ma styczność. Zatem odczucia i emocje, które w nim wywoła pierwszy kontakt z biblioteką, mogą wpłynąć na to, czy w przyszłości będzie on chciał korzystać z podobnych instytucji. Słuszne wydaje się stwierdzenie autorki, że „aranżacja wnętrza bibliotek szkolnych powinna zachęcać uczniów do spędzania tam nie tylko czasu przeznaczonego na naukę, ale także czasu wolnego” (s. 65). Liczne przykłady przeznaczonych dla młodych czytelników bibliotek, które posiadają niezwykle atrakcyjne wnętrza przedstawiła Maja Wojciechowska w artykule pt. *Strefa młodego czytelnika – fizyczna przestrzeń dziecięcych instytucji bibliotecznych*. Autorka zilustrowała swoje obserwacje fotografiami omawianych obiektów.

Obecnie biblioteki, chcąc stworzyć pozytywny wizerunek w społeczeństwie i przyciągnąć użytkowników, muszą sięgać po te same środki i narzędzia promocji stosowane przez firmy komercyjne. Możliwość wykorzystania jednego z takich narzędzi, przedstawiła Nina Kaczmarek w niezwykle interesującym artykule pt. *Zastosowanie koncepcji marketingu wizualnego w bibliotekach chorwackich*. Odwołując się do omówień Mai Wojciechow-

skiej autorka wspomniała o najważniejszych sposobach realizacji marketingu wizualnego w bibliotekach. Szczególną uwagę zwróciła m.in. na: optymalne gospodarowanie ograniczoną powierzchnią biblioteki, właściwe rozplanowanie komunikacji w jej wnętrzu, odpowiednie rozmieszczenie sprzętów i materiałów, dekoracje w postaci oświetlenia, barw, faktur i materiałów oraz czystość i estetykę (s. 97–98).

Wydawać by się mogło, że tematyka marketingu będzie przedmiotem także kolejnego tekstu zatytułowanego *Niemieckie biblioteki uniwersyteckie. Kształtowanie oferty usługowej w kontekście celów marketingowych* autorstwa Ewy Amghar. Autorka omówiła jednak działalność, zbiory, jak również zawartość stron internetowych czterech wybranych bibliotek uniwersyteckich w Niemczech: Biblioteki Uniwersytetu Fryderyka Aleksandra Erlangen-Nürnberg, Biblioteki Uniwersyteckiej i Krajowej Turynгии w Jenie, Biblioteki Uniwersyteckiej i Miejskiej w Kolonii oraz Biblioteki Uniwersyteckiej Ruhr w Bochum.

O bibliotekach szkół wyższych, w odniesieniu do ich architektury i na przykładzie Ukrainy, pisze Renata Samotyj w artykule pt. *Biblioteki akademickie Ukrainy: współczesne tendencje i problemy budownictwa*, przedstawiając kilka przykładów budynków bibliotecznych, zarówno nowych, zaprojektowanych z myślą o bibliotekach, jak i starszych – zaadaptowanych do potrzeb danej biblioteki. Okazuje się, że na Ukrainie działa Państwowa Naukowa Biblioteka Architektury i Budownictwa im. W. Zabłotnego, która aktywnie angażuje się m.in. w informowanie opinii publicznej o potrzebie budowania bibliotek, jak i prowadzenie badań w tym zakresie (s. 144).

Aneta Kowalska i Urszula Matoga w tekście *Organizacja pracy bibliotek w kulturze zachodniej na przykładzie bibliotek austriackich i szkockich. Doświadczenia ze szkoleń i wyjazdów zagranicznych* omówiły lokalizację, architekturę, wyposażenie i działalność bibliotek, które miały okazję odwiedzić, głównie w ramach programu Erasmus. Wśród bibliotek tych znalazły się m.in. Biblioteka Politechniki Wiedeńskiej, Główna Miejska Biblioteka Publiczna w Wiedniu, Biblioteka Uniwersytetu w Glasgow oraz biblioteki publiczne w Duloch i w Dunfermline w Szkocji.

W artykule *Biblioteka jako przestrzeń fizyczna i społeczna w ocenie pracowników naukowych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie* Monika Jaworska przedstawiła historię biblioteki tejże uczelni oraz wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród pracowników naukowych. Badania dotyczyły przestrzeni fizycznej i społecznej biblioteki, jej budynku, wyposażenia, dostępności oraz atrakcyjności rozpatrywanej pod kątem miejsca sprzyjającego społecznej i kulturalnej aktywności. Dane statystyczne i wyniki badań ankietowych dotyczące zbiorów i ich wykorzystania w uniwersyteckiej bibliotece zaprezentowała Ewa Rzeska w tekście pt. *Zasoby biblioteki uczelnianej wobec potrzeb pracowników naukowych. Z doświadczeń Biblioteki Głównej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie*.

Z kolei Jadwiga Siemiątkowska w artykule *Organizacja przestrzeni z wolnym dostępem w Bibliotece Głównej Politechniki Warszawskiej* odwołała się do historii wolnego dostępu w bibliotekach i zmian, jakie ta forma wypożyczania zbiorów spowodowała w organizacji powierzchni bibliotecznej. Zwróciła uwagę na fakt, że obecnie w bibliotekach ludzie szukają miejsca do pracy grupowej, zapewniającego m.in. swobodę dyskusji. Autorka przedstawiła prace studentów Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, których celem było takie przeprojektowanie przestrzeni Biblioteki Głównej tejże uczelni aby stała się biblioteką nowoczesną, spełniającą oczekiwania użytkowników. W artykule omówione zostały najważniejsze problemy z jakimi spotykali się młodzi projektanci – wymieniono m.in. trudność stworzenia przestrzeni, która zaspokajałaby potrzeby zarówno użytkowników, jak i bibliotekarzy.

Joanna Kasprzyk-Machata w tekście *Ewolucja a może rewolucja? Bibliotekarz i jego środowisko pracy na przykładzie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* przedstawiła zmiany w funkcjonowaniu uniwersyteckiej biblioteki na przestrzeni kilkudziesięciu lat – zarówno w jej strukturze organizacyjnej, jak i warunkach lokalowych. Autorka omówiła etapy transformacji od niewielkiej biblioteki uczelnianej aż do dużego i nowoczesnego Dolnośląskiego Centrum Informacji Naukowej i Ekonomicznej.

Działalność kolejnej biblioteki naukowej zaprezentowała Ewa Penkalla w artykule *Czytelnik-humanista we współczesnej bibliotece naukowej. Rola i zadania pracowników obsługi na bazie doświadczeń ostatniej dekady pracy w PAN Bibliotece Gdańskiej*. Podobnie jak poprzedniczka, autorka opisała zmiany organizacyjne, technologiczne i lokalowe w bibliotece, przedstawiając dodatkowo wyniki przeprowadzonej na przełomie 2007/2008 r. ankiety na temat funkcjonowania Biblioteki Gdańskiej w jej nowej siedzibie. Szkoda, że autorka nie pokusiła się o powtórzenie ankiety, co pozwoliłoby na porównanie wyników badań. Podobnymi zagadnieniami zajęła się Ewa Rudnicka w artykule *Zarządzanie organizacją tradycyjnych zbiorów w bibliotece akademickiej na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej UWM w Olsztynie*.

Technologia RFID (*radio-frequency identification*), ułatwiająca zarówno proces udostępniania księgozbioru, jak i jego zabezpieczenie, jest wciąż dla wielu bibliotekarzy nowością. Warto zatem zapoznać się z artykułem Sylwii Bem i Marleny Borowskiej *RFID jako system wspomagający zarządzanie zasobami bibliotecznymi. Doświadczenia Biblioteki Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej*, w którym szczegółowo zostały omówione etapy wdrożenia technologii RFID w bibliotece, a także korzyści z tego wynikające.

Warto także zwrócić uwagę na artykuł Mileny M. Śliwińskiej *Jaka biblioteka jest potrzebna studentowi? Próba odpowiedzi na pytanie*. Autorka przeprowadziła interesujące rozważania na temat przyszłości bibliotek. Sta-

rała się odpowiedzieć na ważne pytania: Jaką funkcję będą pełnić biblioteki za kilka lat? Jaka będzie w nich rola bibliotekarzy? Czego będą oczekiwać użytkownicy? Czy bibliotekę odwiedzać będą wciąż czytelnicy, czy zastąpią ich użytkownicy korzystający jedynie z pomieszczeń i sprzętu biblioteki, a nie z jej zbiorów? W ostatnim artykule *Nie samą książką bibliotekarz żyje* Mateusz Paradowski zaprezentował pomysłowość pracowników Biblioteki Pedagogicznej w Elblągu, którzy swoje zainteresowania florystyczne wykorzystują do dekorowania pomieszczeń biblioteki na co dzień ale też przy okazji różnorodnych imprez i wystaw.

Teksty zawarte w publikacji *Fizyczna przestrzeń biblioteki* oscylują wprawdzie wokół jednego wątku, jakim jest architektura i aranżacja bibliotek, poruszają jednak również wiele innych ciekawych zagadnień pobocznych, takich jak rola bibliotek, ich zadania, czy też perspektywy na przyszłość. Szczególnej uwadze należy polecić artykuły przedstawiające przykłady bibliotek zagranicznych, interesujących zarówno pod względem ich aranżacji, jak i samej działalności. Niektóre z rozwiązań z powodzeniem można by zastosować w polskich bibliotekach.

WYDARZENIA

Festiwal *Ścieżkami Pisarzy*. Kraków 2014

Pierwszy trzydniowy Festiwal *Ścieżkami Pisarzy* odbył się w Krakowie. Kolejne edycje odbywać się będą w innych miastach Polski.

Na przestrzeni minionych dziesięcioleci można było zaobserwować skupianie się życia kulturalno-literackiego wokół przestrzeni kawiarnianych, ale także wokół szeroko pojętych instytucji kultury. Dalsza ewolucja tego zjawiska pozwoliła na wyznaczenie nieformalnych punktów spotkań ludzi pióra i stała się podstawą stworzenia mapy miejsc naznaczonych obecnością oraz aktywnością literatów a następnie zaproszenia wszystkich zainteresowanych do wspólnych przechadzek śladami pisarzy po kilku polskich miastach.

I edycja Festiwalu poświęcona była Krakowowi, którego ścieżki literackie zaprezentowane zostały podczas wydarzeń festiwalowych. Można było odwiedzić lokale o konotacjach literackich – w atmosferę miejsca wprowadzali właściciele, bywalcy i ludzie pióra. Na szlaku wycieczki znalazły się m.in. Ambasada Śledzia, Cafe Szafe, Piękny Pies i Vis-a-Vis. Festiwal był okazją do podzielenia się z publicznością ciekawymi anegdotami i wspomnieniami.

W ramach wydarzeń pierwszej edycji festiwalu, na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego została zorganizowana konferencja „Ścieżkami pisarzy. Miasto jako przestrzeń życia twórców”, podczas której poddano refleksji kwestię uwikłania twórcy i jego dzieła w przestrzeń miejską (i odwrotnie). Wykłady inaugurujące kolejne dni Festiwalu wygłosili dziekan Wydziału Polonistyki UJ dr hab. Jarosław Fazan, prof. dr hab. Marta Wyka, oraz prof. dr hab. Franciszek Ziejka.

Kolejny punkt Festiwalu pod hasłem „Wszystkie drogi prowadzą na Krupniczą” dawał uczestnikom możliwość zapoznania się z anegdotami

dotyczącymi dawnego Domu Literatów przy ul. Krupniczej 22, gdzie po II wojnie światowej zamieszkiwało 40 literatów, m.in. Jerzy Andrzejewski, Konstanty Ildefons Gałczyński, Stefan Kisielewski, Ewa Lipska, Sławomir Mrożek, Tadeusz Nowak, Tadeusz Peiper, Halina Poświatowska, Tadeusz Różewicz, Wisława Szymborska i Anna Świrszczyńska.

Źródło: http://wyborcza.pl/1,75475,15687291,Sladami_pisarzy_po_Krakowie__Pierwszy_taki_festiwal.html#ixzz2xd0GvF9X; <http://sciezkamipisarzy.pl/>
Marta Kunicka

Czytam w podróży... Herberta

„Czytam w podróży... Herberta”, to wspólny projekt Fundacji im. Zbigniewa Herberta oraz Klubu Herbertowskich Szkół. Biblioteka Narodowa oraz Instytut Adama Mickiewicza wystąpili w charakterze partnerów imprezy, która miała miejsce 23 lutego i odbyła się w 17 miastach w Polsce. Misją powstałej w 2010 roku Fundacji jest upowszechnienie twórczości poety.

W nawiązaniu do sondaży CBOS z 2011 r., z których wynika, iż blisko połowa dorosłych Polaków (41%) lubi czytać, Maria Dzieduszycka określiła, iż czas podróży to jeden z nielicznych momentów w zabieganym życiu, kiedy mamy czas na czytanie. Projekt „Czytam w podróży.... Herberta” stawia sobie za cel upowszechnienie twórczości Zbigniewa Herberta ale także popularyzację czytelnictwa w ogóle. Według twórców, czas jaki spędzamy w środkach komunikacji może być czasem na nadrobienie literackich zaległości. Jak podkreśla, wdowa po poecie, Katarzyna Herbertowa, autor *Pana Cogito* i *Rovigo* uwielbiał podróżować i dzielić się z czytelnikami swoim zachwytem nad światem.

W tym dniu uczniowie szkół, nie tylko Herbertowskich, i studenci wyższych uczelni rozdawali zakładki z fragmentami utworów Zbigniewa Herberta w środkach transportu, na przystankach i w przestrzeni miejskiej. Z zakładkami można było się spotkać także w wybranych księgarniach i bibliotekach.

Pierwsza edycja projektu miała miejsce w Bełchatowie, Brzegu, Częstochowie, Elblągu, Gdańsku, Kołobrzegu, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Piekarach Śląskich, Siemianowicach Śląskich, Słubicach, Słupsku, Trzebiatowie, Warszawie, Żerkowie i Żorach.

Źródło: [http://www.ksiazka.net.pl/index.php?id=28&tx_ttnews\[pointer\]=2&tx_ttnews\[tt_news\]=19325&tx_ttnews\[backPid\]=12&cHash=0ecfaf83be](http://www.ksiazka.net.pl/index.php?id=28&tx_ttnews[pointer]=2&tx_ttnews[tt_news]=19325&tx_ttnews[backPid]=12&cHash=0ecfaf83be)
Marta Kunicka

„New York Times” o polskich kryminalach

Mimo ogromnej popularności na świecie kryminalów z Wielkiej Brytanii, Skandynawii czy Stanów Zjednoczonych, także polskie powieści kryminalne zyskują rzesze fanów na całym świecie. Pogląd taki na łamach „New York Times” (z 19 marca 2014) zaprezentowała Ginanne Brownell w tekście *Move Over Scandinavian Noir, Here Comes the Polish Gumshoe*. W artykule pojawiają się nazwiska naszych największych gwiazd gatunku, czyli Joanny Bator, Joanny Chmielewskiej, Mariusza Czubaja, Małgorzaty Fugiel-Kużmińskiej, Joanny Jodełki, Marka Krajewskiego, Michała Kuźmińskiego, Zygmunta Miłoszewskiego, Olgi Tokarczuk, Michała Witkowskiego czy Marcina Wrońskiego.

Autorka analizuje rozwój gatunku na rodzimym gruncie oraz przybliża przesłanki, które zdecydowały o ogromnym sukcesie polskiego kryminału. Swoją przewagę na rynku wydawniczym literatura kryminalna zawdzięcza bogatej i burzliwej historii Polski w XX w. Polskie kryminały mają szansę zdobyć rzesze fanów na całym świecie, z powodzeniem są już publikowane we Francji, Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Izraelu i Turcji.

Źródło: <http://lubimyczytac.pl/aktualnosci/3725/new-york-times-zacheca-do-lektury-polskich-kryminalow>

Marta Kunicka

Targi książki w Indiach

Polska była gościem honorowym Międzynarodowych Targów Książki w New Delhi trwających od 15 do 22 lutego 2014. Był to również jeden z najważniejszych elementów obchodów 60-lecia stosunków dyplomatycznych Polski z Indiami. Nasz kraj reprezentowała m.in. Podsekretarz Stanu w MKiDN prof. Małgorzata Omilanowska.

Ta ośmiodniowa impreza jest organizowana od 1972 roku i przyciąga rzesze odwiedzających. Liczące ponad 1,2 mld mieszkańców Indie są ogromnym rynkiem wydawniczym, na którym prawie 12 tys. wydawców publikuje rocznie około 90 tys. tytułów w ponad 18 językach. W związku ze szczególną rolą Polski podczas tegorocznych Targów miała ona szansę na zaistnienie na rynku wydawniczym w Indiach, jak również zapoznanie się z jego specyfiką. W inauguracji targów udział wziął również Prezydent Indii, Pranab Mukherjee.

Na polskim stoisku prezentowane były nowości, literatura polska w przekładzie na angielski, odbywały się spotkania z autorami, warsztaty i wystawy. Polska przygotowała dwie specjalne wystawy: dotyczącą

literatury dziecięcej („Mały Chopin”), a także poświęconą życiu i twórczości Ryszarda Kapuścińskiego. Podczas Targów w Delhi obecni byli również współcześni autorzy polscy, m.in.: Jacek Dehnel, Wojciech Jagielski, Michał Rusinek, Olga Tokarczuk. Stoisku towarzyszyły dwie wystawy: „It’s a Strange World: 20 Illustrators from Poland” oraz „Poeta reportażu. Ryszard Kapuściński 1932–2007”.

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/posts/polska-gosciem-honorowym-miedzynarodowych-targow-ksiazki-w-new-delhi-4457.php>
Marta Kunicka

Międzynarodowe Targi Książki w Lipsku 13–16 marca 2014

Na Międzynarodowych Targach Książki swoją ofertę zaprezentowało 2 194 wystawców z 42 krajów. Podczas uroczystego otwarcia w sali koncertowej Gewandhaus indyjski pisarz i publicysta Pankaj Mishra otrzymał Nagrodę Porozumienia Europejskiego.

W ramach spotkania zorganizowano festiwal „Lipsk czyta”, w którym wzięło udział 3000 autorów. Pisarze czytali swoje dzieła w 400 miejscach w bibliotekach, restauracjach a nawet ... u weterynarza. Szczególne miejsce organizatorzy przewidzieli dla najmłodszych odwiedzających.

Festiwal ten jest jednym z największych festiwali książki w całej Europie i w przeciwieństwie do targów frankfurckich w Lipsku jest to wielkie święto przede wszystkim dla miłośników literatury. W tym roku gościem honorowym festiwalu była Szwajcaria, a tematem wiodącym rocznica pokojowej rewolucji w NRD.

Stoisko polskie zaprezentowało nowości wydawnicze, dorobek Programu Translatorskiego ©POLAND, oraz najciekawsze publikacje dla dzieci i młodzieży, jak również książki autorów zaproszonych w tym roku do Lipska. Jacek Dehnel i Szczepan Twardoch wzięli udział w prezentacjach niemieckich wydań swoich książek.

Podczas spotkania przyznano Nagrodę Lipskich Targów Książki w trzech kategoriach: beletrystyka, tłumaczenia i literatura faktu. W kategorii literatura faktu nagrodzony został Helmut Lethen, zaś w kategorii tłumaczenia nagrodę otrzymał Robin Detje.

Autorzy z Ukrainy: Jurij Andruchowycz i Andriej Kurkow opowiedzieli o wydarzeniach rozgrywających się obecnie w ich kraju.

Źródło: http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114877,15614553,Niemcy_Rozpoczely_sie_Miedzynarodowe_Targi_Ksiazki.html
Marta Kunicka

Mały Klub Bunkra Sztuki

Mały Bunkier Sztuki to przedsięwzięcie utworzone z myślą o najmłodszych odbiorcach sztuki. Na projekt ten składają się przede wszystkim warsztaty artystyczne dla dzieci w wieku 5–12 lat, realizowane w przestrzeni krakowskiej Galerii Bunkier Sztuki. Na spotkania zapraszani są przedstawiciele różnych dziedzin sztuki z Polski i z zagranicy. Warsztaty są tak zaprojektowane aby dać uczestnikom możliwość twórczej interakcji między artystami a uczestnikami, a także wzbogacenia wyobraźni, rozwinięcia wiedzy i zdolności artystycznych. Realizowane w ramach projektu zabawki są przedmiotami na granicy dzieła sztuki, odbiegającymi znacząco od oferty rynkowej. Unikatowa kolekcja zabawek stawia sobie za cel propagowanie sztuki współczesnej wśród dzieci i młodzieży a także rodziców. Każda zabawka jest sygnowana nazwiskiem autora oraz logo MKBS i jest tworzona w limitowanej edycji 100 sztuk. Od 2011 r. w ramach serii MKBS wydawane są książki artystyczne przeznaczone dla najmłodszych czytelników. Z reguły są to bajki antydyskryminacyjne, które poprzez działanie na wyobraźnię stawiają sobie za cel rozwijanie empatii, akceptacji własnych niedoskonałości, nauki różnorodności. Historie są ilustrowane tak, aby uwrażliwiać estetycznie dzieci od najmłodszych lat. Książki są nieszablonowe, nieraz niepokojące, oparte o wrażliwość twórców nie o schemat. Pierwsza książeczka wydana w ramach cyklu nosiła tytuł *Historia Myszk Franciszki i Magiczny Las* autorstwa Magdaleny Stoch z ilustracjami Marty Ruszkowskiej i Przemysława Czepurko oraz *Przygody Vendetty* Sylwii Chutnik z ilustracjami Mikołaja Małka. W ramach serii wydano jeszcze: *Dziewczynka ze światła* Małgorzaty Rejmer z ilustracjami Joanny Pawlik, *Kopciuszek idzie na wojnę* Sławomira Shutego z ilustracjami Agnieszki Piksy, *Marcin i pełnia w Zoo* Justyny Bargielskiej z ilustracjami Doroty Buczkowskiej i *Dzieci z jeziora* autorstwa Łukasza Orbitowskiego z ilustracjami Olafa Brzeskiego.

Do starszych odbiorców (13–18 lat), adresowana jest akcja „Poznajmy się! MKBS w mieście”. Ideą projektu jest zarażanie młodzieży sztuką współczesną, która sprzyja przełamywaniu barier, wzajemnemu poznaniu, komunikacji i budowaniu pozytywnych relacji.

Źródło: <http://bunkier.art.pl/?projekty=mal-y-klub-bunkra-sztuki>

Marta Kunicka

Pulitzer

Amerykańska nagroda Pulitza corocznie jest przyznawana za wybitne dokonania w dziedzinie dziennikarstwa, literatury i muzyki. Została ona

utworzona w 1917 r. przez dziennikarza i wydawcę węgierskiego pochodzenia, Josepha Pulitzera i już 4 czerwca tegoż roku przyznana po raz pierwszy. Działające przy Wyższej Szkole Dziennikarstwa Uniwersytetu Columbia jury, wyłania listę zwycięzców. Nagrody przyznawane są w 21 kategoriach; 20 kategorii jest honorowanych nagrodą pieniężną, a 21 kategoria „Służby publicznej” – złotym medalem.

Tegoroczną nagrodą w najważniejszej kategorii „Służby publicznej” nagrodzono amerykańską wersję brytyjskiego „Guardiana” – „Guardian US” oraz dziennik „The Washington Post”.

Źródło: http://www.hfhrpol.waw.pl/obserwatorium/index.php?option=com_content&view=article&id=4621:pulitzery-2014-rozdane&catid=43:zeswiata-swiat&Itemid=65
Marta Kunicka

Jerzy Pilch laureatem nagrody „Odra”

Nagroda miesięcznika „Odra” przyznawana jest wybitnym osobistościom pióra, muzyki i nauki już od 1961 r. Jej laureatami byli m.in.: Karl Dedecius, Ryszard Kapuściński, Ewa Lipska, Czesław Miłosz i Olga Tokarczuk. W tym roku kapituła postanowiła uhonorować tym zaszczytnym mianem Jerzego Pilcha za: „za wprowadzenie do literatury mikroświata polskiej społeczności luterskiej i przywrócenie diarystyce rangi sztuki, a szczególnie za wydane w minionym roku książki *Wiele demonów* i *Drugi dziennik*. Autor *Bezpowrotnie utraconej leworęczności* jest współcześnie postrzegany, jako jeden z najciekawszych językowo polskich autorów, na którego język ogromny wpływ wywarła pierwsza lektura – Biblia i ewangeliczne pieśni. Jerzy Pilch, pisarz, publicysta, dramaturg i scenarzysta filmowy pochodzi z rodziny ewangelickiej ze Śląska Cieszyńskiego. Tematyka stron rodzinnych pisarza bardzo często pojawia się w jego twórczości. Był felietonistą „Tygodnika Powszechnego”, „Polityki”, „Dziennika” i „Przekroju”. W 1988 r. zadebiutował tomem opowiadań *Wyznania twórcy pokątniej literatury erotycznej*, nagrodzonym Nagrodą Fundacji im. Kościelskich (1989). Cztery z jego publikacji znalazły się w finale nagrody Nike (w 2001 r. powieść *Pod Mocnym Aniołem* została uhonorowana tą nagrodą). Dwukrotnie jego utwory znalazły się na liście stu najlepszych książek w USA wytypowanych przez magazyn Kirkus Reviews (*Tysiąc spokojnych miast* i *Moje pierwsze samobójstwo*).

Drugi dziennik poświęcony jest przede wszystkim chorobie pisarza i literackich sposobach radzenia sobie z nią. Obok osobistych przemyśleń powieść zawiera wiele anegdot i nawiązań do bieżących wydarzeń. Powieść *Wiele demonów* jest określana jako święto opowieści – mądrej

i rozbuchanej, snutej arcybogatym językiem, pełnej zaskakujących zdarzeń i smakowitych detali. Zdobí ją niesamowita atmosfera poststalinowskich lat pięćdziesiątych.

Źródło: <http://culture.pl/pl/artykul/pilch-laureatem-nagrody-odry>
Marta Kunicka

BIBLIOTEKA AWF w KATOWICACH
MATERIAŁY • ZBIORY • WYDARZENIA

OMÓWIENIA • 166

INFORMACJE • 172

NOWOŚCI W ZBIORACH • 177

WYDAWNICTWA AWF • 196

ADAM CICHOSZ
*Akademia Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach*

Henryk Kocój: *Dyplomaci sascy wobec powstania kościuszkowskiego*. – Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2013. – 443 s. – ISBN 978-83-2333537-5

**Na linii Warszawa – Drezno – Berlin – Wiedeń – Londyn
W dobie powstania kościuszkowskiego**

W 220 rocznicę wielkiego zrywu niepodległościowego

Wydane nakładem zasłużonej dla nauki polskiej oficyny wydawniczej Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego najnowsze opracowanie Henryka Kocója *Dyplomaci sascy wobec powstania kościuszkowskiego* oparte na pierwotnych materiałach źródłowych przybliży czytelnikowi, zwłaszcza temu szczególnie wrażliwemu historycznie i poznawczo, niezwykle oryginalne i ważne, a przy tym mało znane relacje dyplomatów saskich z okresu wiekopomnego zrywu niepodległościowego Polaków. Powstanie było także impulsem do dyplomatycznej gry o wielką stawkę rozbioru Rzeczypospolitej i zbliżającego się nieuchronnie jej ostatecznego podziału i likwidacji. Zważywszy że stosunki z Saksonią, zwłaszcza w okresie Sejmu Czteroletniego i w dobie rozbiorów, nie zostały dotychczas wyczerpująco zbadane, najnowsza książka Henryka Kocója jest w tej mierze dziełem znaczącym, niezwykle interesującym i wartościowym.

To cenne opracowanie źródłowe jest przedsięwzięciem wybitnego znawcy przełomu XVIII/XIX w., a zatem okresu rewolucji francuskiej i narodowo-wyzwoleńczych powstań Polaków. Twórca wielu dzieł Henryk Kocój, senior historyków polskich, wybitny badacz archiwista, opracował i wydał tylko w pierwszej dekadzie XXI stulecia aż trzynaście obszernych tomów, w których z właściwą sobie dokładnością i dociekliwością badawczą przybliży dzieje ojczyzny Rzeczypospolitej i Europy okresu drugiej połowy XVIII i pierwszej połowy XIX stulecia.

Recenzowany tom zawiera przede wszystkim raporty posłów saskich: z Warszawy – Johanna Jakoba Patza i z Berlina – Friedricha Augusta Zinzendorfa (te są najistotniejsze, zwłaszcza, że dyplomata ten opracowywał je

w Berlinie w 1794 r.). Zinzendorf był znakomitym skądinąd znawcą i ekspertem tkwiącym w centrum wielkiej polityki ówczesnej Europy, w tym wydarzeń narodowo-wyzwoleńczych w okupowanej Polsce i trafnie oceniał złożoność sytuacji, uwzględniając przy tym mocarstwowe, dalekosiężne interesy zarówno Prus jak też Rosji. Do wartościowych należy zaliczyć także depesze saskiego ministra spraw zagranicznych Johanna Adolfa Lossa do saskiego posła w Londynie Hansa Moritza Brühla, tym bardziej, że w jednej z depesz przekazanych z końcem 1794 r. zawarł on konkluzję minimalizującą wartość zgromadzonych w gotowości do działań zbrojnych wojsk pruskich, które wyznaczono do ostatecznego rozprawienia się z powstańcami.

W opracowaniu Henryka Kocója na szczególną uwagę zasługują także relacje posła Johanna Hilmara Adolfa Schönfelda i jego następcy Reinholda, którzy byli przedstawicielami Drezna w Wiedniu, a także instrukcje ministra spraw zagranicznych Saksonii Johanna Rudolfa Lossa kierowane do posłów, w tym także do Hansa Moritza Brühla.

Henrykowi Kocójowi w toku żmudnych prac archiwalnych w zasobach Sächsisches Hauptstaatsarchiv Dresden udało się napotkać wśród pierwotnych materiałów źródłowych francuskojęzyczną korespondencję (H. Kocój posługuje się biegle językami niemieckim i francuskim) do Zinzendorfa, którą skierował z Wiednia Schönfeld. Znamienną cechą Kocója jest niezwykła umiejętność zestawiania faktów i zdarzeń, ich twórców i mechanizmów sprawczych – rezultatem jest rzeczowa i dopracowana całość. Efekty badań tego wybitnego znawcy omawianego okresu w dziejach Rzeczypospolitej należą do niezwykle oryginalnych i najciekawszych w polskiej i europejskiej historiografii. Może się wydawać niekiedy, że cytowane przez autora źródła i ogrom przypisów są aż nadto wyeksponowane albo zbyt rozbudowane, jednakże wyczerpująco uwiarygodniają one sedno dociekań zamiaru – to trzeba podkreślić – niezwykle złożonego w przyjętym założeniu naukowo-badawczym. Recenzowane dzieło – jak dotychczas ostatnie, już wszakże ponad osiemdziesięcioletniego autora – jest opracowaniem przez wielu oczekiwanym i bardzo potrzebnym. Znacząco wzbogaca ono dotychczasowy stan wiedzy i historiografii poświęconej insurekcji kościuszkowskiej.

Szczególnego rodzaju rarytasem dla historyka archiwisty są raporty Patza – źródło wielu istotnych informacji dotyczących istoty i przebiegu powstania kościuszkowskiego, obok których trudno przejść obojętnie. Z tych to właśnie dokumentów czytelnik dowiaduje się także i o tym, że mieszkańcy Warszawy nie dysponowali właściwym rozeznanieniem sytuacyjnym odnośnie do dramatycznego położenia Rzeczypospolitej, jako że władze polskie posługiwały się propagandą i w celach taktycznych uciekały się do dezinformacji. Patz w swych relacjach opisywał z pasją i dokładnością nastroje panujące w stolicy, zwłaszcza podczas oblężenia przez wojska pruskie, oraz w przededniu kapitulacji. I jakkolwiek w jego dyplomatycznych notach, niepozbawionych uznania i podziwu dla polityki mocarstw zabor-

czych wobec Polaków, wyraził swoje oburzenie wobec wydanej przez Tadeusza Kościuszkę proklamacji, w której nie okazano jego zdaniem należytego szacunku i respektu pod adresem władców Prus i Rosji (np. chociażby depesza do Lossa z 11 kwietnia 1794 r.), to reprezentant drezdeńskiego dworu w swoich relacjach nie pominął także brutalnych zachowań strony zaborcy rosyjskiego wobec Polaków.

Na początku swych obserwacji i analiz głównym przywódcą insurekcji Patz uznawał Hugona Kołłątaja a także Ignacego Potockiego. Natomiast Naczelnika Tadeusza Kościuszkę traktował drugorzędnie, by z czasem – to akcentuje w depeszach – odnieść się z szacunkiem do jego poczynañ. W swych raportach (a podobne treści zawierają depesze ministra Lossa), wyrażał obawę o to, że dwór drezdeński popiera powstańców. Jakkolwiek nie ujawniał złych intencji i uprzedzeń do Polaków jak jego poprzednik – August Franciszek Essen – to jednak, analizując działania państw zaborczych, odrzucał szanse Polaków na odzyskanie niepodległości. Przytaczał przy tym z ironią i pogardą postawy i zachowania tych patriotów, którzy byli przeciwni redukcji wojsk Antoniego Madalińskiego, charakteryzując jego wymarsz do Krakowa jako „nierozsądny wybryk”.

Czytelnik dostrzeże też dramatyzm relacji Patza u schyłku insurekcji, kiedy omawiał on opuszczenie Warszawy przez ludność i relacjonował przebieg spotkania Stanisława Augusta Poniatowskiego z Michałem Replinem w Grodnie, gdzie ten, nie kryjąc satysfakcji, obwieścił królowi, że Polski już nie ma i rychły rozbiór Rzeczypospolitej jest nieunikniony.

Kocój rzetelnie i efektywnie wydobył z drezdeńskiego archiwum pełną korespondencję Patza, a przy tym dokonał trafnego wyboru najistotniejszych dokumentów od początku aż po upadek insurekcji. Ale konstrukcja i koncentracja zainteresowań badawczych dotyczy głównie tych sprawozdań, w których znajdują się dotychczas nieznane lub też upublicznione w niewielkim zakresie i w nieznacznym stopniu dostrzeżone przez krytyków depesze. Są to źródła niezwykle cenne.

Z namysłem i rozwagą Henryk Kocój wybiera ze źródeł i publikuje najbardziej interesujące załączniki z korespondencji saskiego dyplomaty do swych mocodawców, takie jak memoriały Josipa Igelströma z okresu poprzedzającego wybuch powstania. Dokumenty te zawierają ocenę stanu obaw Rosjan o skuteczność polskich wystąpień powstańczych, oraz ich porównanie do wydarzeń towarzyszących rewolucyjnej Francji. Natomiast list Stanisława Augusta Poniatowskiego z 21 listopada 1794 r. skierowany do carycy Katarzyna II Kocój trafnie ocenia jako interesujący, tym bardziej, że caryca za trudne położenie Polaków obarczała ich samych, uznając, że niepotrzebnie wywołali powstanie.

Jednak nie mniej ważnymi od relacji Patza wydają się być depesze Zinzendorfa, wówczas dyplomaty saskiego rezydującego w Berlinie. Oceniał on wówczas, że polityka Austrii ograniczy się do udzielania azylu tym, którzy

w Galicji mieli gwarantowane prawa własności. Zinzendorf z wyczuciem i precyzją śledzi politykę Katarzyny II wobec zbuntowanych Polaków. Ocenia, że Rosja zmierza za wszelką cenę do utrzymania w Polsce swoich wpływów, z ambicjami głównego arbitra przyszłych rozstrzygnięć dotyczących dalszych losów Polski. Zinzendorf tuż po upadku powstania wyraził bardzo niepokojący pogląd, że Rzeczpospolita zamieniła się w rosyjską prowincję, o czym informował 12 grudnia 1794 r. Lossa i Reinholda.

Patz nie spodziewał się wybuchu powstania kościuszkowskiego i dał temu wyraz w depeszy do Drezna z 22 maja 1794 r., oceniając jako niezwykły, o czym już wspomniano, „wybryk Madalińskiego”. Nie przewidywał, jak potoczyć się mogą dalsze losy powstania – przysięgę Kościuszki na Rynku Krakowskim i manifest Naczelnika przyjął z niedowierzaniem. Przekonywał, że odezwa Kościuszki do narodu jest dokumentem pozbawionym prawdy i należy do płomiennych, nietrwałych, aczkolwiek dobrze zredagowanych jako uniwersał tekstów. Wyrażał też niewiarę w niepodległościowy zryw Polaków, który zakończyć się może tylko niepowodzeniem. Patz kilkakrotnie, systematycznie przestrzegał władcę saskiego i zachęcał do dementowania obiegowych informacji o tym, że elektor popiera skazanych na klęskę powstańców. W depeszy z 19 kwietnia 1794 r. natomiast stwierdza, że nie należało nieszczęśliwego narodu doprowadzać do ostateczności, co zapewne było wyrazem jego stosunku do rozruchów warszawskich.

Dramatyczne są relacje Patza u schyłku powstania, gdy trwały już przygotowania króla do opuszczenia stolicy w ostatnich dniach Rzeczypospolitej. Obserwując z bliska, jak upada państwo, które było potęgą, w ostatniej depeszy z 22 listopada 1795 r. relacjonuje złożoność narodowego zrywu niepodległościowego w Rzeczypospolitej.

Imponującą staranność i wierność przekazu Henryka Kocója dostrzegło wielu znakomitych krytyków. Andrzej Zahorski, z wielkim znawstwem odnoszący się do roli, jaką odegrał Patz, zarzucał temu posłowi błędne przypisanie udziału Austriaków i Prusaków w bitwie pod Maciejowicami, doceniał jednak znaczenie jego korespondencji. Całokształt dokonań Henryka Kocója ocenia Zahorski jako niezmiernie ważną i pożyteczną pracę. Celowe wydaje się także przytoczenie opinii, jaką wyraził znakomity historyk Władysław Zajewski, znany z wielu krytycznych spostrzeżeń prezentowanych w przeszłości. Podkreśla on doniosłość badań Henryka Kocója i wnikliwość analizy zabiegów dyplomatycznych ze strony dyplomatów obcych państw, nie tylko w kwestiach insurekcji kościuszkowskiej, co w konsekwencji znacząco wzbogaca historiografię tego okresu dziejów. Warto przytoczyć stanowisko Zajewskiego, kiedy zwraca uwagę, że w dokumentach saskiego dyplomaty znaleziono listę targowiczian z zaznaczonymi krzyżykiem nazwiskami zdrajców. Relacje Patza określa jako wstrząsające i najbardziej dramatyczne odkrycia z okresu naszej nowożytnej historii. Zajewski stwierdza, że prace Henryka Kocója mają zapewnione na trwałe miejsce w historiografii

insurekcji kościuszkowskiej. Jerzy Michalski natomiast, oceniając relacje Patza, dostrzega jego ograniczone możliwości analityczne i fakt, że najcenniejszych informacji dostarczyli temu dyplomacie biskup kujawski Józef Rybiński i marszałek Fryderyk Moszyński. Słusznie przy tym zauważa, że w Warszawie nie było ambasady saskiej a jedynie przedstawicielstwo niższej rangi. Bardzo interesującą opinię wyraził niedawno zmarły Bartłomiej Szyndler, krytyk dzieł Henryka Kocója na łamach „Przeglądu Humanistycznego” [Szyndler, 2011, s. 137–138], który uznał wszystkie dzieła Henryka Kocója za zasługujące na uwagę zwłaszcza badaczy meandrow dyplomacji w dobie oświecenia, a także historyków wojskowości. Andrzej Harmeliński w *Szyfrowych raportach Patza* natomiast twierdzi, że insurekcja kościuszkowska jest w naszych dziejach okresem wciąż budzącym wielorakie zainteresowania, bynajmniej nie tylko historyków. Jednak problematykę wizerunku dziejów, zdarzeń i wydarzeń, ich złożoności i znaczenia dla istnienia Rzeczypospolitej znajdujemy zwłaszcza w bogatym przekazie m.in. Marii Boguckiej i Jerzego Koweckiego.

Kocój we wstępie swego opracowania odnosi się z należnym szacunkiem i właściwą sobie elegancją do śp. Zofii Libiszowskiej, z którą w latach sześćdziesiątych minionego wieku dokonywał żmudnych poszukiwań w obcych archiwach. Już wówczas dotarł do wykorzystanych w recenzowanym opracowaniu nieznanych dotychczas relacji dyplomatycznych posłów saskich, w tym także korespondencji z Berlina Friedricha Augusta Zinzendorfa, pisanej trudnym językiem, zawierającej liczne skróty stosowane zwłaszcza w nazewnictwie, jednakże znaczącej i przez tę trudność nie wykorzystaną – jak należałoby się spodziewać – nawet przez znanego historyka niemieckiego Erharda Moritza w pracy *Preußen und der Kościuszko – Aufstand 1794* [Moritz, 1968].

Dzieło Henryka Kocója zawiera liczne dowody – znajduję w nim ważne dokumenty źródłowe, rzetelnie opracowane analizy naświetlające niezwykle wartościowe historycznie i poznawczo elementy ówczesnej sytuacji międzynarodowej w Europie. To zasługująca na uwagę wartość dodana, jako że oddaje rzeczywistość w rozwoju stosunków bilateralnych, w tym także rosyjsko-tureckich. W depeszach Zinzendorfa z 26 kwietnia i 21 czerwca 1794 r. Loss eksponuje, nie bez satysfakcji, opinię, że powstańcy nie mogli liczyć na żadną pomoc dworu wiedeńskiego. Wyraża też pogląd, że caryca zaakceptuje propozycję ostatecznego rozbioru polski. Zdecydowanie, trafnie i z całą mocą podkreślał, że sprawy polskie znajdowały się w centrum zainteresowania Katarzyny II.

Znakomitemu autorowi i wydawcy, jakim z pewnością jest Henryk Kocój, mimo imponującej staranności, nie udało się uniknąć drobnych i nielicznych niedoskonałości, takich jak brak dokładniejszej charakterystyki posłów saskich. Nie ustalono także imienia Reinholda, drezdeńskiego dyplomaty w Wiedniu albo je pominięto. Nie opracowano ponadto indeksu

osób, a także nazw geograficznych, które mogłyby wspomóc zainteresowania czytelników. Dyskusyjne pozostaje opublikowanie listów, depesz i raportów w oryginale, bowiem ogranicza to przystępność tych dokumentów. Wystąpił błąd w pisowni nazwiska Kamińskiego (jest Kamiński). Zapewne autor miał na myśli Michała Ignacego Kamińskiego, który w 1792 r. uczestniczył w walkach z interwentami rosyjskimi pod Wiszniopolem, a po bitwie pod Szczekocinami ten waleczny kawaler Krzyża Orderu Virtuti Militari został generałem majorem. W bitwie pod Maciejowicami został wzięty do niewoli rosyjskiej.

Drobne i nieliczne uchybienia, bynajmniej nie obniżają jakości tego cennego opracowania. Jest ono ze wszech miar godne polecenia każdemu znawcy epoki. Stanowi ważne źródło poznania nie tylko wewnętrznej sytuacji Rzeczypospolitej w dobie insurekcji kościuszkowskiej, lecz także międzynarodowych aspektów kościuszkowskiego zrywu niepodległościowego. Jest tym samym wartościowym i wielopłaszczyznowym dopełnieniem historycznego przekazu faktów o insurekcji kościuszkowskiej.

Bibliografia

Moritz E. (1968), *Preußen und der Kościuszk - Aufstand 1794: zur preußischen Polenpolitik in der Zeit der Französischen Revolution*. Berlin.

Szyndler B. (2011), Rec: *Relacje austriackiego dyplomaty z powstania kościuszkowskiego*. Oprac. H. Kocój. Kraków 2009. „Przegląd Humanistyczny”, nr 1, s. 137–138.

**AKTUALNY WYKAZ CZASOPISM DOSTĘPNYCH
W BIBLIOTECĘ GŁÓWNEJ AWF
IM. JERZEGO KUKUCZKI W KATOWICACH**

Czasopisma zagraniczne

1. Acta Universitatis Carolinae. Kina-
thropologica
2. Acta Universitatis Palackianae Olomu-
censis. Gymnica
3. Aktiv Laufen
4. Archives of Physical Medicine and Re-
habilitation
5. Exercise and Sport Sciences Reviews
6. Exercitatio Corpolis – Motus – Salus
7. Fiziceskaa Kultura v Skole
8. Fussballtraining
9. Gait & Posture
10. International Journal of Sports Medicine
11. JOPERD - Journal of Physical Educa-
tion, Recreation and Dance
12. Journal of Science and Medicine in Sport
13. Journal of Sport and Tourism + on-line
14. Lab Times
15. Leichtathletik
16. Leichtathletiktraining
17. Manuelle Medizin
18. Marketing Science
19. Medicine & Science In Sports Exercise
20. Olympisches Feuer
21. Physio Active
22. Physio Science
23. Pt Zeitschrift fur Physiotherapeuten
24. Research Quarterly for Exercise and
Sport
25. Science

26. Swimming World Magazine
27. Telesna Kultura
28. Teoria i Praktika Fiziceskoj Kultury
29. University Sports Magazine

Czasopisma polskie

**I. BIBLIOTEKOZNAWSTWO. INFORMA-
CJA NAUKOWA. BIBLIOGRAFIA**

1. Bibliografia Bibliografii Polskich
2. Bibliotekarz
3. Bibliotheca Nostra
4. Polska Bibliografia Bibliologiczna
5. Przegląd Biblioteczny
6. Rocznik Biblioteki Narodowej
7. Zagadnienia Informacji Naukowej

**II. NAUKI EKONOMICZNE. ZARZĄDZA-
NIE. SOCJOLOGIA. PRACA. STATYSTYKA**

1. Auxilium Sociale Novum
2. Brief
3. Controlling i Rachunkowość Zarządcza
4. Człowiek i Zdrowie
5. Ekonomista
6. Logistyka
7. Marketing i Rynek
8. Marketing w Praktyce
9. Nowe Zarządzanie Kryzysowe w Prak-
tyce (pozycja wymiennokartkowa)
10. Organizacja i Kierowanie
11. Personel i Zarządzanie

-
12. Praca i Nauka za Granicą
 13. Problemy Jakości
 14. Przegląd Organizacji
 15. Przegląd Polsko-Polonijny
 16. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej
 17. Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego
 18. Rozprawy Społeczne
 19. Scientific Journal. Service Management
 20. Studia Periegetica. Zeszyty Naukowe WWSTiZ w Poznaniu
 21. Studia Socjologiczne
 22. Szkolnictwo Wyższe : informator statystyczny
 23. Turystyka (seria Informacje i Opracowania Statystyczne)
 24. Zeszyty Historyczne AWF we Wrocławiu
 25. Zeszyty Naukowe. Ekonomiczne Problemy Turystyki / US
 26. Zeszyty Naukowe. Ekonomiczne Problemy Usług / US
 27. Zeszyty Naukowe MWSE w Tarnowie
 28. Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula
- III. NAUKA. EDUKACJA. PEDAGOGIKA. SZKOLNICTWO
1. Academia : magazyn PAN
 2. Akademicki Przegląd Sportowy
 3. Auxilium Sociale Novum
 4. Biuletyn Akademii Obrony Narodowej
 5. Chowanna
 6. Deutsch Aktuell
 7. Edukacja Ustawiczna Dorosłych
 8. English Matters
 9. Eunomia : miesięcznik raciborskiej PWSZ
 10. Forum Akademickie
 11. Homines Hominibus. Zeszyty Naukowe WSPiA w Poznaniu
 12. Komputer Świat
 13. Nauka
 14. Nauka i Szkolnictwo Wyższe
 15. Nowa Szkoła
 16. Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze
 17. Rekord : pismo AWF w Katowicach
 18. Rocznik Pedagogiczny
 19. Rozprawy Społeczne
 20. Sekrety Nauki
 21. Studia Humanistyczne / AWF Kraków
 22. Szkolnictwo Wyższe : informator statystyczny
 23. Szkoła Specjalna
 24. Świat Nauki
 25. Wiedza i Życie
 26. Zeszyty Historyczne AWF we Wrocławiu
- IV. WOJSKO. OBRONNOŚĆ
1. Bezpieczeństwo
 2. Biuletyn Akademii Obrony Narodowej
 3. Nowe Zarządzanie Kryzysowe w Praktyce (pozycja wymiennokartkowa)
 4. Przegląd Obrony Cywilnej
 5. Wiedza Obronna
- V. NAUKI BIOLOGICZNE. EKOLOGIA. ANTROPOLOGIA. BIOCHEMIA
1. Anthropological Review
 2. Antropomotoryka
 3. Aura
 4. Biology of Sport
 5. Human Movement
- VI. MEDYCYNĄ. HIGIENA. REHABILITACJA
1. Acta Balneologica
 2. Baltic Journal of Health and Physical Activity
 3. Ból
 4. Człowiek i Zdrowie
 5. Fizjoterapia
 6. Fizjoterapia Polska
 7. Food Forum
 8. Journal of Physical Education & Health. Social Perspective
 9. Kardioprofil
 10. Medicina Sportiva
 11. Medicina Sportiva Practica
 12. Medycyna Manualna
 13. Medycyna Sportowa
 14. Ortopedia, Traumatologia i Rehabilitacja
 15. Pediatria Polska
 16. Polish Journal of Rehabilitation Research
 17. Polski Merkuriusz Lekarski
 18. Postępy Rehabilitacji
 19. Praktyczna Fizjoterapia & Rehabilitacja

20. Przegląd Medyczny UR i NIL w Warszawie
 21. Rehabilitacja Medyczna
 22. Rehabilitacja w Praktyce
 23. Roczniki PZH
 24. Sport Niepełnosprawnych
 25. Studia Medyczne
 26. Terapia : uzależnienia i współuzależnienia
 27. Zdrowie, Kultura Zdrowotna, Edukacja
 28. Zeszyty Naukowe. Wychowanie Fizyczne i Fizjoterapia / PO
 29. Żyjmy Dłużej
- VII. WYCHOWANIE FIZYCZNE. SPORT. KULTURA FIZYCZNA. KULTURYSTYKA
1. Akademicki Przegląd Sportowy
 2. Antropomotoryka
 3. Asystent Trenera
 4. Baltic Journal of Health and Physical Activity
 5. Biblioteczka Piłki Nożnej
 6. Biology of Sport
 7. Biuletyn Sekcji Historii PTNKF
 8. Body Life
 9. Cross
 10. Góry : górski magazyn sportowy
 11. Handball Polska
 12. Human Movement
 13. IDO Movement for Culture
 14. Jezyk : biuletyn informacyjny Stowarzyszenia Olimpiady Specjalne Polska
 15. Journal of Human Kinetics
 16. Journal of Physical Education & Health. Social Perspective
 17. Kronika / AWF Poznań
 18. Kultura Fizyczna
 19. Kulturystyka i Fitness
 20. Lekkoatleta
 21. Magazyn Rowerowy
 22. Magazyn Trenera
 23. Medicina Sportiva
 24. Medicina Sportiva Practica
 25. Medycyna Sportowa
 26. Physical Culture and Sport. Studies and Research
 27. Piłka Nożna : tygodnik
 28. Piłka Nożna - Trening
 29. Polish Journal of Sport & Tourism / AWF Warszawa. ZWWF Biała Podlaska
 30. Polska Siatkówka
 31. Prace Naukowe AJD w Częstochowie. Kultura Fizyczna
 32. Prawo Sportowe (pozycja wymiennokartkowa)
 33. Przegląd Sportowy
 34. Rocznik Naukowy / AWFIS Gdańsk
 35. Roczniki Naukowe WSWFiT w Białymstoku
 36. Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu
 37. SKI: magazyn dla narciarzy
 38. Sport
 39. Sport dla Wszystkich
 40. Sport Niepełnosprawnych
 41. Sport Wyczynowy
 42. Studia Humanistyczne / AWF Kraków
 43. Trainer
 44. Trends in Sport Sciences
 45. Trener
 46. Wychowanie Fizyczne i Sport
 47. Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne
 48. Zdrowie, Kultura Zdrowotna, Edukacja
 49. Zeszyty Metodyczno-Naukowe / AWF Katowice
 50. Zeszyty Naukowe. Prace Instytutu Kultury Fizycznej / US
 51. Zeszyty Naukowe. Wychowanie Fizyczne i Fizjoterapia / PO
 52. Zeszyty Naukowe WSKFiT / Pruszków
 53. Żagle
 54. Żyjmy Dłużej
- VIII. KRAJOZNAWSTWO. TURYSTYKA. REKREACJA
1. Aura
 2. Cross
 3. Folia Turistica
 4. Góry : górski magazyn sportowy
 5. Hotelarz
 6. National Geographic Polska
 7. Pamiętnik Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego
 8. Physical Culture and Sport. Studies and Research
 9. Płaj
 10. Problemy Turystyki i Hotelarstwa

-
11. Problemy Turystyki i Rekreacji / SGTiR	25. Zeszyty Naukowe WSKFiT / Pruszków
12. Roczniki Naukowe WSWFiT w Białymstoku	26. Zeszyty Naukowe WSTiJO w Warszawie. Turystyka i Rekreacja
13. Studia Periegetica : zeszyty naukowe WWSTiZ w Poznaniu	
14. Sudety	IX. DZIENNIKI, TYGODNIKI, MIESIĘCZNIKI - OGÓLNE
15. Tatarnik	1. Auto Motor i Sport
16. Turystyka (seria: Informacje i Opracowania Statystyczne)	2. Auto Świat
17. Turystyka i Rekreacja / AWF Warszawa	3. Do Rzeczy
18. Turyzm	4. Dziennik Gazeta Prawna
19. Wiadomości Turystyczne	5. Polska Dziennik Zachodni
20. Wierchy	6. Focus
21. Zeszyty Naukowe. Ekonomiczne Problemy Turystyki / US	7. Forum
22. Zeszyty Naukowe. Ekonomiczne Problemy Usług/ US	8. Gazeta Wyborcza
23. Zeszyty Naukowe. Turystyka i Rekreacja / PO	9. Newsweek Polska
24. Zeszyty Naukowe WSHiT w Częstochowie	10. Polityka
	11. Rzeczpospolita
	12. Sukces
	13. Uważam Rze
	14. Wprost

BAZY DANYCH DOSTĘPNE W BIBLIOTECĘ GŁÓWNEJ AWF IM. JERZEGO KUKUCZKI W KATOWICACH

Bazy własne biblioteki:

- PROLIB
Obejmuje całość zbiorów zgromadzonych w Bibliotece Głównej Akademii Wychowania Fizycznego.
- BIBLIOGRAFIA M21
Zawiera dorobek naukowy pracowników AWF (prace zwarte, artykuły, udział w konferencjach naukowych), prace magisterskie i doktorskie oraz Bibliografię Zawartości Czasopism (informacje bibliograficzne o zawartości wybranych tytułów czasopism polskich z zakresu kultury fizycznej, sportu, edukacji obronnej, nauk biologiczno-medycznych, rehabilitacji oraz turystyki i rekreacji).

W ramach serwisu EBSCO:

- Academic Search Complete
- Medline
- SPORTDiscuss with Full Text
- Hospitality and Tourism Complete

W ramach krajowej licencji (na platformie WBN):

- Wydawnictwo ELSEVIER
- Wydawnictwo SPRINGER
- Czasopisma wydawnictwa WILEY & BLACKWELL
- Czasopismo NATURE
- Czasopismo SCIENCE
- Baza WEB OF KNOWLEDGE
- Baza SCOPUS

Na platformie OVID – czasopisma elektroniczne:

- Sports Medicine
- American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation
- Drugs in R & D
- Spine
- Baza MEDLINE(R)

WYKAZ KSIĄŻEK ZAREJESTROWANYCH W BIBLIOTECĘ GŁÓWNEJ AWF W KATOWICACH W I KWARTALE 2014 ROKU

Encyklopedie ogólne, informatyka, bibliotekoznawstwo, bibliografie, ogólne podstawy wiedzy i kultury

Bibliografi@ : źródła, standardy, zasoby : praca zbiorowa / pod red. J. Franke ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Warszawa : Wydaw. SBP, 2013. (Nauka, Dydaktyka, Praktyka ; 145). Sygn.: CZYT. 49010

CHOLEWA E.: *Adnotowana bibliografia „Pamiętnika Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego” : tom 1-20 (1992-2011)*. Kraków : Polskie Tow. Tatrzańskie, 2013. Sygn.: CZYT. 01

MAŁOLEPSZY E., PŁOMIŃSKI A., BAKOTA D.: *Podstawy turystyki : przewodnik bibliograficzny dla studentów* / Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie. Częstochowa : Wydaw. im. Stanisława Podońskiego AJD, 2013. Sygn.: CZYT. 01

PABIAN B.: *Wprowadzenie do wiedzy o kulturze : podręcznik dla studentów kierunków turystycznych i ekonomicznych*. Katowice : Wydaw. UE, 2013. (Podręcznik / [Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach]). Sygn.: CZYT. 00

RUSZCZAK A.: *Bibliografia zawartości Almanachu Karpackiego „Plaj” tomów od 1 do 25 wydanych w latach 1986-2002*. Warszawa : Tow. Karpackie, 2004. Sygn.: CZYT. 01

Sieci neuronowe w inżynierii biomedycznej / red. t. R. Tadeusiewicz [i in.] ; Polska Akademia Nauk. [Warszawa] : Akad. Oficyna Wydaw. „Exit”, cop. 2013. (Inżynieria Biomedyczna : podstawy i zastosowania ; t. 9). Sygn.: CZYT. 57

Filozofia, psychologia, religia

BIAŁAS M.: *Teologiczno-antropologiczne podstawy wychowania chrześcijańskiego w aspekcie szczęścia i cierpienia* / Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu. Poznań : Wydaw. Nauk. WSPiA, 2012. Sygn.: CZYT. 2

KOWALCZUK R., SIECZYŃSKI T.: *Psychologia i socjologia pracy : książka pomocnicza dla policealnego studium zawodowego*. Wyd. 3. Warszawa : Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, 1987. Sygn.: CZYT. 331

Kultura fizyczna a różnice i nierówności społeczne : praca zbiorowa / pod red. nauk.

Z. Dziubińskiego i M. Lenartowicza ; Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa : AWF : SALOS RP, 2013. (Monografie SALOS RP). Sygn.: CZYT. 796:316

SKARBK K., WROŃSKA I.: *Diagnoza i wspomaganie rozwoju psychoruchowego dziecka w wieku przedszkolnym : wskazówki dla nauczycieli dotyczące organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej*. Kraków : Centrum Edukacyjne „Bliżej Przedszkola”, 2013. Sygn.: CZYT. 159.9

Socjologia i psychologia pracy / pod red. J. Bugła. Wyd. 2. Warszawa : Państw. Wydaw. Nauk., 1987. Sygn.: CZYT. 331

Socjologia, statystyka, demografia

JANUSZEK H., SIKORA J.: *Socjologia pracy* / Akademia Ekonomiczna w Poznaniu. Poznań : Wydaw. AE, 1996. Sygn.: CZYT. 331

KOWALCZUK R., SIECZYŃSKI T.: *Psychologia i socjologia pracy : książka pomocnicza dla policealnego studium zawodowego*. Wyd. 3. Warszawa : Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, 1987. Sygn.: CZYT. 331

Kultura fizyczna a różnice i nierówności społeczne : praca zbiorowa / pod red. nauk. Z. Dziubińskiego i M. Lenartowicza ; Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa : AWF : SALOS RP, 2013. (Monografie SALOS RP). Sygn.: CZYT. 796:316

Nauki społeczne wobec sportu i kultury fizycznej / red. nauk. J. Kosiewicz, T. Michaluk, K. Pezdek. Wrocław : Wydaw. AWF, 2013. (Studia i Monografie Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, ISSN 0239-6009 ; nr 114). Sygn.: CZYT. 796:316

Od socjologii medycyny do socjologii żywienia / pod red. B. Tobiasz-Adamczyk. Kraków : Wydaw. Uniw. Jagiellońskiego, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 613

Racjonalność oraz uwarunkowania procesów terapeutycznych osób niepełnosprawnych / pod red. nauk. A. Klinik. Kraków : Oficyna Wydaw. „Impuls” ; Katowice : UŚ, 2013. (Problemy Edukacji, Rehabilitacji i Socjalizacji Osób Niepełnosprawnych ; t. 16). Sygn.: CZYT. 376

Socjologia i psychologia pracy / pod red. J. Bugła. Wyd. 2. Warszawa : Państw. Wydaw. Nauk., 1987. Sygn.: CZYT. 331

Polityka, nauki ekonomiczne, gospodarka, prawo, wojskowość

BIENIEK M., MAZUR S.: *Konflikty zbrojne we współczesnym świecie : przyczyny, rejonu występowania*. Kraków : Agencja Reklamowo-Wydaw. „Dytko-Media” : Międzynar. Fund. „Scientia, Ars, Educatio”, 2013. Sygn.: CZYT. 32

DĄBROWSKA B.J.: *Międzynarodowy biznes turystyczny*. Warszawa : Polskie Wydaw. Ekonomiczne, 2014. Sygn.: W 48950, 48960-48961; CZYT. 338.486

Fundusze Unii Europejskiej w gospodarce turystycznej / red. nauk. A. Panasiuk ; [aut. M. Bordun i in.]. Warszawa : „Difin”, 2014. Sygn.: CZYT. 338.486

HOFREITER L.: *Wstęp do studiów bezpieczeństwa : podręcznik dla studentów Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego*. Kraków : Krakowskie Tow. Edukacyjne - Oficyna Wydaw. AFM na zlec. Krakowskiej Akad. im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 2012. (Bezpieczeństwo i Obronność / Wydział Nauk o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego ; 3). Sygn.: CZYT. 32

JANUSZEK H., SIKORA J.: *Socjologia pracy* / Akademia Ekonomiczna w Poznaniu. Poznań : Wydaw. AE, 1996. Sygn.: CZYT. 331

KOSIŃSKA A.: *Prawo w turystyce : klauzule niedozwolone w umowach o usługi turystyczne*. Opole : Wydaw. Nauk. „Scriptorium”, 2014. (Prawo / [Scriptorium]). Sygn.: CZYT. 338.482/.483

KOWALCZUK R., SIECZYŃSKI T.: *Psychologia i socjologia pracy : książka pomocnicza dla policealnego studium zawodowego*. Wyd. 3. Warszawa : Wydaw. Szkolne i Pedagogiczne, 1987. Sygn.: CZYT. 331

KUŹNIAR W.: *Aktywność marketingowa gmin i jej oddziaływanie na rozwój turystyki wiejskiej*. Rzeszów : Wydaw. UR, 2013. (Prace Naukowe Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Monografie i Opracowania ; nr 16). Sygn.: CZYT. 339.138

Mikroekonomia / D. Begg [i in.] ; red. nauk. przekł. R. Rapacki. Wyd. 5 zm. Warszawa : Polskie Wydaw. Ekonomiczne, cop. 2014. Sygn.: W 48947-48948; CZYT. 33

National and international security in contemporary changing reality. Pt. 1/ ed. by M. Bieniek, S. Mazur. Kraków : Krakowskie Tow. Edukacyjne - Oficyna Wydaw. AFM, 2012. ([Security and Defence] / Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University. Security Sciences Faculty ; nr 1). Sygn.: CZYT. 32

National and international security in contemporary changing reality. Pt. 2/ ed. by M. Bieniek, S. Mazur. Kraków : Krakowskie Tow. Edukacyjne - Oficyna Wydaw. AFM, 2012. (Security and Defence / Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University. Security Sciences Faculty ; 2). Sygn.: CZYT. 32

Nowe kierunki w badaniach i naukach o edukacji i bezpieczeństwie w XXI wieku /

[red. nauk. S.M. Mazur, M. Ostrowska]. Ruzomberok ; Kraków : [Międzynar. Fund. „Scientia, Ars, Educatio” i in.], 2012. (Zeszyt Naukowy / [Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. Wydział Nauk o Bezpieczeństwie] ; nr 2/2012). Sygn.: CZYT. 35

Ochrona informacji niejawnych : teoria i praktyka / red. nauk. M. Kubiak, S. Topolewski ; Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach. Instytut Nauk Społecznych i Bezpieczeństwa. Zakład Bezpieczeństwa Państwa. Siedlce : Wydaw. UPH, 2013. Sygn.: CZYT. 34

SEKUŁA-LELENO M.: *Odpowiedzialność za szkodę niemajątkową wyrządzoną niewykonaniem umowy o imprezę turystyczną*. Stan prawny na 31 października 2013 r. Warszawa : Wolters Kluwer, 2014. (Monografie Lex, ISSN 1897-4392). Sygn.: CZYT. 338.482/.483

SEPKOWSKA Z.: *Podstawy mikro- i makroekonomii*. Warszawa : „Difin”, 2013. Sygn.: W 48926-48927; CZYT. 33

Socjologia i psychologia pracy / pod red. J. Bugła. Wyd. 2. Warszawa : Państw. Wydaw. Nauk., 1987. Sygn.: CZYT. 331

Strategia zarządzania zmianą gospodarczą w regionie nowotomysko-grodziskim / red. nauk. E. Szuber-Bednarz ; Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu. Poznań : Wydaw. Nauk. WSPiA, 2013. Sygn.: CZYT. 33

SZYSZKA-OLEJOWSKA B.: *Turystyka : opodatkowanie usług turystycznych 2014*. Kraków : Forum Doradców Podatkowych, 2014. Sygn.: W 49076; CZYT. 338.486

Trendy rozwojowe Mazowsza : diagnoza / red. nauk. Z. Strzelecki ; [aut. B. Szulczewska i in.] ; Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie. Warszawa : MBPR, 2013. Sygn.: CZYT. 33

Szkolnictwo, oświata, pedagogika, wychowanie

BIAŁAS M.: *Teologiczno-antropologiczne podstawy wychowania chrześcijańskiego w aspekcie szczęścia i cierpienia* / Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu. Poznań : Wydaw. Nauk. WSPiA, 2012. Sygn.: CZYT. 2

Być nauczycielem : kompetencje współczesnego nauczyciela / red. nauk. M. Cywińska ; Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu. Poznań : Wydaw. Nauk. WSPiA, 2013. Sygn.: CZYT. 37.091

Dydaktyka specjalna : wybrane zagadnienia / red. nauk. J. Wyczęsany. Gdańsk : „Harmonia”, 2014. Sygn.: W 49177; CZYT. 376

Kompetencje zawodowe nauczyciela w teorii i praktyce / pod red. Z. Załony ; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. Instytut Pedagogiczny. Nowy Sącz : Wydaw. Nauk. PWSZ, 2013. Sygn.: CZYT. 37.091

Open learning approach with remote experiments project : learning needs analysis in Radom-Poland / team members of olarex project (2011-2013) in Poland L. Ochoa Siguencia [i in.] ; Radomska Szkoła Wyższa. Radom : RSW, 2013. Sygn.: W 48874

Oświata, wychowanie i kultura fizyczna w rzeczywistości społeczno-politycznej Polski Ludowej (1945-1989) : rozprawy i szkice / pod red. R. Grzybowskiego ; [aut. A. Meissner i in.]. Toruń : Adam Marszałek, cop. 2005. Sygn.: W 48892

Racjonalność oraz uwarunkowania procesów terapeutycznych osób niepełnosprawnych / pod red. nauk. A. Klinik. Kraków : Oficyna Wydaw. „Impuls” ; Katowice : UŚ, 2013. (Problemy Edukacji,

Rehabilitacji i Socjalizacji Osób Niepełnosprawnych ; t. 16). Sygn.: CZYT. 376

Selected aspects of disablement / ed. by Z. Kubińska ; Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska. [Institute of Health]. Biała Podlaska : Wydaw. PSW, 2012. Sygn.: W 48879

SKARBK K., WRÓŃSKA I.: *Diagnoza i wspomaganie rozwoju psychoruchowego dziecka w wieku przedszkolnym : wskazówki dla nauczycieli dotyczące organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej*. Kraków : Centrum Edukacyjne „Bliżej Przedszkola”, 2013. Sygn.: CZYT. 159.9

SZYMAŃSKA M.: *Ustawa o systemie oświaty z komentarzem do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 6 grudnia 2013 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 7) : nowe procedury rekrutacji, zasady zatrudniania osób niebędących nauczycielami, zasady dotowania publicznych i niepublicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek*. Stan prawny: 1 maja 2014 r. Gdańsk : ODDK, 2014. Sygn.: CZYT. 37

ŻMUDA-PĄŁKA M.: *Kultura fizyczna w działalności Feliksa Fidzińskiego (1890-1967)* / Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. Nowy Sącz : Wydaw. Nauk. PWSZ, 2013. Sygn.: CZYT. 37.091

Turystyka, rekreacja, czas wolny, hotelarstwo, etnologia

Aktualne badania naukowe w dziedzinie turystyki, hotelarstwa i żywienia / red. nauk. W. Siwiński, R.D. Tauber, E. Mucha-Szajek ; Polskie Stowarzyszenie Naukowe Animacji, Rekreacji i Turystyki, Polskie Stowarzyszenie Pracowników Hotelarstwa i Gastronomii. Poznań : Wydaw. Nauk. WSHiG, 2013. (Monografia / Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Gastronomii w Poznaniu, ISSN 1895-1546 ; nr 12). Sygn.: CZYT. 338.48

Aktywność ruchowa na obszarach górskich Polski i świata / red. nauk. P. Zarzycki, J. Grobelny. Wrocław : Wydaw. AWF, 2013. (Studia i Monografie Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, ISSN 0239-6009 ; nr 118). Sygn.: CZYT. 338.48-52

CHOLEWA E.: *Adnotowana bibliografia „Pamiętnika Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego” : tom 1-20 (1992-2011)*. Kraków : Polskie Tow. Tatrzańskie, 2013. Sygn.: CZYT. 01

CZERNIAK U.: *Determinanty aktywności fizycznej kobiet po zabiegu mastektomii : studium kobiet wielkopolskich z badań w latach 1996-2000 i 2006-2010*. Poznań : AWF, 2013. (Monografie / Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0239-7161 ; nr 415). Sygn.: CZYT. 613

DĄBROWSKA B.J.: *Międzynarodowy biznes turystyczny*. Warszawa : Polskie Wydaw. Ekonomiczne, 2014. Sygn.: W 48950, 48960-48961; CZYT. 338.486

Fundusze Unii Europejskiej w gospodarce turystycznej / red. nauk. A. Panasiuk ; [aut. M. Bordun i in.]. Warszawa : „Difin”, 2014. Sygn.: CZYT. 338.486

Gesundheit verbindet - Pravention im Kindes- und Jugendalter : Tagungsband Praventionskongress NRW / hrsg. von C. Graf, N. Ferrari und E. Quilling. Sankt Augustin : Academia Verlag, 2013. (Brennpunkte der Sportwissenschaft / Deutsche Sporthochschule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 34). Sygn.: W 48882

Gospodarka turystyczna w regionie : wybrane problemy funkcjonowania regionów, gmin i przedsiębiorstw turystycznych / red. nauk. A. Rapacz. Wrocław : Wydaw. UE, 2013. (Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISSN 1899-3192 ; 303). Sygn.: CZYT. 338.486

GULDA M.: *Socjologia : wprowadzenie do socjologii turystyki*. Wyd. 2 popr. i uzupeł. Gdańsk : Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa ; Sopot : Fund. Rozwoju Uniw. Gdańskiego, 2013. Sygn.: W 49080; CZYT. 338.482/.483

Innowacyjne rozwiązania we współczesnym hotelarstwie / red. P. Dominik. Warszawa : Almamater Szkoła Wyższa. Wydział Turystyki i Rekreacji, 2013. Sygn.: CZYT. 64

Komunikowanie i doradztwo w turystyce wiejskiej / red. nauk. K. Krzyżanowska ; Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. Oddział w Krakowie. Warszawa : Wydaw. SGGW, 2013. Sygn.: CZYT. 338.48-53:63

KOSIŃSKA A.: *Prawo w turystyce : klauzule niedozwolone w umowach o usługi turystyczne*. Opole : Wydaw. Nauk. „Scriptorium”, 2014. (Prawo / [Scriptorium]). Sygn.: CZYT. 338.482/.483

KOSMACZEWSKA J.: *Turystyka jako czynnik rozwoju obszarów wiejskich*. Poznań : Bogucki Wydaw. Nauk., 2013. Sygn.: CZYT. 338.48

Kultura i turystyka : miejsca spotkań / red. nauk. B. Krakowiak, A. Stasiak, B. Włodarczyk. Łódź : Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego, 2013. Sygn.: CZYT. 338.48-6

KUŹNIAR W.: *Aktywność marketingowa gmin i jej oddziaływanie na rozwój turystyki wiejskiej*. Rzeszów : Wydaw. UR, 2013. (Prace Naukowe Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego. Monografie i Opracowania ; nr 16). Sygn.: CZYT. 339.138

MAŁOLEPSZY E., PŁOMIŃSKI A., BAKOTA D.: *Podstawy turystyki : przewodnik bibliograficzny dla studentów* / Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie. Czę-

stochowa : Wydaw. im. Stanisława Podo-
bińskiego AJD, 2013. Sygn.: CZYT. 01

Między historią a przyszłością turystyki / pod red. nauk. R. Nowackiego. Opole :
Oficyna Wydaw. PO, 2013. (Studia i Mono-
grafie / Politechnika Opolska, ISSN 1429-
6063 ; z. 363). Sygn.: CZYT. 338.48

MUSIAKA Ł.: *Funkcja turystyczna śre-
dniowiecznych zamków i jej wpływ na
miasta Pomorza, Warmii i Mazur* / Wydział
Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódz-
kiego. Łódź : Wydaw. UŁ, 2013. Sygn.:
CZYT. 338.48

NAPIERAŁA T.: *Przestrzenne zróżni-
cowanie cen usług hotelarskich w Polsce*.
Łódź : Wydaw. Uniw. Łódzkiego, 2013.
Sygn.: CZYT. 64

NAWROCKA E.: *Wizerunek obszaru re-
cepcji turystycznej : podstawy konceptuali-
zacji i czynniki jego kreowania*. Wrocław :
Wydaw. UE, 2013. (Monografie i Oprac-
owania / Uniwersytet Ekonomiczny we
Wrocławiu, ISSN 2084-6193 ; nr 241).
Sygn.: CZYT. 338.48

NIERZWICKI W.: *Zarządzanie środowi-
skowe w hotelarstwie : wybrane zagad-
nienia*. Wyd. 2 uaktual. Gdańsk : Wyższa
Szkoła Turystyki i Hotelarstwa ; Sopot :
Fund. Rozwoju Uniw. Gdańskiego, 2013.
Sygn.: W 49086; CZYT. 64

*Nowe-stare formy turystyki w przestrze-
ni* / [red. t. R. Wiluś, J. Wojciechowska].
Łódź : Wydaw. Uniw. Łódzkiego, 2013.
(Warsztaty z Geografii Turyzmu ; t. 3).
Sygn.: CZYT. 338.48

PANASIUK A.: *Rynek turystyczny : stu-
dium strukturalne*. Warszawa : „Difin”,
2014. Sygn.: W 49025; CZYT. 338.486

*Produkt turystyczny województwa po-
morskiego : wybrane zagadnienia* / pod
red. M. Guldy. Gdańsk : Wyższa Szkoła

Turystyki i Hotelarstwa ; Sopot : Fund.
Rozwoju Uniw. Gdańskiego, 2013. Sygn.:
W 49084; CZYT. 338.486

*Przez świat : informacje turystyczne z ca-
łego świata*. T. 17 / pod red. nauk. A. Urba-
nika, M. Brożyny, Ł. Godka ; [aut. K. Anos-
zczenko i in.] ; Uniwersytet Rzeszowski.
Wydział Wychowania Fizycznego. Rzeszów :
Wydaw. UR, 2013. Sygn.: CZYT. 91

RATAJSKI J.: *Monografia Polskiej Izby
Turystyki 1989-2011*. Bydgoszcz : Wydaw.
Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki,
2013. Sygn.: CZYT. 338.48

REMISZEWSKI R.M.: *Polskie Towar-
zystwo Tatrzzańskie Oddział Pieniński*.
Szczawnica : Ośrodek Kultury Turystyki
Górskiej PTTK w Pieninach : Oddz. Pieniń-
skiego Polskiego Tow. Turystyczno-Krajo-
znawczego, 2013. Sygn.: CZYT. 338.48-52

*Ruch a zdrowie : wybrane problemy :
praca zbiorowa* / pod red. D. Kozłowskiej,
K.L. Sobolewskiego. Białystok : Wyższa
Szkoła Wychowania Fizycznego i Turysty-
ki, 2013. Sygn.: CZYT. 796

RUSZCZAK A.: *Bibliografia zawartości
Almanachu Karpackiego „Płaj” tomów od
1 do 25 wydanych w latach 1986-2002*.
Warszawa : Tow. Karpackie, 2004. Sygn.:
CZYT. 01

RUT J., RUT P.: *Waloryzacja potencjału
turystycznego inspiracją dla turystyki kul-
turowej w województwie podkarpackim*.
Rzeszów : „Koraw” Dorota Kocząb, 2010.
Sygn.: CZYT. 338.48-6

SAWICKA K.B.: *Zdrowie w podróży tury-
stycznej*. Gdańsk : Wyższa Szkoła Turysty-
ki i Hotelarstwa ; Sopot : Fund. Rozwoju
Uniw. Gdańskiego, 2013. Sygn.: W 49082;
CZYT. 614

SEKUŁA-LELENO M.: *Odpowiedzial-
ność za szkodę niemajątkową wyrządzoną*

niewykonaniem umowy o imprezę turystyczną. Stan prawny na 31 października 2013 r. Warszawa : Wolters Kluwer, 2014. (Monografie Lex, ISSN 1897-4392). Sygn.: CZYT. 338.482/.483

SMITH M., PUCZKO L.: *Health, tourism and hospitality : spas, wellness and medical travel*. 2nd ed. London ; New York : Routledge Taylor & Francis Group, cop. 2014. Sygn.: CZYT. 338.48-6

Social and health - related aspects of physical activity / ed. by B. Bergier ; Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska. [Institute of Health]. Biała Podlaska : Wydaw. PSW, 2012. Sygn.: W 48878

Sport i turystyka : uwarunkowania historyczne i wyzwania współczesności / red. nauk. M. Kazimierczak, J. Kosiewicz. Poznań : AWF, 2013. (Monografie / Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0239-7161 ; nr 427). Sygn.: CZYT. 796

STASZAK A.M., ZAŃ P.: *Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno Krajoznawczy PTTK : zarys historii : lata 1973-2012*. Warszawa : Wydaw. PTTK „Kraj”, 2013. Sygn.: CZYT. 338.48

SZYSZKA-OLEJOWSKA B.: *Turystyka : opodatkowanie usług turystycznych 2014*. Kraków : Forum Doradców Podatkowych, 2014. Sygn.: W 49076; CZYT. 338.486

TŁOCZYŃSKI D.: *Rynek lotniczy 2013 : [dynamika, wskaźniki, prognozy]*. Warszawa : Eurosystem - Jarosław Śleszyński, 2013. (Raport / Wiadomości Turystyczne, ISSN 1641-2451). Sygn.: CZYT. 62/63

Turystyka szansą rozwoju regionów / pod red. A. Niemczyk ; Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. Nowy Sącz : Wydaw. Nauk. PWSZ, 2012. Sygn.: W 49100; CZYT. 338.48

Usługi w turystyce / pod red. E. Świąstak i A. Tul-Krzyszczuk ; [aut. H. Gór-ska-Warsewicz i in.]. Warszawa : Wydaw. SGGW, 2013. Sygn.: CZYT. 338.486

Uwarunkowania działalności usługowej w turystyce / pod red. A. Boboli i A. Maciąg ; [aut. A. Bobola i in.]. Warszawa : Wydaw. SGGW, 2013. Sygn.: CZYT. 338.486

Uwarunkowania innowacyjnego rozwoju uzdrowisk / pod red. T. Solińskiego, J. Krupy ; [aut. M. Bajorek i in.]. Rzeszów : Inst. Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, 2011. Sygn.: CZYT. 338.48-6

WALASEK J.: *Turystyka w Unii Europejskiej*. Wyd. 2 rozsz. i zaktual. Warszawa : „Difin”, 2014. Sygn.: W 49179; CZYT. 338.486

Wellness jako forma kultury fizycznej i turystyki : aspekty zdrowotne i ekonomiczne / red. nauk. J. Kantyka ; Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Katowice : Wydaw. AWF, 2013. Sygn.: W 48931-48935; CZYT. 338.48-6

WIZA A.: *Uczenie się z podróży w narracjach turystów indywidualnych (backpackersów)*. Poznań : AWF, 2013. (Monografie / Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0239-7161 ; nr 404). Sygn.: CZYT. 338.48-6

Wykorzystanie badań naukowych w wychowaniu fizycznym i sporcie : praca badawcza z 4 obszarów aktywności ruchowej : „sport, wychowanie fizyczne, rekreacja i fizjoterapia”. Cz. 4 / pod red. J. Iskry, R. Tatarucha, C. Kuśnierza. Opole : Oficyna Wydaw. PO, 2013. (Studia i Monografie / Politechnika Opolska, ISSN 1429-6063 ; z. 373). Sygn.: CZYT. 796

Zarys turystyki zdrowotnej i uzdrowiskowej / C. Koźmiński [i in.] ; Uniwersy-

tet Szczeciński. Szczecin : Wydaw. Nauk. US, 2013. Sygn.: W 49110-49111; CZYT. 338.48-6

Zarządzanie turystyką w kryzysie : edukacja i marka / pod red. M. Bednarczyk, E. Wszendybył-Skulskiej. Warszawa : „CeDeWu”, 2013. Sygn.: W 48929; CZYT. 338.486

Zrozumieć Ziemię : konspekt lekcyjno-ćwiczeniowy z wprowadzeniem do wycieczek : pomoc dydaktyczna dla nauczycieli geografii szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych / [zespół red. G. Pieńkowski i in.]. Warszawa : Państw. Inst. Geologiczny - Państw. Inst. Badawczy, 2013. Sygn.: CZYT. 37.091

Matematyka, nauki przyrodnicze i biologiczne

CZARNY W.: *Badania zmienności budowy somatycznej i sprawności motorycznej młodzieży akademickiej w Polsce*. Rzeszów : Wydaw. Uniw. Rzeszowskiego, 2007. Sygn.: W 48887; CZYT. 796.012

LONGSTAFF A.: *Neurobiologia*. Wyd. 1, dodr. 6. Warszawa : Wydaw. Nauk. PWN, 2012. (Krótkie Wykłady). Sygn.: CZYT. 612

MALINOWSKI A.: *Biomedyczne podstawy rozwoju : repetytorium dla każdego* / Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu. Poznań : Wydaw. Nauk. WSPiA, 2013. Sygn.: CZYT. 612

Sieci neuronowe w inżynierii biomedycznej / red. t. R. Tadeusiewicz [i in.]. Polska Akademia Nauk. [Warszawa] : Akad. Oficyna Wydaw. „Exit”, cop. 2013. (Inżynieria Biomedyczna : podstawy i zastosowania ; t. 9). Sygn.: CZYT. 57

SZOPA R., ULFIK A.: *Elementy algebry wyższej w zarządzaniu* / Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Katowice : Wydaw. AWF,

2013. Sygn.: W 48966-48970, 49165-49169; CZYT. 5

ZIEMBA K.: *Sezonowa zmienność sprawności motorycznej i rozwoju morfologicznego młodzieży opolskiej w wieku dojrzewania*. Opole : Oficyna Wydaw. PO, 2013. (Studia i Monografie / Politechnika Opolska, ISSN 1429-6063 ; z. 360). Sygn.: CZYT. 796.012

Medycyna

Ausgewählte Kapitel der Sportmedizin : Prof. Dr. med. Richard Rost zum 10. Todestag gewidmet / hrsg. von W. Hollmann. Sankt Augustin : Academia Verlag, 2009. (Brennpunkte der Sportwissenschaft / Deutsche Sporthochschule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 31). Sygn.: W 49115

BIELSKI J., BLADA E.: *Zdrowie i kultura fizyczna na przestrzeni dziejów*. Kraków : „Impuls” ; Wyszaków : Tow. Wiedzy Powszechnej Oddz. Regionalny ; Pułtusk : Akad. Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, 2014. Sygn.: W 48957; CZYT. 796(091)

Ból i cierpienie / pod red. G. Makiello-Jarży. Kraków : Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego : Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne - Oficyna Wydaw. AWF, 2012. (Acta Academiae Modrevianae). Sygn.: CZYT. 616

CAŁKA-LIZIS T.: *Repetytorium z postępowania korekcyjnego*. Kraków : AWF, 2013. (Podręczniki / Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, ISSN 2082-7229 ; nr 5). Sygn.: CZYT. 615.8

COMERFORD M., MOTTRAM S.: *Kinetic control : the management of uncontrolled movement*. Rev. ed. Chatswood, NSW : Elsevier Australia, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 615.8

CZERNIAK U.: *Determinanty aktywności fizycznej kobiet po zabiegu mastektomii : studium kobiet wielkopolskich z badań w latach 1996-2000 i 2006-2010*. Poznań : AWF, 2013. (Monografie / Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0239-7161 ; nr 415). Sygn.: CZYT. 613

DJOKOVIĆ N.: *Serwuj, aby wygrać : plan 14 dni bez glutenu, dzięki któremu osiągniesz mistrzowską formę ciała i umysłu / przedm. W. Davis*. Wrocław : „Bukowy Las”, cop. 2014. Sygn.: W 49066; CZYT. 796:61

Facetten der Bewegungs- und Sporttherapie in Psychiatrie, Psychosomatik und Suchtbehandlung / hrsg. von H. Deimel. Sankt Augustin : Academia Verlag, 2012. (Brennpunkte der Sportwissenschaft / Deutsche Sporthochschule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 33). Sygn.: W 48881

FERRARI A., CIONI G.: *The spastic forms of cerebral palsy : a guide to the assessment of adaptive functions* / forew. by A. Berthoz, P. Pfanner. Milan, Italia : „Springer”, cop. 2010. Sygn.: CZYT. 615.8

FRĄCZEK B.: *Wzory żywienia polskich sportowców w kontekście częstości spożycia żywności i preferencji pokarmowych*. Kraków : AWF, 2013. (Monografie / Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, ISSN 2082-7202 ; nr 24). Sygn.: CZYT. 796:61

GACEK M.: *Niektóre różnice indywidualne jako predyktory sposobu żywienia zawodników uprawiających gry zespołowe w świetle rekomendacji dla sportowców*. Kraków : AWF, 2013. (Monografie / Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, ISSN 2082-7202 ; nr 23). Sygn.: CZYT. 796:61

Gesundheit in Bewegung : Impulse aus Geschlechterperspektive : Beiträge aus dem Symposium „Gender and Health in Motion -

Gesundheit, Bewegung und Geschlecht aus Interdisziplinärer Perspektive” / hrsg. von I. Hartmann-Tews [i in.]. Sankt Augustin : Academia Verlag, 2010. (Brennpunkte der Sportwissenschaft / Deutsche Sporthochschule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 32). Sygn.: W 49116

Gesundheit verbindet - Pravention im Kindes- und Jugendalter : Tagungsband Praventionskongress NRW / hrsg. von C. Graf, N. Ferrari und E. Quilling. Sankt Augustin : Academia Verlag, 2013. (Brennpunkte der Sportwissenschaft / Deutsche Sporthochschule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 34). Sygn.: W 48882

GÓRNIK K., SZCZEPANOWSKA E.: *Wskazówki do ćwiczeń z fizjologii człowieka dla studentów turystyki i rekreacji / Uniwersytet Szczeciński*. Szczecin : Wydaw. Nauk. US, 2011. Sygn.: W 49108; CZYT. 612

GUCCIONE A.A., WONG R.A., AVERS D.: *Fizjoterapia kliniczna w geriatrici*. Wyd. 1 pol. / pod red. M. Żaka i Z. Sliwińskiego. Wrocław : Elsevier Urban & Partner, cop. 2014. Sygn.: W 49243-49244; CZYT. 615.8

GWORYS P.: *Wybrane zagadnienia fizjologii człowieka i toksykologii żywności : skrypt dla studentów / Wyższa Szkoła Hotelarstwa i Turystyki w Częstochowie*. Częstochowa : WSHiT, 2013. Sygn.: CZYT. 61

JANISZEWSKI M., SARACEN A.: *Muzyka w profilaktyce, leczeniu i rehabilitacji / [Radomska Szkoła Wyższa]*. Radom : RSW : „Autobusy”, 2009. Sygn.: CZYT. 615.8

KAPANDJI A.I.: *Anatomia funkcjonalna*. T. 1, *Kończyna górna / słowo wstępne* R. Tubiana. Wyd. 1 pol. / red. R. Gnat. Wrocław : Elsevier Urban & Partner, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 611

KAPANDJI A.I.: *Anatomia funkcjonalna*. T. 2, *Kończyna dolna / słowo wstępne* T. Judet. Wyd. 1 pol. / red. R. Gnat.

Wrocław : Elsevier Urban & Partner, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 611

KAPANDJI A.I.: *Anatomia funkcjonalna. T. 3, Kęgosłup i głowa / słowo wstępne G. Saillant. Wyd. 1 pol. / red. R. Gnat. Wrocław : Elsevier Urban & Partner, cop. 2014. Sygn.: CZYT. 611*

KULMATYCKI L., TORZYŃSKA K.: *Ćwiczenia relaksacji, koncentracji i medytacji / Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Wrocław : Wydaw. AWF, 2013. Sygn.: CZYT. 615.8*

LAIDLER P.: *Rehabilitacja po udarze mózgu : zasady i strategia / konsult. J. Campling. Wyd. 2, dodr. 3. Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2004. Sygn.: W 49145; CZYT. 615.8*

LONGSTAFF A.: *Neurobiologia. Wyd. 1, dodr. 6. Warszawa : Wydaw. Nauk. PWN, 2012. (Krótkie Wykłady). Sygn.: CZYT. 612*

MAKUŁA W.: *Usprawnianie ruchowe seniorów : wybrane zagadnienia profilaktyki gerontologii / Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. Nowy Sącz : Wydaw. Nauk. PWSZ, 2012. Sygn.: W 49102-49103; CZYT. 613*

MAKUŁA W.: *Zapobieganie wadom postawy ciała : charakterystyka ćwiczeń kompensacyjno-korekcyjnych i ich zastosowanie / Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. Nowy Sącz : Wydaw. Nauk. PWSZ, 2013. Sygn.: W 49097-49098; CZYT. 615.8*

Nutritional behaviour of adolescents and adults / ed. by S. Spisacka ; Pope John II State School of Higher Education in Biała Podlaska. [Institute of Health]. Biała Podlaska : Wydaw. PSW, 2012. Sygn.: W 48877

Od socjologii medycyny do socjologii żywienia / pod red. B. Tobiasz-Adamczyk.

Kraków : Wydaw. Uniw. Jagiellońskiego, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 613

Oncology as a challenge for modern medicine / ed. by D. Piaszczyk ; Pope John II State School of Higher Education in Biała Podlaska. [Institute of Health]. Biała Podlaska : Wydaw. PSW, 2012. Sygn.: W 48880

Powięź : badanie, profilaktyka i terapia dysfunkcji sieci powięziowej / red. R. Schleip [i in.]. Wyd. 1 pol. / red. E. Saulicz. Wrocław : Elsevier Urban & Partner, 2014. Sygn.: W 49246-49247; CZYT. 611

Problemy rehabilitacji w stwardnieniu rozsianym / pod red. J. Opary ; Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Katowice : Wydaw. AWF, 2013. Sygn.: W 48937-48941; CZYT. 615.8

SAWICKA K.B.: *Zdrowie w podróży turystycznej. Gdańsk : Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa ; Sopot : Fund. Rozwoju Uniw. Gdańskiego, 2013. Sygn.: W 49082; CZYT. 614*

Selected aspects of disablement / ed. by Z. Kubińska ; Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska. [Institute of Health]. Biała Podlaska : Wydaw. PSW, 2012. Sygn.: W 48879

Selected problems in the field of nutrition and food production : the monograph / ed. by D. Kołożyn-Krajewska ; [School of Graduate Studies in Hospitality Management and Tourism in Częstochowa]. Częstochowa : WSHiT, 2013. Sygn.: W 48996

SŁONIAK R., TITTINGER T.: *Taping rehabilitacyjny : taping w rehabilitacji i sporcie. Wyd. 1, dodr. Rzeszów : „Fizjoterapia” Rafał Słoniak, 2013. Sygn.: W 49047-49048*

Słownik fizjoterapii : mianownictwo polsko-angielskie i angielsko-polskie z definicjami / red. nauk. K.S. Klukowski, J. No-

wotny, A. Czamara ; patr. meryt. Komitet Rehabilitacji, Kultury Fizycznej i Integracji Społecznej PAN. Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, cop. 2014. Sygn.: CZYT. 615.8

SMITH M., PUCZKÓ L.: *Health, tourism and hospitality : spas, wellness and medical travel*. 2nd ed. London ; New York : Routledge Taylor & Francis Group, cop. 2014. Sygn.: CZYT. 338.48-6

STEINBERG L.: *Praktyka jogi dla kobiet : przewodnik według nauczania Gity S. Iyengar*. Łódź : „Galaktyka”, cop. 2011. Sygn.: CZYT. 613

Uwarunkowania innowacyjnego rozwoju uzdrowisk / pod red. T. Solińskiego, J. Krupy ; [aut. M. Bajorek i in.]. Rzeszów : Inst. Gospodarki Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania, 2011. Sygn.: CZYT. 338.48-6

Wartość rehabilitacji w świadomości współczesnego człowieka. T. 1/ pod red. nauk. T. Pop. Rzeszów : Wydaw. Uniw. Rzeszowskiego, 2013. Sygn.: CZYT. 615.8

Wartość rehabilitacji w świadomości współczesnego człowieka. T. 2/ pod red. nauk. T. Pop. Rzeszów : Wydaw. Uniw. Rzeszowskiego, 2013. Sygn.: CZYT. 615.8

Wellness jako forma kultury fizycznej i turystyki : aspekty zdrowotne i ekonomiczne / red. nauk. J. Kantyka ; Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Katowice : Wydaw. AWF, 2013. Sygn.: W 48931-48935; CZYT. 338.48-6

WOLNY T.: *Ocena efektywności terapii manualnej i neuromobilizacji w zachowawczym leczeniu zespołu kanału nadgarstka* / Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Katowice : Wydaw. AWF, 2014. Sygn.: W 49118-49120; CZYT. 615.8

Zarys turystyki zdrowotnej i uzdrowiskowej / C. Koźmiński [i in.] ; Uniwersy-

tet Szczeciński. Szczecin : Wydaw. Nauk. US, 2013. Sygn.: W 49110-49111; CZYT. 338.48-6

Organizacja i zarządzanie

IDZIKOWSKI W.: *Efektywność osobista : zarządzanie sobą i innymi w czasie*. Gliwice : „Helion”, cop. 2011. (Onepress Exclusive). Sygn.: W 48998; CZYT. 005

SZOPA R., ULFIK A.: *Elementy algebry wyższej w zarządzaniu* / Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Katowice : Wydaw. AWF, 2013. Sygn.: W 48966-48970, 49165-49169; CZYT. 5

Nauki techniczne, rolnictwo

NIERZWICKI W.: *Jakość żywności*. Wyd. 3 uaktual. Gdańsk : Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa ; Sopot : Fund. Rozwoju Uniw. Gdańskiego, 2013. Sygn.: CZYT. 64

STOPA M.: *My, rowerzyści z Warszawy* / tekst M. Stopa ; fot. F. Caponi. Warszawa : „Stopa Studio”, 2013. Sygn.: CZYT. 62/63

Sport

ADACH Z.: *Wybrane zagadnienia z fizjologii treningu sportowego*. Poznań : AWF, 2013. (Podręczniki / Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0303-5107 ; nr 65). Sygn.: CZYT. 796.012

Aktywność ruchowa na obszarach górskich Polski i świata / red. nauk. P. Zarzycki, J. Grobelny. Wrocław : Wydaw. AWF, 2013. (Studia i Monografie Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, ISSN 0239-6009 ; nr 118). Sygn.: CZYT. 338.48-52

Album boksu zawodowego / [aut. tekstów i red. B. Bardadyn i in.]. Warszawa :

Ringier Axel Springer Polska, 2011. (Album / Przegląd Sportowy ; nr 2/2011). Sygn.: CZYT. 796.8

ANONIMOWY PIŁKARZ: *Futbol obnażony : szpieg w szatni Premier League*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 49193; CZYT. 796.332

Ausgewählte Kapitel der Sportmedizin : Prof. Dr. med. Richard Rost zum 10. Todestag gewidmet / hrsg. von W. Hollmann. Sankt Augustin : Academia Verlag, 2009. (Brennpunkte der Sportwissenschaft / Deutsche Sporthochschule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 31). Sygn.: W 49115

BAKOTA D.: *Sport w województwie częstochowskim w latach 1975-1998* / Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie. Częstochowa : Wydaw. im. Stanisława Podońskiego AJD, 2013. Sygn.: CZYT. 796(091)

BARANOWSKI K.: *Zaczynam żeglować*. Wyd. 4. Warszawa : Oficyna Wydaw. „Alma-Press”, 2014. (Książki dla Żeglarzy ; 169). Sygn.: W 49219; CZYT. 797.1/.2

BIELSKI J., BLADA E.: *Zdrowie i kultura fizyczna na przestrzeni dziejów*. Kraków : „Impuls” ; Wyszów : Tow. Wiedzy Powszechnej Oddz. Regionalny ; Pułtusk : Akad. Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, 2014. Sygn.: W 48957; CZYT. 796(091)

BOGUCKI A.: *Bydgoszcz centrum sokolstwa polskiego 1886-2007*. Bydgoszcz : Centrum Inform. Nauk. Sokolstwa Polskiego : Inst. Wydaw. „Świadectwo”, 2013. Sygn.: CZYT. 796.41

CAIOLI L.: *Neymar : nadzieja Brazylii, przyszłość Barcelony*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 48952; CZYT. 796.332

CAIOLI L.: *Zinedine Zidane : sto dziesięć minut, całe życie*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2013. Sygn.: W 48959; CZYT. 796.332

CEGLIŃSKI Ł., CEGLIŃSKI M.: *Srebrni chłopcy Zagórskiego : medalowa dekada polskich koszykarzy*. Warszawa : „Studio AWP”, 2013. Sygn.: CZYT. 796.323

CHARŁAMPIEW A.: *Walka sambo : rosyjski system walki wręcz : oprac. na podst. Bor'ba sambo Anatolija Charłampiewa* / M. Porycki. Wyd. 2. Łódź : „Aha!” [właśc. „JK”], 2013. (Fit & Active). Sygn.: W 49214; CZYT. 796.8

CHMURA J.: *Rozgrzewka : podstawy fizjologiczne i zastosowanie praktyczne*. Warszawa : Wydaw. Lekarskie PZWL, 2014. Sygn.: W 49147-49148; CZYT. 796.012

CHRUŚCICKI B.: *Justyna Kowalczyk : królowa śniegu*. Kraków : Wydaw. „Otwarte”, 2014. Sygn.: W 49062; CZYT. 796.9

CHYCHŁA Z.: *Między linami ringu : wspomnienia* / oprac. Z.K. Rogowski. Warszawa : „Sport i Turystyka”, 1956. Sygn.: CZYT. KKD

ČILLIK I., TATARUCH R.: *Effect on load in athletic training* / Opole University of Technology. Opole : Opole University of Technology, 2013. Sygn.: W 48876

CZERWENKA R.: *Argentyna 1978*. Opole : „Sindruk”, 2001. (Historia Piłkarskich Mistrzostw Świata ; 11). Sygn.: CZYT. 796.332

Ćwiczenia poranne i gimnastyczne / red. prowadząca Z. Makowska ; zesp. aut. I. Grabska [i in.]. Warszawa : „Raabe”, cop. 2014. (Sportowe Zabawy Przedszkolaków). Sygn.: W 49222-49223; CZYT. 796.1/.2

DJOKOVIĆ N.: *Serwuj, aby wygrać : plan 14 dni bez glutenu, dzięki któremu osiągniesz mistrzowską formę ciała i umysłu* / przedm. W. Davis. Wrocław : „Bukowy Las”, cop. 2014. Sygn.: W 49066; CZYT. 796.61

DOBRUSZEK W.: *Żuźlowy leksykon ligo-
wy. T. 4, (1963-1966)*. Leszno : Firma Wy-
daw. „Danuta”, 2013. Sygn.: CZYT. 796.6/.7

DUŃSKA-KRZESIŃSKA E.: *Zamiatanie
warkoczem : [złota Ela]*. Warszawa : „Ypsy-
lon”, cop. 1994. Sygn.: CZYT. 796.42/.43

90 lat polskiego sportu / [aut. tekstów
i red. L. Błażyński i in.]. Warszawa : Rin-
gier Axel Springer Polska, 2011. (Album /
Przegląd Sportowy ; nr 1/2011). Sygn.:
CZYT. 796(091)

FRĄCZEK B.: *Wzory żywienia polskich
sportowców w kontekście częstości spoży-
cia żywności i preferencji pokarmowych*.
Kraków : AWF, 2013. (Monografie / Akade-
mia Wychowania Fizycznego im. Bronisła-
wa Czecha w Krakowie, ISSN 2082-7202 ;
nr 24). Sygn.: CZYT. 796:61

GACEK M.: *Niektóre różnice indywidu-
alne jako predyktory sposobu żywienia
zawodników uprawiających gry zespołowe
w świetle rekomendacji dla sportowców*.
Kraków : AWF, 2013. (Monografie / Akade-
mia Wychowania Fizycznego im. Bronisła-
wa Czecha w Krakowie, ISSN 2082-7202 ;
nr 23). Sygn.: CZYT. 796:61

GALLOWAY J.: *Półmaraton : zdrowy
trening i doskonałe wyniki metodą Gallo-
waya*. Gliwice : „Helion”, cop. 2013. (Sep-
tem). Sygn.: CZYT. 796.42/.43

*Gesundheit in Bewegung : Impulse aus
Geschlechterperspektive : Beiträge aus dem
Symposium „Gender and Health in Motion -
Gesundheit, Bewegung und Geschlecht aus
Interdisziplinärer Perspektive”* / hrsg. von
I. Hartmann-Tews [i in.]. Sankt Augustin :
Academia Verlag, 2010. (Brennpunkte der
Sportwissenschaft / Deutsche Sporthoch-
schule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 32).
Sygn.: W 49116

GOWARZEWSKI A.: *Herosi Złotej Nike :
biogramy* / [współpr. aut. J. Cierpiatka

i in.]. Katowice : „GiA”, 2014. (Encyklo-
pedia Piłkarska FUJI ; t. 43) (Mistrzostwa
Świata ; 1). Sygn.: W 15589/T.43; CZYT.
796.332

HAJZER A.: *Atak rozpaczy*. Wyd. 2 zm.
i uzup., dodr. 1. Warszawa : „Annapurna”,
2013. Sygn.: CZYT. 796.5

HANNAWALD S., PRAMANN U.: *Triumf,
upadek, powrót do życia*. Kraków : „Sine
Qua Non”, 2014. Sygn.: W 49210; CZYT.
796.9

HOUGH D.L.: *Motocyklista doskonały :
droga do mistrzostwa*. Warszawa : „Buk
Rower”, cop. 2010. Sygn.: CZYT. 796.6/.7

ISKRA J., TATARUCH R., SKUCHA J.:
*Trening mistrzowski w biegach przez płot-
ki* / Politechnika Opolska. Wydział Wy-
chowania Fizycznego i Fizjoterapii, Pol-
ski Związek Lekkiej Atletyki. Opole : PO.
WWFiF ; Warszawa : PZLA, 2013. Sygn.:
CZYT. 796.42/.43

JUDD N., DYKES T.: *Gwiazdy świa-
towego futbolu : drużyny i piłkarze, fak-
ty i dane liczbowe*. Warszawa : Oficyna
Wydaw. „Alma-Press”, cop. 2014. Sygn.:
CZYT. 796.332

Kazimierz Górski i Jego Orły / [aut.
M. Wilbik i in. ; aut. zdj. S. Dąbrowiecki
i in.]. Warszawa : [Marvil], 2011. Sygn.:
CZYT. 796.332

KOLASZEWSKI A., ŚWIDWIŃSKI P.: *Że-
glarz i sternik jachtowy*. Wyd. 21. Warsza-
wa : Oficyna Wydaw. „Alma-Press”, cop.
2012. (Książki dla Żeglarzy ; 145). Sygn.:
CZYT. 797.1/.2

KOLASZEWSKI A., ŚWIDWIŃSKI P.:
Żeglarz jachtowy. Wyd. 3 zm. Warszawa :
Oficyna Wydaw. „Alma-Press”, cop. 2011.
(Książki dla Żeglarzy ; 127). Sygn.: CZYT.
797.1/.2

KOMAR W.: *Wszystko porąbane / autobiogr. wywiad-rzekę przepr. J. Lis. Katowice : „Stapis”, dr. 1992. Sygn.: CZYT. 796.42/.43*

Kultura fizyczna a różnice i nierówności społeczne : praca zbiorowa / pod red. nauk. Z. Dziubińskiego i M. Lenartowicza ; Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Salezjańska Organizacja Sportowa Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa : AWF : SALOS RP, 2013. (Monografie SALOS RP). Sygn.: CZYT. 796:316

Kultura fizyczna w Polsce w latach 2011-2012 / [oprac. GUS. Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, Urząd Statystyczny w Rzeszowie]. Warszawa : GUS ; Rzeszów : US, 2013. (Informacje i Opracowania Statystyczne / Główny Urząd Statystyczny). Sygn.: CZYT. 796

KURIAŃSKA-WOŁOSZYN J., NOWAK L.: *Gimnastyka w Polsce w latach 1919-1939 / Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu. Poznań : Wydaw. Nauk. WSPiA, 2013. Sygn.: CZYT. 769.41*

Legia Warszawa / [aut. tekstów i red. W. Bołba i in.]. Warszawa : Ringier Axel Springer Polska, 2013. (Album / Przegląd Sportowy ; nr 2/2013). Sygn.: CZYT. 796.332

Lehrplane - Grundlagen, Entwicklungen, Analysen / hrsg. von G. Stibbe und N. Schulz. Sankt Augustin : Academia Verlag, 2013. (Brennpunkte der Sportwissenschaft / Deutsche Sporthochschule Köln, ISSN 0932-8823 ; bd. 35). Sygn.: W 48883

Londyn 2012 : Igrzyska XXX Olimpiady / [red. M. Janicka, P. Lewandowski (wyniki) ; zdj. S. Sikora i in.]. Warszawa : Polski Komitet Olimpijski, 2012. Sygn.: CZYT. 796.032

LUDWIŃSKI D.: *Droga do Justyny Kowalczyk : historia biegów narciarskich. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 48944; CZYT. 796.9*

ŁANOWSKI J.: *Święte igrzyska olimpijskie. Poznań : Wydaw. Poznańskie, 2000. Sygn.: CZYT. 796.032*

MCCALLUM J.: *Dream team : [Michael Jordan, Magic Johnson, Larry Bird, Charles Barkley, Scottie Pippen... : jak najwspanialsza drużyna wszech czasów podbiła świat i na zawsze odmieniła koszykówkę!]. Kraków : „Sine Qua Non”, 2013. Sygn.: CZYT. 796.323*

MCNAB C.: *Survival : jak przeżyć w każdych warunkach. Poznań : „Vesper”, 2012. Sygn.: W 49206; CZYT. 796*

MECNER K.: *Liga Światowa 1990-2013. Katowice : Krzysztof Mecner Oficyna Wydawniczo-Uslugowa „Mecner Media”, [2013]. Sygn.: CZYT. 796.325*

MILLER B., MCENANY J.: *Autobiografia wariata. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 49057; CZYT. 796.9*

Nauki społeczne wobec sportu i kultury fizycznej / red. nauk. J. Kosiewicz, T. Michaluk, K. Pezdek. Wrocław : Wydaw. AWF, 2013. (Studia i Monografie Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, ISSN 0239-6009 ; nr 114). Sygn.: CZYT. 796:316

NICKENS T.E.: *Surwiwal czyli Praktyczny przewodnik sztuki przetrwania : 95 umiejętności niezbędnych w terenie / przy współpr. innych red. „Field and Stream”. Warszawa : „Bellona”, cop. 2013. Sygn.: W 49208; CZYT. 796*

NOSKOWICZ M.: *Droga do złota : zielonogórska koszykówka w ekstraklasie. Zielona Góra : „Pro Libris” Wydaw. WiMBP im. C. Norwida, 2013. Sygn.: CZYT. 796.323*

OCHAPSKI Z.: *Carles Puyol : kapitan o sercu w kolorze blaugrana* / współpr. L. Caioli, G. Hunter. Kraków : „Sine Qua Non”, 2013. Sygn.: W 49059; CZYT. 796.332

Oficjalne przepisy gry w koszykówkę 2010 : obowiązują od 1 października 2010 / [red. oraz tł. J. Zamojski ; przy wyd. współpr. B. Puzoń, W. Liszka] ; Międzynarodowa Federacja Koszykówki FIBA. Warszawa : Polski Związek Koszykówki, [2010]. Sygn.: W 49078; CZYT. 796.323

OSTROWSKI A.: *Sternik motorowodny*. Wyd. 4. Warszawa : Oficyna Wydaw. „Alma-Press”, 2013. (Książki dla Żeglarzy ; 164). Sygn.: CZYT. 797.1/.2

Oświata, wychowanie i kultura fizyczna w rzeczywistości społeczno-politycznej Polski Ludowej (1945-1989) : rozprawy i szkice / pod red. R. Grzybowskiego ; [aut. A. Meissner i in.]. Toruń : Adam Marszałek, cop. 2005. Sygn.: W 48892

OWSIAŃSKI J., SIWIŃSKI T.: *Historia futbolu wielkopolskiego* / [Wielkopolski Związek Piłki Nożnej]. Poznań : „Zibigrafia”, 2013. Sygn.: CZYT. 796.332

PALUSZEK K., STEPIŃSKI M.: *Gry na utrzymanie piłki : kieszonkowy asystent trenera*. Wrocław : [„Beta-Druk”], 2013. Sygn.: W 49033-49034; CZYT. 796.332

PAWŁUCKI A.: *Nauki o kulturze fizycznej*. Wrocław : Wydaw. AWF, 2013. (Studia i Monografie Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, ISSN 0239-6009 ; nr 117). Sygn.: CZYT. 796

PAWSON D.: *Węzły bez tajemnic*. Warszawa : „Solis” Andrzej Koper, cop. 2013. (DK Przewodnik). Sygn.: CZYT. 797.1/.2

PIĄTKOWSKI T., CIEŃCIAŁA Z., LEŚNIKOWSKI D.: *60 lat Klubu Piłki Ręcznej*

Ruch Chorzów 1951-2011. Chorzów : Klub Piłki Ręcznej Ruch Chorzów, 2011. Sygn.: W 49234-49235; CZYT. 796.322

PIĘTA W., KOZŁOWSKA A.: *Tenis stołowy w Częstochowie i okolicy w latach 1926-2013*. Częstochowa : Ośrodek Wydawniczo-Poligraficzny „SIM”, 2013. Sygn.: CZYT. 796.3

Piłkarskie Mistrzostwa Europy / [aut. tekstów i red. M. Baranowski i in.]. Warszawa : Ringier Axel Springer Polska, 2012. (Album / Przegląd Sportowy ; nr 1/2012). Sygn.: CZYT. 796.332

Pisarze wobec futbolu : negacje, irytacje, fascynacje / pod red. L. Gienzy. Lublin : „Norbertinum”, 2012. Sygn.: CZYT. 82

Polska siatkówka / [aut. tekstów i red. K. Drag i in.]. Warszawa : Ringier Axel Springer Polska, 2013. (Album / Przegląd Sportowy ; nr 1/2013). Sygn.: CZYT. 796.325

Polski Związek Piłki Nożnej : zarys historii 1919-1994 / aut. J. Lechowski [i in.] ; zdj. i repr. J. Bydliński [i in.]. Warszawa : Polski Związek Piłki Nożnej : „Sport i Turystyka”, cop. 1994. Sygn.: CZYT. 796.332

Przepisy gry w badmintona z załącznikami / tł. i przygot. do dr. M. Idzikowski ; konsult. P. Agaciński, W. Ossowski ; Polski Związek Badmintona. Warszawa : [PZB], 2011. Sygn.: W 49020-49021; CZYT. 796.3

Przepisy zawodów w lekkoatletyce : przepisy PZLA dotyczące udziału w zawodach / [tł. z jęz. ang. J. Krynicki, J. Rozum, S. Świerc] ; Polski Związek Lekkiej Atletyki. Centralne Kolegium Sędziów. Wyd. pol. na podst. International Association of Athletics Federations Competition Rules 2012-2013. Warszawa : [„Sportpress”], 2013. Sygn.: W 49023; CZYT. 796.42/.43

RADCLIFFE P.: *Sztuka biegania*. Wrocław : „Bukowy Las”, [2013]. Sygn.: W 49068; CZYT. 796.42/.43

RADZIWINOWICZ W.: *Soczi : igrzyska Putina*. Warszawa : „Agora”, 2014. (Reporterzy Dużego Formatu) (Biblioteka Gazety Wyborczej). Sygn.: CZYT. 796.032

RAFALSKI L.: *Olimpijczycy spod Tatr* / [teksty L. Rafalski ; zdj. A. Kosman i in.]. Nowy Targ : Powiatowe Centrum Kultury, 2013. Sygn.: CZYT. 796.032

Ruch a zdrowie : wybrane problemy : praca zbiorowa / pod red. D. Kozłowskiej, K.L. Sobolewskiego. Białystok : Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki, 2013. Sygn.: CZYT. 796

SHARKEY B.J., GASKILL S.: *Fizjologia sportu dla trenerów*. Wyd. pol. / [red. nauk. T. Grzywacz]. Warszawa : Centralny Ośrodek Sportu, 2013. (Biblioteka Trenera). Sygn.: W 49042-49043; CZYT. 796.012

Social and health - related aspects of physical activity / ed. by B. Bergier ; Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska. [Institute of Health]. Biała Podlaska : Wydaw. PSW, 2012. Sygn.: W 48878

Sport i turystyka : uwarunkowania historyczne i wyzwania współczesności / red. nauk. M. Kazimierczak, J. Kosiewicz. Poznań : AWF, 2013. (Monografie / Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0239-7161 ; nr 427). Sygn.: CZYT. 796

STECKI J.: *Opolski Olimp*. Opole : Rada Regionalna Polskiego Komitetu Olimpijskiego : [„Olender-Press”], 1995. Sygn.: CZYT. 796.032

STRONCZYŃSKI W.: *Stymulacja polisen-soryczna w nauczaniu i doskonaleniu tech-*

niki gry w piłkę nożną dzieci i młodzieży. Poznań : AWF, 2013. (Monografie / Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0239-7161 ; nr 405). Sygn.: CZYT. 796.332

60 lat AZS Katowice. Cz. 2, *Wspomnienia* / [red. nacz. A. Miszta]. Katowice : Organizacja Środowiskowa AZS, 2006. Sygn.: CZYT. 796(091)

SZUJECKI K.: *Dwudziestolecie między-wojenne*. T. 15, *Sport*. Warszawa : „Edipresse Polska” : „Bellona”, 2013. Sygn.: CZYT. 796(091)

SZYMAŃSKI S.: *Wrocław, sport, PRL*. Wrocław : „Via Nova”, 2013. Sygn.: CZYT. 796(091)

TEJEDOR J.: *Neymar : nowa gwiazda FC Barcelona*. Warszawa : Grupa Wydaw. Foksal, cop. 2014. Sygn.: W 48963; CZYT. 796.332

TRAINI F.: *Messi : wieczny zwycięzca*. Warszawa : „Amber”, 2014. Sygn.: CZYT. 796.332

Wellness jako forma kultury fizycznej i turystyki : aspekty zdrowotne i ekonomiczne / red. nauk. J. Kantyka ; Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach. Katowice : Wydaw. AWF, 2013. Sygn.: W 48931-48935; CZYT. 338.48-6

WICKS R.: *Wyprawy motocyklowe : wszystko, czego potrzebujesz do zaplanowania i ukończenia wyprawy twojego życia*. [Warszawa] : „Buk Rower”, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 796.6/.7

WICKS R., BAKER G.: *Wyprawy motocyklowe : techniki jazdy : umiejętności niezbędne w podróżach motocyklowych z dala od utartych szlaków* / przedm. S. Pavey. [Warszawa] : „Buk Rower”, cop. 2014. Sygn.: CZYT. 796.6/.7

WITKOWSKA M.: *Everest - Góra Gór*. Gliwice : „Helion”, cop. 2013. (Bezdroża). Sygn.: CZYT. 796.5

WOLNICKI K.: *Złota Justyna : prawdziwa historia królowej nart*. Warszawa : Ringier Axel Springer, 2014. (Mistrzowie Sportu / Przegląd Sportowy). Sygn.: W 49074; CZYT. 796.9

Wykorzystanie badań naukowych w wychowaniu fizycznym i sporcie : praca badawcza z 4 obszarów aktywności ruchowej : „sport, wychowanie fizyczne, rekreacja i fizjoterapia”. Cz. 4 / pod red. J. Iskry, R. Tatarucha, C. Kuśnierza. Opole : Oficyna Wydaw. PO, 2013. (Studia i Monografie / Politechnika Opolska, ISSN 1429-6063 ; z. 373). Sygn.: CZYT. 796

Zabawy ruchowe / red. prowadząca Z. Makowska ; zesp. aut. I. Grabska [i in.]. Warszawa : „Raabe”, cop. 2014. (Sportowe Zabawy Przedszkolaków). Sygn.: W 49216-49217; CZYT. 796.1/.2

ZIEMBA K.: *Sezonowa zmienność sprawności motorycznej i rozwoju morfologicznego młodzieży opolskiej w wieku dojrzewania*. Opole : Oficyna Wydaw. PO, 2013. (Studia i Monografie / Politechnika Opolska, ISSN 1429-6063 ; z. 360). Sygn.: CZYT. 796.012

ŻMUDA-PĄŁKA M.: *Kultura fizyczna w działalności Feliksa Fidzińskiego (1890-1967)* / Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. Nowy Sącz : Wydaw. Nauk. PWSZ, 2013. Sygn.: CZYT. 37.091

ŻUREK P.: *Somatyczne, kondycyjne i koordynacyjne uwarunkowania sprawności specjalnej tenisistów na etapie treningu ukierunkowanego*. Poznań : AWF, 2013. (Monografie / Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, ISSN 0239-7161 ; nr 426). Sygn.: CZYT. 796.3

Językoznawstwo, nauka o literaturze

Pisarze wobec futbolu : negacje, irytacje, fascynacje / pod red. L. Gienzy. Lublin : „Norbertinum”, 2012. Sygn.: CZYT. 82

RUDZKI P.: *Gracz : witaj w brudnym świecie futbolu*. Warszawa : Grupa Wydaw. Foksal - Buchmann, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 82

Sztuka, architektura, urbanistyka

MUSIAKA Ł.: *Funkcja turystyczna średniowiecznych zamków i jej wpływ na miasta Pomorza, Warmii i Mazur* / Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego. Łódź : Wydaw. UŁ, 2013. Sygn.: CZYT. 338.48

Geografia, opisy krajów, podróże

Polska : atrakcje turystyczne : przewodnik / [oprac. Polskie Przedsiębiorstwo Wydaw. Kartograficznych im. E. Romera ; red. B. Konopska, M. Starzewski]. Warszawa : PPWK, [2007]. (Copernicus. Wygodny Format) (Copernicus. Kierunek Polska). Sygn.: W 49124

Przez świat : informacje turystyczne z całego świata. T. 17 / pod red. nauk. A. Urbanika, M. Brożyny, Ł. Godka ; [aut. K. Anoszczenko i in.] ; Uniwersytet Rzeszowski. Wydział Wychowania Fizycznego. Rzeszów : Wydaw. UR, 2013. Sygn.: CZYT. 91

REMISZEWSKI R.M.: *Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział Pieniński*. Szczawnica : Ośrodek Kultury Turystyki Górskiej PTTK w Pieninach : Oddz. Pienińskiego Polskiego Tow. Turystyczno-Krajoznawczego, 2013. Sygn.: CZYT. 338.48-52

RUSZCZAK A.: *Bibliografia zawartości Almanachu Karpackiego „Płaj” tomów od 1 do 25 wydanych w latach 1986-2002*. Warszawa : Tow. Karpackie, 2004. Sygn.: CZYT. 01

WICKS R.: *Wyprawy motocyklowe : wszystko, czego potrzebujesz do zaplanowania i ukończenia wyprawy twojego życia*. [Warszawa] : „Buk Rower”, cop. 2013. Sygn.: CZYT. 796.6/.7

WICKS R., BAKER G.: *Wyprawy motocyklowe : techniki jazdy : umiejętności niezbędne w podróżach motocyklowych z dala od utartych szlaków / przedm. S. Pavey*. [Warszawa] : „Buk Rower”, cop. 2014. Sygn.: CZYT. 796.6/.7

WITKOWSKA M.: *Everest - Góra Gór*. Gliwice : „Helion”, cop. 2013. (Bezdroża). Sygn.: CZYT. 796.5

WOJCIECHOWSKI D., DURA K.: *Wiśła i okolice : przewodnik*. Wyd. 2 zaktual. w terenie. Wrocław : Studio „Plan”, 2009. (Galileos : w dobrą stronę). Sygn.: W 49121-49123

Zrozumieć Ziemię : konspekt lekcyjno-ćwiczeniowy z wprowadzeniem do wycieczek : pomoc dydaktyczna dla nauczycieli geografii szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych / [zespół red. G. Pieńkowski i in.]. Warszawa : Państw. Inst. Geologiczny - Państw. Inst. Badawczy, 2013. Sygn.: CZYT. 37.091

Historia, biografie

ANONIMOWY PIŁKARZ: *Futbol obnażony : szpieg w szatni Premier League*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 49193; CZYT. 796.332

CAIOLI L.: *Neymar : nadzieja Brazylii, przyszłość Barcelony*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 48952; CZYT. 796.332

CAIOLI L.: *Zinedine Zidane : sto dzieśnięć minut, całe życie*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2013. Sygn.: W 48959; CZYT. 796.332

CHRUŚCICKI B.: *Justyna Kowalczyk : królowa śniegu*. Kraków : Wydaw. „Otwarte”, 2014. Sygn.: W 49062; CZYT. 796.9

CHYCHŁA Z.: *Między linami ringu : wspomnienia / oprac. Z.K. Rogowski*. Warszawa : „Sport i Turystyka”, 1956. Sygn.: CZYT. KKD

DUŃSKA-KRZESIŃSKA E.: *Zamiatanie warkoczem : [złota Ela]*. Warszawa : „Ypsilon”, cop. 1994. Sygn.: CZYT. 796.42/.43

HANNAWALD S., PRAMANN U.: *Triumf, upadek, powrót do życia*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 49210; CZYT. 796.9

HERZIG A., RUCHNIEWICZ K., RUCHNIEWICZ M.: *Śląsk i jego dzieje*. Wrocław : „Via Nova”, cop. 2012. Sygn.: CZYT. 93/94

JUDD N., DYKES T.: *Gwiazdy światowego futbolu : drużyny i piłkarze, fakty i dane liczbowe*. Warszawa : Oficyna Wydaw. „Alma-Press”, cop. 2014. Sygn.: CZYT. 796.332

Kazimierz Górski i Jego Orły / [aut. M. Wilbik i in. ; aut. zdj. S. Dąbrowiecki i in.]. Warszawa : [Marvil], 2011. Sygn.: CZYT. 796.332

MILLER B., MCENANY J.: *Autobiografia wariata*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2014. Sygn.: W 49057; CZYT. 796.9

OCHAPSKI Z.: *Carles Puyol : kapitan o sercu w kolorze blaugrana / współpr. L. Caioli, G. Hunter*. Kraków : „Sine Qua Non”, 2013. Sygn.: W 49059; CZYT. 796.332

RAFALSKI L.: *Olimpijczycy spod Tatr / [teksty L. Rafalski ; zdj. A. Kosman i in.].* Nowy Targ : Powiatowe Centrum Kultury, 2013. Sygn.: CZYT. 796.032

TEJEDOR J.: *Neymar : nowa gwiazda FC Barcelona*. Warszawa : Grupa Wydaw. Foksal, cop. 2014. Sygn.: W 48963; CZYT. 796.332

TRAINI F.: *Messi : wieczny zwycięzca*.
Warszawa : „Amber”, 2014. Sygn.: CZYT.
796.332

WOLNICKI K.: *Złota Justyna : prawdziwa historia królowej nart*. Warszawa : Ringier Axel Springer, 2014. (*Mistrzowie Sportu* / Przegląd Sportowy). Sygn.: W 49074; CZYT. 796.9

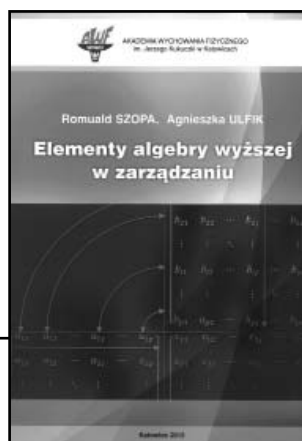
WYDAWNICTWA AWF

T. Wolny

Ocena efektywności terapii manualnej i neuromobilizacji w zachowawczym leczeniu zespołu kanału nadgarstka

2014

R. Szopa, A. Ulfik

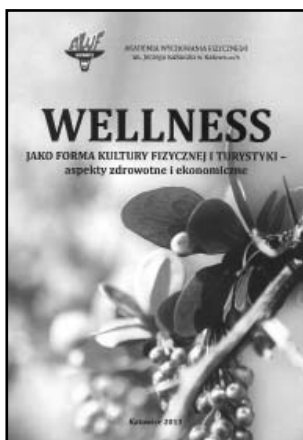
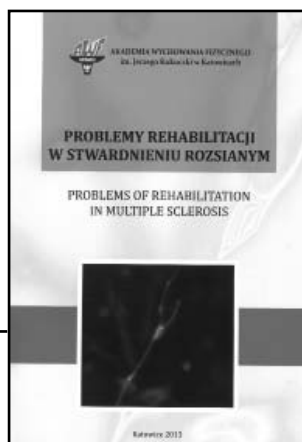
Elementy algebry wyższej w zarządzaniu

2013

*Problemy rehabilitacji
w stwardnieniu rozsianym*

Pod red. J. Opary

2013

*Wellness jako forma kultury fizycznej
i turystyki - aspekty zdrowotne
i ekonomiczne*

Red. nauk. J. Kantyka

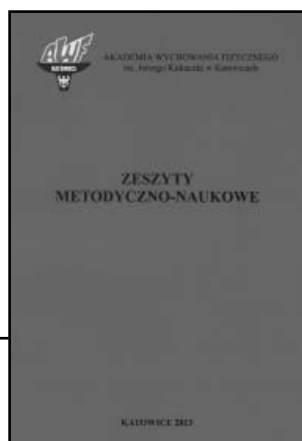
2013

Zeszyty Metodyczno-Naukowe

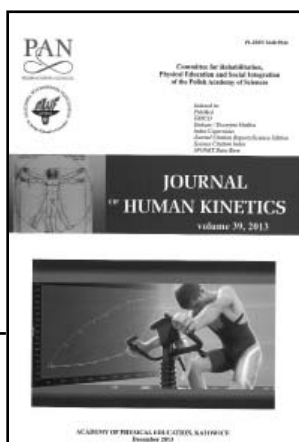
2013, 37

*Sport i turystyka. Aspekty społeczne,
ekonomiczne i prawne*

Red. M. Hyski

Journal of Human Kinetics
Vol. 39, 2013

PLAN WYDAWNICZY NA 2014 ROK

Wydawnictwa zwarte

1. Chmielewska D. *Fizjoterapia w nietrzymaniu moczu u kobiet.*
2. Cholewa J. *Aktywność ruchowa wolnoczynasowa osób dorosłych.*
3. Cichosz A. *Inteligencja emocjonalna w ponadczynasowym przesłaniu Pierre de Cubertina – rozprawa hab.*
4. Cieřlikowski K. *Rynek turystyki biznesowej : funkcjonowanie i rozwój na świecie.*
5. Cieřlikowski K. *Rynek turystyki konferencyjnej w Polsce : funkcjonowanie i rozwój.*
6. *Fizjoterapia w wybranych chorobach narządów wewnętrznych.* Red. C. Kucio.
7. Fredyk A. *Taniec, rytm i muzyka w nauce i praktyce.*
8. Groffik D. *Struktura aktywności fizycznej młodzieży 15-16 letniej Górnego Śląska – rozprawa hab.*
9. Grzeganeł-Więcek B. *Wieloaspektowe zarządzanie organizacjami sportowymi i turystycznymi : praktyka i teoria.*
10. Hadzik A. *Turystyka międzynarodowych widowisk sportowych.*
11. Halemba P. *Kapitał społeczny organizacji w sporcie i turystyce : wybrane uwarunkowania.*
12. Harmaciński R. *Sport i rekreacja osób niepełnosprawnych.*
13. Herman E., Mazurek J. *First eid vocabulary and speaking activities.*
14. Iskra J. *Trening biegowy na 400 m przez płotki.*
15. Kantyka J., Chmielewska D. *Promocja zdrowia w organizacjach wellness i SPA.*
16. Karpiński K., Stanula A. *Nauczanie wybranych elementów spraw-*

ności specjalnej ratownika wodnego.

17. Kosmala G., Vierek A. *Podstawy geografii w teorii i praktyce : podręcznik dla studentów i nauczycieli przedmiotu „Przyroda”*.

18. Król H. *Biomechaniczne aspekty wykonywania ćwiczeń specjalnych w doskonaleniu techniki sportowej*.

19. Mazur S. *Metodyka sportów i specjalności obronnych oraz ich bezpieczeństwa*.

20. *Metodyka nauczania techniki podstawowych elementów gry w piłce siatkowej*. J. Bodys i in.

21. Mrozowicz K. *Zachowania organizacyjne ratowników górskich w koordynacji działań zespołów zadaniowych funkcjonujących w sytuacjach ekstremalnych*.

22. Nowak S. *Wybrane aspekty strategii zarządzania turystyką w regionach z ośrodkami kultu religijnego*.

23. Ochoa L. *Zastosowanie technologii internetowych w zarządzaniu przedsiębiorstwem turystycznym*.

24. Olczyk I., Berger-Krasucka J. *Grammar and vocabulary exercises english in sport*.

25. Olex-Zarychta D. *Negocjacje i mediacje w sytuacjach kryzysowych : podstawy teoretyczne i implikacje pedagogiczne*.

26. Opara J. *Samo-reedukacja kierowana w niedowładzie spastycznym*.

27. *Podstawy taktyki gry w piłce siatkowej*. J. Bodys i in.

28. Polechoński J. *Metodyka zajęć ruchowych dla instruktorów rekreacji i sportu*.

29. *Przygotowanie motoryczne w piłce siatkowej*. G. Grządziel i in.

30. Roczniok R. *Zastosowanie narzędzi analizy statystycznej w sterowaniu procesem optymalizacji selekcji sportowej – rozprawa hab.*

31. Ropski J. *Współczesne polskie gimnazjum a kształtowanie kompetencji uczniów w dziedzinie bezpieczeństwa – rozprawa hab.*

32. Skalik K. *Aktywizacja dziewcząt w procesie wychowania fizycznego – rozprawa hab.*

33. Skalik K., Polechoński J. *Współczesne problemy wychowania fizycznego*.

34. Smol E. *Zmiany stężenia angiopodobnych białek 3 i 4 we krwi młodych mężczyzn pod wpływem różnych typów wysiłków i modyfikacji żywieniowych – rozprawa hab.*

35. Smol E., Nierwińska K. *Wskazówki do ćwiczeń z fizjologii wysiłku dla studentów AWF*.

36. Stachura A. *Współczesne tendencje w sporcie pływackim*.

37. Stanula A. *Selekcja i trening zawodników hokeja na lodzie w ujęciu systemowym – rozprawa hab.*

38. Ślusarczyk J. *Studia z dziejów polskiej turystyki górskiej*.

39. Ulfik A. *Koncepcje zarządzania zadaniami własnymi realizowanymi*

przez samorząd terytorialny – rozprawa hab.

40. *Wychowanie fizyczne w klasach I-III szkoły podstawowej : poradnik dla nauczyciela.* K. Górna-Łukasik i in.

41. *Zasady i metody funkcjonowania przedsiębiorstwa w sektorze sportu i turystyki w teorii i praktyce.* B. Grzegarek-Więcek i in.

42. Zawartka M. *Spotter, steward gwarantem bezpieczeństwa imprez sportowych.*

43. Zwierzchowska A. *Biomedyczne podstawy rozwoju dziecka specjalnych i specyficznych potrzeb edukacyjnych.*

Wydawnictwa ciągłe

1. „Journal of Human Kinetics”. Vol. 40, 41, 42, 43.

2. „Zeszyty Metodyczno-Naukowe”. Nr 38, *Studia doktoranckie.*

